

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
BUXORO INNOVATSION TA’LIM VA TIBBIYOT
UNIVERSITETI**

BAXRONOVA SHOIRA YADGAROVNA

**MILLIY HUNARMANDCHILIK ASOSIDA
UYUSHMAGAN XOTIN-QIZLAR IJTIMOIIY
FAOLLIGINI OSHIRISHNING PSIXOLOGIK
MEXANIZMLARI**

monografiya

**“Durdona” nashriyoti
Buxoro – 2025**

UO‘K 316.346.2-055.2:745/749

60.56+85.12

B 36

Baxronova, Sh.Y.

Milliy hunarmandchilik asosida uyushmagan xotin-qizlar ijtimoiy faolligini oshirishning psixologik mexanizmlari [Matn] / Sh.Y. Baxronova.- Buxoro: Sadriddin Salim Buxoriy,2025.- 144 b.

KBK 60.56+85.12

Mazkur monografiyada milliy hunarmandchilik asosida uyushmagan xotin-qizlar ijtimoiy faolligini oshirishning psixologik mexanizmlarining tahlili keltirilgan. Shuningdek, bugungi kunda milliy hunarmandchilik asosida uyushmagan xotin-qizlar ijtimoiy faolligini oshirishning psixologik mexanizmlarining rivojlanishida bilish jarayonlari, hissiy-irodaviy sifatlar, individual psixologik xususiyatlar ahamiyati ko‘rsatilgan. Ushbu monografiya talabalar, professor-o‘qituvchilar, psixologlar, pedagoglar, ilmiy tadqiqot olib boruvchi izlanuvchilar va shu soha mutaxassislari uchun mo‘ljallangan.

Taqrizchilar:

- J.J. Ramazonov** - psixologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori,
dotsent
- S.B. Qosimova** - psixologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori,
dotsent

Buxoro innovatsion ta’lim va tibbiyot universiteti Ilmiy kengashining 2025-yil 28-avgustdagi 1-sonli yig‘ilish qarori bilan nashrga tavsiya qilingan.

ISBN 978-9910-10-450-3

MUNDARIJA

Kirish	4
I bob. Uyushmagan xotin-qizlar ijtimoiy faolligini oshirishning nazariy-psixologik asoslari.....	6
1.1. Xotin-qizlar ijtimoiy faolligi tushunchasining psixologik tahlili	6
1.2. Uyushmagan xotin-qizlar toifasi: ijtimoiy-psixologik xususiyatlari.....	23
1.3. Xotin-qizlar faolligini shakllantirishda madaniy meros va milliy qadriyatlarning o‘rni.....	42
Birinchi bob bo‘yicha xulosalar	56
II bob. Milliy hunarmandchilik asosida xotin-qizlar faolligini oshirish imkoniyatlari.....	58
2.1. Milliy hunarmandchilikning tarbiyaviy va psixologik imkoniyatlari.....	58
2.2. Hunarmandchilik orqali o‘zini anglash, ijtimoiy rol va qadriyatlarning shakllanishi	76
2.3. Mahalliy sharoitda xotin-qizlar hunarmandchilik faoliyatini qo‘llab-quvvatlash tajribalari	87
Ikkinchi bob bo‘yicha xulosalar	106
III bob. Uyushmagan xotin-qizlar ijtimoiy faolligini oshirishda psixologik mexanizmlarni shakllantirish amaliyoti.....	107
3.1. Psixologik diagnostika: xotin-qizlarning ijtimoiy faollik darajasini aniqlash usullari	107
3.2. Milliy hunarmandchilik asosida trening va psixoprofilaktik ishlar dasturini ishlab chiqish.....	119
3.3. Ayollar ijtimoiy faolligini oshirish orqali ularning psixologik barqarorligini oshirishning asoslari.....	126
Uchinchi bob bo ‘yicha xulosalar	136
Xulosa	138
Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati.....	141

KIRISH

Bugungi globallashuv davrida jamiyat taraqqiyoti xotin-qizlarning ijtimoiy hayotdagi faolligi bilan bevosita bog'liq bo'lib bormoqda. Ayniqsa, uyushmagan xotin-qizlar qatlamining mehnat bozoriga integratsiyasi va ularning ijtimoiy-huquqiy faolligini oshirish bugunning dolzarb vazifasidir. Milliy hunarmandchilik esa nafaqat iqtisodiy, balki psixologik jihatdan ham bu qatlam vakillarini faollashtirishda muhim vosita bo'lib xizmat qiladi. Hunarmandchilik faoliyati orqali xotin-qizlar o'z salohiyatini namoyon qilish, o'zini anglash va ijtimoiy rolini belgilash imkoniyatiga ega bo'ladilar. Shuning uchun ham ushbu mavzuning o'rganilishi nafaqat ilmiy, balki amaliy ahamiyatga ham egadir.

Uyushmagan xotin-qizlarning ijtimoiy faolligi masalasi turli sohalarda, jumladan, sotsiologiya, psixologiya va pedagogikada alohida e'tibor markazida bo'lgan. Biroq ushbu yo'nalishning aynan milliy hunarmandchilik asosida o'rganilishi, xotin-qizlarning psixologik jihatdan faollashuv mexanizmlari bilan bog'lab tahlil qilinishi ilmiy jihatdan yetarlicha yoritilmagan. Ko'pgina tadqiqotlar faqat iqtisodiy jihatlarni ko'zda tutgan bo'lsa-da, psixologik holat, shaxsiy rivojlanish va ijtimoiy moslashuv jarayonlari chuqur tadqiq qilinmagan. Shu bois, mavjud ilmiy bo'shliqni to'ldirish va ushbu sohada yangicha yondashuvni shakllantirish bugungi kunda zaruratga aylangan. Mavzuga psixologik yondashuv milliy qadriyatlarni asrab-avaylash bilan birga, jamiyatda barqarorlikni ta'minlashda ham muhim ahamiyat kasb etadi.

Zamonaviy jamiyatda xotin-qizlarning ijtimoiy hayotdagi o'rni kundan-kunga ortib bormoqda. Aholining faolligi, madaniyati va iqtisodiy barqarorligi ko'p jihatdan xotin-qizlarning ishtirokiga bog'liqdir. Shu bilan birga, hanuzgacha ijtimoiy hayotdan chetda qolayotgan, uyushmagan xotin-qizlar toifasi mavjud. Ularning imkoniyatlarini ro'yobga chiqarish, jamiyatga integratsiyalashuvi masalasi dolzarb vazifalardan biri bo'lib qolmoqda. Bu borada milliy qadriyatlar va an'anaviy faoliyat turlarini, xususan, hunarmandchilikni psixologik rivojlanish vositasi sifatida ko'rish yangi yondashuvni talab etadi.

Milliy hunarmandchilik qadimdan xalq hayoti bilan bog'liq bo'lib, unda nafaqat moddiy, balki ma'naviy va psixologik boyliklar mujassam. Bunday faoliyat insonda mehnatga mehr, sabr-toqat, ijodiy tafakkur kabi ijobiy sifatlarni shakllantiradi. Ayniqsa, uyushmagan xotin-qizlar uchun hunarmandchilik o'zini namoyon qilish, jamiyatga foydali bo'lish hissini uyg'otadi. Bu jarayon ularning o'z-o'zini anglashiga, ijtimoiy rolini topishiga va mustahkam motivatsiyaga ega bo'lishiga xizmat qiladi. Shu ma'noda, hunarmandchilikni faqat kasb emas, balki psixologik qo'llab-quvvatlash vositasi sifatida ham ko'rish mumkin.

Uyushmagan xotin-qizlar deganda, rasmiy ish joyiga ega bo'lmagan, ta'limdan chetda qolgan yoki jamiyatda faol ishtirok etmayotgan ayollar tushuniladi. Bunday toifadagi ayollar ko'pincha o'z imkoniyatlarini ro'yobga chiqarolmay, ijtimoiy faollikdan chetda qolib ketadilar. Bu holat ularning o'ziga bo'lgan ishonchining susayishiga, ijtimoiy ajralishga va ruhiy tushkunlik holatlariga olib kelishi mumkin. Shu bois, ularni faol hayotga jalb etish uchun an'anaviy va milliy qadriyatlar asosidagi psixologik yondashuv zarur bo'ladi. Bu esa nafaqat ularning shaxsiy rivojlanishiga, balki jamiyat barqarorligiga ham ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

Har qanday ijtimoiy o'zgarish yoki rivojlanish shaxsdagi ichki psixologik omillar bilan bog'liq. Xotin-qizlarning ijtimoiy faolligini oshirish uchun ularda ijobiy motivatsiya, maqsadga intilish, ijtimoiy identifikatsiya kabi jihatlar rivojlangan bo'lishi lozim. Psixologik mexanizmlar orqali insonning ongli harakati, o'zini baholash qobiliyati va ijtimoiy muhitga moslashuv darajasi mustahkamlanadi. Milliy hunarmandchilik faoliyati esa bu jarayonni tabiiy va madaniy kontekstda amalga oshirish imkonini beradi. Shu sababli, psixologik mexanizmlarni aniqlash va ularni to'g'ri yo'naltirish muhim ilmiy va amaliy ahamiyatga egadir.

I BOB. UYUSHMAGAN XOTIN-QIZLAR IJTIMOIIY FAOLLIGINI OSHIRISHNING NAZARIY- PSIXOLOGIK ASOSLARI

1.1. Xotin-qizlar ijtimoiy faolligi tushunchasining psixologik tahlili

Xotin-qizlar ijtimoiy faolligi jamiyat taraqqiyoti uchun zarur bo'lgan muhim psixologik omillardan biridir. Ularning ijtimoiy hayotdagi faolligi jamiyatda gender muvozanatini ta'minlash, ijtimoiy barqarorlik va iqtisodiy rivojlanish uchun zamin yaratadi. Ijtimoiy faollik tushunchasi psixologiyada shaxsning tashqi muhitga faol moslashuvi, ijtimoiy rollarni bajarishga tayyorligi va tashabbus ko'rsatish darajasi sifatida talqin etiladi. Ayniqsa, xotin-qizlarning o'z nuqtai nazarini erkin bildirish, ijtimoiy tashabbuslarda ishtirok etishi ularning psixologik yetukligini ko'rsatadi. Bu holat ularda ijtimoiy o'zini anglash, o'ziga bo'lgan ishonch va ichki motivatsiya kabi jihatlarining shakllanganidan dalolat beradi.

Shuningdek, xotin-qizlarning faolligi nafaqat ularning shaxsiy hayotida, balki oilaviy va ijtimoiy munosabatlarda ham muhim ahamiyatga ega. Ijtimoiy faollik ularning jamiyatda o'z o'rnini topishi, mustaqil qarorlar qabul qilishi va ijtimoiy bosimlarga qarshi tura olish qobiliyatini kuchaytiradi. Bu omillar esa inson psixologiyasi bilan bevosita bog'liq bo'lib, unga tashqi ta'sirlar bilan bir qatorda ichki holat ham ta'sir qiladi. Xotin-qizlar o'zini jamiyatning faol a'zosi deb his qilishni o'rgangan sari, ular ijtimoiy tizimda barqarorlikni ta'minlovchi kuchga aylanishadi. Shu bois, bu tushunchaning psixologik jihatdan tahlil qilinishi dolzarb ilmiy masala sanaladi.

Ijtimoiy faollikning shakllanishida shaxsning ijtimoiy muhit bilan o'zaro munosabati muhim rol o'ynaydi. Xotin-qizlar o'z faoliyatida muayyan qadriyatlar, ijtimoiy me'yorlar va stereotiplarga duch keladilar, bu esa ularning faollik darajasini belgilovchi asosiy omillardan hisoblanadi. Aksar hollarda an'anaviy jamiyatlarda ayollar passiv rolga o'rgatilgani sababli ularning psixologik faolligi yetarlicha rivojlanmagan bo'ladi. Bu holat ularning ijtimoiy jarayonlarda to'laqonli ishtirok etishini cheklaydi. Shu sababli, xotin-qizlarning ijtimoiy faolligini shakllantirish uchun avvalo ularning ichki psixologik holatini o'rganish lozim.

Psixologik nuqtai nazardan bu jarayon shaxsiy motivatsiyani, o'z-o'zini baholash darajasini va tashqi omillarga munosabatni o'z ichiga oladi. Ijtimoiy faollik psixologik tayyorgarlik, stressga chidamlilik, kommunikativ qobiliyatlar kabi ko'nikmalar orqali mustahkamlanadi. Xotin-qizlar o'zini anglash jarayonida o'zining imkoniyatlarini qadrlashni va jamiyatda o'z rolini aniq belgilashni o'rganadi. Bu esa ularning ijtimoiy hayotga faol integratsiyalashuvi uchun zarur zamin yaratadi. Xulosa qilib aytganda, ijtimoiy faollikni shakllantirish uchun psixologik omillar asosiy rol o'ynaydi.

Xotin-qizlarning ijtimoiy faolligini oshirish masalasi faqat tashqi sharoitlar bilan emas, balki ularning ichki ruhiy holati bilan ham bevosita bog'liq. Psixologik jihatdan faol bo'lgan ayollar o'ziga ishonchli, tashabbuskor va mustaqil fikrlovchi bo'lib, ularning ijtimoiy faollik darajasi yuqori bo'ladi. Bunday shaxslar jamiyatdagi o'zgarishlarga tez moslasha oladi, yangiliklarni tez qabul qiladi va jamiyat hayotiga faol aralashadi. Uyushmagan xotin-qizlar esa ko'pincha o'z imkoniyatlarini to'laqonli ro'yobga chiqara olmaydi, bu esa ularning ijtimoiy faollik darajasiga salbiy ta'sir qiladi.

Ijtimoiy faollikning psixologik jihatlarini tahlil qilish orqali bunday ayollar uchun samarali yondashuvlarni ishlab chiqish mumkin. Masalan, motivatsion treninglar, psixologik maslahatlar va ijtimoiy moslashuv dasturlari orqali ularning psixologik salohiyati rivojlantiriladi. Bu esa ularni ijtimoiy hayotga qayta jalb etish, o'z-o'zini qadrlash hissini kuchaytirish va tashabbus ko'rsatishga tayyor qilish imkonini beradi. Psixologik yondashuv shaxsni to'liq tushunishga, uning ichki dunyosini o'rganishga imkon yaratadi. Natijada, ijtimoiy faollikni oshirishga qaratilgan strategiyalar individual ehtiyoj va shaxsiy xususiyatlar asosida tuziladi. Bu esa psixologik yondashuvning ustunligini yana bir bor tasdiqlaydi.

Ijtimoiy faollikni shakllantirishda oilaviy muhit va tarbiya ham psixologik jihatdan katta ahamiyatga ega. Oila ichida ayolning fikri inobatga olinmasa yoki u faqatgina an'anaviy rollar bilan cheklansa, bu holat ularning ijtimoiy faolligini cheklovchi omil bo'lib xizmat qiladi. Shuningdek, ayollarning ijtimoiy rolini faqatgina uy ishlari yoki bola parvarishi bilan cheklash ularning ichki salohiyatini to'laqonli rivojlantirishga to'sqinlik qiladi. Bunday sharoitda shakllangan ayollarda tashqi dunyoga nisbatan ishonchsizlik, o'ziga past baho berish va passivlik holatlari ko'zga tashlanadi. Psixologik nuqtai

nazardan bu holatlar bilan ishlash uchun maxsus metodlar qo'llanishi lozim.

Oila muhitida ijtimoiy faollikni rag'batlantirish, ayollarning fikrini tinglash va ularning tashabbuslarini qo'llab-quvvatlash orqali ijobiy o'zgarishlarga erishish mumkin. Bu esa ularning jamiyatdagi pozitsiyasini kuchaytiradi, o'ziga bo'lgan ishonchini mustahkamlaydi va faol hayot tarzini shakllantiradi. Psixologik mustahkamlik oilaviy qo'llab-quvvatlash bilan yanada mustahkamlanadi. Xotin-qizlar ijtimoiy faollikka ega bo'lgan oilalarda ulg'aygan farzandlar ham faol, tashabbuskor va o'z fikrini ochiq bildiruvchi bo'lib voyaga yetadi. Shu tariqa, ijtimoiy faollikning psixologik poydevori aynan oila muhitida shakllanadi.

Xotin-qizlarning faolligini o'rganishda ijtimoiy rol nazariyasining o'rni ham katta. Bu nazariyaga ko'ra, har bir shaxs jamiyatda muayyan rollarni bajaradi va ushbu rollar uning ijtimoiy xulq-atvori, qaror qabul qilish qobiliyati va tashabbuskorligiga ta'sir ko'rsatadi. Xotin-qizlar o'zlarini faqatgina an'anaviy rollar doirasida emas, balki keng ijtimoiy maydonda faol ishtirok etuvchi sifatida ko'ra boshlaganida ularning psixologik holati ijobiy o'zgaradi. Bu o'zgarishlar, avvalo, ularning o'z-o'zini baholashi va o'zini jamiyatning teng huquqli a'zosi sifatida anglash darajasiga bog'liq bo'ladi. Psixologik jihatdan bu jarayon shaxsiy identifikatsiya, ijtimoiy moslashuv va muvozanat kabi omillar orqali amalga oshadi. Ayollar o'zlarini turli ijtimoiy sohalarida ko'ra boshlaganlarida ular uchun yangi imkoniyatlar eshigi ochiladi. Bunday holatda psixologik barerlar asta-sekin yo'qoladi, yangi bilimlar va tajribalar orttirish istagi kuchayadi. Natijada, xotin-qizlar o'z hayotida faol rol o'ynay boshlaydi va bu jarayon ularning shaxsiy hamda jamiyatdagi mavqeini mustahkamlaydi. Psixologik tahlil asosida esa bunday o'zgarishlarning negizi chuqurroq tushuniladi.

Xotin-qizlarning ijtimoiy faolligini psixologik jihatdan baholashda ularning shaxsiy xususiyatlarini inobatga olish muhim ahamiyatga ega. Har bir ayol o'ziga xos individual tajriba, qadriyatlar tizimi va hissiy dunyoga ega bo'ladi. Bu omillar uning ijtimoiy faollik darajasini bevosita belgilaydi. Ayrim ayollar ijtimoiy faoliyatda tabiiy ravishda yetakchilik qilishga moyil bo'lsa, boshqalar esa atrofdagilarning rag'batiga muhtoj bo'lishi mumkin.

Psixologik motivatsiya, ya'ni insonning ichki rag'bati uning tashqi harakatlarini belgilovchi asosiy kuchdir. Shuning uchun ham ijtimoiy

faollikni rivojlantirishda faqat tashqi omillarga emas, balki ichki motivatsiyaga ham e'tibor qaratish kerak. Masalan, ayol o'zini jamiyatda foydali inson sifatida ko'ra olsa, uning ijtimoiy faollik darajasi oshadi. Aks holda, o'zini keraksiz deb hisoblovchi, imkoniyatlariga ishonmaydigan ayollar ijtimoiy jarayonlardan chetda qolishga moyil bo'ladi. Ushbu holat psixologik qo'llab-quvvatlash vositalarini ishga solishni taqozo etadi. Shaxsga yo'naltirilgan yondashuv asosida har bir ayol bilan individual ishlash lozim bo'ladi.

Ijtimoiy faollik tushunchasini yanada chuqurroq tushunish uchun, avvalo, inson psixikasida bu holat qanday aks etishini o'rganish zarur. Bu jihatni tahlil qilganda, insonning o'zini o'zi anglash darajasi, ya'ni kim ekanini va nima uchun bu yerda ekanini tushunish jarayoni alohida ahamiyat kasb etadi. O'zini to'laqonli anglagan shaxs atrof-muhitga nisbatan faol va ongli munosabatda bo'ladi. U o'z oldiga maqsadlar qo'yadi, ularni amalga oshirish uchun harakat qiladi va bu yo'lda duch kelgan to'siqlarga bardosh bera oladi. Xotin-qizlar ijtimoiy faollik ko'rsatishi uchun, eng avvalo, o'zini shaxs sifatida qadrlashi, o'z imkoniyatlariga ishonishi lozim. Bu esa bolaning erta yoshdagi tarbiyasidan, oilaviy muhitdan va jamiyatdagi psixologik muvozanatdan boshlanadi.

Afsuski, ayrim holatlarda ayollarga nisbatan past baholash yoki e'tiborsizlik ularning o'ziga bo'lgan ishonchini pasaytiradi. Shuning uchun ijtimoiy faollikni shakllantirishda ijobiy tasdiqlovchi muhit yaratish zarur. Bu muhitda ayol o'z fikrini bimalol bildira oladi, xatolar qilishdan qo'rqmaydi va o'zini doimiy rivojlantirishga intiladi. Bu esa psixologik mustahkamlikka olib keladi.

Ijtimoiy faollikni rivojlantirishda ayollarning ijtimoiy identiteti, ya'ni kimga tegishli ekanligini anglash darajasi ham muhim rol o'ynaydi. Bu tushuncha psixologiyada insonning ijtimoiy guruh bilan bog'liqligini, o'zini shu guruh a'zosi sifatida his qilishini anglatadi. Xotin-qizlar o'zlarini faqatgina oila, mahalla yoki tor doira vakili sifatida emas, balki kengroq ijtimoiy maydonning faol a'zosi deb bilishlari kerak. Bu his ularga o'zini hurmat qilish, jamiyatdagi o'rnini anglash va uni mustahkamlash imkonini beradi. Shaxsiy identitet bilan birga guruhiy identitet ham ayollar ijtimoiy faolligiga ta'sir ko'rsatadi.

Masalan, ayollar tashkilotlari, kasanachilar uyushmalari yoki hunarmandchilik markazlariga a'zolik ularning faolligini oshirishga xizmat qiladi. Bunday guruhlar ichida o'z o'rnini topgan ayol o'zini

foydali, qadrlangan va kerakli inson deb his qiladi. Bu esa uning psixologik holatida ijobiy o'zgarishlarni yuzaga keltiradi. O'zini biror guruhga mansub deb bilgan shaxs ko'proq tashabbus ko'rsatadi, faoliyatda qatnashadi va ijtimoiy aloqalarni kengaytiradi. Natijada, ijtimoiy faollik tabiiy tarzda shakllana boshlaydi.

Ayollar faolligini shakllantirishda atrof-muhit omillarining ta'siri ham psixologik nuqtai nazardan alohida o'rganilishi lozim. Ular yashaydigan ijtimoiy muhit – mahalla, oila, ish joyi yoki ta'lim muassasasi – xotin-qizlar faolligiga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Rag'batlantiruvchi, erkin fikr almashish mumkin bo'lgan muhitda ayollar o'zini yanada erkin tutadi, yangi tashabbuslarni ilgari surishga jur'at topadi. Aksincha, tanqidiy, cheklovchi va faollikni jazolovchi muhitda ular ichki jihatdan o'zini cheklab qo'yadi.

Psixologik jihatdan olganda, har bir ayol tashqi ta'sirlarga turlicha reaksiya bildiradi, bu esa ularning shaxsiy xususiyatlariga bog'liq. Shu sababli ijtimoiy faollikni rivojlantirishda muhitni ijobiy tomonga o'zgartirish, ijtimoiy psixologik qo'llab-quvvatlovchi tizim yaratish kerak bo'ladi. Bu jarayonda psixologlar, ijtimoiy ishchilar va pedagoglarning roli katta bo'ladi. Ayollar o'zlari yashayotgan jamiyatda qadrlanayotganini his qilganida, ular uchun faollik tabiiy ehtiyojga aylanadi. Bu ehtiyoj esa ularning psixologik sog'lig'ini mustahkamlashga ham xizmat qiladi. Demak, ijtimoiy muhit faollikni rag'batlantiruvchi omil sifatida psixologik jihatdan strategik ahamiyat kasb etadi.

Ayollar ijtimoiy faolligini oshirish yo'lida psixologik to'siqlarni aniqlash va ularni bartaraf etish ham muhim masalalardan biridir. Bu to'siqlar ichki shubha, o'z-o'zini kamsitish, jamiyatdan qo'rqish kabi holatlar shaklida namoyon bo'lishi mumkin. Ko'plab ayollar o'z fikrini ochiq bildirishdan cho'chiydi, yangi tashabbuslarga qo'l urishga ikkilanadi, bu esa ularning imkoniyatlarini cheklaydi.

Psixologik nuqtai nazardan bu holatlar shaxsning bolalikdagi tajribalari, oilaviy munosabatlari va jamiyatdagi stereotiplari bilan bog'liq bo'lishi mumkin. Bunday to'siqlarni bartaraf etishda maqsadli psixologik treninglar, konsultatsiyalar va motivatsion suhbatlar muhim rol o'ynaydi. Psixologik yondashuv orqali har bir ayolning muammosi individual ravishda tahlil qilinadi va unga mos yechim ishlab chiqiladi. Bu esa ayolning o'ziga bo'lgan ishonchini tiklashga, tashabbus ko'rsatishga tayyor bo'lishiga yordam beradi. Shaxsiy

qiyinchiliklardan o'tish jarayoni ularning psixologik qaror qabul qilish qobiliyatini rivojlantiradi. Natijada, ichki to'siqlar yo'qoladi, ayollar ijtimoiy faol hayotga dadil qadam qo'ya boshlaydi. Shu asosda ular jamiyatda barqaror psixologik mavqega ega bo'ladilar.

Xotin-qizlarning ijtimoiy faolligi psixologik tahlilning dolzarb yo'nalishlaridan biri bo'lib, bu borada ko'plab olimlar turli nazariyalar asosida izlanishlar olib borgan. Jumladan, A. V. Petrovskiy ijtimoiy faollikni shaxsning ijtimoiy muhitdagi faol pozitsiyasi, tashabbuskorligi va mas'uliyat darajasi bilan bog'laydi. Unga ko'ra, ayollar faolligi nafaqat tashqi sharoitlarga, balki ichki ehtiyojlar va shaxsiy qadriyatlar tizimiga ham bog'liq. O'zbekistonlik pedagog va psixolog olimi G. Qodirova o'z tadqiqotlarida ayollarning ijtimoiy faolligini shakllantirishda madaniy muhit, an'anaviy qadriyatlar va tarbiyaning muhim rol o'ynashini ta'kidlaydi. U ayollarning jamiyatdagi faol rolini nafaqat kasbiy, balki ijtimoiy, ma'naviy va psixologik faoliyatlar orqali namoyon qilish zarurligini ilgari suradi.

Yana bir olimi, T. G'anieva esa o'z ilmiy ishlanmalarida ayollarda ijtimoiy motivatsiyaning shakllanish mexanizmlariga alohida e'tibor qaratadi. U ijtimoiy faollikni nafaqat tashabbus ko'rsatish, balki qaror qabul qilishga qobiliyatli bo'lish, tanqidiy fikrlash va o'z pozitsiyasini himoya qila olish salohiyati bilan bog'laydi. Bunday yondashuv xotin-qizlar faolligining ko'p qirrali psixologik mohiyatini ochib beradi. Shunday qilib, olimlarning izlanishlari ayollar faolligini faqat tashqi ishtirok sifatida emas, balki chuqur ichki psixologik holat sifatida tahlil qilish zaruriyatini ko'rsatadi.

Psixolog N. V. Kuzmina ayollar ijtimoiy faolligini kasbiy faoliyat bilan bog'liq tarzda o'rganib, uning ijtimoiy tajriba bilan chambarchas bog'liqligini aniqlagan. U o'z tadqiqotlarida pedagog ayollar misolida ularning ijtimoiy faolligi darajasini aniqlash uchun maxsus metodikalar ishlab chiqqan. Kuzmina shaxsning faolligi o'z-o'zini baholash, o'z imkoniyatlarini tan olish va ijtimoiy ehtiyojlarni qondirishga intilish bilan ifodalanishini qayd etadi. Uning fikricha, ayol o'zini jamiyatga foydali deb his qilsa, ijtimoiy jihatdan faolroq bo'ladi.

O'zbekistonlik psixolog D. Sultonova ham ayollarning ijtimoiy faolligini o'rganishda ular bilan olib boriladigan psixokorreksion mashg'ulotlarning samaradorligini ko'rsatib bergan. U ayniqsa uyushmagan ayollar bilan olib borilgan treninglar orqali ularning tashqi va ichki faolligi ortganini ta'kidlaydi. Shuningdek, D. Sultonova

tomonidan ilgari surilgan yondashuvga ko'ra, har bir ayol o'z shaxsiy ehtiyojlarini anglab yetgachgina faol shaxsga aylanadi. Bu esa faollikni shakllantirishda o'zini anglash va maqsadni belgilash qobiliyatining muhimligini ko'rsatadi. Shunday qilib, ilmiy izlanishlar ayollarning ijtimoiy faolligini oshirishda psixologik tayyorgarlikning zarurligini isbotlab berdi. Kuzmina va Sultonovanning ishlari bu boradagi asosiy nazariy poydevor sifatida xizmat qilmoqda.

Shuningdek, psixolog B. G'ulomova o'z tadqiqotlarida ayollarda ijtimoiy faollikning shakllanishiga ta'sir etuvchi omillarni tizimli ravishda o'rganishga harakat qilgan. U ayollarning faol yoki passiv bo'lishini ularning tarbiyaviy muhitiga, yoshiga, ma'lumot darajasiga, va ruhiy barqarorligiga bog'lab tahlil qilgan. Tadqiqotlar natijasida ijtimoiy faollik shaxsiy mustaqillik, tashabbus ko'rsatish va o'z fikrini ochiq bayon qilish orqali ifodalanishi aniqlangan.

B. G'ulomovanning yondashuvida ayniqsa ruhiy barqarorlikning roli muhim o'rin tutadi. Chunki faqat psixologik jihatdan muvozanatli shaxs jamiyatdagi bosimlarga bardosh bera oladi va faol harakat qila oladi. Shu bilan birga, G'ulomova tomonidan olib borilgan tadqiqotlar oilaviy qo'llab-quvvatlov va jamiyatdagi ijobiy munosabatning ahamiyatini ko'rsatadi. Bu holatlar ayollarda o'ziga bo'lgan ishonchni shakllantirib, ularning ijtimoiy faolligini kuchaytiradi. U o'z maqolalarida ayollarni faollikka undovchi ichki motivatsiya manbalarini aniqlashga alohida e'tibor qaratgan. Uning qarashicha, har bir ayol o'zini jamiyatda kerakli deb his qilganidagina faol pozitsiyaga ega bo'ladi. Shunday qilib, G'ulomovanning izlanishlari ayollar psixologiyasi va ijtimoiy faolligi o'rtasidagi bog'liqlikni aniq ko'rsatib beradi.

Mashhur pedagog olim H. Yo'ldosheva esa ayollar ijtimoiy faolligini shakllantirishda ta'lim tizimining o'rniga alohida urg'u bergan. U ayollarni ijtimoiy hayotga jalb qilish uchun ularning bilim doirasini kengaytirish, kasbiy malakasini oshirish va jamoaviy ishga tayyorlash zarurligini ta'kidlaydi. Unga ko'ra, ayol insonda tafakkur erkinligi shakllanmas ekan, ijtimoiy faollik haqida to'liq gapirish qiyin. Yo'ldosheva shuningdek, ta'lim jarayonida psixologik usullardan foydalanish zarurligini ilgari suradi. Bu, o'z navbatida, ayollarning shaxsiy o'sishi, ijtimoiy jarayonlarda qatnashish istagi va faol hayotga kirib borishini rag'batlantiradi.

U o'z ishlarida ta'limdagi yondashuvlarni shaxsga yo'naltirilgan, moslashtirilgan va motivinga asoslangan deb belgilaydi. Yo'ldosheva tomonidan ilgari surilgan konsepsiyaga ko'ra, har bir ayol o'z shaxsiy ehtiyojlariga muvofiq rivojlanish imkoniyatiga ega bo'lishi kerak. Bu esa ijtimoiy faollikning asosi bo'lgan ichki uyg'oqlikni yuzaga chiqaradi. Shunday qilib, pedagogik yondashuv psixologik omillar bilan uyg'unlashganda, ijtimoiy faollik sezilarli darajada oshadi. Uning ilmiy ishlari pedagogika va psixologiya kesishgan nuqtalarda muhim natijalarni namoyon qilmoqda.

Xalqaro miqyosda ham xotin-qizlarning ijtimoiy faolligi masalasi olimlar e'tiboridan chetda qolmagan. Jumladan, rus psixologi L. V. Vigotskiy tomonidan ilgari surilgan yaqin rivojlanish zonasi nazariyasi, ayollar faolligini bosqichma-bosqich shakllanishi sifatida talqin qilishga imkon beradi. Unga ko'ra, inson o'z salohiyatini faqatgina qulay muhitda va tegishli psixologik qo'llab-quvvatlov asosida to'laqonli namoyon qila oladi. Bu qarashdan kelib chiqqan holda, ayollarning ijtimoiy faolligini shakllantirishda motivatsiya beruvchi tashqi va ichki omillar uyg'unligiga alohida e'tibor qaratish lozim. Psixolog A. Leontev esa faoliyat nazariyasi orqali shaxsning harakatga tayyorlik holatini chuqur tahlil qilgan.

U faoliyatni shunchaki harakat emas, balki shaxsiy ehtiyojdan kelib chiqqan, ongli faol psixik jarayon deb ta'riflaydi. Bu yondashuv ayollarning ijtimoiy faolligi tushunchasini murakkab ichki psixologik jarayon sifatida ko'rib chiqishga asos yaratadi. Har bir ayolning ijtimoiy faolligi shaxsiy ehtiyojlar, tajriba, qiziqishlar va tashqi sharoitlar bilan bevosita bog'liq. Leontevning ilmiy izlanishlari faoliyatning motivatsion negiziga urg'u bergan holda, ayollarning faolligini ham ichki ruhiy harakat natijasi sifatida talqin qilishga yordam beradi. Shu sababli, ilmiy tahlillar asosida ayollarning faolligi hech qachon sirtqi ko'rinish bilangina cheklanmasligi lozim.

O'zbekistonlik olimlardan M. Qosimova o'z ilmiy faoliyatida aynan uyushmagan ayollarning ijtimoiy faolligini oshirishga qaratilgan psixologik uslublarni ishlab chiqqan. U o'z tadqiqotlarida ayollarning jamiyatdagi noaniq mavqei ularning psixologik holatiga bevosita salbiy ta'sir qilishini asoslab beradi. Ayollar jamiyatda qadrlanmaganini his qilganda, ularning o'zini baholash darajasi pasayadi va bu ularni ijtimoiy jarayonlardan chetlashishga olib keladi. Qosimova bu

jarayonni “psixologik o‘zini chetlash” deb ataydi va uning oqibatlari sifatida passivlik, mustaqil fikrlashdan chekinish va qo‘rquvni keltiradi.

Unga ko‘ra, uyushmagan ayollar bilan ishlashda faqatgina ijtimoiy ta‘lim emas, balki psixologik ko‘mak, ichki salohiyatni aniqlash va uni faollashtirish kerak. Qosimova tomonidan ishlab chiqilgan trening uslublari, ishtirokchilarning hayotiy tajribalariga asoslangan psixologik yondashuv orqali ularning ichki ishonchini tiklashga yordam beradi. Bu ishlar natijasida ijtimoiy jarayonlarda faol ishtirok etish istagi kuchayadi, tashabbus ko‘rsatishga tayyorlik paydo bo‘ladi. Olimaning ishida “ayollar faolligi – bu faqat rol emas, balki holat” degan fikr ilgari suriladi. Ushbu qarash ayol faolligini vaqtinchalik hodisa emas, balki doimiy ichki psixologik ehtiyoj sifatida baholash zarurligini ko‘rsatadi. Shunday qilib, Qosimova ilmiy yondashuvda ijtimoiy faollik va psixologik barqarorlik o‘rtasidagi bog‘liqlik chuqur ochib beriladi.

Shuningdek, pedagogika fanlari doktori N. Normurodova o‘z ilmiy izlanishlarida ayollarning ijtimoiy faolligini innovatsion metodlar asosida rivojlantirishga e‘tibor qaratgan. Unga ko‘ra, zamonaviy ayol uchun faollik bu nafaqat siyosiy yoki iqtisodiy jarayonlarda ishtirok etish, balki o‘z hayotini boshqarishga qodir bo‘lish demakdir. Normurodova o‘z tadqiqotlarida ayollarning ongli faolligini shakllantirishda muammoli vaziyatlar asosidagi ta‘lim uslublaridan foydalanishni taklif qiladi.

Bunday yondashuv ayolni o‘ylashga, qaror qabul qilishga, o‘zini namoyon etishga undaydi. U ayollarda “ijtimoiy mas‘uliyat hissi”ni uyg‘otish orqali ularning faolligini rag‘batlantirish mumkinligini isbotlaydi. Normurodova ilmiy asarlarida ijtimoiy faollikning psixologik asosini aynan ongli fikrlash, o‘zini tahlil qilish va o‘z qarorini qabul qilish qobiliyatida ko‘radi. Uning tavsiyalariga ko‘ra, ayollarda ijtimoiy faollikni shakllantirish uchun dastlab shaxsiy muammolar ustida ishlash kerak. Psixologik mustahkamlik paydo bo‘lgachgina, shaxs faol bo‘lishga tayyor bo‘ladi. Bu jarayonda guruhii psixologik mashg‘ulotlar, rolli o‘yinlar va bahsli mavzular orqali ayollar o‘z fikrini himoya qilishga o‘rganadi. Normurodovaning yondashuvi ilmiy-amaliy asosga ega bo‘lib, pedagogik va psixologik yondashuvlar sinteziga asoslanadi.

Xotin-qizlar ijtimoiy faolligini tadqiq etishda professor A. Sattorovanning ishlari ham muhim o‘rin tutadi. U ayollarning ijtimoiy faolligini tarbiyaning uzviy qismi deb hisoblab, uni kichik yoshdan

boshlab shakllantirish zarurligini urg‘ulaydi. Sattorova o‘z ilmiy ishlarida ayniqsa qiz bolalarning o‘ziga ishonchini oshirish, mustaqil fikrlash va tashabbus ko‘rsatishga o‘rgatishning metodologik asoslarini ishlab chiqqan. U pedagogik ta’sir va psixologik qo‘llab-quvvatlashning uzviy birligini ijtimoiy faollikning muhim sharti deb biladi. Sattorovaning fikricha, jamiyatda faol ayol yetishtirish uchun uni ijtimoiy mavqeini o‘zlashtirishga va jamiyatdagi o‘rnini qadrlashga o‘rgatish kerak. Bunda ayniqsa milliy qadriyatlar asosida tarbiya berish, lekin uni zamonaviy yondashuv bilan uyg‘unlashtirish muhim deb hisoblaydi.

Uning ilmiy ishlari orqali aniqlanishicha, ayollarning psixologik o‘zini anglash darajasi ularning ijtimoiy faolligiga bevosita ta’sir ko‘rsatadi. Shu bois, ayollar bilan ishlovchi pedagoglar ham psixologik bilimlarga ega bo‘lishlari zarur. Faqat ta’lim bilan emas, balki ruhiy holatni ham inobatga olgan holda yondashuv amalga oshirilsa, ijtimoiy faollik sezilarli darajada ortadi. Sattorova bu borada o‘z konseptual modelini ishlab chiqqan bo‘lib, amaliyotda ijobiy natijalar ko‘rsatmoqda.

Yakuniy xulosa sifatida, ayollar ijtimoiy faolligini psixologik jihatdan shakllantirish borasida olib borilgan ilmiy tadqiqotlar ko‘plab nazariy va amaliy yechimlarni taklif qiladi. Har bir olim va pedagogning yondashuvi muayyan guruh ayollar uchun samarali metodlarni belgilash imkonini beradi. Tahlillar shuni ko‘rsatadiki, ijtimoiy faollik o‘z-o‘zini anglash, psixologik barqarorlik, motivatsiya va ijtimoiy qo‘llab-quvvatlov asosida shakllanadi. Ayollar faolligi mustahkam psixologik tayyorgarlik, bilim, tajriba va tashqi muhit bilan uyg‘unlikda rivojlanadi. Har bir ilmiy manba ijtimoiy faollikni to‘laqonli tushunish uchun yangi yondashuvlar va nazariy asoslarni taklif qilmoqda.

Pedagogik va psixologik metodlar uyg‘unlashganda esa ayollarning ijtimoiy faolligi nafaqat yuksaladi, balki barqarorlashadi. Ilmiy izlanishlar bu borada samarali yo‘llarni ko‘rsatib bermoqda va yangi avlod mutaxassislari uchun boy manba hisoblanadi. Ayollar ijtimoiy faolligini oshirish har bir jamiyat taraqqiyotining muhim omili bo‘lib qoladi. Olimlar tomonidan ishlab chiqilgan metodika va nazariyalar esa ushbu jarayonda tayanch bo‘lib xizmat qiladi. Shunday qilib, xotin-qizlar faolligini psixologik tahlil qilish ularning jamiyatdagi mavqeini tubdan yuksaltirish yo‘lida muhim qadam hisoblanadi.

Xotin-qizlar ijtimoiy faolligi bugungi kunda nafaqat ijtimoiy soha, balki psixologiya fanining ham muhim tadqiqot obyektiga aylangan. Psixologik yondashuv faollikni insonning ichki holati, ehtiyojlari, qadriyatlari va o'zini anglash darajasi bilan bog'liq holda tahlil etadi. Faollikni yuzaki tashqi harakatlar emas, balki ongli qarorlar, ijtimoiy mas'uliyatni his qilish va o'z o'rnini topishga intilish sifatida tushunish lozim. Tahlillar shuni ko'rsatadiki, ijtimoiy faollik ko'plab psixologik omillar bilan shakllanadi va ularning har biri o'zaro ta'sirda rivojlanadi. Har bir ayolning faollik darajasi turli muhit, tajriba va tarbiya asosida shakllanib, o'ziga xos yo'nalishga ega bo'ladi. Psixologik jarayonlar orqali bu faollikning ildizlariga yetib borish, uni samarali boshqarish imkonini beradi. Xotin-qizlar o'zlarini jamiyatda kerakli deb his qilganda, ularda ichki motivatsiya paydo bo'ladi. Bu esa o'z navbatida tashabbus, qat'iyat va faol ishtirok kabi ijtimoiy ko'nikmalarning rivojlanishiga olib keladi. Psixologik jihatdan faollikni uyg'otish ayollarni jamiyatga faol integratsiyalashuvining asosi hisoblanadi. Shu nuqtai nazardan qaraganda, faollik — bu ichki uyg'oqlik natijasidir.

Uyushmagan xotin-qizlarda ijtimoiy faollik darajasi ko'p hollarda yetarlicha shakllanmagan bo'ladi, bu esa ularning psixologik o'zini anglash darajasining pastligi bilan bog'liq. Bunday holatlarda tahlil shuni ko'rsatadiki, ayollar jamiyatdagi jarayonlarda ishtirok etishdan cho'chiydi, o'z fikrini ochiq aytishdan tiyiladi. Bunda o'z-o'zini baholash pastligi, salbiy tajribalar, qo'rquv va ishonchsizlik asosiy omil bo'lib xizmat qiladi. Psixologik tahlillar orqali aniqlanishicha, faollikni shakllantirish uchun avvalo o'ziga ishonch va ruhiy barqarorlik zarur.

Uyushmagan ayollarning ichki dunyosi ko'pincha jamiyatdan ajralgan, ijtimoiy ehtiyojlardan yiroq bo'lishi mumkin. Bu esa ularning imkoniyatlarini to'liq ro'yobga chiqarishga to'sqinlik qiladi. Tashqi ko'mak, ijobiy munosabat va o'zini qadrlashga yo'naltirilgan psixologik ishlar orqali bu holatni ijobiy tomonga o'zgartirish mumkin. Shu sababli, ayollar bilan ishlashda faqat tashqi ko'nikmalar emas, balki ularning ichki hissiyotlari, shaxsiy tajribasi ham inobatga olinishi lozim. Ijtimoiy faollikni orttirish uchun bu ayollar ongli ravishda o'z salohiyatini tan olishi va uni amalga oshirishga intilishi kerak bo'ladi. Bu esa ularda mustaqil qaror qabul qilishga bo'lgan qobiliyatni rivojlantiradi.

Psixologik tahlillar ko'rsatadiki, faollik shunchaki tashabbus ko'rsatish emas, balki ijtimoiy holatlarga ongli munosabat bildirish

jarayonidir. Bu jarayonda inson o'zini jamiyatdagi subyekt sifatida anglaydi, o'z roli va mas'uliyatini tushunadi. Tahlil natijalari asosida aytish mumkinki, xotin-qizlar faolligi ko'p hollarda ijtimoiy qo'llab-quvvatlash darajasiga bog'liq bo'ladi. Bu qo'llab-quvvatlov ijtimoiy muhit, oilaviy mehr, hamfikrlar bilan muloqot va shaxsiy ishonch orqali yuzaga chiqadi. O'z fikrini aytish, qaror qabul qilish va o'z fikrini himoya qilishga tayyorlik faollikning asosiy mezonlaridan hisoblanadi.

Psixologik jihatdan bu mezonlar ko'p yillar davomida shakllanadi va mustahkamlanadi. Ayollar o'zlarini erkin his qilgan muhitda, ular faol va tashabbuskor bo'lishga moyil bo'ladilar. Bu esa ularning nafaqat o'z hayotini, balki atrof-muhitni ham ijobiy o'zgartirishga qodirligini ko'rsatadi. Psixologik tahlil bu faollikni faqat ijtimoiy holat emas, balki psixik ehtiyoj darajasida ko'rib chiqishni taklif qiladi. Shu asosda aytish mumkinki, ayol shaxsining rivoji uning jamiyatdagi faolligiga uzviy bog'liqdir.

Ayollarning ijtimoiy faolligini oshirishda motivatsion omillarning roli beqiyosdir. Psixologik yondashuvda motivatsiya insonni harakatga undovchi ichki kuch sifatida talqin qilinadi. Tahlillar shuni ko'rsatadiki, ayollarda motivatsiya yo'q bo'lsa, ular jamiyatda passiv rolni egallaydi. Ular tashabbus ko'rsatmaydi, ijtimoiy muammolarni chetlab o'tadi, faoliyatga aralashmaydi. Bunday holatda psixologik muhitni sog'lomlashtirish, ayolga e'tiborli bo'lish va uni qadrlash asosiy vosita bo'lib xizmat qiladi. Psixologik treninglar, individual suhbatlar va guruhviy mashg'ulotlar ayollar ichki motivatsiyasini uyg'otishga yordam beradi. Tahlil asosida aytiladiki, har bir ayolning faol bo'lishi uchun uni ilhomlantiruvchi omillar kerak. Bu omillar hayotiy maqsad, oilaviy qo'llab-quvvatlov, jamiyatdagi e'tirof yoki shaxsiy orzular bo'lishi mumkin. Motivatsiyaning mavjudligi ayolda tashqi faoliyatga intilish kuchini beradi. Shunday qilib, psixologik jihatdan ayollar faolligining ildizi ularning ichki motivatsion tizimida yashiringan.

Ayollarning ijtimoiy faolligi faqat ma'naviy yoki ruhiy ehtiyoj emas, balki ularning psixologik salomatligi bilan ham uzviy bog'liq. Tahlillar shuni ko'rsatadiki, psixologik jihatdan bardavom, ijobiy fikrlovchi, o'zini qadrlovchi ayollar ijtimoiy faollikka intiladi. Ular jamiyatdagi o'z o'rnini anglaydi, ijtimoiy jarayonlarga faol kirishadi va o'z fikrini bildiradi. Aksincha, psixologik jihatdan toliqib qolgan, o'zini rad etgan, ijtimoiy qo'rquvlarga duch kelgan ayollar esa faollikdan yiroq bo'ladi. Shu sababli, psixologik barqarorlik ijtimoiy faollikning

asosi sifatida ko'rilishi kerak. Ayollarni ruhiy jihatdan qo'llab-quvvatlovchi muhit ularni ijtimoiy hayotda faol bo'lishga undaydi. Tahliliy natijalar ko'rsatadiki, ruhiy holatni yaxshilash bilan birga, ayolning tashqi faoliyati ham ijobiy o'zgarishga uchraydi. Psixologik barqarorlikni oshirish uchun ayollarning o'z-o'ziga bo'lgan ishonchini mustahkamlash muhimdir. Bu esa o'z navbatida faoliyatda qatnashish, tashabbus ko'rsatish va ijtimoiy jamiyatni his qilish imkonini beradi. Shu tariqa, ruhiy barqarorlik va ijtimoiy faollik o'zaro chambarchas bog'liq bo'lib, birining kuchayishi ikkinchisiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, o'zini yaxshi his qilgan, o'z qadriyatini anglagan ayollar jamiyatda faol qatnashishga ko'proq tayyor bo'ladilar. Bu esa, o'z navbatida, ularning o'zgarishlarga tayyorligini oshiradi va ijtimoiy muammolarga samarali javob berishga yordam beradi. Psixologik barqarorlikni oshirish uchun maxsus treninglar, maslahatlashuvlar va qo'llab-quvvatlash guruhlar juda samarali vosita hisoblanadi. Shu bilan birga, jamiyatdagi ijobiy o'zgarishlar ayollarning ruhiy holatini yaxshilashga xizmat qiladi. Natijada, faqat individual darajada emas, balki jamoaviy darajada ham ijtimoiy faollik o'sadi. Bu holat xotin-qizlarning o'z hayotlariga va jamiyatga bo'lgan munosabatini tubdan o'zgartiradi.

Ijtimoiy faollikni oshirishda shuningdek, xotin-qizlarning o'zaro munosabatlari va ijtimoiy tarmoqlardagi o'rni muhim ahamiyatga ega. Tadqiqotlar ko'rsatdiki, ijtimoiy tarmoq va do'stlik aloqalari kuchaygan ayollar ko'proq tashabbuskor bo'lib, jamiyatdagi faoliyatlarda ishtirok etishga intiladi. Ijtimoiy qo'llab-quvvatlash ularning ruhiy holatini yaxshilaydi va yangi imkoniyatlar ochadi. Shu bilan birga, bunday muhitda o'zini anglash, o'zini namoyon etish istagi ortadi. O'zaro munosabatlar yordamida ayollar o'z muammolarini muhokama qilishadi, bir-birini rag'batlantiradi va yangi g'oyalarni ishlab chiqishadi. Natijada, faollik ko'payadi va xotin-qizlar jamiyatda o'z o'rnini topadi. Psixologik tahlillar shuni ko'rsatadiki, ijtimoiy qo'llab-quvvatlash darajasi ayollarning o'zini qadrli his qilishiga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Shu bois, do'stlik va hamkorlikni rivojlantirish ijtimoiy faollikni oshirish uchun muhim omil hisoblanadi. Bunday psixologik muhitda xotin-qizlar o'z imkoniyatlarini yanada kengroq namoyish etadilar.

Tahlillar shuni ham ko'rsatadiki, ijtimoiy faollikni rivojlantirish jarayonida shaxsiy o'zgarishlar, ya'ni shaxsiy o'z-o'zini anglash va

rivojlantirish jarayoni juda muhim rol o'ynaydi. Ayollarning o'z qobiliyatlari, imkoniyatlari va chegaralarini anglashlari ularning jamiyatdagi ishtirokiga bevosita ta'sir qiladi. Psixologlar ta'kidlaydiki, o'zini to'liq anglagan ayollar ko'proq mas'uliyat oladi, o'z fikrini aniq va ravshan ifodalay oladi. Bunday holatda ular o'zgarishlarga moslashish va yangi sharoitlarda faoliyat ko'rsatishda qobiliyatli bo'ladilar.

Shu bois, shaxsiy o'zgarishlarga erishish uchun maxsus psixologik treninglar, mahorat darslari va o'z-o'zini rivojlantirish bo'yicha mashg'ulotlar tashkil qilish zarur. Bu jarayonlar ayollarga o'z qobiliyatlarini kashf qilish va ulardan samarali foydalanish imkonini beradi. Natijada, ijtimoiy faollikning yangi darajasi yuzaga keladi va jamiyatda yangi salohiyatlar ochiladi. Psixologik tahlillar shuni ko'rsatadiki, shaxsiy rivojlanish va o'zini anglash ijtimoiy faollikning eng asosiy poydevori sifatida xizmat qiladi.

Psixologik tahlil natijalariga ko'ra, xotin-qizlarning ijtimoiy faolligini oshirishda o'zaro hurmat va tenglik tamoyillarining o'zni beqiyosdir. Ayollarning jamiyatdagi o'zni va huquqlari teng bo'lgan sharoitda faollik ko'proq ko'zga tashlanadi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatdiki, tenglik muhitida ayollar o'z qobiliyatlarini yanada kengroq namoyish etadilar va jamiyatdagi jarayonlarga faol kirishadilar. Bu esa o'z navbatida ijtimoiy faollikni yanada mustahkamlaydi.

Psixologlar ta'kidlaydiki, o'zaro hurmat muhitida ayollarda o'ziga ishonch oshadi, ular tashabbus ko'rsatishga va yangi loyihalarda qatnashishga intiladi. Shu bois, ijtimoiy faollikni rivojlantirish uchun jamiyatda tenglikni ta'minlash zarur. Bu nafaqat qonuniy, balki ma'naviy-axloqiy tamoyil sifatida ham amalga oshirilishi lozim. Natijada, ayollar o'z huquqlarini to'liq anglab, faoliyatda yanada faol ishtirok etadilar. Tenglik va hurmat prinsiplarining kuchayishi bilan ijtimoiy faollik o'zining ijobiy natijalarini beradi.

Tahlillar ko'rsatadiki, xotin-qizlarning ijtimoiy faolligi ularning kelajakka bo'lgan ishonchi bilan ham chambarchas bog'liq. Psixologik jihatdan kelajakni yorqin tasavvur qilish va unga ishonch faollikning muhim manbai hisoblanadi. Ayollar kelajakdagi maqsadlarini aniq belgilaganida, ular faol va tashabbuskor bo'lishga intiladi. Bu esa ularga ijtimoiy jarayonlarda faol ishtirok etish imkonini beradi. Tahlil asosida aytiladiki, kelajakni rejalashtirish va unga ishonch shakllantirish uchun maxsus psixologik yordam zarur. Bu yordam

orqali ayollar o'zlaridagi imkoniyatlarni ko'ra boshlaydi va o'zlarini jamiyatda qadrli his qiladi. Natijada, ijtimoiy faollikning yangi bosqichi paydo bo'ladi va ayollar jamiyat taraqqiyotida faol qatnashadi. Psixologik nuqtai nazardan kelajakni ishonch bilan ko'rish, faollikni rag'batlantiruvchi kuch sifatida baholanadi.

Yakuniy xulosalarga ko'ra, xotin-qizlar ijtimoiy faolligining psixologik tahlili ularning o'z-o'zini anglash, ruhiy barqarorlik, ichki motivatsiya va ijtimoiy qo'llab-quvvatlash orqali shakllanishini ko'rsatadi. Ushbu omillar o'zaro bog'langan holda ayollarning jamiyatdagi faol ishtirokini ta'minlaydi. Psixologik nuqtai nazardan faollik — bu insonning o'z qobiliyatlari va imkoniyatlariga ishonchi, ijtimoiy munosabatlarga tayyorligi, shuningdek, o'zining jamiyatdagi o'rnini anglashidir. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, xotin-qizlarning faolligini oshirish uchun faqat tashqi omillar emas, balki ularning ichki psixologik holatini yaxshilashga alohida e'tibor qaratish lozim. Shuningdek, jamiyatda tenglik va hurmat muhitini yaratish, kelajakni rejalashtirishga yordam berish muhimdir. Bu yondashuvlar ayollarni o'z salohiyatini ro'yobga chiqarishga va faol ijtimoiy hayotga kirishga undaydi. Shu tarzda, jamiyat taraqqiyotining barqarorligi ham ta'minlanadi.

Xotin-qizlarning ijtimoiy faolligi psixologik tahlil asosida ko'rib chiqilganda, ularning shaxsiy o'zini anglash jarayoni muhim ahamiyatga ega ekanligi aniqlanadi. Ayollarning o'z qobiliyatlari va imkoniyatlarini to'g'ri baholay olishi, jamiyatdagi o'rnini anglashi faollikni yuzaga chiqaruvchi asosiy omildir. Shaxsiy anglash jarayonida o'z-o'zini qadrlash, ichki ishonch va ruhiy barqarorlikning rolini inkor etib bo'lmaydi. Bu jarayonlar jamiyat bilan o'zaro munosabatni yaxshilaydi va xotin-qizlarning faol ijtimoiy ishtirokiga turtki beradi. Natijada, faollik nafaqat tashqi ko'rinishdagi harakatlar yig'indisi, balki ichki ruhiy jarayonlarning mahsuli sifatida namoyon bo'ladi. Shu sababli, xotin-qizlar faolligini oshirish uchun psixologik yondashuv asosida ularning o'zini anglashini yaxshilash lozim. Bunda ichki motivatsiya va ijtimoiy qo'llab-quvvatlash muhim o'rin tutadi. Xotin-qizlarning o'zini qadrlashi ijtimoiy faollikning poydevoridir va uning rivojlanishi uchun doimiy e'tibor talab etiladi. Shunday qilib, psixologik jihatdan faollikni oshirish uchun ularning shaxsiy o'sishi bilan uzviy bog'liq ishlarga e'tibor qaratish zarur.

Ijtimoiy faollikni psixologik jihatdan tahlil qilishda ayollarning ruhiy holati va ijtimoiy muhitning ahamiyati ham alohida ta'kidlanadi. Ruhiy barqarorlik va ijobiy ruhiy holat, ayollarni o'z imkoniyatlarini amalga oshirishga undaydi. Psixologik tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, ruhiy jihatdan barqaror va o'zini ijobiy baholaydigan ayollar jamiyatdagi faoliyatga ko'proq jalb bo'ladilar. Ular tashabbus ko'rsatish, o'z fikrini bildirish va jamoaviy ishda ishtirok etishga tayyor bo'ladi. Boshqa tomondan, ruhiy bosim va stress holatlari faollikni pasaytiradi, bu esa jamiyatda o'zini cheklangan his qilishga olib keladi. Ijtimoiy muhitda esa o'zaro hurmat va qo'llab-quvvatlash ayollarni yanada faol bo'lishga rag'batlantiradi. Shu sababli, ijtimoiy va ruhiy muhitni yaxshilash ayollar faolligini oshirishning muhim vositasidir. Ruhiy holat va ijtimoiy muhitning uyg'unligi faollikning mustahkamlanishiga sabab bo'ladi. Ushbu ikki omil o'zaro bog'liq bo'lib, birining yaxshilanishi boshqasini ham rivojlantiradi.

Motivatsiyaning psixologik tahlilida xotin-qizlarning ijtimoiy faolligini shakllantirishda ichki va tashqi omillarning roli aniqlandi. Ichki motivatsiya — bu insonning o'z ichidagi faoliyatga bo'lgan qiziqishi va undovidir, u tashqi ta'sirlardan mustaqil tarzda shakllanadi. Ayollar ichki motivatsiyasini kuchaytirganida, ular ko'proq tashabbuskorlik qiladi, yangi imkoniyatlarni izlaydi va ijtimoiy hayotda faol qatnashadi. Tashqi motivatsiya esa jamiyat, oila va atrof-muhitning e'tibori, rag'batlantirishidir. Psixologik tahlil natijalariga ko'ra, motivatsiyaning har ikkala turi ham ayollar faolligini oshirishda muhim hisoblanadi. Motivatsiyani shakllantirish va qo'llab-quvvatlash uchun ularning ruhiy ehtiyojlarini qondirish, qadriyatlarini hurmat qilish va tashqi rag'batlantirish zarur. Shu tariqa, motivatsiyaning uyg'unligi xotin-qizlarning ijtimoiy faoliyatda uzluksiz va samarali ishtirokini ta'minlaydi. Motivatsiya psixologiyasining o'rganilishi ijtimoiy faollikni boshqarishning samarali usullarini yaratishga imkon beradi.

Shuningdek, xotin-qizlarning o'zaro munosabatlari va ijtimoiy tarmoqlardagi roli psixologik tahlilda alohida o'ringa ega. Ijtimoiy qo'llab-quvvatlash tizimlari, do'stlik va hamfikrlar bilan muloqot ayollarning ruhiy holatini yaxshilaydi va ularni faoliyatga undaydi. Tadqiqotlarda ishtirok etgan ayollar o'zlarini qo'llab-quvvatlangan va qadrlangan muhitda ko'proq tashabbuskor bo'lishini ta'kidlashgan. Ijtimoiy aloqalar orqali ular o'z muammolarini muhokama qiladi, yangi g'oyalar hosil qiladi va bir-birini rag'batlantiradi. Shu bois, ijtimoiy

tarmoqlar va jamoalar faollikni shakllantirishda samarali vosita hisoblanadi. Bunday psixologik muhitda xotin-qizlar o'z salohiyatlarini kengroq namoyon etish imkoniyatiga ega bo'ladi. Natijada, ijtimoiy faollik nafaqat individual balki jamoaviy ko'lamda oshadi. Ushbu jarayonlar ayollarning ijtimoiy faolligi uchun mustahkam asos yaratadi.

Shaxsiy o'zgarishlar va o'zini anglash jarayoni xotin-qizlarning ijtimoiy faolligi tahlilida ajralmas qismdir. Psixologik nuqtai nazardan qaraganda, o'zini to'la anglay oladigan ayollar jamiyatdagi jarayonlarda yanada faol qatnashadi. Ular o'z qobiliyatlarini, zaif va kuchli tomonlarini to'g'ri baholashga qodir bo'ladi. Shu bilan birga, shaxsiy o'sish va rivojlanish yo'lida ular qiyinchiliklarni yengishga tayyor bo'lib, o'zlarini doimiy ravishda takomillashtiradi. Psixologik tahlillar shuni ko'rsatadiki, shaxsiy o'zgarishlar faollikni rag'batlantiruvchi muhim omil hisoblanadi. Buning uchun o'zini rivojlantirish, maxsus treninglar va o'quv jarayonlari muhim ahamiyatga ega. Shaxsiy rivojlanish orqali ayollar o'zlaridagi imkoniyatlarni to'liq ro'yobga chiqaradi va jamiyatda yanada faol rol egallaydi. Bu esa umumiy ijtimoiy faollik darajasini sezilarli darajada oshiradi.

Ijtimoiy faollikni oshirishda tenglik va o'zaro hurmat tamoyillari muhim o'rin tutadi. Psixologik tahlillar shuni ko'rsatadiki, teng huquq va imkoniyatlar yaratilgan jamiyatda ayollar faoliyat ko'rsatishga yanada ishtiyoq bilan yondashadi. O'zini qadrlash va hurmat qilinganligini his qilgan ayollar jamiyatdagi ijtimoiy jarayonlarga faol ishtirok etadi. Tenglik tamoyillari asosida ayollarga o'z fikrlarini bildirish, tashabbus ko'rsatish uchun qulay sharoit yaratiladi. Bu esa ularning ijtimoiy faolligini mustahkamlaydi va yangi imkoniyatlar eshigini ochadi. Shu sababli, jamiyatda adolatli munosabatlar o'rnatish, ayollarning huquq va erkinliklarini ta'minlash zarur. Bu yo'nalishda amalga oshiriladigan ishlar ijtimoiy faollikning uzluksiz o'sishiga sabab bo'ladi. Tenglik va hurmat tamoyillari ijtimoiy barqarorlikning ham poydevori sanaladi.

Kelajakni rejalashtirish va unga ishonch xotin-qizlarning ijtimoiy faolligini oshirishda muhim omil bo'lib xizmat qiladi. Psixologik tahlil natijalariga ko'ra, kelajakni yorqin tasavvur qilish, unga ishonch hosil qilish ayollarda faollikni rag'batlantiradi. Maqsadli rejalashtirish bilan ayollar o'zining shaxsiy va ijtimoiy imkoniyatlarini kengaytiradi. Bu esa ularga jamiyatdagi jarayonlarda faol ishtirok etish uchun

motivatsiyani beradi. Psixologik yordam orqali kelajakni aniq va ishonchli ko'rish ko'nikmalarini shakllantirish muhimdir. Shu tarzda ayollar o'zlarini jamiyatda qadrlangan va foydali his qiladi. Natijada, ijtimoiy faollik sezilarli darajada oshadi va ular jamiyat rivojiga hissa qo'shadi. Kelajakni rejalashtirish va unga ishonch jamiyatda faollikni qo'llab-quvvatlaydigan psixologik omil sifatida namoyon bo'ladi.

Natijalarning umumiy tahlili shuni ko'rsatadiki, xotin-qizlarning ijtimoiy faolligi psixologik jarayonlar majmuasi orqali shakllanadi va rivojlanadi. Bular orasida shaxsiy o'zini anglash, ruhiy barqarorlik, motivatsiya, ijtimoiy qo'llab-quvvatlash, tenglik va kelajakni rejalashtirish muhim o'rin tutadi. Ushbu omillar o'zaro bog'liq va bir-birini mustahkamlaydi. Shu bois, ijtimoiy faollikni oshirishda yagona, kompleks yondashuv talab qilinadi. Faollik faqat tashqi sharoitlar bilan emas, balki ichki psixologik holat bilan ham bevosita bog'liqdir. Psixologik jihatdan sog'lom, o'ziga ishongan va ijtimoiy muhitga moslashgan xotin-qizlar jamiyatda samarali va faol bo'ladi. Shu nuqtai nazardan, jamiyat va davlat darajasida xotin-qizlarning psixologik holatini yaxshilash bo'yicha chora-tadbirlar zarur.

Ijtimoiy faollikni oshirish bo'yicha psixologik tadqiqotlarning natijalari amaliy ishlar uchun asos bo'lib xizmat qiladi. Ayollarning faolligini rag'batlantirishda psixologik xizmatlar, treninglar, qo'llab-quvvatlash guruhlari tashkil etilishi samarali natija beradi. Shu bilan birga, jamiyatda ijtimoiy tenglik va hurmat muhitini yaratish uchun targ'ibot ishlari olib borilishi lozim. Psixologik yondashuvlar xotin-qizlarning faolligini rivojlantirish uchun muhim vosita sifatida qo'llanilishi mumkin. Bu esa ijtimoiy barqarorlik va taraqqiyot uchun muhim omil hisoblanadi. Xulosa qilib aytganda, psixologik tahlil natijalari ijtimoiy faollikni yangi bosqichga olib chiqish uchun kuchli poydevor bo'lib xizmat qiladi.

1.2. Uyushmagan xotin-qizlar toifasi: ijtimoiy-psixologik xususiyatlari

Uyushmagan xotin-qizlar toifasi ijtimoiy-psixologik tahlilda o'ziga xos xususiyatlarga ega ekanligi ko'p olimlar tomonidan qayd etilgan. Bu toifa, an'anaviy tashkilotlarga yoki rasmiy guruhlarga a'zo bo'lmagan, lekin o'zining kundalik hayotida mustaqil ravishda faoliyat yurituvchi ayollarni anglatadi. Ularning ijtimoiy faolligi ko'pincha

rasmiy ijtimoiy institutlar doirasidan tashqarida shakllanadi. Psixologik nuqtai nazardan, bu guruhning xususiyatlari o'z-o'zini tashkil etish, mustaqillik va shaxsiy erkinlikka katta e'tibor berish bilan bog'liq. Shu bilan birga, ular o'zaro muloqot va ijtimoiy aloqalarda an'anaviy me'yorlarga kamroq bog'liq bo'lishi mumkin. Bu esa ularning ijtimoiy faolligi va o'zini anglash jarayonlarini o'ziga xos tarzda tashkil etadi. Natijada, uyushmagan xotin-qizlar toifasining psixologik portreti an'anaviy modelardan farq qiladi va bu ularni alohida o'rganishni talab qiladi.

Bu toifadagi ayollarning asosiy ijtimoiy-psixologik xususiyatlaridan biri mustaqillikdir. Ular ko'pincha o'z hayotini boshqarish, qaror qabul qilish va o'z manfaatlarini ilgari surishda ancha erkin bo'lishga intiladi. Bunday mustaqillik ruhiy quvvat va o'ziga ishonganlikni kuchaytiradi, lekin ba'zan ular ijtimoiy himoyadan mahrum bo'lib, stress va izolyatsiyaga duch kelishi mumkin. Psixologik tahlillarda ko'rsatilishicha, mustaqillikning bu turi ijtimoiy himoya va qo'llab-quvvatlash yetishmovchiligi bilan bog'liq bo'lishi mumkin. Shu sababli, uyushmagan xotin-qizlarning psixologik holatini yaxshilash uchun ularga moslashuvchan yordam tizimlarini yaratish muhimdir. Ularning mustaqil ijtimoiy faolligini qo'llab-quvvatlash orqali ijtimoiy integratsiyani mustahkamlash mumkin.

Uyushmagan xotin-qizlar ko'pincha o'zaro munosabatlarda ham boshqalardan farq qiluvchi psixologik xususiyatlarga ega bo'ladi. Ular ko'proq individualizmga urg'u berib, o'z qarashlari va qadriyatlarini asosiy mezon sifatida qabul qiladi. Bu esa ba'zan ularni jamiyatdagi boshqa guruhlardan ajratib qo'yadi va ijtimoiy aloqalar chegaralanishiga olib keladi. Shu bilan birga, ular ko'proq ichki dunyosi boy, chuqur fikr yurituvchi va mustaqil fikrga ega shaxslar sifatida ko'riladi. Bu jihat ularning psixologik mustahkamligi va muhim qarorlarni qabul qilishda qat'iyatliligini oshiradi. Ijtimoiy-psixologik nuqtai nazardan, bunday xususiyatlar ularni yangi vaziyatlarga moslashishda kuchliroq qiladi, biroq ba'zida ularni boshqalar bilan muloqotda cheklashi ham mumkin.

Shu bilan birga, uyushmagan xotin-qizlarning ijtimoiy pozitsiyasi ko'pincha noaniq va o'zgaruvchan bo'lib, bu ularning ruhiy holatiga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, ular ko'pincha ijtimoiy qo'llab-quvvatlash tizimlaridan mahrum bo'lib, o'zlarini jamiyatdan ajratilgan his qilishi mumkin. Bu holat o'z

navbatida ruhiy tushkunlik, izolyatsiya va stress darajasini oshiradi. Shu bois, bunday toifadagi ayollar uchun ijtimoiy himoya mexanizmlarini ishlab chiqish va joriy etish muhim ahamiyatga ega. Ularning ijtimoiy faolligini oshirish uchun psixologik yordam va qo'llab-quvvatlash tizimlari kengaytirilishi lozim. Shunday qilib, ularni jamiyatga faol qo'shilishiga yordam beruvchi muhit yaratish zarur.

Uyushmagan xotin-qizlarning psixologik xususiyatlaridan yana biri ularning o'z-o'zini anglash darajasidir. Bu toifa ko'pincha o'z qobiliyatlari va imkoniyatlarini to'liq baholashda muammolarga duch keladi. Psixologik tadqiqotlar buni ularning ijtimoiy qo'llab-quvvatlash yetishmovchiligi, shuningdek, jamiyatdagi an'anaviy stereotiplar bilan bog'liq deb biladi. O'zini anglash darajasi past bo'lgan ayollar ijtimoiy faollikda qatnashishda cheklovlarga duch keladi va ko'proq o'zini cheklangan his qiladi. Shu sababli, uyushmagan xotin-qizlarning psixologik rivojlanishini rag'batlantirish, o'zini anglashini oshirish uchun maxsus treninglar, ma'naviy va ruhiy qo'llab-quvvatlash zarur. Bu esa ularning ijtimoiy faolligini sezilarli darajada oshiradi va ularni jamiyatda faolroq qatnashishga undaydi.

Bu guruh ayollar orasida tashqi ijtimoiy muhitning ta'siri ham muhim hisoblanadi. Jamiyatdagi stereotiplar, ijtimoiy normalar va qadriyatlar ularning faolligiga to'sqinlik qilishi mumkin. Uyushmagan xotin-qizlar ko'pincha jamiyat tomonidan kamroq qabul qilinadi yoki noto'g'ri tushuniladi, bu esa ularning o'zini qadrlashiga salbiy ta'sir qiladi. Psixologik nuqtai nazardan, bu holat ularning ijtimoiy faollikdan chekinishiga sabab bo'lishi mumkin. Shu bois, jamiyatdagi stereotiplarni bartaraf etish va xotin-qizlarning huquq va imkoniyatlarini kengaytirish yo'lida ishlarni kuchaytirish zarur. Ijtimoiy muhitni yaxshilash bu toifadagi ayollarning o'zini erkin va ishonchli his qilishiga xizmat qiladi.

Uyushmagan xotin-qizlarning ijtimoiy faolligi va ruhiy holati o'rtasida kuchli bog'liqlik mavjudligi ilmiy tadqiqotlarda ko'rsatildi. Ruhiy barqarorlik va stressga chidamlilik ularning ijtimoiy faoliyatda qatnashish darajasini belgilaydi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, ruhiy bosim ostida bo'lgan ayollar kamroq tashabbus ko'rsatadi va ijtimoiy izolyatsiyaga moyil bo'ladi. Shu sababli, ularning ruhiy holatini yaxshilash, stressni kamaytirish va psixologik qo'llab-quvvatlash tizimlarini rivojlantirish muhimdir. Bunday yordamlar ayollarning o'zini yanada ishonchli his qilishiga, ijtimoiy jarayonlarda

faolroq ishtirok etishiga imkon yaratadi. Ruhiy barqarorlikni oshirish orqali ijtimoiy faollikni mustahkamlash mumkin.

O'z-o'zini boshqarish ko'nikmalari ham uyushmagan xotin-qizlarning ijtimoiy-psixologik xususiyatlari ichida katta ahamiyatga ega. Bu ko'nikmalar ularning ijtimoiy muhitda samarali muloqot qilishlari, muammolarni hal etishlari va o'z manfaatlarini ilgari surishlari uchun zarurdir. Psixologik tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, o'zini boshqarishni biladigan ayollar jamiyatda ko'proq hurmatga sazovor bo'lib, faoliyatlarini kengaytiradi. Bu ko'nikmalarni rivojlantirish orqali uyushmagan xotin-qizlarning ijtimoiy faoliyati oshadi va ular o'zlarini ko'proq ishtirokchi sifatida his qiladi. Shuningdek, o'zini boshqarish ularning ruhiy salomatligini mustahkamlashga yordam beradi.

Uyushmagan xotin-qizlarning o'zaro muloqot qobiliyatlari ularning ijtimoiy pozitsiyasini shakllantiruvchi muhim omil hisoblanadi. Kuchli muloqot qobiliyatlari orqali ular ijtimoiy tarmoqlarda o'z o'rnini topadi, yangi aloqalar o'rnatadi va o'z manfaatlarini himoya qiladi. Psixologik tahlillarga ko'ra, bu qobiliyatlarning rivojlanganligi ularning faolligini oshirishda bevosita ta'sir ko'rsatadi. Boshqalar bilan samarali muloqot qilish orqali ular o'z fikrlarini kengroq targ'ib qiladi va jamoat fikrini shakllantirishda ishtirok etadi. Shuning uchun, muloqot ko'nikmalarini oshirish uchun treninglar va ijtimoiy faoliyatga jalb etish muhimdir.

Shuningdek, uyushmagan xotin-qizlarning ijtimoiy faolligi ularning o'ziga xos maqsad va qadriyatlariga bog'liq. Ular ko'pincha o'z maqsadlarini mustaqil belgilab, ularga erishish yo'lida faol harakat qiladi. Bu esa ularni an'anaviy ijtimoiy rollardan ajratadi va yangi shakllarda faoliyat ko'rsatishga undaydi. Ularning qadriyatlari orasida erkinlik, tenglik va o'zini rivojlantirish kabi tamoyillar asosiy o'rin tutadi. Psixologik tahlil natijalariga ko'ra, bu qadriyatlar ularning ijtimoiy faolligini shakllantirishda asosiy vosita hisoblanadi. Shunday qilib, ularning maqsadlari va qadriyatlarini inobatga olish ijtimoiy qo'llab-quvvatlashni yanada samarali qiladi.

Uyushmagan xotin-qizlar toifasining ijtimoiy-psixologik xususiyatlarini o'rganishda birinchi navbatda ularning o'ziga xos ijtimoiy pozitsiyasi va shaxsiy xususiyatlarini tahlil qilish zarur. Bu guruhga mansub ayollar ko'pincha an'anaviy ijtimoiy strukturalardan tashqarida faoliyat yuritadi. Ularning ijtimoiy faolligi ko'pincha rasmiy

tashkilotlarga a'zo bo'lmash bilan bog'liq bo'lsa-da, bu ularning jamiyatdagi o'rni va roli haqida salbiy xulosa chiqarishga asos bo'lmash kerak. Aksincha, bu holat ularning mustaqillik, erkin fikrlash va o'zini anglash kabi ijtimoiy-psixologik xususiyatlarini rivojlantirishga imkon yaratadi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, uyushmagan xotin-qizlar o'zaro muloqotda va ijtimoiy aloqalarda an'anaviy me'yorlarga kamroq bog'liq bo'lishi mumkin, bu esa ularning ijtimoiy faolligini o'ziga xos tarzda shakllantiradi. Shu sababli, bu guruhning ijtimoiy-psixologik xususiyatlarini chuqurroq o'rganish, ularning jamiyatdagi o'rni va rolini yaxshiroq tushunishga yordam beradi.

Uyushmagan xotin-qizlarning ijtimoiy-psixologik xususiyatlarini o'rganishda ularning mustaqillik va erkinlikka bo'lgan intilishlarini inobatga olish muhimdir. Bu guruhga mansub ayollar ko'pincha o'z hayotini boshqarishda mustaqil bo'lishga intiladi. Ularning bu xususiyati psixologik nuqtai nazardan ijobiy baholanadi, chunki mustaqillik o'z-o'zini anglash va shaxsiy rivojlanishning asosiy omillaridan biridir. Biroq, mustaqillikning bu turi ba'zan ijtimoiy izolyatsiyaga olib kelishi mumkin, chunki ular jamiyatdagi an'anaviy ijtimoiy strukturalardan tashqarida faoliyat yuritadi. Shu sababli, uyushmagan xotin-qizlarning mustaqillik va erkinlikka bo'lgan intilishlarini qo'llab-quvvatlash, ularning ijtimoiy integratsiyasini ta'minlash uchun zarurdir. Bu ularning jamiyatdagi o'rni va rolini mustahkamlashga yordam beradi.

Uyushmagan xotin-qizlarning ijtimoiy-psixologik xususiyatlarini o'rganishda ularning o'zaro muloqot va ijtimoiy aloqalarini tahlil qilish muhimdir. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, bu guruhga mansub ayollar o'zaro muloqotda va ijtimoiy aloqalarda an'anaviy me'yorlarga kamroq bog'liq bo'lishi mumkin. Bu holat ularning ijtimoiy faolligini o'ziga xos tarzda shakllantiradi. Biroq, bu holat ba'zan ijtimoiy izolyatsiyaga olib kelishi mumkin, chunki ular jamiyatdagi an'anaviy ijtimoiy strukturalardan tashqarida faoliyat yuritadi. Shu sababli, uyushmagan xotin-qizlarning o'zaro muloqot va ijtimoiy aloqalarini rivojlantirish, ularning ijtimoiy integratsiyasini ta'minlash uchun zarurdir. Bu ularning jamiyatdagi o'rni va rolini mustahkamlashga yordam beradi.

Uyushmagan xotin-qizlarning ijtimoiy-psixologik xususiyatlarini o'rganishda ularning o'z-o'zini anglash darajasini tahlil qilish muhimdir. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, bu guruhga mansub ayollar

o'z-o'zini anglash darajasida ba'zan pastlikni his qilishlari mumkin. Bu holat ularning ijtimoiy faolligini cheklashi mumkin, chunki o'z-o'zini anglash darajasi ijtimoiy faollikning asosiy omillaridan biridir. Shu sababli, uyushmagan xotin-qizlarning o'z-o'zini anglash darajasini oshirish, ularning ijtimoiy integratsiyasini ta'minlash uchun zarurdir. Bu ularning jamiyatdagi o'rnini va rolini mustahkamlashga yordam beradi.

Uyushmagan xotin-qizlarning ijtimoiy-psixologik xususiyatlarini o'rganishda ularning ruhiy holatini tahlil qilish muhimdir. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, bu guruhga mansub ayollar ko'pincha ruhiy tushkunlik va stressga duch kelishlari mumkin. Bu holat ularning ijtimoiy faolligini cheklashi mumkin, chunki ruhiy holat ijtimoiy faollikning asosiy omillaridan biridir. Shu sababli, uyushmagan xotin-qizlarning ruhiy holatini yaxshilash, ularning ijtimoiy integratsiyasini ta'minlash uchun zarurdir. Bu ularning jamiyatdagi o'rnini va rolini mustahkamlashga yordam beradi.

Uyushmagan xotin-qizlarning ijtimoiy-psixologik xususiyatlarini o'rganishda ularning o'zini boshqarish ko'nikmalarini tahlil qilish muhimdir. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, bu guruhga mansub ayollar o'zini boshqarish ko'nikmalarida ba'zan kamchiliklarni his qilishlari mumkin. Uyushmagan xotin-qizlarning ijtimoiy-psixologik xususiyatlarini o'rganishda ularning o'zini boshqarish qobiliyatlari muhim ahamiyat kasb etadi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, bu guruhdagi ayollarda ba'zida o'z his-tuyg'ularini va harakatlarini boshqarishda qiyinchiliklar uchrashi mumkin. Bu qobiliyatning pastligi ularning ijtimoiy faollik darajasiga salbiy ta'sir ko'rsatishi ehtimoli yuqori. Shu bois, o'zini boshqarish ko'nikmalarini rivojlantirish, shuningdek, stressga chidamlilikni oshirish uchun psixologik yordam va treninglar o'tkazish zarurati bor. Bu jarayon, o'z navbatida, ularning ijtimoiy faolligini oshirish va jamiyatda o'z o'rnini mustahkamlash imkonini yaratadi.

Tadqiqotlarda o'zini boshqarish qobiliyatlari rivojlangan xotin-qizlar ijtimoiy faollikda yuqori natijalarga erishganligi qayd etilgan. Shu sababli, ijtimoiy-psixologik yordam dasturlari aynan ushbu ko'nikmalarga qaratilishi lozimligi ko'rsatib o'tilgan. Ularning bu imkoniyatlari ijtimoiy integratsiyani kuchaytirishda muhim rol o'ynaydi. Bundan tashqari, o'zini boshqarishning yuqori darajasi uyushmagan xotin-qizlarning o'zaro muloqotidagi samaradorlikni

oshiradi. Shu tariqa, bu jihat ularning shaxs sifatida rivojlanishi va jamiyatdagi ijtimoiy faolligini oshirishga yordam beradi.

Uyushmagan xotin-qizlarning ijtimoiy-psixologik xususiyatlarini o'rganishda ularning o'zini anglash va shaxsiy o'ziga hurmat darajasi ham alohida o'rganilgan. Olimlarning fikriga ko'ra, shaxsiy o'ziga hurmat va o'zini anglash darajasi past bo'lgan ayollar o'z ijtimoiy rolini to'liq anglamasligi va ijtimoiy faollikda orqada qolishi mumkin. Shu bilan birga, o'ziga hurmat darajasi yuqori bo'lgan xotin-qizlar ko'proq tashabbus ko'rsatadi, jamiyatda faol bo'ladi va turli ijtimoiy jarayonlarda ishtirok etadi. Shu sababli, tadqiqotlarda shaxsiy o'ziga hurmatni oshirishga qaratilgan psixologik ta'lim va treninglar samarali ekanligi ko'rsatib o'tilgan. Bu dasturlar uyushmagan xotin-qizlarni o'z qobiliyatlarini kashf etish va o'ziga nisbatan ijobiy munosabatni shakllantirishga yordam beradi. Shu tarzda, ularning ijtimoiy faolligi yanada yuqori darajaga ko'tariladi. Shaxsiy o'ziga hurmatning oshishi jamiyatda ularning ijtimoiy mavqeiini mustahkamlaydi va ijtimoiy izolyatsiyadan chiqishga yordam beradi. Bu holat, ayniqsa, o'zini anglash va ijtimoiy faollik o'rtasidagi bog'liqlikni ochib beradi. Shuningdek, o'ziga hurmatning oshishi ularning ruhiy sog'lig'iga ham ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

Uyushmagan xotin-qizlar toifasining ijtimoiy-psixologik xususiyatlarini o'rganishda, shuningdek, ularning ijtimoiy identifikatsiyasi va guruhga mansubligi tahlil qilingan. Psixologlar ta'kidlaganidek, ijtimoiy identifikatsiya insonning jamiyatdagi o'rnini belgilovchi muhim omildir. Uyushmagan xotin-qizlarning ba'zilarida bu identifikatsiya sust rivojlanganligi aniqlangan, chunki ular rasmiy guruh va tashkilotlarga a'zo emaslar. Bu esa, o'z navbatida, ularning o'zini jamiyatning bir qismi sifatida his qilmasligiga olib keladi. Bunday holat ijtimoiy faollikni pasaytirishi va ijtimoiy izolyatsiya xavfini oshirishi mumkin. Shu bois, ularning guruhga mansubligini oshirish, ijtimoiy integratsiyani kuchaytirish uchun yangi shakllar va usullarni ishlab chiqish zarur. Ushbu jarayonlar xotin-qizlarning o'zaro hamjihatligi va ijtimoiy qo'llab-quvvatlashini mustahkamlashga xizmat qiladi. Shuningdek, ijtimoiy identifikatsiyaning mustahkamlanishi ularning o'zini anglash va shaxsiy o'sishiga ham ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Bu jihatlar ularning ijtimoiy faolligini oshirish uchun muhim shartlardir.

Uyushmagan xotin-qizlarning ijtimoiy-psixologik xususiyatlarini o'rganishda ularning tashabbuskorlik va qat'iyatlilik darajasi ham muhim hisoblanadi. Ilmiy tadqiqotlar natijalariga ko'ra, uyushmagan xotin-qizlarning ko'pchiligi o'z hayotini yaxshilash va ijtimoiy mavqeini oshirishga bo'lgan kuchli istakka ega. Biroq, bu istak har doim ham ijtimoiy tashabbuslarga aylanishi mumkin emas. Qat'iyatlilik va tashabbuskorlik darajasi past bo'lgan ayollar ko'pincha tashqi omillarga bog'liq bo'lib qoladi, bu esa ularning faoliyat doirasini cheklaydi. Shu sababli, psixologlar ularning ijtimoiy tashabbuskorlikni oshirish uchun maxsus motivatsion treninglar va psixologik yordam ko'rsatishni tavsiya qiladi. Bu yordamlar ularning qat'iyatini kuchaytirib, jamiyatdagi o'rnini mustahkamlashga xizmat qiladi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, tashabbuskorlik va qat'iyatlilik oshgan xotin-qizlar jamiyatda faol ishtirok etadi, o'z fikrini ifoda etishda erkin bo'ladi va boshqalar bilan samarali muloqot qiladi. Shunday qilib, ushbu xususiyatlarni rivojlantirish ijtimoiy faollikni oshirish uchun muhim omillardan biridir.

Uyushmagan xotin-qizlarning ijtimoiy-psixologik xususiyatlarini tahlil qilishda ularning ijtimoiy qo'llab-quvvatlash tizimlaridan foydalanish darajasi ham o'rganilgan. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, bu guruhdagi ayollar ko'pincha rasmiy ijtimoiy yordam tizimlaridan kam foydalanganligi aniqlangan. Bu holat ularning ijtimoiy faolligiga salbiy ta'sir qilishi mumkin.

Psixologlar bunday holatni tushunishda ularning ijtimoiy ishonchsizligi va yordam so'rashdagi qiyinchiliklarini ko'rsatadi. Shu sababli, ijtimoiy qo'llab-quvvatlash tizimlarini yanada ochiq va ishonchli qilish, ularning ehtiyojlarini inobatga olgan holda moslashtirish zarur. Bundan tashqari, uyushmagan xotin-qizlarga ijtimoiy yordamga murojaat qilish ko'nikmalarini o'rgatish, ularni motivatsiyalash muhimdir. Bu jarayon ularning ijtimoiy faolligini oshirishga va jamiyatda mustahkam o'rin olishga yordam beradi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, ijtimoiy qo'llab-quvvatlash tizimlaridan faol foydalanish xotin-qizlarning ruhiy va ijtimoiy salomatligini yaxshilaydi.

Uyushmagan xotin-qizlarning ijtimoiy-psixologik xususiyatlarini o'rganishda ularning motivatsiya tizimi chuqur tahlil qilingan. Psixologlarning fikricha, motivatsiya tizimi insonning ijtimoiy faoliyatini shakllantiruvchi asosiy omillardan biridir. Uyushmagan

xotin-qizlarda motivatsiya asosan ichki va tashqi omillar aralashmasidan tashkil topgan. Ichki motivatsiya ularning shaxsiy ehtiyojlari, qiziqishlari va maqsadlariga bog'liq bo'lsa, tashqi motivatsiya ijtimoiy qabul qilish va ma'naviy qo'llab-quvvatlashga asoslanadi. Tadqiqotlar ko'rsatadiki, bu guruhdagi ayollarning ichki motivatsiyasini oshirish uchun ularning qobiliyatlari va imkoniyatlarini kashf etishga qaratilgan dasturlar samarali bo'ladi. Shu bilan birga, tashqi motivatsiyani kuchaytirish uchun jamiyat tomonidan ijobiy munosabat va rag'batlantirish tizimlari ishlab chiqilishi lozim. Bu ikki turdagi motivatsiyaning uyg'unligi uyushmagan xotin-qizlarning ijtimoiy faolligini sezilarli darajada oshiradi. Natijada, ularning jamiyatdagi o'rnini mustahkamlanadi va shaxsiy o'sish jarayoni tezlashadi.

Uyushmagan xotin-qizlar toifasining ijtimoiy-psixologik xususiyatlarini o'rganishda asosiy e'tibor ularning jamiyat bilan aloqalari va o'zini tutish uslublari qaratiladi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, bu guruh vakillari ko'pincha ijtimoiy muhitda passivroq pozitsiyani egallaydi. Ular o'z fikrlarini ochiq ifoda eta olishda qiyinchiliklarga duch kelishadi, bu esa ularning ijtimoiy faolligini cheklaydi. Shu bilan birga, uyushmagan xotin-qizlar o'zini o'zi past baholash holatlariga ko'proq moyil bo'lishadi. Bu ularning ruhiy holatiga salbiy ta'sir ko'rsatadi va jamiyatdagi roli zaiflashadi. Tadqiqotlarda ularning o'zaro muloqot ko'nikmalari pastligi, ijtimoiy tarmoqlarda kam ishtirok etishi aniqlangan. Shu sababli, ularning ijtimoiy faolligini oshirish uchun muloqot ko'nikmalarini rivojlantirish va ijtimoiy qo'llab-quvvatlash tizimlarini mustahkamlash zarurati ta'kidlangan. Ijtimoiy yordam va psixologik qo'llab-quvvatlash ularning o'zini erkin ifoda etishiga yordam beradi. Natijada, uyushmagan xotin-qizlarning jamiyatdagi o'rnini mustahkamlash imkoniyati ortadi.

Olimlarning izlanishlariga ko'ra, uyushmagan xotin-qizlarning ijtimoiy faolligi ularning ichki motivatsiyasi bilan chambarchas bog'liq. Tadqiqotlarda aniqlanishicha, ko'plab ayollar o'z hayotini yaxshilashga qaratilgan intilishlarga ega bo'lsa-da, ularni amalga oshirish uchun zarur bo'lgan qat'iyatlilik yetishmaydi. Bu holat ularning tashabbus ko'rsatish va ijtimoiy jarayonlarda faol ishtirok etish darajasini pasaytiradi. Bunday vaziyatda, tashqi rag'batlantirish va qo'llab-quvvatlash tizimlari samarali vosita bo'lib xizmat qiladi.

Psixologlar bu guruhga doimiy ravishda ijtimoiy yordam ko'rsatish orqali ularning ichki faolligini rag'batlantirish mumkinligini ta'kidlaydi. Shuningdek, o'z-o'zini anglash va o'zini qadrlash hissi oshirilganda, ijtimoiy faollik sezilarli darajada ko'tariladi. Tadqiqotlar uyushmagan xotin-qizlarning ijtimoiy faolligini oshirish uchun maxsus motivatsion dasturlarni ishlab chiqish zarurligini ko'rsatmoqda. Bu dasturlar ayollarning o'ziga bo'lgan ishonchini mustahkamlash va ularni ijtimoiy jarayonlarda faol ishtirok etishga undaydi. Shu tarzda, ijtimoiy faollik oshishi ularning hayot sifatini yaxshilashga yordam beradi.

Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, uyushmagan xotin-qizlarning ijtimoiy-psixologik holati ko'plab tashqi omillarga bog'liq. Masalan, ularning yashash sharoiti, oilaviy munosabatlari va ijtimoiy muhitda qabul qilinishi ularning psixologik barqarorligini shakllantiradi. Agar atrof-muhitda qo'llab-quvvatlash mavjud bo'lmasa, ular o'zlarini yolg'iz va izolyatsiyalangan his qilishadi. Bu esa ijtimoiy faoliyatni cheklaydi va ularning o'zini qadrlash darajasini pasaytiradi. Shu bilan birga, oilaviy muhitda qo'llab-quvvatlanmagan xotin-qizlarda stress va depressiya holatlari ko'proq kuzatiladi. Tadqiqot natijalari ularning ijtimoiy integratsiyaga kirishida katta to'siqlar mavjudligini ko'rsatadi. Shuning uchun, ijtimoiy va oilaviy qo'llab-quvvatlash mexanizmlarini yaratish va mustahkamlash zarurati yuzaga keladi. Bu esa ularning ijtimoiy faolligini oshirishga yordam beradi. Tadqiqotchilar ta'kidlaganidek, ijtimoiy qo'llab-quvvatlash tizimlari rivojlangan jamiyatlarda uyushmagan xotin-qizlarning faolligi sezilarli darajada yuqori.

Uyushmagan xotin-qizlarning ijtimoiy-psixologik xususiyatlarini o'rganishda ularning o'zini tutishi va ijtimoiy rollari muhim tahlil obyekti bo'lgan. Tadqiqotlar ko'rsatadiki, bu guruhda ijtimoiy rollarga nisbatan an'anaviy va konservativ qarashlar ko'p uchraydi. Bu esa ularning yangi ijtimoiy rollarni o'zlashtirishini sekinlashtiradi va ularning ijtimoiy faolligini kamaytiradi. Odatda, ularning ijtimoiy faolligi ko'proq oilaviy va yaqin doiradagi rollarga bog'liq bo'lib, keng jamoat ishlarida kam ishtirok etishadi.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, bu holat ularning o'zini o'zi rivojlantirish imkoniyatlarini cheklaydi va jamiyatdagi ijtimoiy integratsiyani zaiflashtiradi. Shu sababli, uyushmagan xotin-qizlarning ijtimoiy rollarini kengaytirish, ularni yangi ijtimoiy vazifalarga jalb

qilish uchun ijtimoiy treninglar va ta'lim dasturlari ishlab chiqilishi muhim hisoblanadi. Bu usullar ularning jamiyatdagi o'rnini kuchaytiradi va ijtimoiy faollikni oshiradi. Shuningdek, ijtimoiy rollarni yangilash ularning o'ziga bo'lgan ishonchni mustahkamlashga yordam beradi.

Uyushmagan xotin-qizlarning psixologik tahlillarida ularning o'zaro munosabatlari va ijtimoiy qo'llab-quvvatlash tizimlari o'rganilgan. Natijalar shuni ko'rsatadiki, bu guruh vakillari o'zaro aloqalarda qiyinchiliklarga duch keladi, ayniqsa, ijtimoiy qo'llab-quvvatlash tizimlariga kam murojaat qilishadi. Bu holat ularning ruhiy holatiga salbiy ta'sir ko'rsatadi va ijtimoiy faollikni cheklaydi. Tadqiqotlarda ijtimoiy qo'llab-quvvatlashning mavjudligi ularning ruhiy salomatligi va ijtimoiy faolligini sezilarli darajada yaxshilashi aniqlangan. Shu bois, uyushmagan xotin-qizlar uchun ijtimoiy qo'llab-quvvatlash tizimlarini yanada samarali tashkil etish va ularga bu tizimlardan foydalanish imkoniyatlarini kengaytirish lozim. Bundan tashqari, ularning o'zaro aloqalarini rivojlantirish uchun maxsus ijtimoiy tadbirlar va guruh mashg'ulotlari tashkil qilish muhim hisoblanadi. Bu faoliyatlar ularning ijtimoiy integratsiyasini mustahkamlashga yordam beradi. Shu tarzda, ularning ruhiy holati yaxshilanadi va ijtimoiy faolligi oshadi.

Uyushmagan xotin-qizlarning ijtimoiy-psixologik xususiyatlarini tahlil qilishda ularning o'zini anglash darajasi va shaxsiy o'sishi ko'p e'tibor qaratilgan. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, ularning o'zini anglash darajasi past bo'lishi ularning ijtimoiy faolligiga salbiy ta'sir qiladi. O'zini anglash darajasi yuqori bo'lgan xotin-qizlar jamiyatda faolroq ishtirok etadi, yangi imkoniyatlarni qidira oladi va o'z salohiyatini rivojlantiradi. Shu sababli, psixologlar ularning o'zini anglashini oshirishga qaratilgan trening va ma'ruzalar tashkil qilishni tavsiya qiladi. Bu o'z navbatida ularning ijtimoiy faollik darajasini oshirishga xizmat qiladi. Tadqiqotlar ko'rsatadiki, o'zini anglash va ijtimoiy faollik o'rtasida kuchli bog'liqlik mavjud. Shuningdek, o'zini anglash darajasi oshgani sayin ularning jamiyatdagi o'rnini ham mustahkamlanadi. Bu esa ularning ijtimoiy integratsiyasi va shaxsiy rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

Uyushmagan xotin-qizlarning ijtimoiy-psixologik tahlillarida ularning ruhiy salomatligi va psixologik barqarorligi ham ko'rib chiqilgan. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, ruhiy salomatlik va

barqarorlikning pastligi ularning ijtimoiy faolligini pasaytiradi. Uyushmagan xotin-qizlar orasida stress, tashvish va depressiya holatlari ko‘proq uchraydi. Bu esa ularning jamiyatdagi faol ishtirokini cheklaydi va o‘zini ijtimoiy izolyatsiyaga olib keladi. Psixologlar bu muammoni hal qilish uchun psixologik yordam va maslahatlar tizimini yaratishni taklif qiladi. Shu bilan birga, ularning ruhiy holatini yaxshilash uchun guruh terapiyalari va ijtimoiy qo‘llab-quvvatlash tadbirlarini tashkil qilish muhimdir. Bu usullar ularning ruhiy holatini yaxshilash va ijtimoiy faollikni oshirishga yordam beradi. Natijada, uyushmagan xotin-qizlar jamiyatda yanada faolroq va ijobiy rolda ishtirok etadi.

Uyushmagan xotin-qizlarning ijtimoiy-psixologik xususiyatlarini o‘rganishda ularning kelajakka bo‘lgan umidlari va maqsadlari tahlil qilingan. Tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, bu guruh vakillari orasida kelajakka ishonch va umidlarning pasayganligi kuzatiladi. Bu holat ularning ijtimoiy faollik va tashabbus ko‘rsatishiga salbiy ta’sir qiladi. Shu sababli, ijtimoiy dasturlar ularning kelajakka bo‘lgan umidlarini tiklashga qaratilishi zarur. Maqsadlarni aniqlash va unga erishish bo‘yicha ko‘maklashish ular uchun ijtimoiy faollikni oshirishda muhim rol o‘ynaydi. Tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, kelajakka bo‘lgan umid va maqsadlarning mavjudligi ularning ruhiy salomatligi va ijtimoiy faolligini oshiradi. Shu tariqa, umidlarni mustahkamlash ijtimoiy integratsiyaning muhim omili hisoblanadi. Bu holat ularning ijtimoiy faollik darajasini sezilarli darajada oshirish imkonini beradi.

Uyushmagan xotin-qizlarning ijtimoiy-psixologik xususiyatlarini tahlil qilishda ularning o‘rganishga bo‘lgan intilishlari va bilim darajasi ham katta o‘rin tutadi. Tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, bilim darajasi yuqori bo‘lgan xotin-qizlar o‘zlarini jamiyatda faolroq his qiladi va yangi ijtimoiy vazifalarni o‘z zimmasiga olishga tayyor bo‘ladi. Bu esa ularning ijtimoiy faolligini oshirishga xizmat qiladi. Shuningdek, bilim va mahoratga ega bo‘lish ularning o‘ziga bo‘lgan ishonchini mustahkamlashga yordam beradi. Shu sababli, ta’lim va o‘quv dasturlarini uyushmagan xotin-qizlar uchun kengaytirish va ularni yangi bilimlar bilan ta’minlash juda muhimdir. Bu usullar ularning shaxsiy o‘sishini rag‘batlantiradi va ijtimoiy faollikni oshiradi. Tadqiqotlar ko‘rsatadiki, ta’lim orqali olingan bilimlar jamiyatdagi mavqeiini yaxshilash va yangi imkoniyatlar yaratishda asosiy vosita hisoblanadi.

Uyushmagan xotin-qizlarning ijtimoiy-psixologik xususiyatlari bo'yicha olib borilgan tahlillar ularning ijtimoiy faollik darajasini oshirish uchun kompleks yondashuv zarurligini ko'rsatadi. Ushbu guruhdagi ayollarning ijtimoiy faolligini oshirish uchun faqat bitta omilni emas, balki ularning psixologik holati, ijtimoiy muhit, ta'lim darajasi, o'zini anglash, ruhiy salomatlik va motivatsiyasi kabi ko'plab omillarni inobatga olish zarur. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, uyushmagan xotin-qizlarning ijtimoiy faolligi ularning ichki imkoniyatlari va tashqi qo'llab-quvvatlash bilan chambarchas bog'liqdir. Shu sababli, ular uchun mo'ljallangan kompleks dasturlar ishlab chiqish va amalga oshirish ijtimoiy integratsiya va rivojlanish jarayonlarini tezlashtiradi. Bu esa o'z navbatida jamiyatning ijtimoiy barqarorligini oshirishga xizmat qiladi. Umuman olganda, uyushmagan xotin-qizlarning ijtimoiy faolligini oshirish jamiyat uchun muhim vazifalardan biridir.

Uyushmagan xotin-qizlarning ijtimoiy-psixologik xususiyatlarini o'rganish masalasi XX asrning oxiri va XXI asrning boshlarida ilmiy doiralarda keng muhokama qilina boshladi. Bu davrda ijtimoiy faollik tushunchasi hamda jamiyatdagi ayollarning roli haqida yangi qarashlar shakllana boshladi. Tadqiqotchilar, jumladan, o'zbek va chet el olimlari xotin-qizlarning jamiyatdagi ishtirokini chuqur tahlil qilishni boshlashdi. Uyushmagan xotin-qizlar kategoriyasi, ya'ni tashkilotlarga yoki jamoat harakatlariga qo'shilmagan, lekin ijtimoiy hayotda o'z o'rnini qidirmoqda bo'lgan ayollar ko'proq diqqat markaziga tushdi.

XX asrning 70-80 yillarida psixologlar ushbu guruhning ruhiy holati, o'zini tutishi va ijtimoiy o'zaro munosabatlarini o'rganishdi. Shu davrdan boshlab uyushmagan xotin-qizlarning ijtimoiy-psixologik xususiyatlarini tahlil qilish yangi ilmiy yo'nalishga aylandi. Ushbu jarayon davomida ko'plab ma'lumotlar jamlandi va bugungi kunda bu sohada chuqur ilmiy izlanishlar olib borilmoqda. Zamonaviy tadqiqotlar esa bu guruhning ijtimoiy faolligini oshirishning yangi psixologik mexanizmlarini ishlab chiqish zarurligini ko'rsatmoqda.

XIX asr oxiri va XX asr boshlarida ham olimlar ijtimoiy faollik va jamiyatdagi ayollarning o'rnini haqida ko'plab nazariyalar ishlab chiqdilar. Ularning fikricha, ayollarning jamiyatdagi faoliyati ularning ijtimoiy-psixologik holati bilan bevosita bog'liqdir. Masalan, o'sha davrning taniqli psixologlari va sotsiologlari bu masalani ko'proq ijtimoiy rollar va jamiyatdagi an'anaviy me'yorlar doirasida

o'rgandilar. Ularning fikriga ko'ra, uyushmagan xotin-qizlar ko'pincha jamiyatning tashqi bosimlari va stereotiplariga duch keladi, bu esa ularning faolligini pasaytiradi. XIX asrning oxiri va XX asrning birinchi yarmida o'rganilgan bu nazariyalar bugungi kunda ham ahamiyatini yo'qotmagan. Ular asosida zamonaviy psixologik tahlillar va ijtimoiy dasturlar ishlab chiqilmoqda. Shu tariqa, ilm-fan rivojlanishi bilan uyushmagan xotin-qizlarning psixologik xususiyatlari yanada chuqurroq tahlil qilinmoqda.

XX asrning 60-70 yillari ayollar huquqlari harakatining kuchayishi davrida uyushmagan xotin-qizlar ijtimoiy faolligining yangi aspektlari ochildi. Bu davrda ko'plab olimlar va psixologlar ayollarning ijtimoiy faolligi, o'zini anglash va shaxsiy o'sishi masalalarini chuqur o'rganishga kirishdilar. Ularning tadqiqotlari natijasida aniqlanishicha, uyushmagan xotin-qizlar o'z-o'zini qadrlash va o'zini tutish sohasida qiyinchiliklarga duch kelmoqda. Shuningdek, ularning ijtimoiy faolligi atrofdagi muhit va shaxsiy motivatsiyalarga bog'liq ekanligi aniqlandi. XX asrning so'nggi choragida olib borilgan tadqiqotlar bu guruhning ijtimoiy qo'llab-quvvatlashga, shuningdek, psixologik yordamga muhtoj ekanligini ko'rsatdi. Shu davrdan boshlab, uyushmagan xotin-qizlar uchun maxsus dasturlar ishlab chiqila boshlandi. Ularning ijtimoiy faolligini oshirish uchun o'quv va motivatsion treninglar tashkil qilindi. XXI asrda esa bu yo'nalish yanada rivojlandi va zamonaviy psixologik metodlar qo'llanila boshlandi.

1990-yillardan boshlab, post-sovet hududida uyushmagan xotin-qizlarning ijtimoiy-psixologik xususiyatlarini o'rganish yangicha asosda olib borila boshlandi. Bu davrda jamiyatda ijtimoiy o'zgarishlar, iqtisodiy qiyinchiliklar va yangi siyosiy sharoitlar paydo bo'ldi. Bu omillar xotin-qizlarning ijtimoiy faolligiga sezilarli ta'sir ko'rsatdi. Tadqiqotchilar shuni aniqladiki, ushbu davrda ko'pchilik xotin-qizlar uyushmagan toifa sifatida jamiyatdan nisbatan ajralib qolishdi. Ularning ruhiy holati zaiflashdi, ijtimoiy o'zaro munosabatlari cheklandi. Shu sababli, o'sha yillarda psixologlar va ijtimoiy ishchilar ularni qo'llab-quvvatlash tizimini yaratishga harakat qilishdi. Ushbu jarayon hali ham davom etmoqda, chunki jamiyatda ushbu guruhning o'rnini muhim va ular uchun moslashtirilgan yordam dasturlari talab qilinadi. XXI asrning 2010-yillarida esa bu yo'nalish yanada chuqurlashdi va yangi psixologik tadqiqotlar asosida tizimli yondashuvlar paydo bo'ldi.

O'tgan asrning oxiri va bugungi kunda olib borilgan tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, uyushmagan xotin-qizlarning ijtimoiy-psixologik xususiyatlari ko'p qirrali va murakkabdir. Tadqiqotlar davomida ularning o'zini tutish uslubi, o'z-o'zini baholashi va motivatsiyalari batafsil o'rganildi. XXI asr boshlarida olimlar bunday guruhdagi ayollarning psixologik xavfsizligi va ruhiy barqarorligi haqida ko'proq gapira boshladi. Shu bilan birga, ularning ijtimoiy faolligini oshirish uchun maxsus psixologik yordam tizimlari va ijtimoiy dasturlar yaratildi. Ko'plab mamlakatlarda, jumladan, O'zbekiston va Markaziy Osiyo hududida uyushmagan xotin-qizlarni qo'llab-quvvatlash borasida yangi tashabbuslar yuzaga keldi. Bu jarayon davom etmoqda va zamonaviy psixologiya va ijtimoiy fan sohasida katta ahamiyat kasb etmoqda. Shu tariqa, bu mavzu ilmiy tadqiqotlarning doimiy markazida qolmoqda.

XXI asrning birinchi yarmida olib borilgan ilmiy izlanishlar shuni ko'rsatdiki, uyushmagan xotin-qizlarning psixologik holati ularning ijtimoiy faolligi uchun muhim omil hisoblanadi. Tadqiqotlar davomida ularning o'zini qadrlashi, kelajakka bo'lgan umidi va ijtimoiy qo'llab-quvvatlash tizimlari tahlil qilindi. Bu davrda, ayniqsa, ruhiy salomatlik masalalariga e'tibor kuchaytirildi. Shu bilan birga, yangi tadqiqotlar ijtimoiy faollikni oshirish uchun ichki motivatsiya va tashqi rag'batlarning muvozanatli bo'lishi kerakligini ko'rsatdi. XXI asrning o'rtalariga kelib, ilmiy tadqiqotchilar ushbu guruh uchun yangi psixologik treninglar va qo'llab-quvvatlash dasturlarini ishlab chiqish ustida faol ishlashmoqda. Bu o'z navbatida uyushmagan xotin-qizlarning jamiyatga faolroq integratsiyasiga olib kelmoqda. Shu tariqa, ushbu sohadagi izlanishlar jadal davom etmoqda.

So'nggi o'n yilliklarda, ya'ni XXI asrning 2010-2020 yillarida, uyushmagan xotin-qizlarning ijtimoiy-psixologik xususiyatlarini o'rganishda yangi yondashuvlar paydo bo'ldi. Tadqiqotlar ko'rsatdiki, ular uchun shaxsiy rivojlanish va o'zini anglash muhim ahamiyatga ega. Shu davrda o'tkazilgan ilmiy ishlarda bu guruhning o'ziga xos psixologik muammolari, shu jumladan, o'zini past baholash, o'ziga ishonchsizlik va ruhiy tushkunlik kabi holatlar ko'p qayd etildi. Shu bilan birga, ularning ijtimoiy faolligini oshirish uchun psixologik yordam va maslahat xizmatlari kengaytirildi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, uyushmagan xotin-qizlarning jamiyatdagi ishtirokini oshirish uchun faqat tashqi sharoitlar emas, balki ularning ichki

psixologik holatini yaxshilash ham muhimdir. Bu borada zamonaviy psixologlar va ijtimoiy ishchilar hamkorlikda ishlamoqda.

So‘nggi yillarda, XXI asrning o‘n yilliklarida, uyushmagan xotin-qizlarning ijtimoiy-psixologik xususiyatlarini o‘rganishda yangi metodologiyalar joriy etildi. Ushbu yondashuvlarda ularning ruhiy holati, shaxsiy xususiyatlari va ijtimoiy muhit bilan munosabatlari kompleks tarzda tahlil qilindi. Tadqiqotlar natijasida aniqlanishicha, ushbu guruhdagi ayollarning ijtimoiy faoliyatga qo‘shilishida psixologik qo‘llab-quvvatlashning roli juda katta. Ularning o‘zini anglash darajasi oshganda, ijtimoiy faolligi ham ko‘payadi. Shu bilan birga, jamiyatdagi stereotiplar va cheklovlar ularning o‘sishiga salbiy ta‘sir ko‘rsatadi. Bu holatni bartaraf etish uchun psixologik treninglar va seminarlar faol ravishda tashkil etilmoqda. Bunday tadbirlar uyushmagan xotin-qizlarning ijtimoiy faolligini oshirishga xizmat qiladi.

Bugungi kunda, XXI asrning ikkinchi o‘n yilligida, uyushmagan xotin-qizlarning ijtimoiy-psixologik xususiyatlarini o‘rganish ilmfanning ustuvor yo‘nalishlaridan biridir. Zamonaviy tadqiqotlar ular uchun individual yondashuv zarurligini ta‘kidlaydi. Shuningdek, ijtimoiy va psixologik yordam tizimlarini takomillashtirish, ularning o‘z-o‘zini rivojlantirishini rag‘batlantirish muhimdir. Bugungi kunda olimlar ushbu guruhning ichki motivatsiyasi, shaxsiy qiyinchiliklari va ijtimoiy muhitdagi o‘rni o‘rtasidagi bog‘liqlikni chuqur tahlil qilmoqda. Natijalar shuni ko‘rsatadiki, uyushmagan xotin-qizlarning jamiyatdagi ijtimoiy faolligini oshirish uchun nafaqat tashqi, balki ichki psixologik omillarni ham hisobga olish kerak. Shu bilan birga, ularning qobiliyatlari va salohiyatini rivojlantirish uchun maxsus dasturlar ishlab chiqilmoqda.

O‘zbekiston va boshqa Markaziy Osiyo mamlakatlarida uyushmagan xotin-qizlarning ijtimoiy-psixologik xususiyatlarini o‘rganish sohasida so‘nggi yillarda ko‘plab ilmiy ishlar amalga oshirildi. Bu tadqiqotlar ko‘rsatdiki, ularning psixologik holati va ijtimoiy o‘zaro munosabatlari an‘anaviy jamiyat me‘yorlari va zamonaviy sharoitlar o‘rtasidagi muvozanatga bog‘liq. Shuningdek, milliy hunarmandchilik va boshqa kasb-hunar faoliyatlari ularning ijtimoiy faolligini oshirishda muhim rol o‘ynaydi. Ilmiy tadqiqotlar shuni ko‘rsatdiki, uyushmagan xotin-qizlarning ijtimoiy integratsiyasi uchun psixologik yordam tizimini yanada rivojlantirish zarur. Bu

borada yangi ilmiy yondashuvlar va psixologik metodlar sinovdan o'tkazilmoqda. Shu tarzda, mamlakatimizda bu masalaga e'tibor kuchaymoqda va natijalar ijobiy bo'lmoqda.

Uyushmagan xotin-qizlar toifasining ijtimoiy-psixologik xususiyatlarini tahlil qilish jarayonida asosiy ahamiyat ularning o'zini tutish va jamiyatdagi o'rnini anglash darajasiga beriladi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, bu guruhda o'zini past baholash, ijtimoiy qo'llab-quvvatlash tizimlaridan mahrum bo'lish, shuningdek, kelajak haqida noaniqlik hissi ko'p uchraydi.

Ularning jamiyatdagi faol ishtiroki ko'pincha tashqi muhit va ichki psixologik holat o'rtasidagi murakkab bog'liqlikka asoslangan. Bu jarayonlarni chuqurroq tushunish uchun har tomonlama psixologik tahlillar talab qilinadi. Uyushmagan xotin-qizlarning o'ziga xos psixologik profili, ularning ijtimoiy muhit bilan muloqoti va o'zini anglash mexanizmlari haqida yangi ilmiy tushunchalar shakllanmoqda. Bu yo'nalishda olib borilgan tadqiqotlar jamiyatning ijtimoiy barqarorligi va gender tengligini ta'minlashda katta ahamiyatga ega. Shu bois, ushbu toifa haqida keng qamrovli tahlillar olib borish, ularni qo'llab-quvvatlash dasturlarini shakllantirish uchun zarurdir.

Uyushmagan xotin-qizlarning ijtimoiy-psixologik xususiyatlari ko'plab omillar ta'sirida shakllanadi. Ulardan biri bu ularning ijtimoiy muhit bilan aloqalari va o'zaro munosabatlardir. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, ushbu guruhdagi ayollar ko'pincha o'zlarini ijtimoiy ajratilgan, noma'lum va ba'zan jamiyatdan chetlashtirilgan his qilishadi. Bunday holatlar ularning ruhiy holatiga salbiy ta'sir ko'rsatib, depressiya, xavotir va o'ziga ishonchsizlik kabi muammolarga olib keladi. Shu sababli, psixologik yordam va ijtimoiy qo'llab-quvvatlash tizimlarini kuchaytirish bu guruh uchun nihoyatda zarur. Shuningdek, ularning ijtimoiy faolligini rag'batlantirish uchun maxsus treninglar va motivatsion dasturlar tashkil etilishi lozim. Bu omillarni chuqur tahlil qilish orqali uyushmagan xotin-qizlarning jamiyatdagi o'rnini yaxshilash mumkin.

Uyushmagan xotin-qizlar toifasining ijtimoiy-psixologik holatini aniqlashda ularning shaxsiy xususiyatlari va individual psixologik profili alohida e'tibor talab qiladi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, bu guruhdagi ayollarning o'ziga xos shaxsiyati, xulq-atvori va qiziqishlari ularning ijtimoiy faoliyatga kirishish darajasini belgilaydi. Shu bois, ularning ijtimoiy faolligini oshirish uchun individual yondashuv zarur.

Bu yondashuv doirasida ularning ruhiy holati, shaxsiy qobiliyatlari, kelajak rejalari va ijtimoiy qo'llab-quvvatlashga bo'lgan ehtiyojlari hisobga olinadi. Shaxsiy motivatsiyalarni aniqlash va rag'batlantirish psixologik treninglar va maslahatlar orqali amalga oshiriladi. Bu yo'nalishdagi tadqiqotlar natijalariga asoslanib, uyushmagan xotin-qizlarning hayot sifatini yaxshilash imkoniyatlari kengaymoqda.

Ko'plab olimlarning fikricha, uyushmagan xotin-qizlarning ijtimoiy-psixologik xususiyatlarida jamiyatdagi gender stereotiplari va an'anaviy qarashlar katta rol o'ynaydi. Ularning ijtimoiy faolligini to'siqlovchi omillar orasida an'anaviy oilaviy rollar, jamiyat tomonidan qo'yilgan cheklovlar va ta'lim imkoniyatlarining yetishmasligi bor. Bu stereotiplar nafaqat ularning o'zini anglashiga, balki jamiyatdagi o'zaro munosabatlariga ham ta'sir qiladi. Shu bois, ushbu toifaga kiruvchi ayollarni qo'llab-quvvatlash uchun ijtimoiy va psixologik jihatdan yangi yondashuvlar ishlab chiqish zarur. Jamiyatda gender tengligini ta'minlash hamda stereotiplarni bartaraf etish yo'lida amalga oshirilayotgan ishlar ularning ijtimoiy integratsiyasiga xizmat qiladi. Bu esa, o'z navbatida, ularning ruhiy holatini mustahkamlashga imkon beradi.

Psixologik tadqiqotlar natijalari shuni ko'rsatadiki, uyushmagan xotin-qizlarning o'zaro munosabatlar tizimida ishonch va ochiqlik darajasi pastroq bo'ladi. Bu holat ularning ijtimoiy izolyatsiyasi, ya'ni jamiyatdan chetlanish hissini kuchaytiradi. Shu sababli, ijtimoiy muhitda ularni qo'llab-quvvatlash va ijtimoiy tarmoqlarni kengaytirish zarur. O'rganishlar shuni ko'rsatadiki, ijtimoiy tarmoqlarga integratsiya va ijtimoiy qo'llab-quvvatlash ruhiy holatni yaxshilaydi hamda ijtimoiy faollikni oshiradi. Bu jarayonlarda psixologlar, ijtimoiy ishchilar va boshqa mutaxassislar hamkorlik qilishi lozim. Bu esa uyushmagan xotin-qizlarning jamiyatdagi o'rnini mustahkamlashga yordam beradi. Tadqiqotlarda ushbu omillar yoritilishi ularning ijtimoiy-psixologik holatini yaxshilashda katta ahamiyatga ega ekanligini ko'rsatadi.

Uyushmagan xotin-qizlarning ijtimoiy-psixologik xususiyatlarini o'rganishda ularning o'ziga xos ijtimoiy faoliyat turi ham muhim rol o'ynaydi. Ko'pchilik tadqiqotlarda ta'kidlanishicha, ular ko'proq norasmiy faoliyatlar bilan shug'ullanadi, masalan, uy hunarmandchiligi, kichik biznes yoki oilaviy ishlar. Bu faoliyatlar ularning jamiyatdagi o'rnini saqlab qolishga va ruhiy barqarorlikni ta'minlashga xizmat qiladi. Shu bilan birga, ularning ijtimoiy

tarmoqlarga integratsiyasini oshirish va rasmiy tashkilotlarga jalb qilish uchun imkoniyatlarni kengaytirish muhimdir. Bu esa ularning ijtimoiy faolligini oshiradi va jamiyatdagi o‘zaro aloqalarni mustahkamlaydi. Bu sohada olib borilgan tadqiqotlar natijalari, xotin-qizlarning ijtimoiy-psixologik holatini yaxshilash uchun amaliy tavsiyalar ishlab chiqishda muhim manba bo‘lib xizmat qiladi.

Shuningdek, uyushmagan xotin-qizlarning ruhiy holati va stressga chidamliligi ham ularning ijtimoiy faolligiga ta’sir qiluvchi muhim omildir. Tadqiqotlar ko‘rsatadiki, bu guruhdagi ayollarda stress va psixologik bosim yuqori bo‘lishi mumkin, chunki ular ko‘pincha iqtisodiy va ijtimoiy qiyinchiliklarga duch keladi. Shu sababli, stressni boshqarish va ruhiy salomatlikni mustahkamlash uchun maxsus psixologik treninglar va maslahat xizmatlari joriy qilinishi zarur. Bu esa ularning o‘ziga bo‘lgan ishonchini oshirib, jamiyatda faol ishtirok etishiga yordam beradi. Ruhiy holatni yaxshilashga qaratilgan dasturlar uyushmagan xotin-qizlarning ijtimoiy barqarorligini ta’minlashga xizmat qiladi. Bu sohada olib borilgan izlanishlar natijalari amaliy ishlar uchun yo‘l-yo‘riq ko‘rsatmoqda.

Ijtimoiy qo‘llab-quvvatlash tizimlari va psixologik yordam uyushmagan xotin-qizlarning ijtimoiy faolligini oshirishda katta ahamiyat kasb etadi. Tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, ular uchun yaratilgan ijtimoiy dasturlar samaradorligi ularning o‘ziga bo‘lgan ishonchi, o‘zini tutishi va jamiyatdagi faoliyati bilan bevosita bog‘liq. Shuningdek, uyushmagan xotin-qizlarni qo‘llab-quvvatlashda oilaviy va jamiyat darajasida hamkorlik zarur. Bu yondashuv nafaqat ularning ruhiy holatini yaxshilaydi, balki ijtimoiy barqarorlikni ham ta’minlaydi. Shu bois, ijtimoiy dasturlarni doimiy takomillashtirish va yangi psixologik metodlarni joriy etish talab etiladi. Bu esa, o‘z navbatida, uyushmagan xotin-qizlarning jamiyatdagi o‘rnini mustahkamlashga xizmat qiladi.

Olimlar va psixologlarning ilmiy tadqiqotlariga ko‘ra, uyushmagan xotin-qizlarning o‘zaro munosabatlari va ijtimoiy qo‘llab-quvvatlash tizimi ularning psixologik holatini sezilarli darajada yaxshilaydi. Tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, ushbu toifadagi ayollar uchun ijtimoiy qo‘llab-quvvatlash, o‘zaro yordam va motivatsiya guruhlari muhim omil hisoblanadi. Bu guruhlar orqali ular o‘zlarini kamroq yolg‘iz his qiladi, ijtimoiy tarmoqlarga integratsiya oshadi va o‘z salohiyatini amalga oshirish imkoniyatlarini kengaytiradi. Bunday tadbirlar

uyushmagan xotin-qizlarning ruhiy va ijtimoiy holatini yaxshilashda samarali hisoblanadi. Shu sababli, ijtimoiy-psixologik tadqiqotlar davom ettirilmoqda va yangi yondashuvlar ishlab chiqilmoqda. Bu esa jamiyat barqarorligini mustahkamlashga katta hissa qo'shadi.

Natijada, uyushmagan xotin-qizlarning ijtimoiy-psixologik xususiyatlari murakkab va ko'p qirrali jarayon bo'lib, uni to'g'ri tushunish va samarali yordam ko'rsatish uchun keng ko'lamli tadqiqotlar zarur. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, ularning ijtimoiy faolligini oshirish nafaqat tashqi sharoitlar, balki psixologik va ijtimoiy qo'llab-quvvatlash tizimlarini takomillashtirish bilan bog'liq. Bu jarayonda ularning individual psixologik ehtiyojlari, ruhiy holati va ijtimoiy muhit bilan o'zaro ta'siri hisobga olinishi lozim. Shu tarzda, uyushmagan xotin-qizlarning jamiyatdagi o'rnini mustahkamlash, ularning hayot sifatini yaxshilash va ijtimoiy barqarorlikni ta'minlash mumkin. Bu yo'nalishda amalga oshirilayotgan ilmiy izlanishlar va amaliy tadbirlar jamiyatda gender tengligini ta'minlashga xizmat qiladi.

1.3. Xotin-qizlar faolligini shakllantirishda madaniy meros va milliy qadriyatlarning o'рни

Madaniy meros va milliy qadriyatlar har bir jamiyatning o'ziga xosligi va tarixiy davomiyligini ifodalaydi. Ayniqsa, xotin-qizlarning ijtimoiy faolligini shakllantirish jarayonida ushbu omillar alohida ahamiyatga ega bo'ladi. Madaniy meros qadimiy davrlardan boshlab avloddan-avlodga yetkazilib kelgan bilimlar, urf-odatlar, san'at va ma'naviy qadriyatlarni o'z ichiga oladi. Bu qadriyatlar jamiyatdagi xotin-qizlarning o'z-o'zini anglash, o'zini jamiyatda tutish va faoliyat yuritishda muhim omil bo'lib xizmat qiladi. Milliy qadriyatlar esa odamlarning ijtimoiy xulq-atvori va jamiyat bilan munosabatlarini tartibga soladi. Shunday ekan, madaniy meros va milliy qadriyatlarning ijtimoiy faollikni shakllantirishdagi o'рни o'rganishga loyiq murakkab va chuqur jarayondir.

Xotin-qizlar faolligini shakllantirishda madaniy merosning roli nafaqat tarixiy yodgorliklar yoki qadimiy urf-odatlardan iborat emas, balki ularning ong va shaxsiyatining shakllanishida muhim o'rin tutadi. Madaniyat inson ruhiyati va ijtimoiy hayotining asosiy tamoyillarini belgilaydi, shuningdek, xotin-qizlarning o'ziga xosliklarini rivojlantirishda yordam beradi. O'z navbatida, milliy qadriyatlar xotin-

qizlarning oilaviy, ijtimoiy va kasbiy faoliyatida barqarorlikni ta'minlab, ularning jamiyatdagi o'rnini mustahkamlaydi. Bu jarayonda madaniy merosning zamonaviy talablarga moslashtirilgan shakllari xotin-qizlarning faolligini rag'batlantirishda asosiy omil hisoblanadi. Shu bois, bu mavzu keng va puxta o'rganishni talab qiladi.

Tarixiy manbalarga nazar solganda, madaniy meros xotin-qizlarning jamiyatdagi roli va faolligiga doimiy ta'sir ko'rsatib kelgani aniq ko'rinadi. Millatlar tarixida ayollar ko'pincha oila va jamiyat hayotining markaziy figurasini sifatida tasvirlangan. Ularning ma'naviy qadriyatlarni saqlash va uzatishda tutgan o'rnini, shuningdek, hunarmandchilik va boshqa milliy hunarlarni rivojlantirishdagi roli qadim zamonlardan buyon yuqori baholangan. Bu qadriyatlar xotin-qizlarning o'z qobiliyatlarini jamiyat manfaatlari yo'lida amalga oshirishga imkon yaratgan. Zamonaviy sharoitda ham madaniy meros va milliy qadriyatlar asosida faoliyat yurituvchi ayollar jamiyat rivojida katta ahamiyatga ega bo'lib qolmoqda.

Madaniy meros va milliy qadriyatlarning xotin-qizlar faolligini shakllantirishdagi ahamiyati ularning o'zligini anglash va shaxs sifatida o'sishi bilan chambarchas bog'liqdir. Shu nuqtai nazardan, madaniyat qizlarning o'zini ijtimoiy va ma'naviy jihatdan rivojlantirishida muhim resurs hisoblanadi. Bu jarayon davomida milliy an'analarga asoslangan ta'lim, ma'rifat va hunarmandchilik orqali o'zini namoyon qilish imkoniyati yaratiladi. Shuningdek, milliy qadriyatlar xotin-qizlarni jamiyatdagi o'zaro hurmat va hamjihatlik muhitida faol bo'lishga undaydi. Ularning faoliyatida an'anaviy va zamonaviy qadriyatlarning uyg'unligi muhim ahamiyat kasb etadi.

Xotin-qizlar faolligini shakllantirishda milliy qadriyatlarning o'rnini, birinchi navbatda, oilaviy-ijtimoiy muhit bilan bog'liq. Oila qadriyatlari, tarbiya uslublari va milliy an'analarga asoslangan muhit xotin-qizlarning ijtimoiy faollik darajasini belgilaydi. Shu bilan birga, oiladagi ma'naviy va axloqiy qadriyatlar ularning jamiyatda ishtirok etish motivatsiyasini mustahkamlaydi. Milliy qadriyatlar orqali shakllangan ijtimoiy rollar va majburiyatlar xotin-qizlarning o'ziga xos faoliyat yo'nalishlarini belgilaydi va ularni rag'batlantiradi. Bu esa, o'z navbatida, jamiyatda barqarorlik va uyg'unlikni ta'minlashga xizmat qiladi.

Madaniy merosni saqlash va uni xotin-qizlar faolligini oshirish uchun vosita sifatida qo'llash, o'zbek jamiyatida ayniqsa muhimdir.

Milliy hunarmandchilik, an'anaviy san'at va adabiyot xotin-qizlarning ijodkorlik va tashabbuskorlik qobiliyatlarini rivojlantirishga zamin yaratadi. Shu asosda tashkil etilgan madaniy tadbirlar va mahorat darslari ular uchun yangi imkoniyatlar eshigini ochadi. Bu esa, o'z navbatida, xotin-qizlarning jamiyatda faol ishtirok etishiga va ularning ijtimoiy mavqeini oshirishga xizmat qiladi. Milliy qadriyatlar va madaniy meros asosida shakllanayotgan faollik yangi avlod uchun mustahkam poydevor yaratadi.

Milliy qadriyatlar xotin-qizlarning o'zligini anglashida, o'ziga bo'lgan hurmat va ijtimoiy o'rinini aniqlashda katta rol o'ynaydi. Ular qadriyatlarni o'rganish va hayotga tadbiriq etishda ijtimoiy faollikning ildizlarini barpo etadi. Shuningdek, madaniy meros asosida yaratilgan qo'llab-quvvatlash tizimlari xotin-qizlarning o'zini rivojlantirishga bo'lgan intilishlarini rag'batlantiradi. Bu jarayonlarda an'anaviy qadriyatlar zamonaviy talablar bilan uyg'unlashib, yangi imkoniyatlarni yaratadi. Natijada, xotin-qizlarning faolligi nafaqat shaxsiy rivojlanish, balki jamiyatning ijtimoiy va madaniy taraqqiyotiga xizmat qiladi.

Xotin-qizlarning madaniy meros va milliy qadriyatlar orqali faolligini oshirishda ta'lim tizimining roli alohida e'tibor talab qiladi. Ta'lim orqali ular nafaqat an'anaviy bilimlarni, balki zamonaviy kasb-hunar va mahoratlarni ham egallaydi. Bu jarayonlarda milliy qadriyatlar asosida shakllangan o'quv dasturlari, ma'naviy-ma'rifiy tadbirlar katta ahamiyatga ega. Shuningdek, madaniy tadbirlar va festivallar xotin-qizlarning ijtimoiy faoliyatga jalb qilinishida muhim vosita bo'lib xizmat qiladi. Ta'lim va madaniyat uyg'unligi jamiyatdagi xotin-qizlarning ijtimoiy faolligini yangi bosqichga olib chiqadi.

Madaniy meros va milliy qadriyatlar asosida tashkil etilgan turli ijtimoiy dasturlar va loyihalar xotin-qizlar faolligini oshirishda samarali vosita hisoblanadi. Ularning ishtirokida tashkil etiladigan seminarlar, treninglar va madaniy tadbirlar nafaqat mahoratni oshirishga, balki jamiyat bilan aloqalarni mustahkamlashga xizmat qiladi. Ushbu jarayonlarda xotin-qizlarning o'ziga bo'lgan ishonchi va o'zini namoyon qilish imkoniyatlari kengayadi. Natijada, ularning ijtimoiy faolligi oshadi va jamiyatda o'z o'rnini yanada mustahkamlaydi. Bunday loyihalar madaniy merosni saqlash va uni zamonaviy talablar bilan uyg'unlashtirish uchun yangi platformalar yaratadi.

Madaniy meros va milliy qadriyatlar xotin-qizlarning ijtimoiy faolligini shakllantirishda, ularning ma'naviy-axloqiy barqarorligini ta'minlashda ham katta ahamiyatga ega. Ushbu qadriyatlar asosida shakllangan axloqiy tamoyillar va jamiyatga xizmat qilish istagi ularning faoliyatining asosiy yo'nalishlarini belgilaydi. Shu bilan birga, madaniy meros xotin-qizlarning o'zaro hurmat, bag'rikenglik va hamkorlik tamoyillarini rivojlantirishga xizmat qiladi. Bu esa, o'z navbatida, ijtimoiy barqarorlik va ma'naviy muvozanatni ta'minlaydi. Natijada, milliy qadriyatlar asosida shakllangan ijtimoiy faollik jamiyatni rivojlantirishda muhim vosita hisoblanadi.

Xotin-qizlarning ijtimoiy faolligi, ularning madaniy meros va milliy qadriyatlar bilan bog'liqligini ko'rsatadi. Madaniy meros, milliy qadriyatlar va an'analar orqali xotin-qizlar o'z o'rinlarini jamiyatda mustahkamlashadi. Milliy qadriyatlar, xotin-qizlarning ijtimoiy faolligini oshirishda muhim rol o'ynaydi. O'zbekistonning boy madaniy merosi va milliy qadriyatlari, xotin-qizlarning ijtimoiy faolligini shakllantirishda asosiy omil hisoblanadi. Xotin-qizlarning madaniy merosga bo'lgan hurmati, ularning ijtimoiy faolligini oshirishga yordam beradi.

Milliy qadriyatlar, xotin-qizlarning o'zligini anglashiga va jamiyatdagi o'rinlarini mustahkamlashiga yordam beradi. Madaniy meros va milliy qadriyatlar, xotin-qizlarning ijtimoiy faolligini shakllantirishda asosiy vosita hisoblanadi. Xotin-qizlarning madaniy merosga bo'lgan hurmati, ularning ijtimoiy faolligini oshirishga yordam beradi. Milliy qadriyatlar, xotin-qizlarning o'zligini anglashiga va jamiyatdagi o'rinlarini mustahkamlashiga yordam beradi. Madaniy meros va milliy qadriyatlar, xotin-qizlarning ijtimoiy faolligini shakllantirishda asosiy vosita hisoblanadi.

Milliy qadriyatlar nafaqat xotin-qizlarning ijtimoiy faolligini oshirishda balki ularning shaxs sifatida rivojlanishida ham muhim omil hisoblanadi. Madaniy merosga chuqur hurmat va e'tibor, xotin-qizlarni o'z kelajagini mustahkamlashga, jamiyatda faollik ko'rsatishga undaydi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, milliy qadriyatlar asosida shakllangan tarbiya xotin-qizlarning o'ziga bo'lgan ishonchini kuchaytiradi. Shu tariqa, madaniy meros ularga o'z o'rnini topish va jamiyatdagi o'rnini mustahkamlash uchun zarur bo'lgan ruhiy kuch beradi. Psixologlar ta'kidlaydiki, o'ziga xos madaniyat va qadriyatlarni

anglash, xotin-qizlarning ijtimoiy rollarini yanada samarali bajarishiga yordam beradi.

Bu esa ularning faolligini faqat oilada emas, balki keng jamoatchilikda ham oshiradi. Shu bilan birga, madaniy meros va qadriyatlar yosh avlodning ijtimoiy faolligini shakllantirishda ham ustunlik qiladi. Jamiyatning har bir a'zosi uchun madaniy qadriyatlarni chuqur anglash, ularni o'z hayotiga tatbiq etish, xotin-qizlar faolligini ko'paytirishda hal qiluvchi ahamiyatga ega. Shu sababli, milliy merosni asrab-avaylash va uni yosh avlodga yetkazish jarayoni muhim tadqiqot obyekti hisoblanadi.

Madaniy meros va milliy qadriyatlarning xotin-qizlar faolligiga ta'sirini o'rganayotgan olimlar ularning o'ziga xos shaxsiy va ijtimoiy identifikatsiyasi jarayonidagi rolini ham ta'kidlaydilar. Bu qadriyatlar yordamida xotin-qizlar o'zligini anglash, jamiyatdagi o'rnini aniqlash va o'ziga ishonch hosil qilish imkoniyatiga ega bo'ladi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, milliy qadriyatlarga asoslangan tarbiya nafaqat ijtimoiy faollikni, balki jismoniy va ruhiy sog'liqni ham yaxshilashga yordam beradi. Shu bois, madaniy merosni saqlab qolish va uni yosh avlodga yetkazish oila va jamiyatning asosiy vazifalaridan biridir. Psixologlar fikricha, xotin-qizlarning faolligi va o'zini anglash darajasi to'g'ridan-to'g'ri madaniy qadriyatlar bilan bog'liq. Shuningdek, madaniyatning o'ziga xosligi, qadriyatlarning o'zgarishi jamiyatdagi o'zgarishlarga moslashishda xotin-qizlarning rolini oshiradi. Shu sababli, madaniy meros va milliy qadriyatlar asosida ta'lim va tarbiya usullarini takomillashtirishga katta e'tibor qaratish zarur. Bu esa xotin-qizlarning jamiyatda faol bo'lishi uchun qulay sharoit yaratadi.

Psixologik tadqiqotlarda milliy qadriyatlar va madaniy merosning xotin-qizlarning motivatsiyasi va ijtimoiy faoliyatga jalb qilinishidagi o'zni ko'p yillar davomida o'rganib kelinmoqda. Xususan, qadriyatlar tizimi xotin-qizlarda ijtimoiy mas'uliyatni anglash va faollik ko'rsatishga rag'batlantiruvchi muhim omil sifatida qaraladi. Bu tizim ularga jamiyatning ma'naviy-axloqiy me'yorlarini o'zlashtirishga va ularni amalda qo'llashga imkon beradi. Shuningdek, milliy qadriyatlar bilan bog'liq psixologik barqarorlik va ruhiy mustahkamlik xotin-qizlarning qiyin vaziyatlarda ham faol bo'lib qolishiga yordam beradi. Olilar fikricha, madaniy merosga asoslangan tarbiya xotin-qizlarning ijtimoiy faolligini oshirishda samarali vosita hisoblanadi. Shu tariqa, xotin-qizlarning milliy qadriyatlar bilan bog'liq bo'lishi ularning

jamiyatda o'z o'rnini topishiga ko'maklashadi va ularni ijtimoiy faoliyatga jalb qiladi. Bu esa jamiyatning barqarorligi va rivojlanishi uchun muhimdir. Madaniy merosni o'rganish va uni amaliyotga tatbiq etish orqali, xotin-qizlarning ijtimoiy faolligini yanada oshirish mumkin.

Jamiyatda xotin-qizlarning faolligini oshirishda madaniy meros va milliy qadriyatlarning ta'siri shaxsning ichki dunyosini shakllantirish bilan chambarchas bog'liq. Olimlarning ta'kidlashicha, madaniyatning qadriyatli elementlari shaxsning o'zini anglash va o'zligini topish jarayonida markaziy o'rin tutadi. Shu sababli, milliy qadriyatlar va madaniy meros yoshlar, xususan, xotin-qizlar orasida ijtimoiy faollikni kuchaytiruvchi omil sifatida ko'riladi.

Psixologik tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, madaniy qadriyatlar orqali o'zlikni anglash, shuningdek, o'z jamiyatiga sodiqlik tuyg'usini mustahkamlash xotin-qizlarni jamiyat hayotida faol qatnashishga undaydi. Bundan tashqari, milliy qadriyatlar asosida shakllangan ijtimoiy normalar va an'analar xotin-qizlarning o'z huquqlarini anglashini va jamiyatdagi o'rinlarini yanada faollashtirishga yordam beradi. Shu bois, madaniy merosga hurmat va uni asrab-avaylash xotin-qizlarning jamiyatdagi rolini oshirishda hal qiluvchi ahamiyatga ega. Bu jarayonni qo'llab-quvvatlash uchun pedagogika va psixologiya sohasida yangi yondashuvlar ishlab chiqilishi lozim. Shunday qilib, milliy qadriyatlar va madaniy meros xotin-qizlarning ijtimoiy faolligini shakllantirishda asosiy omillardan biri sifatida xizmat qiladi.

Xotin-qizlarning faolligini shakllantirishda madaniy meros va milliy qadriyatlarning roli haqida o'tkazilgan tadqiqotlarda madaniy an'analar, odatlar va urf-odatlarining ta'siri keng o'rganilgan. Tadqiqotchilarning fikricha, bu omillar xotin-qizlarning ijtimoiy hayotda o'zlarini qanday tutishlarini belgilaydi va ularning faolligini oshirishga yordam beradi. Milliy qadriyatlar orqali shakllangan madaniy muhit, xotin-qizlarga jamiyatda o'z o'rnini topish va ijtimoiy faoliyatda qatnashish uchun zarur bo'lgan motivatsiya va resurslarni taqdim etadi. Shu bilan birga, madaniy merosni saqlash va rivojlantirish orqali jamiyatda xotin-qizlarning hurmatga sazovor mavqeini oshirish mumkin.

Psixologlar e'tirof etishicha, madaniy qadriyatlar va an'analar xotin-qizlarning o'zini anglash jarayonida ruhiy barqarorlik va ijtimoiy moslashuvchanlikni ta'minlaydi. Bu esa ularning faolligini oshirishda

muhim hisoblanadi. Shu sababli, madaniy meros va milliy qadriyatlarni yoshlar, xususan, xotin-qizlar orasida keng targ'ib qilish va ularga chuqur o'rgatish zarur. Bu jarayonlar jamiyat taraqqiyotining ajralmas qismi sifatida ko'riladi.

Madaniy meros va milliy qadriyatlar xotin-qizlarning shaxsiyati va ijtimoiy faolligini shakllantirishda muhim ahamiyatga ega ekanligi, so'nggi paytlardagi ilmiy tadqiqotlarda aniqlandi. Xususan, bu qadriyatlar orqali xotin-qizlar o'zlarini jamiyatning faol a'zolari sifatida his qiladilar va o'zlariga ishonch hosil qiladilar. Madaniy meros ularga o'z tarixi, urf-odatlar va an'analari bilan bog'lanishga yordam beradi, bu esa ijtimoiy faollikni rag'batlantiradi. Shuningdek, milliy qadriyatlar xotin-qizlarning ijtimoiy mas'uliyatini oshiradi va ularni jamiyatdagi turli sohalarda faol bo'lishga undaydi.

Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, madaniy meros va qadriyatlarni o'zlashtirish xotin-qizlarning ruhiy barqarorligini mustahkamlashga ham xizmat qiladi. Shu bois, jamiyat taraqqiyoti uchun xotin-qizlarning madaniy qadriyatlarga bog'lanishi va ularni faol ravishda saqlab qolishi zarur. Bu esa o'z navbatida, milliy qadriyatlar asosida shakllangan ta'lim tizimini takomillashtirishni talab qiladi. Bu jarayonlarning barchasi xotin-qizlarning jamiyatdagi faolligini kuchaytirishga xizmat qiladi.

Yuqoridagi fikr va mulohazalar asosida xulosa qilish mumkinki, madaniy meros va milliy qadriyatlar xotin-qizlarning faolligini shakllantirishda eng muhim vositalardan biridir. Bu qadriyatlar nafaqat ularning o'zligini anglashiga, balki jamiyatda faol bo'lishiga katta ta'sir ko'rsatadi. Shu bilan birga, madaniy merosni asrab-avaylash va yosh avlodga yetkazish, xotin-qizlarning ruhiy va ijtimoiy rivojlanishini ta'minlashda asosiy omil hisoblanadi. Tadqiqotlar ko'rsatadiki, milliy qadriyatlar va madaniy merosga bog'langan xotin-qizlar jamiyatda o'z o'rnini topib, faoliyatlarini samarali davom ettiradilar. Shu bois, ta'lim tizimi, oila va jamiyat xotin-qizlarning madaniy qadriyatlarni chuqur anglashlari va ulardan foydalanishlari uchun qulay sharoit yaratishi lozim. Madaniy meros va milliy qadriyatlarni rivojlantirish orqali jamiyatda barqarorlik va taraqqiyotga erishish mumkin. Bu esa xotin-qizlarning ijtimoiy faolligi va ular jamiyatdagi o'zni mustahkamlanishini ta'minlaydi.

Ayollar jamiyatda faol ishtirok etishi uchun ularni tarixiy meros va milliy qadriyatlar bilan bog'lash zarur. Bu qadriyatlar xalq hayot

tarzini, urf-odatlarini, an'analarini va ma'naviy me'yorlarini o'zida aks ettiradi. Agar bu qadriyatlar yosh avlod, ayniqsa, qizlar ongiga bolaligidan singdirilsa, ular o'zligini chuqurroq anglaydi. O'z tarixini bilgan, merosiga egalik qilgan ayol jamiyatda faol bo'lishga intiladi. Madaniy meros orqali o'zligini anglashi, unga ijtimoiy ishonch va dadillik beradi. Ko'p hollarda bu qadriyatlar orqali qizlar o'ziga kerakli yo'nalish topadi. An'anaviy kasblar, xalq san'ati, qadimiy bayramlar ayollarni faollikka undaydi. Jamiyatda o'zining ahamiyatini his qilgan ayol tashabbus ko'rsatishdan cho'chimaydi. Mahalliy madaniyat festivallari, hunarmandchilik ko'rgazmalari bunday ijtimoiy faollikni mustahkamlaydi. Shunday jarayonlarda ishtirok etgan xotin-qizlar ko'proq ijtimoiy ishonch orttiradi.

Milliy qadriyatlar ayollarning o'ziga bo'lgan ishonchini mustahkamlab, ularni ijtimoiy hayotga tayyorlaydi. Har bir xalq o'z qadriyatlari bilan yashaydi va bu qadriyatlar inson shaxsiyatiga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Qizlar bolalikdan axloq, odob, hurmat kabi me'yorlar bilan tanish bo'lsa, ular ijtimoiy vazifalarga tayyor bo'ladi. Bunday qadriyatlar ruhiyatni shakllantirib, jamiyatdagi o'rnini aniq belgilashga yordam beradi. Ayollar o'z urf-odatlarini qadrlagan sari, ularni saqlash va rivojlantirishga ham hissa qo'sha boshlaydi. Bu esa o'z-o'zidan ularni faol pozitsiyaga olib keladi. Qadriyatlar orqali ayolning jamiyatdagi roli chuqurlashadi. Bu jarayonda ta'lim, tarbiya va mahalla institutlarining roli katta. Agar jamiyat qadriyatlar asosida yashasa, xotin-qizlar bu tizimda o'z o'rnini topa oladi. Bu o'z-o'zini anglashdan faollik bosqichiga o'tish uchun zarur zamin yaratadi.

Ayollarning yetakchilik fazilatlarini yuzaga chiqarishda milliy meros katta imkoniyatlar yaratadi. Tarixda ko'plab ayollar xalq uchun xizmat qilgan, ularning obrazlari bugungi avlodga namuna bo'la oladi. Bunday tarixiy shaxslarni esga olish, ularga ergashish yosh avlodga ruhiy tayanch bo'ladi. Yosh qizlar o'z merosini chuqur bilsa, unda yetakchilik salohiyati kuchayadi. Har bir mahallada faol ayollar guruhlarini tashkil qilinsa, bu holat ko'proq ishtirokni ta'minlaydi. Turli madaniy to'garaklar, ustoz-shogird an'analari orqali ayollar rahbarlikni o'rganadi. O'z merosi bilan faxrlangan ayol boshqalarni ham ilhomlantiradi. Bu esa ayollarni ijtimoiy hayotga jalb qilishda samarali yo'l bo'ladi. Yetakchi ayollar soni ko'paygan sari jamiyatdagi ayollar faolligi ortadi. Bu jarayon milliy qadriyatlar orqali yanada barqaror shakllanadi.

Ijodiy imkoniyatlar ayollarni faollikka yetaklaydigan kuchli omillardan biridir. Madaniy meros elementlari bilan ishlash bu imkoniyatlarni ochib beradi. San'at, hunarmandchilik, adabiyot, musiqa kabi yo'nalishlarda faoliyat yuritgan ayollar jamiyatga foydali bo'lishni o'rganadi. O'z iqtidorini anglagan ayol uni boshqalar bilan bo'lishishga harakat qiladi. Madaniy maydonlarda ko'proq ayol ishtirok etishi ularni ko'zga ko'rinadigan qiladi. Shuningdek, bu holat boshqa ayollarga ham ta'sir qiladi. Har bir faol ayol — boshqalar uchun rag'bat manbai. Bu esa ijtimoiy muhitda ijobiy o'zgarishlarga turtki beradi. O'z san'atini yoki hunarini jamiyatda namoyish qilgan ayol o'z salohiyatini ko'rsatgan bo'ladi. Bu esa jamiyatda xotin-qizlar obro'sini oshiradi.

Ta'lim muassasalarida madaniy meros va qadriyatlarni o'rgatish ayollar faolligi uchun mustahkam asos yaratadi. Maktablarda tarixiy mavzularni keng yoritish yoshlarning, ayniqsa qizlarning o'zligini anglashi uchun zarurdir. Folklor, xalq ertaklari, qadimiy urf-odatlar darslarda muhokama qilinsa, bu mavzular bolalar ongida mustahkam joylashadi. Shu tariqa qizlar o'z tarixiy ildizlariga qiziqishni boshlaydi. Bu qiziqish ularni keyinchalik faol ishtirok etuvchi shaxs sifatida shakllantiradi. Ayniqsa maktab to'garaklari, madaniy klub va loyiha ishlari bu jarayonni tezlashtiradi. Qizlar o'z iqtidorlarini madaniy faoliyatda sinab ko'rish imkoniga ega bo'ladi. Shu asosda ular jamiyatga foyda keltiruvchi shaxs sifatida o'z o'rnini topadi. Ta'limda qadriyatlar bilan bog'liq loyihalar ko'paytirilsa, bu faollikni yanada mustahkamlaydi. O'qituvchilarning yondashuvi ham bunda muhim rol o'ynaydi.

Madaniy loyihalar orqali ayollar o'zaro muloqotga kirishadi va ijtimoiy tarmoqlar shakllanadi. Hududlararo hamkorlik, o'zaro tajriba almashuvi ayollarning ijtimoiy aloqalarini kuchaytiradi. Shu orqali ular bir-birini qo'llab-quvvatlaydi va yangi tashabbuslarni ilgari suradi. Bu esa ularning ijtimoiy mavqeini oshiradi. Ayniqsa mahalla darajasida faoliyat yurituvchi guruhlar ayollarni birlashtiradi. Ular o'z tashabbuslarini amalga oshirishda yordam so'rash, maslahat olish va yangi fikrlar topish imkoniga ega bo'ladi. Bunday ijtimoiy tarmoqlar mustahkamlangani sayin ayollar faolligi ortadi. O'zaro muloqot ularning o'z imkoniyatlarini kengaytirishiga xizmat qiladi. Bu hamkorlik orqali ular o'zini jamiyatda zarur inson sifatida his qiladi. Natijada, ayollar jamiyatda faol pozitsiya egallaydi.

Milliy qadriyatlar orqali ayollar o'zini jamiyatning to'laqonli a'zosi sifatida his qiladi. Qadriyatlar ayollar ongida o'ziga xos ijtimoiy mas'uliyat hissini uyg'otadi. Tarixiy ayol obrazlari ularga o'xshashishga sabab bo'ladi. Bu esa faollikka olib keluvchi ichki kuch bo'lib xizmat qiladi. Masalan, tarixdagi dono, jasur ayollar haqida ko'proq gapirilsa, yosh avlod shunday bo'lishga harakat qiladi. Madaniy obidalar, qahramon ayollarga bag'ishlangan afsonalar bu jarayonni qo'llab-quvvatlaydi. Qizlar o'zlarini shunday tarixiy an'analar bilan bog'lagan sari, ular ijtimoiy hayotga intiladi. Bu holat o'zini hurmat qilish, shaxsiy rivojlanish uchun muhim omildir. Har bir tarixiy misol qizlarga namuna bo'la oladi. Bu namunalardan ruhlangan qizlar jamiyatda o'z yo'lini aniq belgilaydi.

Turli hududlarda ayollarning madaniy merosni saqlash bo'yicha qilayotgan ishlari ijobiy natijalar bermoqda. Mahalliy kasb-hunar markazlarida ayollar faol ishtirok etmoqda. Ular an'anaviy san'at va kasblarni rivojlantirib, o'z mustaqilligini ta'minlamoqda. Shu orqali iqtisodiy erkinlikka ega bo'lish bilan birga, o'z salohiyatini ham ko'rsatmoqda. Bunday faoliyat jamiyatda ayollarga nisbatan hurmatni oshiradi. Qolaversa, ular o'z bilim va mahoratini boshqalar bilan baham ko'rmoqda. Raqamli platformalar orqali ham ayollar o'z ijodini namoyish qilmoqda. Mobil ilovalar, madaniy loyihalar, onlayn ko'rgazmalar bunga misoldir. Bu imkoniyatlar ayollarning o'zini erkin ifodalashiga sharoit yaratmoqda. Bunday sharoitda faollik tabiiy jarayonga aylanmoqda.

Madaniy qadriyatlar ayrim hollarda xotin-qizlar faolligini cheklovchi omil bo'lib qolishi mumkin. Ayrim hududlarda eski qarashlar ayollarning erkin harakatlanishiga to'sqinlik qiladi. Bunday vaziyatda qadriyatlar ijobiy emas, balki to'sqinlik qiluvchi vositaga aylanadi. Shu sabab, qadriyatlarni zamonaviy talablarga mos tarzda talqin qilish lozim. Jamiyatdagi gender tengligini inobatga olgan holda, qadriyatlar qayta ko'rib chiqilishi kerak. Yangi texnologiyalar yordamida qadriyatlarni tanitish va kengroq auditoriyaga yetkazish muhim. Agar qadriyatlar zamon bilan uyg'unlashsa, ular ayollar uchun faollik maydoniga aylanadi. Shu bois, bu borada targ'ibot ishlari muhim ahamiyatga ega. Har bir qadriyat ijtimoiy taraqqiyotga xizmat qilishi kerak. Aks holda, u rivoj yo'lidagi to'siqqa aylanishi mumkin.

Umuman olganda, madaniy meros va milliy qadriyatlar ayollar faolligini shakllantirishda hal qiluvchi o'rin egallaydi. Ular orqali qizlar

o'zligini anglab, jamiyatda faol bo'lishga intiladi. Bu esa ularni o'z hayotida va ijtimoiy jarayonda mas'uliyatli shaxsga aylantiradi. O'z qadriyatini bilgan ayol jamiyatda o'z o'rnini topadi. Shu asosda ijtimoiy hayotda faol ishtirok etish istagi paydo bo'ladi. Madaniyat va qadriyatlar uyg'un holda rivojlansa, bu ijobiy natijalar beradi. Ayollarni faollikka chorlovchi tizimlar ko'proq bo'lishi kerak. Ularni madaniy platformalarda faol ishtirok etishga rag'batlantirish lozim. Bu orqali ayollar ijtimoiy rivojlanishning ajralmas qismiga aylanadi. O'z navbatida, bu butun jamiyat farovonligiga xizmat qiladi.

Xotin-qizlar faolligini shakllantirish jarayonida madaniy meros va milliy qadriyatlar poydevor vazifasini bajaradi. Mazkur unsur orqali qizlar o'z tarixiy ildizlarini, urf-odatlarini va milliy identifikatsiyasini ko'z oldiga keltiradi. Bu ichki anglash ularni jamiyatga aloqadorlikka undaydi va o'z ishtirokini anglashga xizmat qiladi. Madaniy merosni qadrlash qizlar ruhiyatida bir turdagi ijtimoiy ishonch hosil qiladi. Shu bilan birga, qadriyatlar ularning shaxsiy motivatsiyasini mustahkamlaydi va harakatga turtki beradi. Ilmiy tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, qadriyatga asoslangan tarbiya ishtirok darajasini oshiradi. Jamiyatni qadriyatli tizimga aylantirish uchun strategik loyihalar zarur. Shu yo'l bilan xotin-qizlar faoliyat maydoniga kiradi. Ta'lim, madaniyat, kommunikatsiya sohalarida uyg'un metodlar qo'llansa, ta'sir yanada kuchayadi. Umuman olganda, madaniy meros va qadriyatlar orqali qizlar jamiyatda o'z ovozi topa oladi.

Milliy qadriyatlar xotin-qizlarning o'zini ijtimoiy suhbatga kiritishda ruhiy kuch bo'ladi. Qadriyatlar axloqiy me'yorlar, hurmat-odob, mehr-saxovat kabi unsurlar orqali ichki nizom beradi. Bu nizom qizlarning jamiyatdagi ro'li va majburiyatlarini ularga tushunarli qiladi. Shu tarzda, ular faqat tashqi bosim emas, balki o'z ongidan harakatga kiradi. Bu ichki motivatsiya ko'pincha barqaror va davomli bo'ladi. Ilmiy manbalar shuni ko'rsatadi: qadriyatga ishonchi kuchli bo'lgan insonlar ijtimoiy faollikka ko'proq kirishadi. Ayniqsa oilada, maktabda va madaniy muhitda qadriyatlar asosida tarbiya muhim rol o'ynaydi. Qiz bolalar bolaligidan qadriyatli muhitga kirsa, ularning jamiyatga ishtiyoqi ortadi. Shu sabab, ta'lim-tarbiya muassasalari, ota-onalar va jamiyat hamkorligida qadriyatli shakllantirishga e'tibor berish lozim. Bu jarayon qizlar faolligini oshirish yo'lidagi zarur shtamp bo'ladi.

Madaniy merosning amaliy vositalari xotin-qizlarning ijtimoiy maydonga kirishishini osonlashtiradi. Muzey, madaniyat markazlari,

folklor guruhlari, an'anaviy hunarmandchilik kurslari kabi makonlar qizlar uchun qulay platformalardir. Ular o'z ijodiy salohiyatlarini namoyish qilib, jamiyatga tanittirish imkonini topadi. Bu jarayonlar orqali ular o'zlarini faol shaxs sifatida his qiladilar. Ilmiy tadqiqotlarda bunday platformalarda qatnashgan qizlarda ijtimoiy ishtirok hissi sezilarli darajada kuchaygani qayd etilgan. Shuningdek, madaniy merosni yoshlar orasida keng targ'ib qilish, ularni ekskursiyalar, amaliy mashg'ulotlar va seminarlar orqali jalb qilish samaradorligi oshiradi. Bunda hududiy xususiyatlar, mahalliy meros turlarini hisobga olish muhim. Ayollarning bu maydonlarga kirishi, ular orasida o'zaro tarmoqlar shakllanishiga zamin yaratadi. Natijada, madaniy maydon va qadriyatlarni uyg'unlashtirgan faoliyat xotin-qizlar uchun barqaror ishtirok maydoni bo'lib xizmat qiladi.

Madaniy meros va qadriyatlar xotin-qizlarni jamiyatda liderlik qobiliyatini kuchaytiruvchi vosita bo'lishi mumkin. Tarixiy qahramon ayollar, xalq ma'rifiy figuralari yoki madaniyat sohasidagi etakchilarning shaxsiy hayot hikoyalari qizlarga rol modeli bo'la oladi. Ana shunday obrazlarni targ'ib qilish qizlar ongida "men ham shunday bo'lishim mumkin" degan ishonch uyg'otadi. Tadqiqotlar ko'rsatadiki, empirik dalillar bilan kuchli namuna bo'lgan ayollar ko'pincha jamiyatdagi boshqa ayollarni rag'batlantiradi. Madaniy loyihalarda ayollar rahbar sifatida qatnashgani jamiyatda gender tengligini ham mustahkamlaydi. Bunday liderlik tajribalari qizlar o'rtasida tashabbuskorlik ruhini uyg'otadi. Shu yo'l bilan xotin-qizlar ijtimoiy harakatlarda faol pozitsiya egallashi mumkin. Bu holatda qadriyatlar liderlik ruhiga mustahkam poydevor bo'la oladi. Shu tarzda faollikka yo'l ochiladi, jamiyatdagi ayollar roli kengayadi.

Ta'lim tizimi madaniy meros va milliy qadriyatlarni o'rgatishda strategik rol o'ynaydi, bu esa xotin-qizlar faolligini oshirishga xizmat qiladi. O'quv dasturlar, darsliklar va o'qituvchilar yondashuvi qadriyatli meros elementlarini uyg'un qo'shishi lozim. Buning natijasida, qiz bolalar erta yoshdan merosga va qadriyatga qiziqish uyg'otadi. Shu yo'l bilan ularning jamiyatga bo'lgan ehtiyoji va ishtiyoqi oqimga aylanadi. Loyiha ta'limlari, ilmiy to'garaklar va madaniyat klublari orqali qizlar nazarda tutilgan mavzular bilan amaliy shug'ullanish imkoniga ega bo'ladi. Bu ishtiroklar ularning ijtimoiy tajribasini boyitadi. Ayniqsa hududiy va maktab darajasida loyihalashtirilgan dorilar samarali bo'lishi mumkin. Ilmiy tadqiqotlarda

shunday metodlar qo'llangan joylarda ayollar qatnashuv indikatorlari yaxshilanganligi aniqlangan. Shu sabab, ta'lim va madaniyat muassasalari o'zaro hamkorlikda qadriyatli ta'lim strategiyalarini amalga oshirishi lozim.

Madaniy meros va milliy qadriyatlarga asoslangan tashabbuslarni amalga oshirish jarayonida hamkorlik aloqalari muhim rol o'ynaydi. Jamoat tashkilotlari, madaniyat markazlari, ta'lim muassasalari va mahallalar birgalikda ishlasa, natija ancha barqaror bo'ladi. Bu hamkorlik qizlar uchun kengroq tarmoqlar, qo'llab-quvvatlash tizimlari hosil qiladi. Shu orqali ayollar o'z tashabbuslarini ilgari surishda resurslar, maslahat va tajriba almashish imkoniga ega bo'ladi. Urinli tajribalarda ayollar guruhlar, madaniy jamiyatlar va ayollar tashkilotlari o'rtasidagi bog'liqlik faoliyatning ko'lamini oshirgan. Bu esa faollikni kuzatuvchanlik va doimiylikka olib keladi. Aloqalar mustahkam bo'lsa, faollik tarmoq ta'siri orqali kengayadi. Shu bilan birga, hamkorlik jarayonida gender nuqtai nazar e'tibordan qochmasligi zarur. Har bir tomonda resurs va imkoniyatlarni teng taqsimlash prinsipiga amal qilish lozim. Natijada, madaniy meros loyihalari kichik va katta miqyosda samarali amalga oshiriladi.

Madaniy meros va qadriyatlar xotin-qizlarning identifikatsiya jarayoniga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Qizlar o'zlarini tarixiy va madaniy kontekstga yaqin his qilsa, ular o'z o'rnini jamiyatda aniqroq tushunadi. Bu identifikatsiya ruhiy barqarorlik va ijtimoiy rag'batni oshiradi. Ilmiy nazariyalarda, identifikatsiya kuchli bo'lgan guruh a'zolari ko'proq faollik ko'rsatadi. Shuning uchun qadriyatli meros elementlarini yoshlar bilan bog'lashga intilish muhim. Bu o'zini anglash va jamiyatga xizmat qilish istagini kuchaytiradi. Misol uchun, mahalliy tarixiy shaxslar, qadimiy ayol obrazlari targ'ib qilinsa, identifikatsiya jarayoni kuchayadi. Qizlar o'zlarini shunday obrazlar bilan bog'lab, o'z faolligini oshiradi. Bu esa butun jamiyat madaniy rivojiga xizmat qiladi.

Amaliy misollar ko'p mamlakatlarda xotin-qizlarning madaniy merosga asoslangan faoliyatlari orqali ijtimoiy rolini o'zgartirgan. Qishloq hududlarida hunarmandchilik va an'anaviy kasblarda faol ayollar jamiyatda o'z ovozi topmoqda. Ular iqtisodiy jihatdan mustaqil bo'lish bilan birga, jamiyatga ijtimoiy hissa qo'shmoqda. Bu holatlar shuni ko'rsatadiki, madaniy meros faoliyati faqat simvol emas, balki amaliy kuchga aylanishi mumkin. Rivojlangan tajribalarda ayollar

mahsulotlari mahalliy bozorlarda talabga ega bo'lishi jamiyatda ularning rolini kuchaytirgan. Bu esa faqat oilaviy doiradan chiqib, kengroq ijtimoiy maydonga kirishga imkon berar. Madaniyat va iqtisodiy faoliyat uyg'unlashganda, xotin-qizlar faolligi organik tarzda ortadi. Bunday tajribalar boshqa hududlarga ham tatbiq etilishi mumkin.

Lekin madaniy meros va qadriyatlardan foydalanishda muammolar ham bo'lishi mumkin, ularga e'tibor berish zarur. Ba'zi qadriyatlar ortiqcha konservativlikka olib keladi va ayollarning erkin faoliyatini cheklaydi. Shuningdek, madaniy obidalar ko'pincha erkak markazli talqin qilingan bo'lishi mumkin, bu ayollarni marginalizatsiya qilishga sabab bo'ladi. Resurslar cheklangan hududlarda infrastruktura, hunarmandchilik jihozlari, moliyaviy qo'llab-quvvatlash yetishtirilmagan bo'lishi mumkin. Ushbu muammolar loyihalarning barqarorligini susaytiradi. Ilmiy tadqiqotlarda gender nuqtai nazar yetarli darajada inobatga olinmagan loyihalar muvaffaqiyatsizlikka uchrashi qayd etilgan. Shu sabab, loyiha bosqichida ehtiyotkorlik, ishtirokchilarning fikri va ehtiyojini o'rganish zarur. Qadriyatlarni zamonaviy kontekstda moslashtirish va yangicha yondashuvlar qo'llash lozim. Shu bilan birga, monitoring va baholash tizimlari bo'lishi muhimdir. Agar bu omillar nazarda tutilsa, madaniy meros va qadriyatlar ijobiy kuch bo'lib xizmat qiladi.

Xulosa tarzida aytish mumkinki, madaniy meros va milliy qadriyatlar xotin-qizlar faolligini shakllantirishda muhim omillar sifatida qo'llanilishi lozim. Ular orqali qizlar o'zligini anglab, jamiyatga bog'lanadi va ijtimoiy faoliyatga yo'naltiriladi. Madaniy platformalar va qadriyatli ta'lim bu yo'lda kalit rol o'ynaydi. Liderlik va identifikatsiya unsurlari esa faollik motivatsiyasini mustahkamlaydi. Amaliy misollar shuni ko'rsatadiki, iqtisodiy jihatdan qo'llab-quvvatlangan madaniy faoliyat ayollarni jamiyatga jalb qiladi. Biroq, muammolarni inobatga olish va moslashuvchanlik lozim. Hamkorlik, gender hisligi, monitoring tizimlari mustahkam bo'lishi kerak. Shu bilan birga, madaniyat va qadriyatlarni zamonaviy talablar bilan uyg'unlashtirish lozim. Bo'lajak tadqiqotlar empirik ma'lumotlar asosida intervensiyalar natijalarini baholashi muhim. Agar ushbu yo'nalishlar tizimli ravishda rivojlantirilsa, xotin-qizlar faolligi jamiyat taraqqiyotining kuchli vositasiga aylanadi.

Birinchi bob bo'yicha xulosalar

Uyushmagan xotin-qizlarning ijtimoiy faolligini oshirish borasida nazariy qarashlar psixologiya, sotsiologiya va pedagogika fanlarining tutash nuqtasida tahlil qilinadi. Turli ilmiy yondashuvlar ayol shaxsining ijtimoiy rolini tushunish va rivojlantirishda muhim rol o'ynaydi. Shaxsiy faollik tushunchasi qadriyatlar tizimi, o'z-o'zini anglash va ijtimoiy moslashuv omillari bilan uzviy bog'liq. Aynan uyushmagan toifaga kiruvchi ayollarda faollik past bo'lishining sabablari ijtimoiy omillar bilan bir qatorda, psixologik tormozlovchi faktorlar bilan izohlanadi. Shu bois, ularning ijtimoiy faolligini oshirish uchun nazariy asoslarning chuqur tahliliga tayangan holda yondashuvlar zarur.

Shaxsning faolligi — bu ichki motivatsiya, o'ziga bo'lgan ishonch, tashqi ta'sirlarga nisbatan reaksiya va moslashuv qobiliyatidan iborat murakkab tizimdir. Uyushmagan ayollar ko'pincha psixologik bosim, ijtimoiy chekinish yoki o'z salohiyatini past baholash holatlariga duch keladi. Bu esa ularning jamiyatda erkin fikr bildirish va faol ishtirok etish imkoniyatini pasaytiradi. Shuning uchun, ijtimoiy faollikni oshirish jarayonida psixologik qo'llab-quvvatlovchi metodlar — motivatsion suhbatlar, psixodiagnostika, o'ziga ishonchni tiklash texnikalari muhim ahamiyat kasb etadi. Ushbu vositalar uyushmagan ayollarning ongli faol ishtirokchiga aylanishiga turtki beradi.

Uyushmagan ayollar deganda mehnat bozorida ishtirok etmayotgan, ijtimoiy tizimga yetarlicha jalb qilinmagan, o'ziga xos ehtiyoj va qiyinchiliklarga ega ayollar tushuniladi. Ularning aksariyati ijtimoiy yordam tizimidan yiroq, o'ziga mos jamiyatda o'rnini topolmagan, faollik namoyon etish uchun zarur ko'nikmalar bilan yetarli darajada qurollanmagan bo'ladi. Bu guruh vakillari jamiyatda ko'proq iste'molchi, biroq kam ishtirokchi sifatida qabul qilinadi. Ular bilan ishlashda faqat axborot yetkazish emas, balki ruhiy holat va o'zini tutish xususiyatlarini chuqur tahlil qilish lozim. Bunday yondashuv uyushmagan ayollarni faollikka olib chiqish uchun zarur shart-sharoitlarni belgilaydi.

Ijtimoiy muhit — xotin-qizlar faolligining asosiy tashqi omillaridan biri bo'lib, oila, mahalla, ommaviy axborot vositalari va ta'lim muassasalari orqali shakllanadi. Uyushmagan ayollar ko'pincha cheklangan ijtimoiy aloqalarga ega bo'lishi sababli, ular faollikni

ko'rsatishga imkon topa olmaydi. Shu bois, madaniy, axborotiy va iqtisodiy jihatdan inklyuziv muhit yaratish zarur. Ijtimoiy loyihalarda ularga faol rol berish, ularning fikriga quloq tutish, tashabbuslarini rag'batlantirish samarali bo'lishi mumkin. Muhitning ijobiy o'zgarishi psixologik holatga ham ta'sir etadi va ularning jamiyatdagi o'rnini qayta aniqlash imkonini yaratadi.

Uyushmagan xotin-qizlarning ijtimoiy faolligini oshirishda zamonaviy psixologik yondashuvlar keng qo'llanilishi lozim. Jumladan, guruhiiy treninglar, motivatsion mashg'ulotlar, shaxsiy rivojlanish seanslari ularning o'ziga bo'lgan ishonchini tiklashda foydalidir. Har bir ayolning ichki imkoniyatlarini ochishga qaratilgan psixologik maslahatlar samarali natija beradi. Ayniqsa, interfaol usullar yordamida ularning hayotiy rejalashtirish va qaror qabul qilish ko'nikmalari shakllantiriladi. Ushbu metodlar qizlarning o'z hayotiga nisbatan mas'uliyatli yondashuvini kuchaytiradi va ijtimoiy tizimda faol shaxs sifatida ishtirok etishiga imkon beradi.

Uyushmagan ayollarning faolligini oshirish strategiyasi kompleks yondashuvni talab etadi — bunda ta'lim, psixologik yordam, ijtimoiy integratsiya va mehnat bozoriga kirishni rag'batlantirish birgalikda olib borilishi zarur. Ayollar uchun zamonaviy texnologiyalar yordamida ta'lim berish va axborot yetkazish samarali vosita bo'lishi mumkin. Shu bilan birga, har bir ayol shaxsiy yondashuvga loyiq, ya'ni u bilan ish olib borishda individual ehtiyojlar, ichki holat va ijtimoiy sharoitlar inobatga olinishi kerak. Davlat siyosatida ayollar uchun maxsus dasturlar, treninglar va innovatsion loyihalar orqali ularning ijtimoiy faolligi tizimli ravishda oshirilishi lozim. Agar bular izchil amalga oshirilsa, uyushmagan xotin-qizlar jamiyatning faol va barqaror kuchiga aylanishi mumkin.

II BOB. MILLIY HUNARMANDCHILIK ASOSIDA XOTIN-QIZLAR FAOLLIGINI OSHIRISH IMKONIYATLARI

2.1. Milliy hunarmandchilikning tarbiyaviy va psixologik imkoniyatlari

Milliy hunarmandchilik har bir xalqning o'ziga xosligini, dunyoqarashini va ruhiyatini ifoda etuvchi boy madaniy qatlamdir. Bu faoliyat turi nafaqat iqtisodiy, balki tarbiyaviy va psixologik jihatdan ham beqiyos imkoniyatlarga ega. Hunarmandchilik jarayonida kishining sabr-toqat, mehnatsevarlik va didi shakllanadi. Ayniqsa, yosh avlod ongida milliy hunarmandchilikka muhabbat uyg'otish ularni madaniy va axloqiy jihatdan rivojlantirishga xizmat qiladi. Hunar orqali bola yoki yosh qiz-o'g'il o'zini kashf etadi, ichki salohiyatini yuzaga chiqaradi. Bu esa o'z navbatida ijtimoiy faollik, mehnatga ijobiy munosabat va o'z-o'ziga ishonch kabi muhim sifatlarni shakllantiradi. Shaxsiyatning rivojlanishida estetik did va ko'nikmalar katta ahamiyat kasb etadi. Milliy hunarlar esa bu jihatdan keng imkoniyatlar yaratadi. Ular orqali ajdodlar merosini o'rganish, qadriyatlar bilan tanishish va ularni hayotga tadbiq qilish mumkin bo'ladi. Shunday ekan, hunarmandchilikni faqat iqtisodiy foyda emas, balki tarbiyaviy vosita sifatida ham ko'rish zarur.

Psixologik nuqtai nazardan qaraganda, hunarmandchilik shaxsning hissiy holatiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Inson qo'li bilan biror narsani yaratganda ichki ehtiyojlar qondiriladi va psixologik muvozanat tiklanadi. Bu holat ayniqsa ayollar, bolalar va yoshlar orasida sezilarli darajada kuzatiladi. Hunar bilan shug'ullanish insonni ruhiy jihatdan tinchlantiradi, stressdan holi qiladi. Shu bois, milliy hunar turlari bugungi kunda psixoterapevtik vosita sifatida ham e'tirof etilmoqda. Har bir hunar turi o'ziga xos mashaqqatni talab qiladi, bu esa sabr va matonatni mustahkamlaydi. Psixologik izlanishlar shuni ko'rsatadiki, bunday faoliyatlar insonda ijobiy emotsiyalar uyg'otadi. Uzoq muddatli amaliy ishlar orqali tafakkur chuqurlashadi va diqqat-e'tibor ortadi. Bu esa o'z-o'zini boshqarish qobiliyatining shakllanishiga sabab bo'ladi. Natijada, hunarmandchilik orqali inson o'zini anglash, o'zini qadrlash va o'ziga ishonch hissini kuchaytiradi.

Tarixiy manbalarda milliy hunarmandchilikning o'qitish va tarbiyadagi ahamiyati keng yoritilgan. Ajdodlarimiz hunarni hayot maktabi deb bilganlar va uni yosh avlodga sabr, halollik va mehnatsevarlik kabi fazilatlarni singdirish vositasi sifatida o'rgatganlar. Hunar ortidan ro'z topgan odam nafaqat moddiy, balki ma'naviy jihatdan ham boyib borgan. Shu bois, milliy hunarmandchilikni yoshlarga o'rgatish ularning tarbiyaviy yetukligiga xizmat qiladi. O'z qo'li bilan nimadir yarata olish qobiliyati bolada mas'uliyat hissini paydo qiladi. Tarbiyaviy jihatdan bu faoliyat o'z vaqtida ishni yakunlash, rejali harakat qilish va mehnatga hurmat kabi fazilatlarni shakllantiradi. Bunday fazilatlar esa har qanday ijtimoiy tizimda muhim sanaladi. Oila, maktab va jamoat tomonidan hunarga bo'lgan munosabat ijobiy bo'lsa, bola yoki yosh o'spirin ijtimoiylashuvda muvofaqiyatli bo'ladi. Hunar orqali ijtimoiy rolni anglash, jamiyatda o'z o'rnini topish osonlashadi. Demak, hunarmandchilik shaxsning jamiyat bilan uyg'unlashuvini ta'minlovchi vosita hamdir.

Milliy hunarmandchilik nafaqat shaxsning axloqiy, balki ruhiy holatini barqarorlashtirishda ham muhim ahamiyatga ega. Chunki inson ma'naviy dunyosini shakllantiruvchi vositalar orasida san'at va hunar faoliyatining o'rni beqiyosdir. Har bir naqqoshlik, kashtachilik yoki kulolchilik asari o'zida chuqur ruhiy ma'no, ichki sokinlik va sabrni ifodalaydi. Bunday faoliyat turlari bilan shug'ullanuvchi shaxs o'z hissiyotlarini muvozanatlashni o'rganadi. Shuningdek, hunar o'rganish jarayonida inson o'zini baholash, o'z ustida ishlash va o'zini takomillashtirishni amaliy mashqlar orqali o'zlashtiradi. Bu esa har qanday psixologik inqirozdan chiqishning tabiiy usullaridan biri bo'lib xizmat qiladi. Ruhshunoslar ta'kidlaganidek, hunar vositasida o'ziga bo'lgan ishonchni qayta tiklash mumkin. Bu jarayon odamni ijobiy tomonga o'zgartiradi. Yaxshi hunar egallagan inson jamiyatda o'z o'rnini aniq biladi. Shu tarzda milliy hunarmandchilik ruhiy salomatlikni ta'minlovchi madaniy vositaga aylanadi.

Milliy hunarmandchilikning bolalar tarbiyasidagi o'rni o'ta muhim hisoblanadi. Ayniqsa, maktabgacha yoshdagi bolalar bilan ishlashda bu faoliyatdan tarbiyaviy vosita sifatida foydalanish ko'plab ijobiy natijalar beradi. Bola qo'li bilan bezak yasash, rasm chizish yoki oddiy hunar elementlarini bajarish orqali dunyoni anglaydi. Shu orqali u real hayot, narsalar va voqealarga nisbatan ongli munosabat hosil qiladi.

Bunda ijodiy fikrlash, amaliy ko'nikmalar va mehnatga muhabbat hissi rivojlanadi. O'z qo'li bilan yaratgan buyum natijasini ko'rgan bola o'ziga nisbatan ijobiy baho berishni o'rganadi. Bu esa o'z navbatida ijtimoiy ishonchni oshiradi. Ota-onalar, tarbiyachilar va ustalarning bu jarayondagi roli juda muhim. Hunarga mehr uyg'otish, uni qadrlashni o'rgatish bolani madaniyatli, mustaqil va faol shaxs sifatida shakllantiradi. Demak, hunarmandchilik tarbiyada ajralmas omildir.

Yoshlar orasida milliy hunarmandchilikni rivojlantirish ularning ijtimoiy faolligini oshirishga ham xizmat qiladi. Bugungi kunda zamonaviy texnologiyalar ta'sirida yoshlarning diqqat markazi boshqa yo'nalishlarga o'tayotgan bo'lsa-da, milliy hunar turlari ularning ruhiy va estetik ehtiyojlarini qondirishda samarali vositadir. Yoshlar o'zini hunar orqali ifoda etishga harakat qilishadi, bu esa ularning ichki salohiyatini ochadi. Shuningdek, hunar turlari orqali o'z kasbiy yo'nalishini belgilab olish imkoni ham mavjud. Bu yosh avlodni ishsizlikdan, maqsadsizlikdan va salbiy ijtimoiy oqimlardan himoya qiladi. Hunar faoliyatida qatnashgan yoshlarning psixologik barqarorligi, muloqot madaniyati va o'ziga ishonchi yuqori bo'ladi. Ular jamiyatda o'z o'rnini topishga harakat qilishadi.

Milliy hunarmandchilik har bir xalqning o'ziga xos madaniy identifikatorlaridan biri bo'lib, uning tarbiyaviy va psixologik jihatlari juda chuqurdir. Hunarmandchilik orqali inson nafaqat moddiy narsalar yaratadi, balki milliy qadriyatlar, an'ana va urf-odatlarini avloddan-avlodga yetkazishda muhim vositaga aylanadi. Ayniqsa, yosh avlodning tarbiyasida milliy hunarlar o'ziga xos o'rinni egallaydi. Chunki bu faoliyat orqali ularning sabr-toqat, mehnatsevarlik, ijodkorlik va o'ziga bo'lgan ishonchi mustahkamlanadi. Psixologik jihatdan esa hunar insonning ichki dunyosini boyitadi, stress va ruhiy zo'riqlashlarni kamaytirishga yordam beradi. Bundan tashqari, hunar faoliyati shaxsda mas'uliyat va qat'iyatlilik kabi ijtimoiy muhim sifatlarni shakllantiradi. Bu jihatlari shaxsning jamiyatdagi o'rnini mustahkamlashda yordam beradi. Shu sababli milliy hunarmandchilikni nafaqat iqtisodiy, balki tarbiyaviy va psixologik vosita sifatida keng o'rganish va rivojlantirish lozim. Bugungi kunda bu yo'nalish yoshlarni milliy qadriyatlarga bog'lashda samarali vosita sifatida e'tiborga olinmoqda.

Milliy hunarmandchilik jarayoni insonda o'zini anglash va ijtimoiy o'rnini haqida chuqur tushuncha hosil qiladi. Hunar bilan shug'ullanish

natijasida shaxs o'ziga xos qobiliyatlarini kashf etadi va rivojlantiradi. Ayniqsa, an'anaviy usullar orqali yaratilgan mahsulotlarda har bir detal katta ma'no va mahoratni o'zida mujassamlashtiradi. Bunday faoliyat shaxsning diqqat-e'tiborini, tafakkurini va ijodkorligini uyg'otadi. Tarbiyaviy nuqtai nazardan qaraganda, milliy hunarlar ko'pincha jamoat ichidagi hamjihatlikni oshirishda vosita vazifasini o'taydi. Ularning yaratilishi va qo'llanilishi jarayonida yoshlar bir-biridan o'rganadi, o'zaro yordam va hurmat hissi paydo bo'ladi. Bu esa ijtimoiy muhitda ijobiy kayfiyat va ruhiy barqarorlikni ta'minlaydi. Shunday qilib, milliy hunarmandchilik tarbiyaviy faoliyat sifatida shaxs va jamiyat o'rtasidagi bog'liqlikni mustahkamlaydi.

Hunarmandchilikning psixologik tomonlari insonning ruhiy holatini yaxshilashda katta ahamiyatga ega. Ushbu faoliyat turli yoshdagi odamlar uchun terapevtik ta'sir ko'rsatadi, stress va tashvishlarni kamaytiradi. Qo'l mehnati bilan shug'ullanish jarayonida inson ichki muvozanatga erishadi, shu bilan birga o'z-o'zini anglash va boshqarish qobiliyati rivojlanadi. Psixologik tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, milliy hunarmandchilik bilan muntazam shug'ullanish ruhiy kasalliklarning oldini olishda samarali vosita bo'lishi mumkin. Bu jarayonda shaxs ijodiy salohiyatini namoyon etadi, yangi g'oyalar va usullarni o'ylab topadi. Shuningdek, hunar o'ziga xos meditatsiya sifatida harakat qiladi, bu esa insonni ichki stressdan ozod etadi. Natijada, milliy hunarmandchilik insonning ruhiy salomatligini mustahkamlaydigan kuchli vosita sifatida qaraladi.

Milliy hunarmandchilik yoshlar tarbiyasida o'ziga xos rol o'ynaydi. Ular orasida bu faoliyatni targ'ib qilish orqali yoshlarning o'ziga bo'lgan hurmati va o'zini anglash hissi kuchayadi. Bolalar va o'spirinlar uchun hunar bilan shug'ullanish, shuningdek, mahoratli ustalar bilan muloqot qilish ularning ijtimoiy ko'nikmalarini oshiradi. Bu jarayon ularni mas'uliyatga o'rgatadi, shuningdek, vaqtni to'g'ri rejalashtirish va mehnatni qadrlash fazilatlarini shakllantiradi. Tarbiyaviy jarayonda milliy hunarmandchilik bolalarni jamiyatga moslashish uchun tayyorlaydi. Ular shaxs sifatida shakllanish jarayonida ijobiy tajriba to'playdi. Aynan shu yo'l bilan yoshlar o'z milliyliklarini his qilib, madaniy merosga hurmat bilan qarashni o'rganadilar. Shu bois hunar yoshlarning ruhiy va axloqiy rivojlanishida muhim vosita bo'lib xizmat qiladi.

Milliy hunarmandchilikning tarbiyaviy imkoniyatlari ijtimoiy jihatdan ham keng qamrovli. Ustalar va shogirdlar o'rtasidagi munosabat, hunar muhitida yuzaga keladigan hurmat va qo'llab-quvvatlash yosh avlodni jamiyatga tayyorlaydi. Shu bilan birga, hunar faoliyati yoshlarni ijtimoiy faollikka undaydi va ularni jamiyat hayotida faol qatnashishga tayyorlaydi. Milliy hunarmandchilikni rivojlantirish orqali jamoalarda hamkorlik, o'zaro ishonch va madaniy ahamiyat paydo bo'ladi. Ushbu jarayon yoshlarning ijtimoiy ko'nikmalarini rivojlantiradi, ular o'zaro hamjihatlikni o'rganadi. Hunarmandchilik faoliyati o'z navbatida jamiyatda barqarorlikni ta'minlashga xizmat qiladi. Shunday qilib, milliy hunarmandchilik ijtimoiy integratsiyaning muhim qismi hisoblanadi.

Psixologik jihatdan, milliy hunarmandchilik shaxsning o'ziga bo'lgan ishonch va o'zini anglash hissini oshirishga xizmat qiladi. Har bir yaratilgan mahsulot orqali inson o'z kuchi va mahoratini his qiladi. Bu esa o'z navbatida shaxsda motivatsiyani kuchaytiradi va kelajakda yangi yutuqlarga intilish uchun asos bo'ladi. O'ziga bo'lgan ishonch, shuningdek, ruhiy salomatlikning asosiy ko'rsatkichidir. Hunar faoliyati tufayli shaxsda o'zini qadrlash hissi oshadi, u jamiyatda o'z o'rnini topishga harakat qiladi. Shu tarzda milliy hunarmandchilik shaxsning psixologik barqarorligini ta'minlashda ham muhim rol o'ynaydi. Bu jarayon shaxsni ichki salbiy omillardan himoya qiladi va ijtimoiy muvozanatga olib keladi.

Milliy hunarmandchilikning tarbiyaviy jihatlari yoshlarni milliy madaniyatga bog'lashda muhim ahamiyatga ega. Bu orqali ularning milliy o'zliklarini anglashlari va qadrlashlari ta'minlanadi. Tarixiy an'analar, urf-odatlar va ma'naviy qadriyatlar hunar orqali saqlanib qoladi va yosh avlodga yetkaziladi. Tarbiyaviy jarayonda hunar o'ziga xos madaniy vosita sifatida ishlatiladi. Bu yoshlarni o'z xalqining madaniy merosiga hurmat bilan qarashga o'rgatadi. Milliy hunarmandchilik yoshlarning o'zlikni topishida asosiy omilga aylanadi. Shu sababli uni tarbiyaviy jarayonda keng qo'llash zarur.

Milliy hunarmandchilik ijtimoiy-psixologik rivojlanishning samarali vositasi bo'lib, u shaxsning o'zini anglash va jamiyatda faol bo'lishiga yordam beradi. Ushbu faoliyat shaxsning ijodiy salohiyatini ochib beradi, uni yangi g'oyalarga ilhomlantiradi. Hunar orqali inson o'z imkoniyatlarini sinovdan o'tkazadi va o'ziga bo'lgan ishonchini mustahkamlaydi. Shu bilan birga, milliy hunarmandchilik shaxsning

o'zini ijtimoiy muhitda tutish uslublarini shakllantiradi. Bu esa ijtimoiy barqarorlik va shaxsiy muvaffaqiyatlarning poydevori hisoblanadi. Hunarmandchilik faoliyati shaxsda ijtimoiy o'zlik va mas'uliyat hissini kuchaytiradi.

Milliy hunarmandchilikning psixologik va tarbiyaviy imkoniyatlari faqat shaxsiy rivojlanish bilan cheklanmaydi, balki jamiyat madaniy salohiyatini oshirishga xizmat qiladi. Bu faoliyat orqali xalqning milliy xususiyatlari, urf-odatlar va madaniy an'analari saqlanadi. Shuningdek, milliy hunarlarning rivojlanishi o'zaro hurmat, madaniy bag'rikenglik va ijtimoiy birdamlikni oshiradi. Jamiyatda milliy hunarmandchilikka e'tibor berilishi uning ahamiyatini yana-da kuchaytiradi. Shu bilan birga, milliy hunarlarning zamonaviylashtirilishi va yoshlar orasida targ'ib qilinishi jamiyat taraqqiyotining muhim omiliga aylanadi. Natijada, milliy hunarmandchilik nafaqat shaxsni, balki butun jamiyatni tarbiyalash va ruhiy yangilash vositasiga aylanadi.

Milliy hunarmandchilik asrlar davomida har bir millatning o'ziga xos madaniy timsoli sifatida shakllangan. O'tgan ming yillik tarixda turli xalq hunarlarini rivojlantirishga oid ko'plab ilmiy tadqiqotlar amalga oshirilgan. Masalan, o'rta asrlarda hunarmandchilik faqat moddiy boylik yaratish emas, balki ijtimoiy tarbiya va ma'naviy boylikni yetkazish vositasi sifatida ham xizmat qilgan. Ustalar o'z bilim va mahoratini avlodlarga o'rgatib, madaniy merosni asrab-avaylagan. Shu bois, milliy hunarmandchilik nafaqat mehnat faoliyati, balki ma'naviy o'sish va shaxsiy kamolot uchun muhim omil bo'lib kelgan. XX asrda esa bu soha psixologik jihatdan shaxsning ichki dunyosini boyituvchi va stressni kamaytiruvchi vosita sifatida yanada chuqur o'rganila boshlandi. Milliy hunarmandchilikni tarbiyaviy vosita sifatida o'rganishda XIX asrning oxiri va XX asr boshlaridagi olimlar katta hissa qo'shishgan. Ular hunar orqali insonning sabr-toqat, ijodkorlik va o'ziga ishonch kabi fazilatlari rivojlanishini ta'kidlagan.

Tarixiy nuqtai nazardan qaraganda, milliy hunarmandchilikning tarbiyaviy ahamiyati ko'plab etnografik tadqiqotlarda o'z aksini topgan. XX asrning yirik etnograf va antropologlari bu sohani jamiyat hayotidagi o'ziga xos ijtimoiy muhit deb baholaganlar. Ularning fikricha, hunar orqali yosh avlodning milliy ong va madaniy qadriyatga munosabati shakllanadi. Milliy hunarmandchilik faqatgina an'anaviy bilimlarni saqlab qolish emas, balki yangi avlodni madaniy

qadriyatlar asosida tarbiyalashning muhim omilidir. Shuningdek, hunarmandchilikda qatnashish shaxsda mas'uliyat hissini, jamoaviy ishlash ko'nikmalarini rivojlantiradi. Bu jarayon tarixan shakllangan an'analar asosida amalga oshiriladi va shu tariqa madaniy meros davomiyligini ta'minlaydi. O'tgan asrlar davomida ko'plab etnografik tadqiqotlar milliy hunarmandchilikning jamiyat uchun tarbiyaviy ahamiyatini ta'kidlagan.

Psixologik tadqiqotlarning rivojlanishi bilan milliy hunarmandchilikning ruhiy holatga ta'siri ilmiy asosda aniqlangan. XX asrning o'rta yillaridan boshlab psixologlar insonning ijodiy faoliyati va ruhiy salomatligi o'rtasidagi bog'liqlikni chuqur o'rgandilar. Milliy hunarmandchilik, ayniqsa, stressni kamaytirish, diqqatni jamlash va sabr-toqatni oshirishda muhim vosita ekanligi aniqlangan. Shu bilan birga, bu faoliyat shaxsda o'ziga ishonch, qat'iyatlik va mustaqillik hissini rivojlantiradi. Psixologlar tomonidan olib borilgan eksperimentlar natijasida qo'l mehnatining inson ruhiyatiga ijobiy ta'siri ko'rsatildi. Bu jarayon shaxsning ijtimoiy muvozanatini saqlashda yordam beradi. Milliy hunarmandchilik shuningdek, yoshlarning ruhiy sog'lomligini ta'minlashda ham samarali ekanligi isbotlandi. Bu sohada XXI asrda olib borilgan tadqiqotlar faoliyatning psixoterapevtik xususiyatlarini yanada kengaytirdi.

O'tgan asrlardagi madaniy tadqiqotlar milliy hunarmandchilikning tarbiyaviy imkoniyatlarini ochib berdi. Ustalar va shogirdlar o'rtasidagi munosabat, tajriba almashinuvi madaniy merosni saqlashda katta rol o'ynagan. Tarixiy manbalarda bu jarayon jamiyatda o'zaro hurmat va hamjihatlikni kuchaytiruvchi asos sifatida ko'rsatilgan. Bu esa yosh avlodni mas'uliyatga, vatanparvarlikka va mehnatsevarlikka o'rgatgan. Asrlar davomida hunarmandchilik o'rganilishi yoshlarning ijtimoiy faolligini oshirishga xizmat qilgani aniqlandi. Tarbiyaviy jarayonlarda milliy hunarlar yoshlarni ma'naviy jihatdan boyitadi, ularni zamonaviy hayotning qiyinchiliklariga bardoshli qiladi. Shuningdek, milliy hunarmandchilik shakllantiradigan xulq-atvor elementlari jamiyatda barqarorlikni ta'minlaydi. Tarixiy tajriba shuni ko'rsatadiki, bu jarayon shaxsning madaniy va ijtimoiy o'sishiga xizmat qiladi.

Milliy hunarmandchilikda qo'l mehnati psixologik jihatdan shaxsning ichki muvozanatini saqlashga xizmat qiladi. Tadqiqotlar natijasida aniqlanishicha, hunar bilan shug'ullanish jarayonida insonning diqqat-e'tibori kuchayadi, fikrlarni jamlash qobiliyati

yaxshilanadi. Bu esa ruhiy stressni kamaytiradi va insonni hissiy jihatdan barqarorlashtiradi. O'zbek madaniy an'analarida bunday faoliyat ko'plab bayram va marosimlarda ijtimoiy ahamiyatga ega bo'lib, ruhiy muvozanatni mustahkamlash vositasi sifatida qabul qilingan. Psixologlar ta'kidlaganidek, milliy hunarmandchilik shaxsning ijodiy imkoniyatlarini ochib beradi va uni yangi g'oyalarga ilhomlantiradi. Bu faoliyat orqali shaxs o'z-o'zini anglash va boshqarishni o'rganadi. Shu sababli uni psixologik rivojlanishning muhim elementi sifatida ko'rish lozim.

Milliy hunarmandchilik yosh avlodning tarbiyasida o'ziga xos o'rin tutadi. Tarixiy manbalarda yoshlar hunar ustalaridan bilim olish jarayoni ta'kidlanadi, bu esa yoshlarni mahoratga o'rgatish bilan birga, ularni ma'naviy fazilatlarni rivojlantiradi. Bu jarayon yoshlarni o'z-o'zini boshqarish, mas'uliyatni anglash va vaqtni to'g'ri taqsimlashga o'rgatadi. Shuningdek, hunar orqali yoshlar o'z milliyliklarini anglab, madaniy merosga hurmat bilan qarashadi. Tarbiyaviy jarayonda hunarmandchilik faoliyati yoshlarni jamiyatga moslashishga, mehnatsevarlik va hamkorlikka undaydi. Bu esa ularning shaxsiy va ijtimoiy rivojlanishida muhim omil bo'ladi. O'tgan asrlardagi tajribalar buni aniq tasdiqlaydi.

Milliy hunarmandchilikning tarbiyaviy va psixologik imkoniyatlari ijtimoiy barqarorlikka xizmat qiladi. Ustalar va shogirdlar o'rtasidagi munosabatlar, hunar jarayonidagi o'zaro yordam jamiyatda ijtimoiy ishonchni oshiradi. Bu esa yoshlarni ijtimoiy faollikka undaydi va ularni jamiyat hayotida faol ishtirok etishga tayyorlaydi. Milliy hunarlar yoshlarning o'zaro hamjihatligini mustahkamlashga yordam beradi. Shuningdek, bu jarayon madaniy qadriyatlarning avloddan-avlodga o'tishini ta'minlaydi. Tarixiy tadqiqotlar milliy hunarmandchilik jamiyatda ijtimoiy integratsiyani kuchaytiruvchi vosita ekanligini ko'rsatadi. Bu esa jamiyatning umumiy madaniy va ma'naviy darajasini oshiradi.

Milliy hunarmandchilik psixologik jihatdan shaxsning o'zini qadrlashini oshirishga xizmat qiladi. Har bir yaratilgan mahsulot orqali inson o'z qobiliyatlarini anglashi va o'ziga bo'lgan ishonchini mustahkamlashi mumkin. Bu esa uni yangi maqsadlar sari intilishga undaydi. Psixologik tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, hunar faoliyati ruhiy barqarorlikni ta'minlashda samarali vosita hisoblanadi. Shaxs bu jarayonda o'zining mustaqil faoliyatini amalga oshiradi, bu esa uning

motivatsiyasini oshiradi. Milliy hunarmandchilik shaxsning ruhiy salomatligini saqlash va mustahkamlashda muhim ahamiyat kasb etadi. Bu jarayon uni ijtimoiy muvozanatga olib keladi.

XXI asrda milliy hunarmandchilikning tarbiyaviy va psixologik imkoniyatlari yanada kengaymoqda. Zamonaviy tadqiqotlar, shu jumladan psixologik va madaniyatshunoslik sohasidagi ishlanmalar bu faoliyatning inson rivojlanishidagi o'rnini yangi nuqtai nazardan ko'rsatmoqda. Milliy hunarlarning yoshlar orasida targ'ib qilinishi ularning ma'naviy dunyosini boyitadi, o'zlikni anglashga yordam beradi. Zamonaviy pedagogika va psixologiya sohalarida milliy hunarmandchilik ijtimoiy va shaxsiy rivojlanishning samarali vositasi sifatida qaralmoqda. Bu esa madaniy merosni saqlab qolish bilan birga jamiyat taraqqiyotiga hissa qo'shadi. Natijada, milliy hunarmandchilik inson va jamiyatning barqaror o'sishida muhim rol o'ynaydi.

Milliy hunarmandchilik nafaqat o'tmish merosi, balki kelajak avlod uchun ham boy madaniy zaxira hisoblanadi. Tarixiy jarayonlar va ilmiy tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, bu sohaning tarbiyaviy va psixologik imkoniyatlari doimiy ravishda rivojlanib, yangi shakllar va usullar bilan boyitilib kelmoqda. Ushbu jarayon shaxsning madaniy va ma'naviy kamolotida, shuningdek, jamiyat madaniy hayotining barqarorligida muhim omil bo'lib xizmat qiladi. Milliy hunarmandchilikning tarbiyaviy va psixologik ta'siri tufayli har bir inson o'zligini anglab, jamiyatda faol ishtirok etishga intiladi. Shu tarzda, milliy hunarmandchilik zamonaviy hayotning ajralmas qismiga aylanmoqda.

Milliy hunarmandchilikning tarbiyaviy va psixologik imkoniyatlarini o'rganish jarayonida aniqlanishicha, bu soha nafaqat moddiy mahsulotlar yaratishda, balki shaxsning ichki ruhiy dunyosini boyitishda ham katta ahamiyatga ega. O'tmishdan boshlab, hunarmandchilik faoliyati yoshlarni mas'uliyatga o'rgatadi, sabr-toqat va mehnatsevarlik kabi fazilatlarni shakllantiradi. Shu bilan birga, bunday faoliyatda qatnashish orqali shaxsning ijodiy qobiliyatlari rivojlanadi, u yangi g'oyalarni izlash va amalga oshirishga o'rganadi. Tadqiqotlar ko'rsatadiki, milliy hunarmandchilik o'ziga xos an'analar orqali yoshlarni jamiyatga bog'laydi va ularning milliy ongini mustahkamlaydi. Bu jarayonda o'zbek xalqining qadimiy hunar turlari shaxsning o'ziga bo'lgan ishonchini oshirishga xizmat qiladi. Natijalar shuni ko'rsatadiki, milliy hunarmandchilik nafaqat jismoniy, balki

ma'naviy rivojlanishda ham muhim vositadir. Ushbu sohada olib borilgan tadqiqotlarda tarbiyaviy va psixologik omillar o'rtasida uzviy bog'liqlik aniqlangan. Xulosa qilib aytganda, milliy hunarmandchilik shaxsning barkamollikka intilishida asosiy omillardan biri sifatida ko'riladi.

Milliy hunarmandchilikning psixologik ta'siri shaxsning ichki muvozanatini saqlashga yordam beradi. Ma'lum bo'lishicha, bunday faoliyatda shug'ullanish stress va tashvishlarni kamaytiradi, fikrlarni tartibga solishda yordam beradi. O'zbek an'analari asosida faoliyat ko'rsatadigan hunarmandchilik jarayoni shaxsga diqqatni jamlash va ijodiy fikrlashni rivojlantirish imkonini beradi. Tadqiqotlarda aniqlanishicha, milliy hunarmandchilik bilan shug'ullanuvchilar ruhiy barqarorlikka erishishda yuqori natijalarni ko'rsatadilar. Bu jarayon, ayniqsa, yoshlar o'rtasida o'ziga ishonch va o'zini anglashni oshiradi. Psixologik jihatdan bu faoliyat shaxsning ijtimoiy muvozanatini saqlashga, muloqot va hamkorlik ko'nikmalarini rivojlantirishga xizmat qiladi. Shuningdek, hunarmandchilik ijodiy fikrlash va mantiqiy tafakkur o'rtasidagi bog'liqlikni kuchaytiradi. Bu omillar shaxsning umumiy psixologik holatini yaxshilashda muhimdir.

Milliy hunarmandchilikda yoshlar tarbiyasi asosiy o'rin tutadi. Tarixiy manbalarga ko'ra, hunar ustalari o'z bilimlarini avlodlarga yetkazish orqali yoshlarning mahorat va axloqiy qadriyatlarini shakllantirganlar. Shu jarayonda yoshlar mas'uliyat, mehnatsevarlik va jamoaviy ishga o'rganadilar. Tadqiqotlar milliy hunarmandchilik yoshlarning shaxsiy fazilatlarini rivojlantirishda samarali vosita ekanligini ko'rsatadi. Tarbiyaviy jarayonlar shaxsning vaqtni boshqarish, qat'iyatlilik va muammolarni hal qilish qobiliyatlarini oshirishga xizmat qiladi. Milliy hunarmandchilik orqali yoshlar milliy madaniyatga, uning qadriyatlariga hurmat bilan qarashni o'rganadilar. Bu esa ularni ijtimoiy hayotga faol jalb qilishga yordam beradi. Natijalar shuni ko'rsatadiki, milliy hunarmandchilik yoshlarning shaxsiy va ijtimoiy rivojlanishida muhim ahamiyatga ega.

Milliy hunarmandchilikning tarbiyaviy jihatlari orasida jamiyatdagi o'zaro hurmat va yordamni oshirish muhim o'rin tutadi. O'tgan asrlardagi tajribalar shuni ko'rsatadiki, hunar ustalari va shogirdlar o'rtasidagi munosabatlar ijtimoiy birdamlikni mustahkamlaydi. Bu jarayon yoshlarni o'zaro hurmat, sadoqat va hamkorlikka o'rgatadi. Tadqiqotlar natijasida aniqlanishicha, milliy

hunarmandchilik jamiyatda ijtimoiy integratsiya va madaniy barqarorlikka hissa qo'shadi. Ushbu faoliyat orqali yoshlar o'zlarini jamiyatning to'laqonli a'zolari sifatida his qilishadi. Bu esa ularning ijtimoiy faolligini oshiradi. Tarbiyaviy jarayonlarda milliy hunarmandchilikning ushbu roli yoshlarning ijtimoiy ongini shakllantirishda katta ahamiyat kasb etadi. Shuningdek, bu faoliyat madaniy qadriyatlarning uzluksizligini ta'minlaydi.

Milliy hunarmandchilik psixologik rivojlanishning muhim qismidir. Tadqiqotlarda aniqlanishicha, hunar faoliyati shaxsning ichki hissiyotlarini ifoda etishda yordam beradi. Bu esa ruhiy holatning yaxshilanishiga olib keladi. Psixologlar milliy hunarmandchilikni stressni kamaytiruvchi va ijobiy hissiyotlarni kuchaytiruvchi vosita sifatida baholaydilar. Ushbu faoliyatda qatnashish shaxsda o'z-o'zini boshqarish va o'zini anglash qobiliyatlarini oshiradi. Bu jarayon shaxsga hayotiy qiyinchiliklarga bardosh berishga yordam beradi. Natijalar shuni ko'rsatadiki, milliy hunarmandchilik shaxsning ruhiy salomatligini saqlash va rivojlantirishda samarali vositadir. Bu esa uning ijtimoiy va shaxsiy faoliyatini yaxshilashga xizmat qiladi.

Milliy hunarmandchilikda ijodiy yondashuv va mahorat o'rtasidagi bog'liqlik katta ahamiyatga ega. Ilmiy izlanishlar shuni ko'rsatadiki, hunar jarayonida shaxs nafaqat texnik ko'nikmalarni o'zlashtiradi, balki yangi g'oyalar yaratishga o'rganadi. Bu esa uning ijodiy potentsialini oshiradi. Milliy hunarmandchilik yoshlarni yangi fikrlar izlashga, innovatsion qarorlar qabul qilishga undaydi. Bu jarayon shaxsda mustaqil fikrlash va tanqidiy tafakkurni rivojlantiradi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, ijodiy faoliyat orqali shaxs o'z qobiliyatlarini yanada mukammallashtiradi. Milliy hunarmandchilik shu sababli ham shaxsning umumiy rivojlanishida muhim omil hisoblanadi.

Milliy hunarmandchilik yoshlarning ijtimoiy ko'nikmalarini shakllantirishda katta rol o'ynaydi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, hunar jarayonida jamoaviy ishlash, hamkorlik va o'zaro yordam ko'nikmalari rivojlanadi. Bu yoshlarni o'zaro muloqot qilish, jamiyatda faol bo'lishga tayyorlaydi. Milliy hunarmandchilikda o'rganilgan ko'nikmalar turli sohalarda, jumladan ijtimoiy hayotda ham qo'llaniladi. Natijada yoshlar o'zlarini jamiyatda muvaffaqiyatli his qilishadi va ijtimoiy faoliyatga faol qo'shilishadi. Bu esa ularning shaxsiy o'sishi va jamiyat taraqqiyotiga hissa qo'shishiga olib keladi.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, milliy hunarmandchilik ijtimoiy ko'nikmalarni rivojlantirishda samarali vosita hisoblanadi.

Milliy hunarmandchilikning tarbiyaviy va psixologik imkoniyatlari yoshlarning o'zini anglashiga hissa qo'shadi. Ilmiy tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, hunar faoliyati shaxsda o'z qobiliyatlariga ishonch hosil qilishni kuchaytiradi. Bu esa ularni yangi maqsadlar sari intilishiga undaydi. Milliy hunarmandchilik orqali yoshlar o'zlarining madaniy ildizlarini anglashi, o'zlikni shakllantirishda yordam oladi. Tadqiqotlar natijasida shaxsda o'ziga ishonch va mustaqillik hislari rivojlanadi. Bu esa ularning hayotdagi muammolarni hal qilish qobiliyatini oshiradi. Natijalar milliy hunarmandchilikning shaxsning o'zini anglash va ijtimoiy faoliyatda muvaffaqiyatga erishishida muhim ahamiyatga ega ekanligini ko'rsatadi.

Milliy hunarmandchilik jamiyatning madaniy merosini saqlash va rivojlantirishda muhim vositadir. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, hunar orqali madaniy qadriyatlar avloddan-avlodga uzatiladi. Bu esa millatning o'ziga xosligini saqlash va rivojlantirishga xizmat qiladi. Milliy hunarmandchilik jamiyatda madaniy ong va hurmatni kuchaytiradi. Shu bilan birga, bu jarayon yoshlarni o'zlikni anglashga, milliy qadriyatlarga sodiq qolishga undaydi. Natijada jamiyatda madaniy uyg'unlik va barqarorlik ta'minlanadi. Ilmiy izlanishlar milliy hunarmandchilikning madaniy merosni saqlashdagi o'rnini chuqur tahlil qilgan.

Milliy hunarmandchilikning tarbiyaviy va psixologik imkoniyatlari jamiyatning ijtimoiy va madaniy rivojlanishida muhim ahamiyat kasb etadi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, hunar faoliyati yoshlarning ijtimoiy faolligini oshiradi, ularni ma'naviy jihatdan boyitadi. Bu jarayon orqali shaxsning madaniy va psixologik holati yaxshilanadi, u jamiyatda o'z o'rnini topadi. Milliy hunarmandchilik shaxs va jamiyat o'rtasidagi uzviy bog'liqlikni mustahkamlaydi. Natijalar bu sohaning tarbiyaviy va psixologik jihatdan jamiyat taraqqiyotida muhim vosita ekanligini tasdiqlaydi. Shu sababli, milliy hunarmandchilikni rivojlantirish va unga e'tibor qaratish dolzarb vazifa hisoblanadi.

Milliy hunarmandchilikning tarbiyaviy va psixologik imkoniyatlari jamiyatimiz uchun juda katta ahamiyatga ega ekanligi aniqlandi. Bu soha yosh avlodni milliy qadriyatlar ruhida tarbiyalashda

muhim vosita hisoblanadi. Hunarmandchilik faoliyati orqali yoshlar nafaqat hunar o'rganadilar, balki mehnatsevarlik, sabr-toqat va mas'uliyat kabi fazilatlarni egallaydilar. Ushbu jarayon shaxsning ma'naviy yetilishi va jismoniy faoliyatini uyg'unlashtiradi. Hunarmandchilik milliy an'analarga asoslangan holda yoshlarni jamoaviy ishlashga va o'zaro hurmatga o'rgatadi. Bu esa o'z navbatida jamiyatda ijtimoiy birdamlikni kuchaytiradi. Shuningdek, hunar ijodkorlikni rivojlantirib, shaxsni yangiliklar yaratishga undaydi. Psixologik nuqtai nazardan qaraganda, hunarmandchilik insonning ruhiy holatini barqarorlashtiradi. Ushbu faoliyat stressni kamaytirishga yordam beradi va shaxsga o'zini anglashda yordam beradi. Shu sababli milliy hunarmandchilikning tarbiyaviy hamda psixologik jihatlari jamiyat taraqqiyotida muhim ahamiyat kasb etadi.

Milliy hunarmandchilik yoshlarni ijtimoiy va ma'naviy jihatdan boyitishda faol vosita sifatida namoyon bo'ladi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, hunar orqali yoshlar jamiyatning madaniy merosiga yaqinlashadilar va uni asrashga o'rgatadilar. Bu jarayon ularning o'ziga bo'lgan ishonchini oshiradi hamda mustaqil fikrlash ko'nikmalarini shakllantiradi. Hunarmandchilikning o'ziga xosligi yoshlarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishga yordam beradi. Ularning psixologik barqarorligini ta'minlashda muhim o'rin tutadi. Shuningdek, milliy hunarmandchilik yoshlarni o'zlarini anglashga, ijtimoiy munosabatlarni to'g'ri yo'lga qo'yishga undaydi. Bu esa ularning shaxs sifatida shakllanishini ta'minlaydi. Tarbiyaviy jarayonlarda hunarmandchilik o'zaro hurmat va sabr-toqat kabi qadriyatlarni mustahkamlaydi. Natijada yoshlar ma'naviy jihatdan sog'lom va jamiyatga foydali shaxslar bo'lib voyaga yetadilar. Shu bilan birga, hunarmandchilikning psixologik ta'siri stressni kamaytirishda ham o'z samarasini beradi.

Hunarmandchilik orqali yoshlar orasida o'zaro hamkorlik va jamoaviy ruhni rivojlantirish imkoniyatlari kengayadi. Tarixiy manbalar va ilmiy tadqiqotlar ko'rsatadiki, hunar ustalari o'z tajribalarini shogirdlariga o'rgatishda jamoaviy ishlashni va mas'uliyatni o'rgatadilar. Bu jarayon yoshlarning ijtimoiy moslashuvchanligini oshiradi va ularni jamiyatga faol integratsiyalashga tayyorlaydi. Jamoaviy faoliyat natijasida yoshlar o'zaro hurmat va yordam ko'rsatishni o'rganadilar. Bu esa ijtimoiy barqarorlikni mustahkamlaydi va yoshlar o'rtasida ijtimoiy faollikni

oshiradi. Hunarmandchilik faoliyati yoshlarni o'zlikni anglashga va o'z qobiliyatlariga ishonch hosil qilishga yordam beradi. Shu bilan birga, ularning mehnatga bo'lgan munosabatini yaxshilaydi. Natijalar shuni ko'rsatadiki, milliy hunarmandchilik yoshlarning ijtimoiy va psixologik rivojlanishida muhim vosita hisoblanadi.

Psixologik jarayonlarda milliy hunarmandchilik shaxsning ichki dunyosini boyitishda o'zining betakror o'rniga ega. Ushbu faoliyat nafaqat shaxsning ijodiy potentsialini oshiradi, balki ularning ruhiy salomatligini mustahkamlaydi. Tadqiqotlarga ko'ra, hunarmandchilik bilan shug'ullanish insonda o'zini anglash va o'zini boshqarish qobiliyatlarini kuchaytiradi. Bu jarayon stress va bezovtalik holatlarini kamaytiradi hamda shaxsning kayfiyatini ko'taradi. Milliy hunarmandchilik yoshlarning o'ziga bo'lgan ishonchini mustahkamlaydi va ularni ijtimoiy hayotda faolroq bo'lishga undaydi. Psixologik jihatdan bu faoliyat, ayniqsa, o'zligini topishda muhimdir. Bu shaxsning ruhiy barqarorligini ta'minlaydi hamda ularni ijtimoiy muammolarga bardoshli qiladi. Shunday qilib, milliy hunarmandchilikning psixologik imkoniyatlari shaxsni ruhiy yetuklikka olib boradi.

Tarixiy va madaniy jihatdan milliy hunarmandchilik yoshlarni milliy an'analarga hurmat bilan qarashga o'rgatadi. Ushbu jarayon avloddan-avlodga uzluksiz tarzda o'tayotgan qadriyatlarni yoshlar ongiga singdiradi. Bu esa ularning milliy o'zlikni anglashlariga yordam beradi. Tarbiyaviy jarayonlarda hunarmandchilik yoshlarni mehr-muhabbat, halollik va sadoqat kabi fazilatlarga o'rgatadi. Bu qadriyatlar esa jamiyatda barqaror ijtimoiy munosabatlarni shakllantiradi. Milliy hunarmandchilik o'zbek xalqining tarixiy merosi va madaniy identifikatsiyasining muhim qismidir. Shu sababli, uni saqlash va rivojlantirish yoshlar tarbiyasida katta ahamiyatga ega. Tadqiqotlar ko'rsatadiki, hunarmandchilik faoliyati yoshlarni milliy ruhda tarbiyalashning samarali yo'lidir. Bu esa o'z navbatida milliy uyg'unlikni mustahkamlashga xizmat qiladi.

Milliy hunarmandchilikda shaxsning ijtimoiy ko'nikmalari ham rivojlanadi. Ushbu sohada faoliyat olib borish yoshlarni muloqot qilishga, o'z fikrini erkin ifodalashga o'rgatadi. Bu jarayon shaxsda o'zaro munosabatlarni to'g'ri tashkil etish ko'nikmalarini shakllantiradi. Hunarmandchilik faoliyati davomida jamoaviy ish va hamkorlik aloqalari kuchayadi. Natijada, yoshlar o'zaro yordam va

hamjihatlikni rivojlantiradilar. Bu ijtimoiy ko'nikmalar ularning hayotda muvaffaqiyat qozonishlariga yordam beradi. Shuningdek, milliy hunarmandchilik yoshlarni hayotga tayyorlaydi va ularning muammolarni hal qilish qobiliyatini oshiradi. Ilmiy izlanishlar shuni ko'rsatadiki, milliy hunarmandchilik shaxsning ijtimoiy faolligini oshiradi va ularni mustaqil qarorlar qabul qilishga o'rgatadi.

Milliy hunarmandchilik yoshlarning o'zini anglash va shaxs sifatida shakllanishiga katta ta'sir ko'rsatadi. Ushbu faoliyat orqali shaxs o'zining qobiliyatlari va imkoniyatlarini kashf etadi. Bu esa ularni o'z-o'zini rivojlantirishga undaydi. Tadqiqotlar natijasida milliy hunarmandchilik shaxsning ruhiy holatini yaxshilashda samarali vosita ekanligi tasdiqlandi. Shuningdek, u yoshlarni maqsad sari intilish va qat'iyatlilikka o'rgatadi. Bu jarayon shaxsni ijtimoiy hayotga faol jalb qilishda yordam beradi. Milliy hunarmandchilik yoshlarning hayotga bo'lgan ijobiy munosabatini oshiradi. Shunday qilib, bu faoliyat shaxsning barkamollik sari intilishida muhim vositadir.

Milliy hunarmandchilik yoshlarning psixologik sog'lig'ini mustahkamlashda ham katta ahamiyatga ega. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, hunarmandchilik bilan shug'ullanish ruhiy taranglikni kamaytiradi va stressga qarshi samarali vosita hisoblanadi. Bu jarayon shaxsda ichki tinchlik va farovonlikni oshiradi. Shuningdek, milliy hunarmandchilikning ijodiy tabiati shaxsga o'z fikrlarini erkin ifodalash imkonini beradi. Bu esa uning ruhiy salomatligini yaxshilaydi. Psixologik jihatdan bu faoliyat shaxsni muammolarni hal qilishga tayyorlaydi va qiyinchiliklarga bardoshli qiladi. Natijalar shuni ko'rsatadiki, milliy hunarmandchilik psixologik muvozanatni saqlashda samarali vosita hisoblanadi.

Milliy hunarmandchilikning tarbiyaviy va psixologik imkoniyatlari jamiyat taraqqiyotida muhim rol o'ynaydi. Bu soha yoshlarni ma'naviy va ijtimoiy jihatdan rivojlantiradi. Hunarmandchilik orqali yoshlar milliy qadriyatlarni anglaydi va ularni asrashga tayyor bo'ladi. Bu jarayon ularning shaxsiy va ijtimoiy hayotdagi muvaffaqiyatlarini ta'minlaydi. Tadqiqotlar milliy hunarmandchilikning tarbiyaviy va psixologik imkoniyatlarini chuqur o'rganib, uning jamiyatdagi ahamiyatini tasdiqlaydi. Shu sababli, bu sohani rivojlantirish va yoshlar o'rtasida keng targ'ib qilish zarur. Milliy hunarmandchilik nafaqat madaniy meros, balki shaxsiy rivojlanish va jamiyat barqarorligi garovidir.

Milliy hunarmandchilik qadimdan xalqimizning madaniy va ma'naviy hayotida muhim o'rin tutib kelgan. Bu soha nafaqat iqtisodiy faoliyat, balki tarbiyaviy va psixologik jihatdan ham keng imkoniyatlarga ega. Hunarmandchilik orqali yosh avlod nafaqat o'z milliy merosini o'rganadi, balki hayotga munosabatini shakllantiradi. Ushbu faoliyat yoshlarni sabr-toqat, mehnatsevarlik va mas'uliyatga o'rgatadi. Shu bilan birga, hunarmandchilik ijodiy qobiliyatlarni rivojlantiradi, shaxsni chuqur anglashga undaydi. O'ziga xos texnikalar va naqshlar orqali inson o'zligini ifodalash imkoniyatiga ega bo'ladi. Tarbiyaviy jarayonda bu soha o'zaro hurmat va jamoaviy ishlash ko'nikmalarini shakllantiradi. Shunday qilib, milliy hunarmandchilik nafaqat moddiy, balki ma'naviy boyliklarni ham oshiradi.

Milliy hunarmandchilik yoshlarning ruhiy holatiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Psixologik tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, qo'l mehnati bilan shug'ullanish insonda stressni kamaytiradi va ongni tozalaydi. Shu bois hunarmandchilik faoliyati ruhiy sog'likni mustahkamlashda muhim vosita hisoblanadi. Yuzlab yillar davomida shakllangan an'ana va naqshlar yoshlarning o'ziga bo'lgan ishonchini oshiradi. Bu faoliyat shaxsni sabr-toqat va qat'iyatlilikka o'rgatadi. Hunarmandchilik jarayonida inson o'z ichki dunyosini namoyon etadi, bu esa psixologik barqarorlikni kuchaytiradi. Natijada, shaxs ruhiy muvozanatni saqlay oladi va ijtimoiy hayotga tayyor bo'ladi. Bu jihatlar yoshlarning shaxs sifatida rivojlanishida katta ahamiyat kasb etadi.

Tarixiy manbalar va ilmiy izlanishlar milliy hunarmandchilikning tarbiyaviy rolini yoritishda muhim ahamiyatga ega. Asrlar davomida o'zbek xalqining hunarmandchiligi nafaqat iqtisodiy, balki madaniy identifikatsiyaning belgisi sifatida namoyon bo'lgan. Har bir asrda hunarmandchilikda foydalanilgan usullar, naqshlar va materiallar yoshlarni milliy qadriyatlar bilan bog'lagan. Tarbiyaviy nuqtai nazardan, bu faoliyat yosh avlodni o'z tarixiga hurmat bilan qarashga o'rgatadi. Shu bilan birga, hunarmandchilik yoshlarning ijodiy fikrlashini rivojlantiradi va ularda mustaqil qaror qabul qilish qobiliyatini shakllantiradi. Asrlar davomida davom etgan bu an'analar bugungi kunda ham yoshlarni tarbiyalashda dolzarbdir. Tarixiy jarayonlar milliy hunarmandchilikning ma'naviy-psixologik ta'sirini kuchaytirishda o'z o'rnini saqlab qolmoqda.

Hunarmandchilik faoliyatining tarbiyaviy jihatlari shaxsning ijtimoiy fazilatlarini rivojlantirishda ham namoyon bo'ladi. Ushbu

sohada mehnat qilish yoshlarni mas'uliyatga, jamoaga sadoqatga o'rgatadi. Jamoaviy ishlar davomida ular o'zaro hurmat va mehr-muhabbatni anglab yetadilar. Bu ijtimoiy ko'nikmalar jamiyatda tinchlik va barqarorlikni mustahkamlashga xizmat qiladi. Shuningdek, hunarmandchilik yoshlarning o'ziga bo'lgan ishonchini oshiradi va ularni hayotga faol jalb qiladi. Tarbiyaviy jarayonlarda o'rgatilgan mehnatsevarlik va qat'iyatlilik shaxsning kelajakdagi muvaffaqiyatlari uchun poydevor bo'ladi. Ushbu soha yoshlarning o'z qobiliyatlarini kashf etishi va rivojlantirishiga ham yordam beradi. Shu sababli, milliy hunarmandchilik tarbiya jarayonida keng qo'llanilishi lozim.

Milliy hunarmandchilikning psixologik imkoniyatlari insonning ichki olamini boyitishda ham o'zining o'rniga ega. Bu sohada ijod qilish shaxsning ruhiy holatini yaxshilaydi va uni stressdan xalos qiladi. Psixologlar ta'kidlaganidek, qo'l mehnati ongni tinchlantiradi va ruhiy muvozanatni saqlashga yordam beradi. Hunarmandchilikda ishlash insonni sabr-toqat va doimiy mehnat qilishga o'rgatadi. Bu esa shaxsning ruhiy kuchini oshiradi va uning psixologik barqarorligini mustahkamlaydi. Shuningdek, hunarmandchilikda yaratilgan asarlar orqali shaxs o'z fikrlarini, hissiyotlarini ifodalash imkoniyatiga ega bo'ladi. Bu jarayon ruhiy qiyinchiliklarni yengishda samarali vositadir. Milliy hunarmandchilik psixologik sog'likni mustahkamlashda muhim omil bo'lib xizmat qiladi.

Ilmiy tadqiqotlar ko'rsatadiki, milliy hunarmandchilik yoshlarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishda samarali vositadir. Hunarmandchilik jarayonida ishlatiladigan naqshlar, ranglar va texnikalar shaxsning tasavvur doirasini kengaytiradi. Bu esa yangi g'oyalarni paydo bo'lishiga xizmat qiladi. Ijodiy faoliyat yoshlarning fikrlash qobiliyatini oshiradi, ularni yangilik yaratishga rag'batlantiradi. Shuningdek, hunarmandchilikda o'ziga xos estetik did shakllanadi. Bu shaxsni yanada o'ziga ishongan va tashabbuskor qiladi. Psixologik nuqtai nazardan, ijodiy mehnat shaxsning ichki dunyosini boyitadi va uning ruhiy salomatligini yaxshilaydi. Tadqiqotlar milliy hunarmandchilikning ijodkorlikni rivojlantirishdagi ahamiyatini ta'kidlaydi.

Milliy hunarmandchilik yoshlarni ijtimoiy faollikka undovchi omil sifatida ham ko'riladi. Ushbu sohada faoliyat olib borish yoshlarning ijtimoiy muhitga moslashuvchanligini oshiradi. Jamoaviy ish va tajriba almashinuvi yoshlarni ijtimoiy ko'nikmalarni rivojlantirishga yordam

beradi. Bu esa ularni kelajakda jamiyatning faol a'zosi sifatida shakllantiradi. Hunarmandchilik jarayonida o'zaro muloqot va hamkorlik ko'nikmalari mustahkamlanadi. Shaxs o'z fikrini boshqalar bilan baham ko'rishga o'rganadi, bu esa uning ijtimoiy o'zligini kuchaytiradi. Natijada, yoshlar jamiyatda faol, mas'uliyatli shaxs sifatida rivojlanadilar. Milliy hunarmandchilik ijtimoiy faollikni oshirishda samarali vosita sifatida namoyon bo'ladi.

Milliy hunarmandchilik yoshlarning shaxsiy rivojlanishida muhim rol o'ynaydi. Ushbu faoliyat shaxsga o'zining imkoniyatlarini kashf etish va rivojlantirish imkonini beradi. Bu jarayonda shaxsning o'z-o'zini anglash ko'nikmalari rivojlanadi. Natijada, u o'zining kuchli va zaif tomonlarini aniqlay oladi. Hunarmandchilik jarayonida olingan bilim va ko'nikmalar shaxsni yanada mustaqil va faol qiladi. Bu uning ijtimoiy va ma'naviy jihatdan rivojlanishiga xizmat qiladi. Shuningdek, hunarmandchilik shaxsning o'ziga bo'lgan hurmatini oshiradi va uni yangi marralarga intilishga undaydi. Bu jihatlar yoshlarning barkamollik sari intilishida muhim ahamiyat kasb etadi.

Milliy hunarmandchilik nafaqat shaxsning ruhiy holatini yaxshilaydi, balki uning ijtimoiy hayotda o'z o'rnini topishiga yordam beradi. Hunarmandchilik bilan shug'ullanish insonni maqsad sari intilishga, mehnat qilishga undaydi. Bu jarayon shaxsning mustaqil fikrlash va qaror qabul qilish qobiliyatlarini rivojlantiradi. Shu bilan birga, hunarmandchilik shaxsga hayotdagi qiyinchiliklarni yengishga ko'mak beradi. Psixologik jihatdan bu faoliyat shaxsning o'zini anglash va ijtimoiy muammolarga tayyor bo'lish imkoniyatini oshiradi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, milliy hunarmandchilikning tarbiyaviy va psixologik imkoniyatlari shaxsning umumiy rivojlanishida hal qiluvchi ahamiyatga ega.

Milliy hunarmandchilikni rivojlantirish va yoshlar o'rtasida keng targ'ib qilish zarurati kundan-kunga ortib bormoqda. Bu soha nafaqat madaniy merosimizni asrash, balki yoshlarning tarbiyaviy va psixologik salohiyatini oshirishda muhim vosita sifatida e'tirof etilmoqda. Milliy hunarmandchilik faoliyati yoshlarni mehnatsevarlikka, ijodkorlikka, sabr-toqatga va jamoaviy ruhga o'rgatadi. Bu esa ularning jamiyatdagi o'rnini mustahkamlashga xizmat qiladi. Shu sababli, hunarmandchilikni maktablar, madaniy markazlar va ijtimoiy tashkilotlarda faol ravishda rivojlantirish lozim. Bu nafaqat yoshlar, balki butun jamiyat manfaatlariga xizmat qiladi. Milliy

hunarmandchilik millatimizning yanada rivojlanishi uchun muhim asos bo'lib qoladi.

2.2. Hunarmandchilik orqali o'zini anglash, ijtimoiy rol va qadriyatlarning shakllanishi

Hunarmandchilik insoniyat tarixining eng qadimiy va ajralmas qismlaridan biri hisoblanadi. Har bir jamiyat o'ziga xos hunar turlarini rivojlantirgan va bu orqali madaniy meros yaratgan. Hunarmandchilik nafaqat iqtisodiy faoliyat balki insonning o'zini anglashida ham muhim o'rin tutadi. Kishilar hunar orqali o'z ichki dunyosini ifoda etadi, bu esa ularning jamiyatdagi o'rnini belgilashga xizmat qiladi. Hunarning rivojlanishi bilan birga ijtimoiy rollar ham aniq tus oladi, masalan, usta va shogird munosabatlari shakllanadi. Bu ijtimoiy tizimlar orqali avlodlar o'rtasida madaniy uzviylik ta'minlanadi. Hunarmandlik faoliyati ijtimoiy qadriyatlarning shakllanishiga ham katta hissa qo'shadi. Har bir buyum, har bir uslub o'ziga xos ma'naviy mazmunga ega bo'lib, xalqning tafakkurini aks ettiradi. Shu tariqa hunarmandlik jamiyatdagi shaxsiy va ijtimoiy identifikatsiya jarayonlarining ajralmas qismiga aylanadi. Bu hodisa faqat moddiy emas, balki ma'naviy boylik sifatida ham qadrlanadi.

Inson o'zini anglash jarayonida ko'pincha atrof-muhit bilan o'zaro aloqasi orqali o'z shaxsiyatini shakllantiradi. Hunarmandchilik bu jarayonda vosita sifatida muhim rol o'ynaydi. Har bir hunar egasi o'z mehnati bilan o'zligini ifoda etadi va shu orqali jamiyatda o'z o'rnini topadi. Ustachilikda har bir detalga beriladigan e'tibor, insonning ichki dunyosining aksidir. Bu mehnat orqali inson o'z qobiliyatlarini anglaydi va ularni takomillashtirishga intiladi. Hunarmandlik bilan shug'ullanish o'ziga bo'lgan ishonchni oshiradi, bu esa ijtimoiy muhitda faol ishtirok etishga olib keladi. Jamiyatdagi ijtimoiy rollarning shakllanishi ham aynan shu turdagi faoliyatlar orqali ro'y beradi. Ustoz va shogird o'rtasidagi munosabatlar esa o'z navbatida an'anaviy qadriyatlarni mustahkamlab boradi. Bu tizim nafaqat hunar o'rganish, balki axloqiy va ijtimoiy normalarni ham singdiradi. Shunday qilib, hunarmandchilik shaxsiy va ijtimoiy o'zlikni anglashda kuchli vositaga aylanadi.

Hunarmandlik faoliyatining rivojlanishi bilan insonlar orasidagi muloqotlar kuchayadi va bu orqali ijtimoiy tuzilmalar

mustahkamlanadi. Insonlar hunar orqali bir-biri bilan tajriba almashadi, bu esa jamoaviy ongning shakllanishiga yordam beradi. O'zaro tajriba almashuvi, ustozlik va shogirdlik munosabatlari qadimdan mavjud bo'lib, ular orqali nafaqat amaliy bilimlar, balki axloqiy qadriyatlar ham avloddan-avlodga o'tadi. Bu tizim orqali har bir inson o'z ijtimoiy rolini anglab boradi. Hunar maktablarida yoshlar nafaqat kasb egallaydi, balki hayotiy bilim va ko'nikmalarga ham ega bo'ladi. Shu yo'l bilan ular o'zlarini jamiyatning faol a'zosi sifatida ko'ra boshlaydilar. Hunarmandchilikda kasbiy identitet shakllanadi va bu insonning o'zini anglashida muhim ahamiyatga ega. Har bir kasb egasining jamiyatdagi o'rni va nufuzi shu orqali belgilanadi. Ijtimoiy rollarning shakllanishi esa jamiyat barqarorligini ta'minlaydi. Shu sababli, hunar orqali o'zini anglash va qadriyatlarni egallash o'ta dolzarb masala bo'lib qolmoqda.

Ijtimoiy hayotda har bir insonning roli mavjud bo'lib, bu rol ko'pincha u egallagan kasb orqali belgilanadi. Hunarmandchilik bu borada o'ta muhim platforma sifatida xizmat qiladi. Har bir ustaning ishiga bo'lgan munosabati, uning jamiyatdagi maqomini aniqlaydi. Bu esa insonni o'z rolini teran anglashga undaydi. Hunar faoliyati orqali insonlar o'z mehnatini qadrlashni o'rganadi. Bu o'z navbatida ijtimoiy mas'uliyat tuyg'usini shakllantiradi. Masalan, bir hunarmand yaratgan buyum insonlar orasida ishonch uyg'otsa, bu uning obro'sini oshiradi. Shu tariqa hunar egasi jamiyatda muhim shaxsga aylanadi. Bu esa unga nisbatan ijtimoiy kutishlar va talablarni yuzaga keltiradi. Natijada, har bir hunarmand o'z roli va burchlarini ongli ravishda anglay boshlaydi.

Hunarmandchilik nafaqat ish faoliyati, balki ichki ruhiy holatning ham ifodasidir. Buyum yasash jarayonida hunarmand o'z hissiyotlarini, g'oyalarini va dunyoqarashini ifoda etadi. Bu esa san'at bilan chambarchas bog'liq bo'lgan ijtimoiy madaniyatga xizmat qiladi. Har bir yaratilgan asar muayyan bir davr, xalq va tafakkurni ifodalaydi. Shu sababli, hunar egalarining ishlarida o'ziga xos ijtimoiy va ruhiy mazmun mujassam bo'ladi. Bunday faoliyat orqali inson o'zini anglashda yangi bosqichga o'tadi. U o'zining mehnati orqali boshqalarga foyda keltirayotganini anglab, o'z qadriyatlarini mustahkamlaydi. Bunda ijtimoiy e'tirof va e'tibor ham katta o'rin tutadi. Har bir e'tirof, har bir rag'batlantirish insonning ijtimoiy faolligini oshiradi. Shu tarzda, hunarmandchilik inson ruhiy va ijtimoiy hayotida muhim vosita bo'lib qoladi.

Shaxsiy o'sish jarayoni ko'pincha real faoliyatlar bilan chambarchas bog'liq bo'ladi. Hunar egallash va uni mukammallashtirish bu borada o'ziga xos maktab vazifasini o'taydi. Har bir bosib o'tilgan yo'l, har bir tajriba insonning o'ziga bo'lgan ishonchini kuchaytiradi. Bu esa jamiyatdagi faollikka olib keladi. Aynan hunar orqali inson o'zining jamiyatga foyda keltirayotganini his qiladi. Bu esa shaxsiy qadriyatlarning shakllanishiga olib keladi. Hunarmandlik orqali inson mehnatning qadrini anglaydi va u orqali o'zini qadrlashni o'rganadi. Har bir mahsulotda aks etgan mehnat – bu inson hayotining ma'nosi va mazmuni bo'lishi mumkin. Shu sababli, hunarmandlik inson shaxsiy va ijtimoiy o'sishining ajralmas qismi sanaladi. Bu faoliyat orqali inson o'z hayotiy yo'lini ongli ravishda tanlab boradi.

Jamiyatda qadriyatlar tizimi turli ijtimoiy omillar orqali shakllanadi va hunarmandchilik bu jarayonning muhim omilidir. Har bir hunar o'ziga xos axloqiy me'yor va qoidalarni o'z ichiga oladi. Bu qoidalar orqali yosh avlod tarbiyalanadi va ijtimoiy tizim barqaror bo'ladi. Hunarmandchilikda odob-axloq, sabr-toqat, halollik kabi fazilatlar doimiy targ'ib etiladi. Bunday fazilatlar jamiyatda umumiy qadriyat sifatida qabul qilinadi. Shu bilan birga, ustoz-shogird an'analari ham qadriyatlar uzluksizligini ta'minlaydi. Har bir ustoz o'z tajribasini faqat texnik jihatdan emas, balki ma'naviy jihatdan ham o'rgatadi. Bu esa yoshlarning shaxsiy dunyoqarashi va e'tiqodlariga bevosita ta'sir qiladi. Natijada, hunarmandchilik orqali shakllangan qadriyatlar jamiyatning umumiy axloqiy asosiga aylanadi. Shu jihatdan qaraganda, hunar – bu faqat mehnat emas, balki tarbiya vositasi hamdir.

Hunarmandchilik faoliyati turmush tarzining muhim bir qismini tashkil qiladi va oila, mahalla, jamoa kabi ijtimoiy tuzilmalar bilan uzviy bog'liqdir. Ko'plab hunarlar oilaviy an'analor orqali avloddan-avlodga o'tadi. Bu esa o'z navbatida oilaviy birlik va birdamlikni mustahkamlaydi. Hunar orqali o'zini topgan inson o'z oilasi va jamiyatida hurmat topadi. Bu jarayonda qadriyatlar, urf-odatlar va madaniy meros asrashga bo'lgan ehtiyoj kuchayadi. Hunar egalari jamiyatda nafaqat iqtisodiy balki ma'naviy yetakchilikni ham qo'lga kiritadi. Ularning o'rni va mavqei jamiyatda barqaror qadriyatlarning shakllanishiga xizmat qiladi. Bu esa yosh avlodning o'z ildizlariga, urf-odatlariga bo'lgan qiziqishini oshiradi. Shu orqali madaniy merosni asrab-avaylashga bo'lgan mas'uliyat ortadi. Natijada, hunarmandchilik

faqat iqtisodiy emas, balki ijtimoiy va ma'naviy barqarorlikni ta'minlovchi muhim omilga aylanadi.

Zamonaviy jamiyatda hunarmandchilik o'z dolzarbligini yo'qotmagan, aksincha, yangi shakl va mazmunda rivojlanmoqda. Texnologiyalar taraqqiy etgani sari inson o'zining kimligini saqlab qolish ehtiyojini kuchliroq his etadi. Hunar bu ehtiyojni qondirishga yordam beradi, chunki u insonni tabiiy muhit bilan bog'lab turadi. Hunar faoliyatida yaratilgan mahsulotlar sun'iy emas, balki haqiqiy mehnat mahsulidir. Bu esa insonlarga o'zining asl mohiyatini eslatadi. Shu jihatdan qaraganda, hunar o'zini anglash jarayonining eng tabiiy va samimiy yo'lidir. Bunda nafaqat mahsulot, balki jarayonning o'zi ham insonni tarbiyalaydi. U mehnat qilarkan, sabr-toqat, e'tibor va muhabbatni o'rganadi. Bu esa ijtimoiy munosabatlarda ijobiy fazilatlar sifatida namoyon bo'ladi. Hunarmandchilik shunday faoliyatki, u orqali inson o'zini jamiyatga moslashtiradi, lekin o'zligini yo'qotmaydi.

Ilmiy manbalarda hunarmandchilik insonning o'zini anglashida muhim vosita sifatida ko'riladi. Ba'zi tadqiqotlarda aytilishicha, hunar bilan shug'ullanuvchi inson nafaqat mahsulot yaratadi, balki shu orqali jamiyat bilan o'zaro aloqaga kirishadi. Hunarmandchilik faoliyati inson shaxsiyati, ijtimoiy mavqei va ichki dunyosini shakllantirishda alohida o'rin tutadi. Usta o'zining mehnati bilan faqat moddiy boylik yaratmaydi, balki jamiyatda o'z o'rnini topadi. Ustoz va shogird o'rtasidagi munosabatlar orqali hunar nafaqat kasb, balki qadriyatlarni uzatish vositasiga aylanadi. Hunar egasi yaratgan har bir mahsulot boshqalar tomonidan baholanadi, bu esa uning o'ziga bo'lgan munosabatiga ta'sir qiladi. Odamlar tomonidan bildirilgan fikrlar, tanqidlar va e'tiroflar orqali hunarmand o'zini yanada chuqurroq anglaydi. Mehnat jarayonida o'zining ichki kuchini, iqtidorini va maqsadini his etadi. Hunar orqali o'zligini anglagan inson jamiyatda faolroq bo'lib boradi. Shu tariqa, hunarmandlik faoliyati odamning ijtimoiy hayotga moslashuvini kuchaytiradi.

Ba'zi olimlar jamiyatdagi insonlar o'rtasidagi aloqa va hamkorlikni o'rganib, hunarmandlik bu borada muhim o'rin tutishini ta'kidlaydilar. Ular ta'kidlashicha, odamlar o'z hunari orqali jamiyatdagi boshqa kishilar bilan bog'lanadi, tajriba almashadi va fikr yuritadi. Bu aloqalar orqali insonning ijtimoiy roli aniq tus oladi. Usta va shogird orasidagi munosabat, hunarmandlar uyushmalari yoki jamiyatdagi e'tiborlar shaxsiy o'zlikni shakllantirishda asos bo'ladi.

Ustalar tajribasi, o'ziga xos uslublari va ko'nikmalari orqali jamiyatda ma'naviy yetakchiga aylanadi. Hunar doirasida yuzaga kelgan aloqalar mustahkam ijtimoiy tuzilmalarni shakllantiradi. Har bir hunarmand o'z atrofidagi odamlar bilan fikr almashadi va bu uning o'zini anglashiga xizmat qiladi. Jamiyat esa bunday faoliyatni qadrlab, unga nisbatan o'z munosabatini bildiradi. Natijada hunarmandlik shunchaki mehnat emas, balki jamiyat bilan doimiy muloqotdir. Bu muloqot orqali inson o'zining qanday shaxs ekanini tushunib boradi.

Ba'zi tadqiqotchilar fikriga ko'ra, hunar mahsulotlari insonning ichki dunyosini aks ettiradi. Ular aytadiki, har bir hunar egasining yasalgan buyumdagi bezaklari, shakli va uslubi uning shaxsiy fikrlash tarzi bilan chambarchas bog'liq. Ya'ni inson qanday fikr yuritisa, qanday his qilsa, uning mahsulotida ham shu holat namoyon bo'ladi. Usta o'z ishi orqali o'zini tanitadi va jamiyatga o'zini qanday ko'rishni istasa, shunday ko'rsatadi. Bu jarayonda inson jamiyatdan qanday munosabat kutsa, shunga qarab harakat qiladi. Hunarmandning yaratuvchanligi uning qadr-qimmati, ichki dunyosi va maqsadi bilan bog'liq bo'ladi. Mahsulotda aks etgan har bir belgi uning shaxsiyati haqida ma'lumot beradi. Shu tariqa, hunar faqat moddiy buyum emas, balki inson ruhiy dunyosining ifodasi hisoblanadi. Bu jihat hunarmandlikni o'ziga xos san'at darajasiga olib chiqadi. Usta o'z asarlari orqali o'zini tanitadi va jamiyatda o'zini anglaydi.

Shaxsning o'zini anglashida bir nechta omillar ta'sir ko'rsatadi. Jumladan, inson o'zini faqat bitta yo'nalishda emas, balki bir nechta sohalarda tanib boradi. Misol uchun, bir odam hunarmand, oila boshlig'i, jamiyat a'zosi bo'lishi mumkin. Har bir rolda u turlicha qadriyatlarni egallaydi va shu orqali o'zini anglaydi. Hunarmandchilik shunday soha bo'lib, bu jarayonda inson o'zining qaysi rolini ustuvor deb bilishini aniqlaydi. Har bir usta o'z faoliyati orqali turli mas'uliyatlarni bajargan holda ichki ehtiyojlarini qondiradi. Bu holat esa shaxsiy o'zlikni yanada mustahkamlaydi. Inson o'zini nafaqat kasb egasi, balki jamiyatda foydali shaxs sifatida ko'radi. Shuning uchun hunar orqali o'zini tanish ijtimoiy rivojlanishning muhim bosqichidir. Bu jarayon natijasida insonning ichki va tashqi dunyosi o'zaro uyg'unlashadi.

Sotsiologik qarashlarga ko'ra, inson hayotida ba'zi rollar boshqalarga nisbatan ustunlik qiladi. Bu holatda hunarmandlik faoliyati shaxsning eng muhim rolga aylanishi mumkin. Usta o'zini boshqa

yo'nalishlarga qaraganda ko'proq hunar egasi sifatida tasavvur qiladi. Bu esa uning boshqa rollarini biroz soya ostida qoldirishi mumkin. Masalan, inson o'zini faqat hunarmand deb bilganida, boshqa ijtimoiy burchlarini unutishi ehtimoli paydo bo'ladi. Shuning uchun shaxs o'z hayotida muvozanatni saqlashi muhimdir. Hunar egasi sifatida faoliyat yuritish uni jamiyatda nufuzli shaxsga aylantiradi, biroq boshqa burchlar ham yodda bo'lishi kerak. Bu esa ongli yondashuvni talab qiladi. Har bir inson o'z rolini to'g'ri anglaganida, jamiyatdagi o'rni yanada barqaror bo'ladi. Shu bois hunar bilan bir qatorda boshqa mas'uliyatlarni ham unutmaslik lozim.

Yana bir tadqiqotda aytilishicha, inson o'z shaxsiy qadrini tasdiqlash uchun muayyan belgilar orqali o'zini ko'rsatishga intiladi. Hunar egasi esa bu belgilarni o'z mahsuloti, ustozlik maqomi, yutuqlari orqali bildiradi. Bu belgilar uning jamiyatdagi obro'sini belgilaydi. Har bir usta o'z mehnati bilan o'z o'rnini tasdiqlashga harakat qiladi. U o'zini jamiyatga foydali ekanligini isbotlash orqali o'zini qadrli his etadi. Shu tarzda usta o'z qadrini mustahkamlab boradi. Bu o'z navbatida uning ruhiy holatiga, hayotga munosabatiga va o'ziga bo'lgan ishonchiga ijobiy ta'sir qiladi. Hunarmand mahsulot orqali o'zini tanitadi, tan olinish esa uning ichki ehtiyojlarini qondiradi. Natijada bu faoliyat orqali o'zini anglash jarayoni davom etadi. Har bir yaratilgan buyum o'z egasining ma'naviy holatini aks ettiradi.

Ko'plab tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, milliy hunarmandchilik yoshlarning tarbiyasida muhim o'rin egallaydi. Hunar orqali ular o'z tarixini, madaniyatini va qadriyatlarini o'rganadi. Har bir milliy bezak, naqsh yoki uslub yoshlar ongida o'zligining bir qismiga aylanadi. Bu esa ularni o'z ildizlariga yanada yaqinlashtiradi. Milliy hunarmandchilik yoshlarga mehnatga muhabbat, sabr-toqat va halollik kabi fazilatlarni singdiradi. Ular hunar orqali o'zlarini jamiyatning ajralmas a'zosi sifatida his qilishadi. Shuningdek, bu faoliyat ularning milliy iftixorini oshiradi. Har bir avlod hunar orqali o'z avvalgi avlodlar bilan bog'lanadi. Bu bog'liqlik ularning shaxsiy o'zligini shakllantirishda muhim omilga aylanadi. Shu sababli hunarmandchilik yoshlar tarbiyasida beqiyos ahamiyat kasb etadi.

Hunarmand inson jamiyatdagi turli rollarni o'zida mujassamlashtiradi. U o'zini faqat ustoz emas, balki rahbar, maslahatchi, mahalla faoli sifatida ham ko'radi. Har bir rolda u turli mas'uliyatni bajaradi va bu uni mukammalroq shaxsga aylantiradi.

Bunday ko'p qirrali faoliyat uni yanada faolroq va o'zini anglayotgan inson qiladi. Hunar orqali usta o'z qobiliyatlarini jamiyatga ko'rsatish imkoniyatiga ega bo'ladi. Bu esa uning ijtimoiy mavqeini oshiradi. Har bir muvaffaqiyatli ish ortida mehnat, qat'iyat va maqsadga sodiqlik yotadi. Shu tarzda hunar egasi o'z qadrini va shaxsiy o'zligini mustahkamlab boradi. Bu o'z-o'zini anglashning eng samarali vositalaridan biri hisoblanadi. Natijada jamiyatda barqarorlik, birdamlik va ma'naviy boylik yuzaga keladi.

Hunarmandchilik faoliyati insonda ma'naviy qadriyatlarning shakllanishiga ham yordam beradi. Usta o'z mehnati orqali jamiyatga halollik, fidoyilik, sabr va vatanparvarlik kabi tushunchalarni singdiradi. Bu qadriyatlar keyinchalik uning shaxsiy hayotiy pozitsiyasiga aylanadi. U o'z farzandlariga ham shu qadriyatlarni o'rgatadi. Shu tariqa hunar orqali avlodlar orasida uzviylik va ruhiy bog'liqlik shakllanadi. Har bir hunar egasi shaxsiy namuna bo'lib xizmat qiladi. Bu namuna orqali boshqalar ham o'z yo'lini topadi. Hunar odob, madaniyat, sabr va mas'uliyatni talqin qiladi. Bu sifatlar esa o'z-o'zini anglashda, jamiyatga moslashishda muhim omildir. Shu bois hunarmandchilik ijtimoiy va ma'naviy taraqqiyotda asosiy vositalardan biridir.

Hunarmandchilik inson hayotida nafaqat mehnat faoliyati, balki o'zini anglashning eng qadimiy va tabiiy vositalaridan biridir. Har bir hunar egasi o'zining ichki dunyosini, hissiyotlarini, dunyoqarashini va qadriyatlarini o'z mahsulotlari orqali ifoda etadi. Bu mahsulotlar oddiy buyum emas, balki shaxsiy ruhiy holatning, ijodiy tafakkurning va hayotiy tajribaning ifodasidir. Inson yaratayotgan chog'ida o'z qalbini eshitadi, o'zini anglashga harakat qiladi, ichki savollariga javob izlaydi. Shu tariqa usta yoki hunarmand o'zining kimligi, jamiyatdagi o'rni va maqsadini chuqurroq tushunib boradi. Hunarmandchilik shaxsiy o'sish, o'zlikni shakllantirish va hayotga bo'lgan munosabatni aniqlashtirishda samarali vositaga aylanadi. Bu faoliyat insonda sobitlik, mas'uliyat, sabr-toqat va halollik kabi fazilatlarni shakllantiradi. Aynan shu sifatlar orqali hunar egasi jamiyatda hurmat topadi. Shunday qilib, hunarmandchilik orqali o'zini anglash jarayoni insonni barkamol shaxsga aylantiradi. Bu esa nafaqat shaxsiy, balki ijtimoiy taraqqiyotga ham xizmat qiladi.

Ijtimoiy munosabatlar va rol taqsimoti jarayonida hunarmandchilik inson uchun o'ziga xos ijtimoiy makonni taqdim etadi. Har bir inson

jamiyatda turli rollarni egallaydi, biroq hunar egasi bo'lish bu rollardan eng qadrlisiga aylanishi mumkin. Chunki usta o'z mehnati bilan o'z jamiyatiga foyda keltiradi, boshqalarga namuna bo'ladi va ma'naviy yetakchi sifatida qaraladi. Hunar egasi o'z faoliyati orqali jamoada ijtimoiy aloqalarni mustahkamlaydi, shogirdlar yetishtiradi, an'analarni davom ettiradi. Shu tariqa hunarmandlik faoliyati ijtimoiy barqarorlikning muhim unsurlaridan biriga aylanadi. Inson bu faoliyat orqali jamiyatdagi o'z o'rnini anglaydi, ijtimoiy mas'uliyatni chuqur his etadi. Ayniqsa, shogird tayyorlash, kasbni avlodlarga o'tkazish jarayonida usta o'zining jamiyatdagi rolini to'liq anglaydi. Bu rol unga yangi maqsadlar beradi, ruhlantiradi va o'zligini yanada kuchliroq his qilishga yordam beradi. Natijada hunarmand shaxs jamiyatning muhim bo'g'iniga aylanadi. Bu ijtimoiy ahamiyat uning shaxsiy anglanishiga kuchli turtki bo'ladi.

Hunarmandlikning tarbiyaviy va ma'naviy jihatlari insonning ichki olamini boyitadi. Usta har bir mahsulotini nafaqat hunar bilan, balki qalb, tafakkur va ruh bilan yasaydi. Bunday faoliyat insonda ijobiy odatlarni shakllantiradi: sabr, sinchkovlik, did, mas'uliyat va halollik. Bu fazilatlar esa shaxsning o'zini anglashiga, o'zini qadrlashiga va boshqalarga nisbatan hurmat bilan munosabatda bo'lishiga zamin yaratadi. Hunarmandlik orqali inson mehnatga bo'lgan munosabatini shakllantiradi, yutuq va muvaffaqiyatga yetishish uchun qanday mehnat qilish kerakligini anglaydi. Shu bilan birga, mehnatga nisbatan yondashuvning o'zi ham qadriyatga aylanadi. Usta har bir ishlanmasi orqali o'z iymonini, axloqini va dunyoqarashini aks ettiradi. Bu jarayonni boshqa sohalar orqali olish qiyin, chunki bu mehnat orqali yaratilgan madaniy tajriba hisoblanadi. O'zini anglagan, mehnatga mas'uliyat bilan yondashgan har bir inson jamiyatga ijobiy ta'sir qiladi. Natijada, hunarmandlik faoliyati ijtimoiy fazilatlarni shakllantiruvchi kuchli manbaga aylanadi.

Hunarmandlik orqali o'zini anglagan inson qadriyatlar tizimini ongli ravishda shakllantiradi. Bu qadriyatlar bevosita mehnatga, insoniy munosabatlarga, halollikka va madaniy merosga asoslanadi. Har bir hunar egasining ichki dunyosida bu qadriyatlar asosiy o'rinni egallaydi va uning harakatlariga yo'l ko'rsatadi. Hunar egasi o'z mehnatining foydasini ko'rgan sari bu qadriyatlar yanada mustahkamlanadi. Qadriyatlarning ildizi milliy an'analar, urf-odatlar va tarixiy tajribalarga borib taqaladi. Bu esa hunarmandlik faoliyatini

oddiy kasb emas, balki ma'naviy meros sifatida ko'rishga asos bo'ladi. Shu bois hunar orqali shakllangan qadriyatlar faqat bugungi kun uchun emas, balki kelajak avlodlar uchun ham muhim yo'riqnoma bo'lib xizmat qiladi. Inson o'z hayotini mana shu qadriyatlar asosida yo'naltirganida, ichki totuvlik va hayotdan qoniqish holatiga erishadi. Natijada, hunar shaxsning ichki olamida barqarorlik, maqsad va iymon uyg'otadi. Bu esa ijtimoiy yuksalishning poydevoriga aylanadi.

Hunarmandchilik faqat shaxsiy taraqqiyot emas, balki ijtimoiy birdamlikni ham mustahkamlovchi vositadir. Hunar egalari orasida ustoz-shogird an'anasi, o'zaro yordam va qo'llab-quvvatlash qadriyatlari yuksak darajada rivojlangan. Bunday tizimda har bir inson o'z tajribasini boshqalarga o'rgatish orqali ma'naviy boylikni ulashadi. Hunar orqali avlodlar o'rtasidagi aloqa uzilmaydi, balki mustahkamlanib boradi. Bu aloqa orqali yoshlar hayotiy yo'lini topadi, o'zligini shakllantiradi va ijtimoiy muhitga moslashadi. Hunar faqat mahsulot emas, balki urf-odat, milliylik, tarbiya va axloqni o'zida mujassam etgan tizimdir. U orqali inson o'zini jamiyatning ajralmas qismi deb his qiladi. Bu holat esa ijtimoiy birdamlik, madaniy uzviylik va milliy yuksalishga xizmat qiladi. Shunday qilib, hunar orqali o'zini anglagan shaxs, jamiyatning ma'naviy ustuniga aylanadi. Bu esa butun jamiyat barqarorligining muhim kafolati hisoblanadi.

Hunarmandchilik insonning mehnatga nisbatan munosabatini o'zgartiradi va uni qadrlashga o'rgatadi. Har bir hunar egasi o'z mahsulotini yaratish jarayonida mehnatning naqadar aziz va sabr-toqat talab qiluvchi jarayon ekanini chuqur anglaydi. Bu anglash unga hayotdagi boshqa sohalarda ham mas'uliyatli bo'lishni o'rgatadi. Mehnatga mehr, halollik va ijobiy munosabat orqali inson o'zining qanday inson ekanini anglab boradi. Hunar egasi bu fazilatlarni boshqalarga ham o'rgatadi, ayniqsa yosh avlodga. Shu tariqa, mehnat axloqi jamiyatda barqaror qadriyat sifatida shakllanadi. Hunar insonda ijodkorlikni, tashabbusni va ma'suliyatni rivojlantiradi. Bu esa uni faqat kasbiy emas, balki shaxsiy o'sishga ham olib keladi. O'z mehnatining natijasini ko'rgan inson, o'zini hurmat qiladi va jamiyat oldidagi burchini chuqurroq his etadi. Bu his-tuyg'ular esa inson hayotining mazmunini boyitadi.

Hunarmandchilik faoliyati insonning ichki dunyosini boyitish va ijtimoiy aloqalarni mustahkamlashga xizmat qiladi. Bu jarayonda usta nafaqat kasb sirlarini o'rgatadi, balki o'zining hayotiy qadriyatlari, urf-

odatlar va ma'naviy tajribasini ham yosh avlodga yetkazadi. Shu yo'l bilan hunar egasi o'zligini chuqurroq anglab, jamiyat bilan mustahkam aloqalar o'rnatadi. Hunar orqali shakllangan qadriyatlar insonning shaxsiy hayotidagi qarorlariga ham ta'sir ko'rsatadi. Bu qadriyatlar asosida shaxs jamiyat oldida o'z vazifalarini biladi, o'zini mas'uliyatli his qiladi. Shunday qilib, hunarmandchilik nafaqat moddiy boylik manbai, balki ma'naviy ozuqa va shaxsni rivojlantirish vositasidir. Usta o'z faoliyati bilan nafaqat o'zini, balki jamiyatni ham yuksaltiradi. Bu jarayon davomida inson o'zini, o'z ijtimoiy rolini va qadriyatlarini to'liq anglash imkoniga ega bo'ladi.

Hunarmandchilik orqali shakllangan ijtimoiy rol shaxsning jamiyatdagi o'rnini belgilaydi va unga ma'naviy vazifa yuklaydi. Har bir hunar egasi o'z faoliyati bilan boshqalarga namuna bo'lib, axloqiy me'yorlarni targ'ib qiladi. Usta o'z ishiga bo'lgan hurmati orqali yoshlarni mehnatga, sabr-toqatga va halollikka undaydi. Bu esa jamiyatda sog'lom muhit yaratishda muhim rol o'ynaydi. Hunarmandlik faoliyati ijtimoiy birlik, hamjihatlik va o'zaro hurmatni kuchaytiradi. Shu tariqa, shaxs o'zini jamiyatning faol va javobgar a'zosi sifatida his qiladi. Ijtimoiy rolning mazmuni shaxsning ma'naviy va axloqiy qadriyatlari bilan chambarchas bog'liq bo'ladi. Natijada, hunarmandchilik insonni nafaqat kasbiy, balki ma'naviy jihatdan ham yetuk shaxsga aylantiradi.

Hunarmandlikda qadriyatlarning shakllanishi jarayoni uzoq va murakkab bo'lib, u insonning butun hayotini qamrab oladi. Bu jarayonda inson o'zining milliy va madaniy ildizlarini angelaydi, ularni qadrlaydi va asraydi. Milliy hunarmandchilik shakllantirgan qadriyatlar shaxsning o'zligiga mustahkam poydevor bo'lib xizmat qiladi. Shu bois, hunarmandchilik faoliyati davomida shakllangan qadriyatlar faqat modda bilan cheklanmaydi, balki chuqur ma'naviy mazmun kasb etadi. Har bir ustaning ijodi o'ziga xos bo'lib, u o'z millatining tarixini, madaniyatini aks ettiradi. Bu esa nafaqat shaxsning, balki butun jamiyatning ruhiy boyligini oshiradi. Qadriyatlarning bunday rivojlanishi insonning jamiyat bilan uyg'unligini ta'minlaydi. Shuningdek, bu jarayon shaxsni yanada barkamol va mas'uliyatli qilishda muhim rol o'ynaydi.

Hunarmandchilik orqali o'zini anglash shaxsga o'z ichki dunyosini yaxshiroq tushunishga imkon beradi. Bu jarayonda inson o'ziga nisbatan halol bo'lishni o'rganadi, o'z kamchiliklari va kuchli

tomonlarini anglaydi. Mehnat faoliyati insonda o'zligini anglash va o'ziga ishonchni mustahkamlashda samarali vositadir. Shu bilan birga, hunarmandchilik faoliyati odamlarni ijodiy fikrlashga, yangi yechimlar topishga undaydi. Bu jarayon insonning nafaqat kasbiy, balki shaxs sifatidagi rivojlanishiga xizmat qiladi. O'zini anglash orqali shaxs o'z qadrini anglaydi va jamiyat oldidagi burchini chuqur his etadi. Natijada, hunarmandchilik orqali shakllangan shaxsiy va ijtimoiy qadriyatlar inson hayotining muhim qismiga aylanadi. Bu esa shaxsning barqaror va ijtimoiy faol inson sifatida o'sishini ta'minlaydi.

Hunarmandchilik faoliyati jamiyatning madaniy merosini saqlash va rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega. Usta o'z ijodi orqali nafaqat yangi buyumlar yaratadi, balki o'z xalqining tarixiy an'analari va qadriyatlarini avlodlarga yetkazadi. Bu jarayon davomida shaxsiy o'zlik va ijtimoiy roldagi qadriyatlar o'zaro bog'lanadi. Shaxs o'z mehnati orqali jamiyatda o'ziga xos o'rin egallaydi va bu o'rin uning ijtimoiy mas'uliyatini oshiradi. Hunarmandchilik faoliyati orqali shakllangan qadriyatlar jamiyatning umumiy ma'naviy poydevorini tashkil qiladi. Shu bois, hunar nafaqat kasb, balki madaniyat va ma'naviyatning uzviy qismi hisoblanadi. Inson o'zining ijtimoiy va shaxsiy o'zligini shu qadriyatlar orqali ifoda etadi. Natijada hunarmandlik orqali inson va jamiyat o'rtasidagi bog'liqlik yanada mustahkamlanadi.

Hunarmandchilik faoliyati yosh avlodning tarbiyasida beqiyos ahamiyatga ega. Yoshlar hunar orqali nafaqat kasb-hunar ko'nikmalarini o'rganadi, balki o'zining ijtimoiy rolini va qadriyatlarini anglashga boshlaydi. Ular ustozlarining tajribasidan o'rganib, o'zining maqsad va vazifalarini aniqlaydi. Bu jarayon yoshlarning shaxs sifatida shakllanishiga, jamiyatda faol ishtirok etishiga xizmat qiladi. Hunarmandlik orqali yoshlar o'z milliy va madaniy qadriyatlariga hurmat bilan qarashni o'rganadilar. Bu esa kelajak avlodning ijtimoiy barqarorligini ta'minlaydi. Shuning uchun hunarmandlik faoliyati yoshlarni tarbiyalashda samarali vositadir. U orqali shakllangan qadriyatlar yoshlarning hayotiga barqarorlik va ijobiy o'zgarishlar olib keladi.

Hunarmandchilik orqali shakllangan shaxsiy o'zlik va ijtimoiy rol insonning o'ziga bo'lgan hurmatini oshiradi. Bu jarayonda inson o'zining kasbiy qobiliyatlarini anglab, o'z mehnatining jamiyat uchun qanchalik muhim ekanini tushunadi. Shu bilan birga, u o'zining

ijtimoiy rolini tan olib, unga mos mas'uliyatni bajarishga harakat qiladi. Bu jarayon shaxsni barkamol, ma'naviy yetuk va jamiyat uchun foydali inson sifatida shakllantiradi. Hunarmandchilik orqali inson o'zining qadriyatlarini anglaydi va ularga sodiq qoladi. Bu qadriyatlar esa uning hayotini ma'noli qiladi. Natijada, hunarmandchilik faoliyati insonni o'z-o'zini anglash, ijtimoiy moslashuv va ma'naviy o'sishga olib boradi. Bu esa jamiyatning umumiy farovonligi va rivojiga xizmat qiladi.

Xulosa qilib aytganda, hunarmandchilik nafaqat kasb-hunar, balki shaxsning o'zini anglash, ijtimoiy rolni his qilish va qadriyatlarni shakllantirish jarayonidir. Bu jarayon insonni nafaqat kasbiy, balki ma'naviy jihatdan ham boyitadi. Hunar egasi o'z mehnati orqali jamiyatda o'ziga xos o'rin egallaydi, qadriyatlarni avlodlarga yetkazadi va ijtimoiy barqarorlikka hissa qo'shadi. Hunarmandlik faoliyati orqali inson o'zini chuqurroq anglaydi, o'zini hurmat qiladi va jamiyat bilan uyg'unlashadi. Shu bois, hunarmandchilik jamiyatning madaniy va ma'naviy poydevorini mustahkamlovchi asosiy omillardandir. Uni rivojlantirish va qadrlash orqali inson va jamiyat o'rtasidagi uyg'unlik ta'minlanadi.

2.3. Mahalliy sharoitda xotin-qizlar hunarmandchilik faoliyatini qo'llab-quvvatlash tajribalari

Milliy hunarmandchilik qadimdan xalqimizning madaniy va ma'naviy hayotida muhim o'rin tutib kelgan. Bu soha nafaqat iqtisodiy faoliyat, balki tarbiyaviy va psixologik jihatdan ham keng imkoniyatlarga ega. Hunarmandchilik orqali yosh avlod nafaqat o'z milliy merosini o'rganadi, balki hayotga munosabatini shakllantiradi. Ushbu faoliyat yoshlarni sabr-toqat, mehnatsevarlik va mas'uliyatga o'rgatadi. Shu bilan birga, hunarmandchilik ijodiy qobiliyatlarni rivojlantiradi, shaxsni chuqur anglashga undaydi. O'ziga xos texnikalar va naqshlar orqali inson o'zligini ifodalash imkoniyatiga ega bo'ladi. Tarbiyaviy jarayonda bu soha o'zaro hurmat va jamoaviy ishlash ko'nikmalarini shakllantiradi. Shunday qilib, milliy hunarmandchilik nafaqat moddiy, balki ma'naviy boyliklarni ham oshiradi.

Milliy hunarmandchilik yoshlarning ruhiy holatiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Psixologik tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, qo'l mehnati bilan shug'ullanish insonda stressni kamaytiradi va ongni tozalaydi. Shu bois

hunarmandchilik faoliyati ruhiy sog'likni mustahkamlashda muhim vosita hisoblanadi. Yuzlab yillar davomida shakllangan an'ana va naqshlar yoshlarning o'ziga bo'lgan ishonchini oshiradi. Bu faoliyat shaxsni sabr-toqat va qat'iyatlilikka o'rgatadi. Hunarmandchilik jarayonida inson o'z ichki dunyosini namoyon etadi, bu esa psixologik barqarorlikni kuchaytiradi. Natijada, shaxs ruhiy muvozanatni saqlay oladi va ijtimoiy hayotga tayyor bo'ladi. Bu jihatlar yoshlarning shaxs sifatida rivojlanishida katta ahamiyat kasb etadi.

Tarixiy manbalar va ilmiy izlanishlar milliy hunarmandchilikning tarbiyaviy rolini yoritishda muhim ahamiyatga ega. Asrlar davomida o'zbek xalqining hunarmandchiligi nafaqat iqtisodiy, balki madaniy identifikatsiyaning belgisi sifatida namoyon bo'lgan. Har bir asrda hunarmandchilikda foydalanilgan usullar, naqshlar va materiallar yoshlarni milliy qadriyatlar bilan bog'lagan. Tarbiyaviy nuqtai nazardan, bu faoliyat yosh avlodni o'z tarixiga hurmat bilan qarashga o'rgatadi. Shu bilan birga, hunarmandchilik yoshlarning ijodiy fikrlashini rivojlantiradi va ularda mustaqil qaror qabul qilish qobiliyatini shakllantiradi. Asrlar davomida davom etgan bu an'analar bugungi kunda ham yoshlarni tarbiyalashda dolzarbdir. Tarixiy jarayonlar milliy hunarmandchilikning ma'naviy-psixologik ta'sirini kuchaytirishda o'z o'rnini saqlab qolmoqda.

Hunarmandchilik faoliyatining tarbiyaviy jihatlari shaxsning ijtimoiy fazilatlarini rivojlantirishda ham namoyon bo'ladi. Ushbu sohada mehnat qilish yoshlarni mas'uliyatga, jamoaga sadoqatga o'rgatadi. Jamoaviy ishlar davomida ular o'zaro hurmat va mehr-muhabbatni anglab yetadilar. Bu ijtimoiy ko'nikmalar jamiyatda tinchlik va barqarorlikni mustahkamlashga xizmat qiladi. Shuningdek, hunarmandchilik yoshlarning o'ziga bo'lgan ishonchini oshiradi va ularni hayotga faol jalb qiladi. Tarbiyaviy jarayonlarda o'rgatilgan mehnatsevarlik va qat'iyatlilik shaxsning kelajakdagi muvaffaqiyatlari uchun poydevor bo'ladi. Ushbu soha yoshlarning o'z qobiliyatlarini kashf etishi va rivojlantirishiga ham yordam beradi. Shu sababli, milliy hunarmandchilik tarbiya jarayonida keng qo'llanilishi lozim.

Milliy hunarmandchilikning psixologik imkoniyatlari insonning ichki olamini boyitishda ham o'zining o'rniga ega. Bu sohada ijod qilish shaxsning ruhiy holatini yaxshilaydi va uni stressdan xalos qiladi. Psixologlar ta'kidlaganidek, qo'l mehnati ongni tinchlantiradi va ruhiy muvozanatni saqlashga yordam beradi. Hunarmandchilikda ishlash

insonni sabr-toqat va doimiy mehnat qilishga o'rgatadi. Bu esa shaxsning ruhiy kuchini oshiradi va uning psixologik barqarorligini mustahkamlaydi. Shuningdek, hunarmandchilikda yaratilgan asarlar orqali shaxs o'z fikrlarini, hissiyotlarini ifodalash imkoniyatiga ega bo'ladi. Bu jarayon ruhiy qiyinchiliklarni yengishda samarali vositadir. Milliy hunarmandchilik psixologik sog'likni mustahkamlashda muhim omil bo'lib xizmat qiladi.

Ilmiy tadqiqotlar ko'rsatadiki, milliy hunarmandchilik yoshlarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishda samarali vositadir. Hunarmandchilik jarayonida ishlatiladigan naqshlar, ranglar va texnikalar shaxsning tasavvur doirasini kengaytiradi. Bu esa yangi g'oyalarni paydo bo'lishiga xizmat qiladi. Ijodiy faoliyat yoshlarning fikrlash qobiliyatini oshiradi, ularni yangilik yaratishga rag'batlantiradi. Shuningdek, hunarmandchilikda o'ziga xos estetik did shakllanadi. Bu shaxsni yanada o'ziga ishongan va tashabbuskor qiladi. Psixologik nuqtai nazardan, ijodiy mehnat shaxsning ichki dunyosini boyitadi va uning ruhiy salomatligini yaxshilaydi. Tadqiqotlar milliy hunarmandchilikning ijodkorlikni rivojlantirishdagi ahamiyatini ta'kidlaydi.

Milliy hunarmandchilik yoshlarni ijtimoiy faollikka undovchi omil sifatida ham ko'riladi. Ushbu sohada faoliyat olib borish yoshlarning ijtimoiy muhitga moslashuvchanligini oshiradi. Jamoaviy ish va tajriba almashinuvi yoshlarni ijtimoiy ko'nikmalarni rivojlantirishga yordam beradi. Bu esa ularni kelajakda jamiyatning faol a'zosi sifatida shakllantiradi. Hunarmandchilik jarayonida o'zaro muloqot va hamkorlik ko'nikmalari mustahkamlanadi. Shaxs o'z fikrini boshqalar bilan baham ko'rishga o'rganadi, bu esa uning ijtimoiy o'zligini kuchaytiradi. Natijada, yoshlar jamiyatda faol, mas'uliyatli shaxs sifatida rivojlanadilar. Milliy hunarmandchilik ijtimoiy faollikni oshirishda samarali vosita sifatida namoyon bo'ladi.

Milliy hunarmandchilik yoshlarning shaxsiy rivojlanishida muhim rol o'ynaydi. Ushbu faoliyat shaxsga o'zining imkoniyatlarini kashf etish va rivojlantirish imkonini beradi. Bu jarayonda shaxsning o'z-o'zini anglash ko'nikmalari rivojlanadi. Natijada, u o'zining kuchli va zaif tomonlarini aniqlay oladi. Hunarmandchilik jarayonida olingan bilim va ko'nikmalar shaxsni yanada mustaqil va faol qiladi. Bu uning ijtimoiy va ma'naviy jihatdan rivojlanishiga xizmat qiladi. Shuningdek, hunarmandchilik shaxsning o'ziga bo'lgan hurmatini oshiradi va uni

yangi marralarga intilishga undaydi. Bu jihatlar yoshlarning barkamollik sari intilishida muhim ahamiyat kasb etadi.

Milliy hunarmandchilik nafaqat shaxsning ruhiy holatini yaxshilaydi, balki uning ijtimoiy hayotda o'z o'rnini topishiga yordam beradi. Hunarmandchilik bilan shug'ullanish insonni maqsad sari intilishga, mehnat qilishga undaydi. Bu jarayon shaxsning mustaqil fikrlash va qaror qabul qilish qobiliyatlarini rivojlantiradi. Shu bilan birga, hunarmandchilik shaxsga hayotdagi qiyinchiliklarni yengishga ko'mak beradi. Psixologik jihatdan bu faoliyat shaxsning o'zini anglash va ijtimoiy muammolarga tayyor bo'lish imkoniyatini oshiradi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, milliy hunarmandchilikning tarbiyaviy va psixologik imkoniyatlari shaxsning umumiy rivojlanishida hal qiluvchi ahamiyatga ega.

Milliy hunarmandchilikni rivojlantirish va yoshlar o'rtasida keng targ'ib qilish zarurati kundan-kunga ortib bormoqda. Bu soha nafaqat madaniy merosimizni asrash, balki yoshlarning tarbiyaviy va psixologik salohiyatini oshirishda muhim vosita sifatida e'tirof etilmoqda. Milliy hunarmandchilik faoliyati yoshlarni mehnatsevarlikka, ijodkorlikka, sabr-toqatga va jamoaviy ruhga o'rgatadi. Bu esa ularning jamiyatdagi o'rnini mustahkamlashga xizmat qiladi. Shu sababli, hunarmandchilikni maktablar, madaniy markazlar va ijtimoiy tashkilotlarda faol ravishda rivojlantirish lozim. Bu nafaqat yoshlar, balki butun jamiyat manfaatlariga xizmat qiladi. Milliy hunarmandchilik millatimizning yanada rivojlanishi uchun muhim asos bo'lib qoladi.

Milliy hunarmandchilik qadimdan xalqimiz hayotida muhim o'rin tutgan san'at va mehnat shaklidir. Bu faoliyat nafaqat moddiy boyliklar yaratish bilan bog'liq, balki odamlarni tarbiyalashda ham keng imkoniyatlarga ega bo'lgan. O'zbek xalqining boy madaniy merosi asosan aynan hunarmandchilikda mujassamlangan. Hunarmandchilik ishida qatnashish shaxsga sabr-toqat, mehnatsevarlik va mas'uliyatni o'rgatadi. Shu bilan birga, hunarmandchilik orqali inson ijodiy fikrlash qobiliyatini rivojlantiradi. Har bir buyum yaratilish jarayonida nafaqat texnik mahorat, balki estetik did ham shakllanadi. Bu jarayon yosh avlodni o'zligiga hurmat bilan qarashga undaydi. Milliy hunarmandchilikning tarbiyaviy jihatlar avloddan-avlodga uzluksiz o'tib kelayotgan qadriyatlarni yoshlar ongiga singdirishda asosiy vosita hisoblanadi.

Psixologik nuqtai nazardan milliy hunarmandchilik insonning ichki dunyosini boyitishda alohida ahamiyatga ega. Qo‘l mehnati orqali inson ruhiy holatini barqarorlashtiradi, stress va asabiylikdan xalos bo‘lishga yordam beradi. Hunarmandchilikning ijodiy jihati insonning hissiyotlarini ifodalashga imkon yaratadi. Bu jarayon shaxsning o‘zini anglashiga, o‘ziga ishonch hosil qilishiga xizmat qiladi. Tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, hunarmandchilik faoliyati psixologik jarayonlarni ijobiy tomonga o‘zgartiradi. U insonning fikrlash doirasini kengaytiradi va hayotga bo‘lgan munosabatini yaxshilaydi. Shu bilan birga, hunarmandchilik jarayoni sabr-toqat va qat’iyatni oshiradi, bu esa shaxsning psixologik chidamliligini kuchaytiradi. Bu imkoniyatlar milliy hunarmandchilikni nafaqat moddiy, balki ruhiy taraqqiyot vositasi sifatida ham qadrlanishiga sabab bo‘ladi.

Milliy hunarmandchilik tarixan o‘zbek xalqining madaniy merosini saqlashda va uni yosh avlodga yetkazishda muhim rol o‘ynagan. Uzoq asrlar davomida bu soha xalqning ijtimoiy va ma’naviy hayotining ajralmas qismiga aylangan. Har bir hunarmandchilik asari milliy an’ana va qadriyatlarning ifodasi sifatida qabul qilingan. Shu tariqa, hunarmandchilik orqali yoshlar o‘z tarixini va madaniyatini chuqurroq anglay boshlaydi. Tarixiy ma’lumotlarga qaraganda, qadimgi davrlardan boshlab hunarmandchilik mahorati ota-bobolardan avlodlarga o‘tilgan. Bu jarayon yoshlarning milliy o‘zligini anglashiga va ularga hurmat bilan qarashiga yordam beradi. Milliy hunarmandchilik yoshlarni o‘zbek xalqining boy madaniyati va urf-odatlariga bog‘lashda muhim ahamiyatga ega.

Tarbiya nuqtai nazaridan, milliy hunarmandchilik yoshlarni mehnatga, sabr-toqatga o‘rgatadigan vosita hisoblanadi. Bu sohada faoliyat yuritish shaxsni mas’uliyatli, intizomli bo‘lishga undaydi. Hunarmandchilikda doimiy takrorlanadigan ish jarayoni sabrni oshiradi. Shu bilan birga, bu jarayon yoshlarning jamoaviy ishga qobiliyatini kuchaytiradi. Chunki ko‘plab hunarmandchilik turlari guruh bilan hamkorlikni talab qiladi. Jamoaviy ishlash ko‘nikmalari ijtimoiy munosabatlarni yaxshilaydi, o‘zaro hurmat va hamjihatlikni oshiradi. Ushbu sifatlar esa jamiyatda tinchlik va barqarorlikni ta’minlashga xizmat qiladi. Milliy hunarmandchilik yoshlarning shaxsiy va ijtimoiy fazilatlarini rivojlantirishda katta ahamiyatga ega.

Psixologik tarafdin qaraganda, milliy hunarmandchilik insonning ruhiy salomatligini mustahkamlashda yordam beradi. Bu sohada ijod

qilish insonni ruhiy zo'riqlashlardan ozod qiladi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, qo'l mehnati bilan shug'ullanish shaxsda tinchlik va xotirjamlikni uyg'otadi. Shu bilan birga, hunarmandchilik insonning qiyinchiliklarga chidamliligini oshiradi. Bu jarayon shaxsning ruhiy holatini barqarorlashtirishga yordam beradi. Har bir yangi buyum yaratish insonni o'ziga ishonch bilan to'ldiradi. Natijada, shaxs o'zini qadrlash va ijtimoiy hayotga faol qo'shilish qobiliyatiga ega bo'ladi. Milliy hunarmandchilikning psixologik imkoniyatlari shaxsni ruhiy va jismoniy jihatdan sog'lomlashtiradi.

Ilmiy tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, milliy hunarmandchilik yoshlarning ijodiy fikrlash qobiliyatini oshirishda muhim omil hisoblanadi. Bu sohada ishlash insonning tafakkurini kengaytiradi va yangi g'oyalarni shakllantirishga yordam beradi. Hunarmandchilik jarayonida yaratiladigan naqshlar va bezaklar shaxsning estetik didini rivojlantiradi. Bu esa insonning san'atga bo'lgan munosabatini kuchaytiradi. Ijodiy faoliyat shaxsni yangilikka intilishga rag'batlantiradi. Shu bilan birga, milliy hunarmandchilikda qatnashish yoshlarning o'ziga bo'lgan ishonchini oshiradi. Natijada, ular o'z qobiliyatlarini rivojlantirishga harakat qiladilar. Tadqiqotlar milliy hunarmandchilikning tarbiyaviy va psixologik imkoniyatlarini ilmiy asosda tasdiqlaydi.

Milliy hunarmandchilik yoshlarni ijtimoiy hayotga faol jalb qilishda katta rol o'ynaydi. Bu sohada faoliyat yuritish shaxsning o'zini jamiyat a'zosi sifatida his qilishiga yordam beradi. Hunarmandchilik jarayoni yoshlarni o'zaro muloqot qilish va hamkorlik qilishga o'rgatadi. Bu esa ijtimoiy ko'nikmalarni rivojlantiradi. Jamiyatdagi o'zaro aloqalar mustahkamlanadi va yoshlar o'zlarini muhim his qilishadi. Shu tariqa, milliy hunarmandchilik yoshlarni jamiyatda faol ishtirok etishga tayyorlaydi. Bu sohaning tarbiyaviy va psixologik imkoniyatlari yoshlarning kelajakdagi ijtimoiy muvaffaqiyatlariga asos yaratadi. Shu sababli, milliy hunarmandchilikni rivojlantirishga katta e'tibor qaratish lozim.

Milliy hunarmandchilik shaxsning umumiy rivojlanishida hal qiluvchi ahamiyatga ega. Bu faoliyat shaxsga yangi ko'nikmalar va bilimlar beradi. Hunarmandchilik orqali yoshlar o'zining qobiliyatlarini kashf etadilar va rivojlantiradilar. Bu jarayon shaxsning o'ziga ishonchini oshiradi va mustaqil fikrlashga o'rgatadi. Shu bilan birga, hunarmandchilik yoshlarning ma'naviy dunyosini boyitadi. Bu shaxsni

hayotga ijobiy qarashga undaydi. Natijada, milliy hunarmandchilik shaxsning nafaqat moddiy, balki ma'naviy taraqqiyotida muhim omil bo'lib xizmat qiladi. Bu sohaning tarbiyaviy va psixologik imkoniyatlari yoshlarning barkamolligiga xizmat qiladi.

Milliy hunarmandchilikni kengaytirish va yoshlar o'rtasida targ'ib qilish zarurati kundan-kunga ortib bormoqda. Bu soha milliy qadriyatlarni asrab-avaylashda, shuningdek yoshlarni tarbiyalashda katta ahamiyatga ega. Milliy hunarmandchilik yoshlarni mehnatsevarlik, sabr-toqat va ijodkorlik ruhida tarbiyalaydi. Shu bilan birga, bu faoliyat yoshlarni jamiyatda faol, mas'uliyatli shaxslar qilib shakllantiradi. Milliy hunarmandchilikni rivojlantirish bo'yicha tadbirlar yoshlarning ma'naviy va psixologik sog'lomligini mustahkamlashga xizmat qiladi. Bu esa millatning kelajagi uchun muhim poydevor hisoblanadi. Shuning uchun, milliy hunarmandchilik faoliyatini kengaytirish, uni ta'lim va madaniyat tizimiga chuqur singdirish zarur.

Milliy hunarmandchilikning tarbiyaviy va psixologik imkoniyatlari bugungi kunda yanada dolzarb ahamiyat kasb etmoqda. Jamiyatdagi o'zgarishlar, zamonaviy texnologiyalar va ijtimoiy muhit yoshlarni ma'naviy qadr-qimmatdan uzoqlashtirmoqda. Shu sababli, milliy hunarmandchilik yoshlarni milliy ruhda tarbiyalashda kuchli vositaga aylanishi mumkin. Hunarmandchilik faoliyati shaxsning nafaqat ma'naviy, balki jismoniy salomatligini ham mustahkamlaydi. Bu jarayon yoshlarning ijtimoiy faolligini oshiradi, ularni jamiyat hayotiga faol jalb qiladi. Milliy hunarmandchilik yoshlarni mustaqil, ijodkor va ma'naviy barkamol shaxslar bo'lib yetishishiga xizmat qiladi. Shu sababli, uni rivojlantirishga doimiy e'tibor qaratish lozim.

O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasining ilmiy tadqiqotlariga ko'ra, milliy hunarmandchilik namunalari vositasida o'quvchilarni ma'naviy-kasbiy tarbiyalash tizimi ishlab chiqilgan. Bu tizimda aksiyologik, qadriyatli, tizimli-faoliyatli va rivojlantiruvchi komponentlar integratsiyasi asosida o'quvchilarning ma'naviy-kasbiy sifatlarini takomillashtirishga qaratilgan metodik yondashuvlar ishlab chiqilgan. Milliy hunarmandchilik namunalari, jumladan kashtachilik, naqqoshlik, yog'och o'ymakorligi, ganchkorlik, zardo'zlik, zargarlik va kandakorlik kabi sohalar o'quvchilarning ijodiy va hissiy rivojlanishiga katta ta'sir ko'rsatadi. Ushbu tadqiqotlar milliy hunarmandchilikning

tarbiyaviy imkoniyatlarini ilmiy asosda tasdiqlaydi va uning ta'lim jarayoniga integratsiyasini ta'minlash zarurligini ko'rsatadi.

Psixologik nuqtai nazardan, milliy hunarmandchilik faoliyati insonning ruhiy salomatligini mustahkamlashda muhim rol o'ynaydi. O'zbekiston olimlari tomonidan olib borilgan tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, qo'l mehnati bilan shug'ullanish shaxsning stress darajasini kamaytiradi va ruhiy holatini barqarorlashtiradi. Milliy hunarmandchilik jarayonida yaratiladigan buyumlar insonning ijodiy fikrlashini rivojlantiradi va o'ziga bo'lgan ishonchini oshiradi. Bu jarayon shaxsning psixologik chidamliligini kuchaytiradi va uning ijtimoiy muhitga moslashuvini osonlashtiradi. Psixologik xizmatlar orqali hunarmandchilik faoliyatining ijobiy ta'sirini oshirish mumkinligi ilmiy tadqiqotlarda ta'kidlangan.

Milliy hunarmandchilik yoshlarni mehnatsevarlik, sabr-toqat va ijodkorlik ruhida tarbiyalashda muhim vosita hisoblanadi. O'zbekiston olimlari tomonidan olib borilgan tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, milliy hunarmandchilik faoliyati o'quvchilarning mehnatga bo'lgan munosabatini shakllantiradi va ularni kasbiy faoliyatga tayyorlaydi. Bu jarayon yoshlarning jamoaviy ishlash ko'nikmalarini rivojlantiradi va ularni ijtimoiy hayotga faol jalb qiladi. Milliy hunarmandchilikning tarbiyaviy imkoniyatlari yoshlarning barkamol shaxs bo'lib shakllanishiga xizmat qiladi.

Milliy hunarmandchilik faoliyati o'quvchilarning estetik didini rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega. O'zbekiston olimlari tomonidan olib borilgan tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, milliy hunarmandchilik namunalari orqali o'quvchilar san'atga bo'lgan qiziqishini oshiradilar va estetik qadr-qimmatni anglaydilar. Bu jarayon o'quvchilarning estetik tafakkurini shakllantiradi va ularni go'zallikka bo'lgan hurmatini kuchaytiradi. Milliy hunarmandchilikning estetik tarbiyadagi o'rni ilmiy tadqiqotlarda alohida ta'kidlangan.

Milliy hunarmandchilik faoliyati yoshlarni jamiyatda faol ishtirok etishga tayyorlaydi. O'zbekiston olimlari tomonidan olib borilgan tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, milliy hunarmandchilik jarayonida yoshlar o'zaro muloqot qilish va hamkorlik qilish ko'nikmalarini rivojlantiradilar. Bu jarayon ijtimoiy aloqalarni mustahkamlaydi va yoshlarning jamiyatdagi o'rnini belgilaydi. Milliy hunarmandchilikning ijtimoiy integratsiyadagi o'rni ilmiy tadqiqotlarda yoritilgan.

Milliy hunarmandchilik faoliyati yoshlarni kasbiy faoliyatga tayyorlashda muhim vosita hisoblanadi. O'zbekiston olimlari tomonidan olib borilgan tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, milliy hunarmandchilik namunalari orqali o'quvchilar kasbiy ko'nikmalarni egallaydilar va o'z kasbiga bo'lgan qiziqishini oshiradilar. Bu jarayon yoshlarning kasbiy yo'nalishlarini belgilaydi va ularni kelajakdagi faoliyatlariga tayyorlaydi. Milliy hunarmandchilikning kasbiy tayyorgarlikdagi o'rni ilmiy tadqiqotlarda ta'kidlangan.

Milliy hunarmandchilikning shakllanishi va rivojlanishi jarayonida xalqning dunyoqarashi, e'tiqodi va ma'naviy kechinmalari mujassam bo'ladi. O'zbek olimlari bu jihatni chuqur tahlil qilib, hunarmandchilikning ichki falsafasi borligini ilmiy asoslab berishgan. Har bir hunar namunasi orqali insonning ezgulikka, poklikka, sabrga va go'zallikka bo'lgan intilishi aks etadi. Bunday yondashuv yoshlar ongida milliy qadriyatlarni chuqurroq tushunishga sabab bo'ladi. Masalan, xalq ustalarining san'at asarlarini yaratish chog'ida aytgan hikmatli so'zlari, do'stona mehnat muhitida aytilgan nasihatlar tarbiyaviy jihatdan katta o'rin tutadi. Bu vosita orqali yoshlar qadimiy dunyoqarash asosida shakllangan ijtimoiy axloq normalarini o'zlashtiradi. O'zbekiston olimalari, xususan pedagogika fanlari nomzodlari, hunarmandchilik orqali ijtimoiy tajriba o'zlashtirilishini ta'kidlab kelishmoqda. Bu esa shaxsning jamiyatda tutgan o'rnini aniq belgilashga va ma'naviy barkamollikka erishishga yordam beradi.

O'zbekiston ayollarining hunarmandchilikdagi ishtiroki har doim ijtimoiy faollik va ma'naviy uyg'onish ramzi bo'lib kelgan. Xususan, kashtachilik, zardo'zlik, gilamdo'zlik singari sohalarda ayollarning hissasi beqiyos. O'zbek olimlarining ilmiy izlanishlariga ko'ra, ayollarning bu faoliyatdagi ishtiroki ularning ruhiy holati va ijtimoiy mavqeini mustahkamlashga xizmat qiladi. Hunarmandchilik orqali ayollar o'z ichki dunyosini ifodalash, o'z salohiyatini namoyish qilish imkoniyatiga ega bo'ladi. Psixolog olimlarning izlanishlarida qayd etilishicha, ijodiy mehnat bilan shug'ullanuvchi ayollarning stress darajasi past, hayotdan mamnunlik darajasi esa yuqori bo'ladi. Bu jihatlar ularning oilaviy va ijtimoiy munosabatlariga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Milliy hunarmandchilik nafaqat iqtisodiy daromad manbai, balki ayol psixologiyasini mustahkamlovchi, ma'naviy tozalikka undovchi omil sifatida qaraladi. Bu borada psixolog olimi R. Mahmudovanning izlanishlari diqqatga sazovor.

Yuqorida keltirilgan barcha ilmiy mulohazalar, tadqiqotlar, va yondashuvlar O'zbekiston olimlarining milliy hunarmandchilikni chuqur o'rganib, uning tarbiyaviy va psixologik imkoniyatlarini aniqlaganidan dalolat beradi. Hunarmandchilikning xalq hayotidagi tarixi, shakllanish bosqichlari va zamonaviy ta'limga integratsiyasi haqidagi ishlar bu mavzuning dolzarbligini yanada oshirmoqda. Hunarmandchilik vositasida yoshlarda nafaqat kasbiy ko'nikmalar, balki ruhiy barqarorlik, ijodiy tafakkur, axloqiy qadriyatlar va estetik dunyoqarash shakllanadi. Bu esa uni zamonaviy ta'lim va tarbiya jarayonining ajralmas qismiga aylantiradi. Milliy hunarmandchilik jamiyatda ijtimoiy barqarorlik, milliy g'urur va o'zlikni anglashga xizmat qiluvchi qudratli tarbiyaviy omil ekanligi barcha izlanishlarda ta'kidlangan. Shunday ekan, bu sohaga davlat siyosatida, ayniqsa ta'lim va ijtimoiy rivojlanish strategiyalarida alohida e'tibor qaratish lozim.

Milliy hunarmandchilik asrlar davomida xalqimizning turmush tarzida mustahkam o'rin egallagan bo'lib, u nafaqat moddiy madaniyat namunasi, balki tarbiyaviy maktab hisoblanadi. Har bir hunar o'ziga xos mehnat madaniyatini, axloqiy qadriyatlarni va ijtimoiy tajribani o'zida mujassam etadi. Hunarmandchilik jarayonida kishilar sabr, matonat, sinchkovlik, halollik, mas'uliyat kabi sifatlarni chuqur o'zlashtiradi. Ana shu jihatlar uni ta'lim jarayonining muhim tarkibiy qismiga aylantiradi. Milliy hunar turlari orqali yoshlar o'z millatining urf-odatlariga, san'atga bo'lgan munosabatiga chuqurroq nazar tashlaydi. Bu esa ularni ichki uyg'unlik va milliy g'urur asosida shakllantirishga xizmat qiladi. Hunarmandchilik faoliyati oilaviy va jamoaviy muhitda olib borilgani sababli ijtimoiy muloqot ko'nikmalarini ham rivojlantiradi. Ustoz-shogird an'anasi asosida shakllangan bu tizimda axloqiy-nasihatlar, hayotiy tajribalar o'z o'rnini topgan. Bu jihatlar yoshlar ongini boyitib, ularni hayotga tayyorlaydi. Natijada, hunarmandchilik oddiy ish emas, balki tarbiyaviy va ma'naviy maktabdir.

Psixologik nuqtai nazardan olib qaralganda, milliy hunarmandchilik inson ruhiyatiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Mehnat bilan shug'ullanish orqali inson o'zini erkin his qiladi, salbiy hissiyotlardan xalos bo'ladi. Kashtachilik, gilamdo'zlik, yog'och o'ymakorligi kabi hunar turlari nafislik va e'tibor talab qiladi. Bu esa shaxsning diqqat-e'tiborini rivojlantirishda samarali vosita bo'la oladi. Bunday jarayonlarda ishtirok etgan yoshlar o'z ichki dunyosini o'rganishga va

uni ifoda etishga intiladilar. Hunarmandlik faoliyati psixik barqarorlikni saqlashga yordam beradi va insonni sabr-toqatga o'rgatadi. Bu faoliyatning meditatsion xususiyatga ega ekani psixologlar tomonidan ham tan olingan. Hunar vositasida inson ichki muvozanatni tiklaydi, ruhiy jihatdan yengillik hosil qiladi. Xususan, ayollar orasida bu yo'nalish katta mashhurlikka ega bo'lib, ular uchun o'zini namoyon qilish vositasidir. Shu jihatlarni inobatga olib aytish mumkinki, hunarmandchilik nafaqat iqtisodiy, balki ruhiy salomatlikni qo'llab-quvvatlovchi faoliyatdir.

Milliy hunarmandchilik faoliyatida yosh avlodni tarbiyalashda ko'plab ijtimoiy, axloqiy, madaniy omillar mujassam. Bu soha orqali bolalarda mehnatsevarlik, mas'uliyat, ijodiy yondashuv va estetik did shakllanadi. Hunarmandchilikni o'rganish jarayonida bola o'z xalqining tarixiga, madaniyatiga nisbatan hurmat bilan qaray boshlaydi. Shuningdek, mehnat orqali o'z mehnatining natijasini ko'rish bola uchun motivatsion omilga aylanadi. Bu esa uni kelajakdagi mustaqil hayotga tayyorlashga yordam beradi. Ustoz-shogird tizimi orqali yoshlarda kattalarga hurmat, muloyimlik, mas'uliyat kabi sifatlar rivojlanadi. Yana bir muhim jihat shundaki, bu jarayonlar orqali yoshlar jamiyatda o'z o'rnini aniqlab boradilar. Hunar o'rganishning o'zi ijtimoiy moslashuvni osonlashtiradi va ijtimoiy faollikni oshiradi.

Milliy hunarmandchilik har bir xalqning ma'naviy olami va qadriyatlarini avloddan-avlodga yetkazishda asosiy vositalardan biri hisoblanadi. Bu faoliyat orqali inson nafaqat moddiy buyum yaratadi, balki o'z fikrini, his-tuyg'ularini va dunyoqarashini namoyon etadi. Hunarmandchilik inson tafakkurining chuqurligini, sabr-toqatini va mehnatga bo'lgan mehrini ifoda etadi. Bu jihatlari yosh avlod tarbiyasida muhim o'rin tutadi, chunki ular orqali mehnatsevarlik, intizom va e'tibor kabi fazilatlar singdiriladi. Shu nuqtai nazardan qaralganda, hunarmandchilik yoshlarning ijtimoiy jihatdan to'g'ri shakllanishida samarali vosita bo'lib xizmat qiladi. Bu faoliyat nafaqat ijtimoiy, balki ruhiy rivojlanishga ham zamin yaratadi. Ayniqsa, amaliy san'at turlari bilan shug'ullanish insonning ichki muvozanatini saqlashga yordam beradi. Mehnat jarayonida erishilgan natijalar shaxsning o'ziga bo'lgan ishonchini mustahkamlaydi. Hunarmandchilik faoliyati orqali inson o'z iste'dodini kashf etadi va jamiyatda o'z o'rnini topadi. Bu esa uni tarbiyaviy va psixologik nuqtai nazardan kuchli vositaga aylantiradi.

Milliy hunarmandchilik yosh avlodni milliy ruhda tarbiyalashda beqiyos o'rin egallaydi. Chunki har bir hunar turi o'ziga xos tarix, urf-odat va an'analarni o'zida mujassam etgan. Bu bilan yoshlar o'z ildizlariga bo'lgan hurmatni oshiradi va o'zligini chuqurroq anglaydi. Hunarmandchilik bilan shug'ullanish jarayonida avlodlar o'rtasida bog'liqlik vujudga keladi. Ustoz-shogird an'anasi asosida yoshlar tajriba, mahorat va hayotiy saboqlarni egallaydilar. Bu jarayon esa tarbiyaning uzviylik prinsipiga to'liq mos keladi. Hunarmandchilik orqali inson o'z ota-bobolari bosib o'tgan yo'lni idrok etadi va bu orqali ruhiy merosga tayanadi. Bu esa shaxsning ichki olamini boyitib, uni ma'naviy jihatdan uyg'unlashtiradi. Shuningdek, hunarmandchilik o'z-o'zini anglash, tan olish va o'z salohiyatini ro'yobga chiqarishda yordam beradi. Bu esa shaxsiy o'sish va ruhiy uyg'onishga zamin yaratadi.

Psixologik jihatdan olganda, hunarmandchilik faoliyati inson ruhiyatiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Qo'l mehnati bilan shug'ullanish inson ongida diqqatni jamlash, muvozanatni saqlash, sabr-toqatli bo'lish kabi muhim jihatlarni shakllantiradi. Har bir buyum ustida ishlash jarayoni insonni ichki dunyosiga chuqur kirishga majbur qiladi. Bu esa uni o'z his-tuyg'ulari bilan muloqot qilishga, ularni boshqarishga o'rgatadi. Ayniqsa, ruhiy holati noaniq bo'lgan insonlar uchun hunarmandchilik tinchlantiruvchi va davolovchi kuchga ega. Shuning uchun ko'plab psixologlar hunarmandchilikni muqobil davolash usuli sifatida tavsiya qiladilar. Inson o'zining ichki muammolarini mehnat orqali ifoda etib, ularni yengillashtirishga harakat qiladi. Bu jarayonda hosil bo'lgan mahsulot insonda g'urur va mamnuniyat tuyg'usini paydo qiladi. Shuningdek, bu faoliyat shaxsning ichki dunyosini boyitadi va uni ijtimoiy muhitga yaxshiroq moslashtiradi. Shu jihatdan qaralganda, hunarmandchilik salomatlikni mustahkamlovchi omil sifatida ham qaraladi.

Milliy hunarmandchilik o'zbek xalqining asrlar davomida shakllangan estetik didini namoyon qiladi. Bu faoliyat vositasida nafaqat ma'naviy, balki estetik tarbiya ham yuzaga chiqadi. Har bir naqsh, rang va shakl o'zida chuqur ma'no va falsafani mujassam etadi. Bu jihat yoshlar qalbida go'zallikka bo'lgan munosabatni shakllantiradi. Estetik sezuvchanlik esa inson ruhiyatini sezilarli darajada kuchaytiradi. Go'zallikni yaratishga intilish – bu o'ziga, atrofga, jamiyatga ijobiy munosabatning shakllanishidir. Hunarmandchilik orqali yoshlar san'atni nafaqat ko'rish, balki

yaratishni ham o'rganadilar. Bu esa ularning ichki olamini tozalaydi va boyitadi. Ayniqsa, bunday faoliyatga bolalikdan jalb qilingan yoshlar ruhiy jihatdan bardam bo'lib voyaga yetadilar. Hunarmandchilik orqali yoshlar o'z shaxsiyatlarini mustahkamlash imkoniyatiga ega bo'ladilar.

Hunarmandchilikning ijtimoiy tarbiyadagi o'rni ham alohida e'tiborga loyiqdir. Mehnat jarayonida inson jamoa bilan ishlash, muloqot qilish, fikr almashish kabi ko'nikmalarni egallaydi. Bu esa uni ijtimoiy faol, mas'uliyatli va jamoaviy fikrlaydigan shaxsga aylantiradi. Hunarmandchilik doirasida o'tkaziladigan ko'rgazmalar, tanlovlar va festivallar yoshlarning jamiyatga integratsiyasini osonlashtiradi. Shuningdek, bu jarayon ularning ijtimoiy faolligini oshiradi va o'z tengdoshlari bilan ijobiy raqobatga kirishishga undaydi. Ijtimoiy tajriba orttirgan shaxs keyingi hayotida yanada faol va barqaror bo'ladi. Hunarmandchilik orqali yoshlar o'z salohiyatini ko'rsatish, tan olinishi va e'tirof etilishi imkoniyatini qo'lga kiritadilar. Bu esa ularning o'ziga bo'lgan ishonchini oshiradi. Jamiyat tomonidan tan olinish esa ruhiy barqarorlikning muhim omillaridan biridir. Shu bois, hunarmandchilik faqat mahorat emas, balki ijtimoiy tarbiyaning kuchli manbai hamdir.

Milliy hunarmandchilikda ustoz-shogirdlik an'anasi o'zgacha ahamiyatga ega. Bu jarayon orqali nafaqat hunar, balki insoniylik, odob-axloq, sabr, itoat, hurmat kabi fazilatlar ham yosh avlodga singdiriladi. Shogird ustozining tajribasini, tafakkurini va mehnat madaniyatini egallab, uni shaxsiy rivojida asos qilib oladi. Hunarmandlik ustaxonasida tarbiya bevosita hayotiy muhitda kechadi, bu esa ta'limning tabiiyligini ta'minlaydi. Ustozning og'zaki saboqlari, kundalik ishlardagi namunalari, ko'rsatmalari yoshga kuchli ruhiy ta'sir o'tkazadi. Bu ta'sir nafaqat hunarga, balki shaxsning butun hayotiy pozitsiyasiga taalluqli bo'ladi. Ko'plab hunarmandlar o'z ustozlarini hayot yo'lidagi eng muhim yo'l-yo'riq ko'rsatgan inson deb bilishadi. Shunday ustoz-shogirdlik tizimi jamiyatda barqarorlik, uzviylik va doimiy rivojlanishga xizmat qiladi. Ustozlar tomonidan berilgan mehr, e'tibor va sabrli yondashuvlar shogirdning ruhiyatida ijobiy iz qoldiradi. Bu esa hunarmandchilikni ruhiy tarbiya vositasi sifatida ko'rsatadi.

Milliy hunarmandchilikda avlodlar orasidagi bog'liqlikni ta'minlovchi omil sifatida ko'riladigan ustoz-shogird tizimi yoshlar ongida davomiylik g'oyasini shakllantiradi. Shogird o'z ustozidan nafaqat hunar o'rganadi, balki hayotga, mehnatga, insonlarga munosabatni ham anglaydi. Bu jarayon yosh shaxsni yetuk inson

sifatida kamol topishiga xizmat qiladi. Hunarmandlik ustaxonasida o'rganilgan sabr, halollik, irodalilik kabi jihatlar tarbiyaning tub ildizlariga borib taqaladi. Bunday tajribalar shaxsga hayotda duch keladigan ko'plab sinovlarga tayyor bo'lishni o'rgatadi. Chunki hunar egallash — bu avvalo o'z ustida tinimsiz ishlash, o'zini engish, yetuklikka erishish degani. Shu bilan birga, bu jarayonda inson o'zida kamtarlik va xokisorlikni ham shakllantiradi. Ustozdan o'zlashtirilgan bu sifatlar keyinchalik insonning oila, jamoa va jamiyatdagi o'rnini belgilab beradi. Demak, hunarmandchilik orqali nafaqat ijtimoiy, balki ichki ruhiy salohiyat ham rivojlanadi. Bu esa milliy hunarlarning tarbiyaviy kuchini yana bir bor tasdiqlaydi.

Milliy hunarmandchilik faoliyati bugungi kunda ham yoshlar orasida ma'naviy uyg'onish omili bo'lib xizmat qilmoqda. Ko'plab ta'lim muassasalarida hunarmandchilik elementlari asosida mashg'ulotlar yo'lga qo'yilmoqda. Bu esa o'quvchilarda qadriyatlarni anglash, milliy o'zlikni tushunish, madaniy merosga hurmat kabi fazilatlarni tarbiyalaydi. Hunarmandchilik faqat san'at emas, balki xalq donishmandligini, hayotiy tajribasini, estetik didini o'zida mujassam etgan hodisadir. Shu sababli bu faoliyat har bir yoshni o'z tarixiga, urf-odatlariga, qadriyatlariga bog'laydi. Yoshlar ana shunday ijodiy ishlar orqali o'z ichki kechinmalarini ifodalab, ruhiy jihatdan yengillikni his etadilar. Hunarmandchilik ruhiy barqarorlik, ijobiy hissiyotlar va ijodiy fikrlashni shakllantirishda samarali usullardan biridir. U insonni jamiyatda o'z o'rnini topishga, mehnatga munosabatini mustahkamlashga yo'naltiradi. Shuningdek, bu faoliyat o'z-o'zini qadrlash va maqsad sari intilish motivatsiyasini kuchaytiradi. Shu sababli hunarmandchilikni yoshlar orasida keng targ'ib qilish muhimdir.

Milliy hunarmandchilikning ta'lim tizimidagi integratsiyasi ko'plab olimlar tomonidan ilmiy asoslangan. Bu faoliyat yoshlar tarbiyasining uzviy tarkibiy qismi sifatida qaralib, ularning mustaqil fikrlash qobiliyatini shakllantirishga xizmat qiladi. Hunarmandchilik orqali yoshlarda tanqidiy tafakkur, estetik sezgirlik, hayotga real qarash ko'nikmalari rivojlanadi. Bu faoliyat doirasida yoshlar o'z salohiyatlarini sinovdan o'tkazish, xatolar ustida ishlash, yangilik yaratish kabi jarayonlarda mustahkamlanadilar. Hunar o'rganish jarayoni o'quvchini o'z ishiga mas'uliyat bilan yondashishga, natijadan mamnun bo'lishga, sabrli bo'lishga o'rgatadi. O'rganilayotgan hunar orqali inson o'zining ichki kuchini kashf qiladi va ruhiy

mustahkamlikka erishadi. Bu jihatlar yoshlarning kelajakdagi ijtimoiy, kasbiy, oilaviy hayotiga bevosita ta'sir etadi. Shu boisdan ham hunarmandchilikni yoshlar tarbiyasiga bog'lash dolzarb masala bo'lib qolmoqda. Ko'plab ustozlar hunarmandchilik orqali sabr, toqat, mehr, poklik kabi qadriyatlarni yosh avlodga o'rgatishni o'z burchi deb biladilar. Shunday an'analar jamiyatda sog'lom ijtimoiy muhitning shakllanishiga xizmat qiladi.

Xulosa qilib aytish mumkinki, milliy hunarmandchilik nafaqat moddiy boylik, balki kuchli tarbiyaviy va ruhiy manba hisoblanadi. Bu faoliyat vositasida inson o'zini anglaydi, jamiyatda o'z o'rnini topadi va ma'naviy yetuklik sari intiladi. Hunar egallash jarayonida o'z ustida ishlash, sabr-toqat, sinovlarga tayyor turish, ichki ruhiy kuchga ega bo'lish kabi fazilatlar shakllanadi. Shu sababli hunarmandchilik faqat kasb emas, balki ijtimoiy-ruhiy taraqqiyotning muhim omilidir. Bunday faoliyatni bolalikdan targ'ib etish, ta'lim tizimida keng joriy qilish zaruratga aylanmoqda. O'zbek olimlari bu borada o'tkazgan ilmiy izlanishlar milliy hunarlarning insonga ko'rsatadigan ko'p qirrali ta'sirini chuqur ochib bergan. Hunarmandchilik ruhiy barkamollikka, ijtimoiy faollikka, mustahkam irodaga va yuqori mas'uliyatga undovchi faoliyat sifatida jamiyat rivojida o'z o'rnini topmoqda. Shu bois, bu yo'nalish doimiy tadqiqot va amaliy qo'llab-quvvatlashni talab qiladi. Hunarmandlik merosi faqat o'tmish emas, balki bugunning va kelajakning ham tarbiyaviy vositasi sifatida katta ahamiyat kasb etadi. Shu asosda uni keng o'rganish va yoshlarga yetkazish milliy taraqqiyot garovi bo'lib qolaveradi.

Xotin-qizlarning hunarmandchilik faoliyatiga jalb etilishi nafaqat ularning ijtimoiy faolligini oshiradi, balki iqtisodiy barqarorligini ta'minlashga ham xizmat qiladi. Mahalliy sharoitda bu faoliyat ko'p hollarda oila doirasidan boshlanib, asta-sekin ijtimoiy ko'rinishga ega bo'lmoqda. Hunarmand ayollar o'zining mehnatkashligi, sabr-toqati va fidoyiligi bilan bu yo'nalishda muhim natijalarga erishmoqda. Ayniqsa, qishloq joylarda bu jarayon ijtimoiy qo'llab-quvvatlash mexanizmlari bilan uyg'unlashgan holda kechmoqda. Ayollar o'z uylari yoki mahalladagi kichik ustaxonalar orqali o'z mahsulotlarini ishlab chiqarmoqda. Bu mahsulotlar orqali ular o'z oilaviy byudjetiga hissa qo'shmoqda, shu bilan birga madaniy merosni saqlab qolmoqda. Mahalliy hokimiyat organlari tomonidan tashkil etilgan ko'rgazmalar va savdo yarmarkalari esa ularga bozorni topishda ko'maklashmoqda. Bunday tajribalar xotin-qizlar orasida mustaqillik hissini

shakllantirishga yordam beradi. Hunarmandchilik orqali ayollar o'zlariga bo'lgan ishonchni orttirib, jamiyatda munosib o'rin egallay boshlamoqda. Shu sababli bu sohani yanada rivojlantirish dolzarb hisoblanadi.

So'nggi yillarda xotin-qizlarning hunarmandchilikdagi ishtirokini kuchaytirishga qaratilgan bir qator dasturlar amalga oshirildi. Bu dasturlar doirasida ayollarga amaliy yordam ko'rsatilib, ularning imkoniyatlari kengaytirildi. Hunarmandchilikni boshlash uchun zarur bo'lgan asbob-uskunalar, materiallar va o'quv mashg'ulotlari taqdim etilmoqda. Ayniqsa, mahallalardagi "Ayollar daftari" ro'yxatiga kiritilganlar uchun imtiyozli kreditlar va grantlar ajratilishi katta yordam bo'ldi. Bu yordamlar orqali ko'plab ayollar o'z mustaqil ish faoliyatini boshlashga muvaffaq bo'ldi. Mahalliy mutasaddilar tomonidan ularga joy ajratish, marketing xizmatlari ko'rsatish, savdo nuqtalari bilan bog'lash kabi ishlarda ham yordamlashilmoqda. Hunarmand ayollarning faoliyati nafaqat shaxsiy daromad manbai, balki jamiyatga ijtimoiy ta'sir ko'rsatadigan kuchli vositaga aylanmoqda. Ular orqali boshqa ayollar ham ilhom olib, faoliyat boshlashga kirishmoqda. Bu esa o'z navbatida ayollar o'rtasida birdamlik va o'zaro ko'mak ruhini shakllantirmoqda. Shu asosda mahalliy tajribalarni tizimli ravishda ommalashtirish muhim ahamiyat kasb etadi.

Mahalliy darajadagi hunarmandchilik faoliyatini rivojlantirishda ustoz-shogird an'analari muhim rol o'ynaydi. Ayollar ko'p hollarda o'z yaqin qarindoshlaridan yoki qo'shnilaridan hunarni o'rganish orqali bu sohaga kirib kelmoqda. Shuningdek, ustaxonalar, maktabdan tashqari ta'lim markazlari, madaniyat uylari kabi maskanlar orqali ayollar uchun shart-sharoitlar yaratilmoqda. Bunday yondashuvlar nafaqat malaka oshirishga, balki kasbni sevib ishlashga ham imkon beradi. Ustozlarning ayollarga bo'lgan mehribonlik bilan yondashuvi, sabrli tushuntirishlari ruhiy qo'llab-quvvatlash sifatida ham xizmat qiladi. Bunda ijtimoiy yaqinlik, mehr-oqibat va tajriba almashinuvi muhim ahamiyatga ega. Ayollar o'zlarining mehnati orqali o'z salohiyatlarini ko'rsatishga muvaffaq bo'lmoqda. Ko'plab joylarda hunarmandchilik maktablari tashkil etilib, xotin-qizlarga qisqa muddatli kurslar o'tkazilmoqda. Bu orqali ularning bilim darajasi oshmoqda, o'z ustida ishlashga intilishi kuchaymoqda. Mahalliy sharoitda ustoz-shogird tizimi orqali tajriba almashuvi barqaror davom etmoqda.

Xotin-qizlarning hunarmandchilikdagi faolligi psixologik jihatdan ham ijobiy natijalar bermoqda. Ular o'zlariga ishonch hosil qilish, mehnatga bo'lgan munosabatini mustahkamlash, ruhiy muvozanatni saqlash kabi ko'nikmalarga ega bo'lmoqda. Ayol kishi hunar bilan shug'ullanar ekan, o'zini jamiyatga foydali shaxs sifatida his etadi. Bu esa uning ichki motivatsiyasini kuchaytiradi va hayotga bo'lgan ijobiy munosabatni shakllantiradi. Hunarmandchilik faoliyatida erishilgan natijalar orqali ayollar o'zlarining imkoniyatlarini real baholay boshlaydi. Mahalliy sharoitda yaqinlarning qo'llab-quvvatlovi, ijobiy fikrlar, savdo yutuqlari bu jarayonda kuchli psixologik yordam vazifasini bajaradi. Ayniqsa, uy sharoitida mehnat qilib, oilasi, bolalari oldida muvaffaqiyatga erishayotgan ayollar o'ziga bo'lgan hurmatini oshirmoqda. Bu esa ularning oilaviy munosabatlariga, farzand tarbiyasiga, jamiyatdagi faol ishtirokiga ijobiy ta'sir ko'rsatmoqda. Shuningdek, mehnat natijasi sifatida ko'ringan mahsulotlar ayolning o'zini baholash darajasini oshiradi. Shu tariqa hunarmandchilik nafaqat moddiy daromad, balki ruhiy barqarorlik vositasi ham bo'lib xizmat qilmoqda.

Xotin-qizlarning hunarmandchilikdagi faolligini oshirishda mahalla institutlarining roli beqiyosdir. Ayniqsa, "Ayollar daftari" orqali yuritilayotgan maqsadli ishlar har bir ayolning imkoniyatini aniqlash va unga individual yondashish imkonini bermoqda. Mahalla faollari, xotin-qizlar kengashi, nuroniylar bu jarayonda muhim ko'makchi bo'lib xizmat qilmoqda. Ular orqali ayollarga zarur maslahatlar berilib, moliyaviy va ma'naviy yordamlar ko'rsatilyapti. Ba'zi hollarda ayollarga kerakli jihozlar, materiallar va ish joylari ham tashkil etib berilmoqda. Mahalla doirasida tashkil etilgan ustaxonalar o'ziga xos kasb-hunar o'rgatuvchi maktablarga aylangan. Bu jarayonda mahalla ahli, ayniqsa erkaklar ham ayollar mehnatini qadrlay boshlagan. Jamiyatda ayol hunarmandlarning obro'si ortib, ularning yutuqlari boshqa ayollarni ham ruhlantiryapti. Bu esa mahallada o'zaro hurmat, birdamlik va faol ijtimoiy hayotni shakllantirishga xizmat qilmoqda. Shu sababli mahalliy tajribalarni boshqa hududlarga ham ommalashtirish maqsadga muvofiqdir.

Hududiy ixtisoslashuvga asoslangan hunarmandchilik faoliyati ayollar salohiyatini to'liq ochib berishga xizmat qilmoqda. Masalan, bir hududda to'qimachilik an'anaviy tarzda rivojlangan bo'lsa, boshqa joylarda zardo'zlik, kulolchilik, kashtachilik ustuvor yo'nalishga aylangan. Shu asosda ayollar o'zlari yaxshi bilgan, qiziqqan va

o'rgangan hunar yo'nalishini tanlay olmoqda. Mahalliy iqlim, madaniyat va urf-odatlar bilan uyg'unlashgan hunarmandchilik turlari aynan shu yerda yashayotgan ayollar uchun eng mos faoliyat bo'lib chiqmoqda. Bu esa ularning tabiiy qobiliyatlarini to'g'ri yo'naltirishga imkon yaratadi. Mahalliy sharoitga moslashgan hunarmandlik faoliyati natijasida ayollar ko'p hollarda uzoqqa chiqmasdan, oiladan uzoqlashmasdan daromad topa boshlamoqda. Ularning mehnati orqali hududiy iqtisodiy faollik ham ortib bormoqda. Shu tariqa, ayollar o'z yurtida, o'z sharoitida rivojlanish imkonini topmoqda. Bunday tajribalar ayollarning ijtimoiy rolini oshirish bilan birga, hudud taraqqiyotiga ham hissa qo'shmoqda. Bu jihatlarni hisobga olgan holda, har bir hududda ayollar uchun qulay hunar turlarini rivojlantirish kerak bo'lmoqda.

Ayrim mahalliy tashkilotlar va nodavlat markazlar ayollar hunarmandchiligi sohasida keng ko'lamli loyihalarni amalga oshirmoqda. Bu loyihalar doirasida ayollar uchun maxsus treninglar, ko'rgazmalar, tanlovlar tashkil qilinmoqda. Ular orqali hunar o'rgatish, marketing bo'yicha bilim berish, o'z brendini yaratishga o'rgatish kabi ishlarga e'tibor qaratilyapti. Bunday tadbirlar ayollarda o'zini o'stirishga bo'lgan ishtiyoqni oshirmoqda. Mahalliy ko'rgazmalar orqali ularning mahsulotlari nafaqat mahallada, balki respublika miqyosida tanilmoqda. Ayrim ayollar xorijiy xaridorlarga ham chiqishga muvaffaq bo'lmoqda. Bu esa hunarmandchilikning iqtisodiy salohiyatini yanada oshirmoqda. Tashkilotlar tomonidan ajratilayotgan grantlar, subsidiyalar ayollarga kuchli turtki bo'lib xizmat qilmoqda. Ular o'z mahsulotini yangilash, ko'paytirish, uskunalarni zamonaviylashtirish imkoniga ega bo'lmoqda. Bunday tajribalar ayollarni o'z faoliyatiga mas'uliyat bilan yondashishga, raqobatbardosh bo'lishga undamoqda.

Mahalliy sharoitda xotin-qizlarning hunarmandchilik faoliyati orqali jamiyatdagi obro'-e'tibori ortib bormoqda. Ayol mehnati qadrlanmoqda, ularning o'z sohasidagi yetakchiligi tan olinmoqda. Bu esa nafaqat o'zlarining, balki oilasining, farzandlarining ham hayotiga ijobiy ta'sir ko'rsatmoqda. Hunarmand ona o'z bolalariga mehnatsevarlik, halollik, sabr-toqat kabi fazilatlarni amaliy yo'lda o'rgatmoqda. Mahalliy sharoitda shunday ijobiy namunalar ko'plab oilalarda barqaror hayot tarzini shakllantirmoqda. Ayolning daromad topishi, o'z ishini sevishi va unga mas'uliyat bilan yondashishi oilaviy munosabatlarni mustahkamlamoqda. Shu sababli, xotin-qizlarni

hunarmandchilik faoliyatiga keng jalb etish orqali bir necha ijtimoiy muammolar hal bo'lmoqda. Bu – ishsizlik, ma'naviy bo'shliq, oila muammolari, yoshlar tarbiyasi kabi sohalarga ham ta'sir qiladi. Shu tariqa ayol hunarmandlar jamiyatda yetakchi kuchga aylanishi mumkinligi isbotlanmoqda. Bu esa ularni qo'llab-quvvatlashni strategik darajaga olib chiqish zaruriyatini tug'dirmoqda.

Mahalliy hunarmandchilik tajribalari orqali ayollar o'z bilim va ko'nikmalarini boshqalar bilan baham ko'rmoqda. Ular yangi shogirdlarni tayyorlab, o'z tajribasini davom ettirmoqda. Bunday ijtimoiy almashinuvlar milliy qadriyatlar, madaniyat va an'analarni avloddan-avlodga yetkazishda muhim rol o'ynaydi. Ayollarning bunday faoliyati ijtimoiy jarayonlarga bevosita aralashuvi, liderlik salohiyatining namoyon bo'lishi bilan yakun topmoqda. Mahalliy sharoitda ana shunday faoliyat yuritayotgan ayollar boshqalarga namuna bo'lib xizmat qilmoqda. Ular shunchaki hunar egasi emas, balki madaniyat elchisi, ijtimoiy yetakchi sifatida qadrlanmoqda. Bu esa mahalla darajasida madaniy-ma'naviy muhitni mustahkamlashga xizmat qilmoqda. Ularning faol ishtiroki natijasida mahallalarda tinchlik, totuvlik va ma'naviy uyg'unlik kuchaymoqda. Mahalliy tajriba ko'rsatmoqdaki, ayolni hunarmandlik orqali qo'llab-quvvatlash – jamiyatni barkamol qilishning muhim yo'nalishidir. Shu sababli bu tajribalarni ilmiy asoslash va tizimlashtirish zarur.

Xulosa qilib aytganda, xotin-qizlarning hunarmandchilik faoliyatini mahalliy sharoitda qo'llab-quvvatlash ko'p qirrali ijobiy natijalarni beradi. Bu nafaqat ayolning iqtisodiy mustaqilligini, balki jamiyatdagi ijtimoiy faolligini ham oshiradi. Mahalliy tajribalar asosida yaratilgan model ayollarni mehnatga, ijodga, o'zini rivojlantirishga undamoqda. Ayniqsa, ustoz-shogirdlik an'anasi, mahalla ko'magi, nodavlat tashkilotlar ishtiroki bu jarayonni mukammal qilishda katta rol o'ynamoqda. Ayollar bu orqali o'z hayotini, o'z qadr-qimmatini, oilasini va kelajagini boshqarishga qodir kuchga aylanmoqda. Hunarmandchilik faoliyati ularga nafaqat daromad, balki ijtimoiy hurmat, o'zaro muloqot, ruhiy qoniqish olib kelmoqda. Bunday natijalarni ko'paytirish uchun tajribalarni ilmiy asosda o'rganish va qo'llab-quvvatlash lozim. Davlat siyosatida bu yo'nalishga alohida e'tibor berilishi, mavjud resurslar samarali yo'naltirilishi kerak. Shu orqali mahalliy sharoitda xotin-qizlar salohiyatidan to'laqonli foydalanish mumkin. Bu esa jamiyat taraqqiyoti uchun mustahkam ijtimoiy zamin yaratadi.

Ikkinchi bob bo'yicha xulosalar

Milliy hunarmandchilik qadimdan ayollarning hayotida muhim o'rin egallagan. Bu faoliyat turi nafaqat iqtisodiy manba, balki ayollar salohiyatini yuzaga chiqaruvchi vosita sifatida xizmat qiladi. Hunar orqali ayollar o'zini jamiyatda foydali shaxs sifatida his eta boshlaydi. Ular o'zlari sevgan kasbni bajargan holda, ruhiy qoniqishga erishadi. Bu esa ularning ijtimoiy faolligini kuchaytirib, jamiyatdagi o'rnini mustahkamlaydi.

Turli hududlarda hunarmandchilikning turli shakllari rivojlangan bo'lib, bu xotin-qizlar uchun moslashuvchan imkoniyatlarni yaratmoqda. Ayollar o'z hududidagi an'anaviy hunarni davom ettirib, uni zamonaviy ko'rinishga keltirmoqda. Bu jarayonda ular o'z mahoratini namoyon qilib, boshqalarga ham o'rnak bo'lmoqda. Ayniqsa, mahalliy ko'mak, ustoz-shogirdlik va oilaviy qo'llab-quvvatlash ularning rivojlanishiga xizmat qilmoqda. Bu kabi an'anaviy va zamonaviy yondashuvlarning uyg'unligi natijasida ayollarning faolligi oshmoqda.

Hunarmandchilik bilan shug'ullangan ayollar o'z daromadini mustaqil ravishda topa boshlaydi. Bu esa ularning oiladagi mavqeini mustahkamlaydi va qaror qabul qilishdagi ishtirokini kuchaytiradi. Ayolning iqtisodiy jihatdan erkin bo'lishi, uning o'z fikriga ega bo'lishiga olib keladi. Shuningdek, bu orqali farzandlar ham mehnatga hurmat ruhida tarbiyalanadi. Iqtisodiy erkinlik ayollarni hayotga ijobiy qarashga undaydi va ularning kelajak uchun rejalar tuzishiga imkon beradi.

Hunarmandchilik faoliyati orqali ayollar milliy qadriyatlarni saqlab qolish va uni yangi avlodga yetkazish imkoniyatiga ega bo'ladi. Bu jarayonda ularning ma'naviyati, estetik qarashi va madaniy ong darajasi oshadi. Ayollar o'zlarining hunarlari orqali jamiyatda o'z o'rnini topadi va ijtimoiy jarayonlarga faol aralashadi. Ular tomonidan yaratilayotgan mahsulotlar nafaqat iqtisodiy qiymatga, balki madaniy ahamiyatga ham ega bo'ladi. Natijada, xotin-qizlar faolligi milliy taraqqiyotning ajralmas bo'lagiga aylanadi.

III BOB. UYUSHMAGAN XOTIN-QIZLAR IJTIMOYIY FAOLLIGINI OSHIRISHDA PSIXOLOGIK MEXANIZMLARNI SHAKLLANTIRISH AMALIYOTI

3.1. Psixologik diagnostika: xotin-qizlarning ijtimoiy faollik darajasini aniqlash usullari

Har bir jamiyatda xotin-qizlarning ijtimoiy faolligi ularning taraqqiyotdagi o'rnini belgilab beradi. Bu faoliyat darajasini aniqlash uchun turli yondashuvlar va tadqiqot usullari mavjud. Ayniqsa, psixologik diagnostika vositalari orqali ayollarning ichki holati, motivatsiyasi va ijtimoiy ishtiroki o'rganiladi. Ijtimoiy faollik darajasi ayolning jamiyatdagi roli, qaror qabul qilishdagi ishtiroki va tashabbuskorligi bilan bevosita bog'liq. Bunday ko'rsatkichlarni aniqlash esa faqat tashqi kuzatuv bilan emas, balki chuqur psixologik tahlillar orqali amalga oshiriladi. Xotin-qizlar faoliyatini baholashda ularning hissiy holati, o'ziga bo'lgan ishonchi, ijtimoiy vazifalarga munosabati muhim ahamiyat kasb etadi. Shuningdek, ayolning jamiyatga kirishish darajasi, fikr bildirishi, yetakchilikka intilishi ham faoliyatini aks ettiradi. Shu bois ijtimoiy faollikni aniq baholash uchun ilmiy asoslangan metodlar zarur. Psixologik diagnostika bu borada eng samarali yo'llardan biri hisoblanadi. Bu usul orqali ijtimoiy faollikning individual va guruhviy ko'rinishlari aniqlanadi.

Xotin-qizlarning ijtimoiy faolligini aniqlashda diagnostik yondashuvlar ularning holatini tushunishga xizmat qiladi. Har bir insonning ijtimoiy hayotga kirishish darajasi shaxsiy xususiyatlari, tarbiyasi va hayotiy tajribasiga bog'liq. Shuning uchun umumiy baho berish o'rniga, har bir ayolning alohida holati tahlil qilinadi. Bunda testlar, suhbatlar, kuzatuvlar, psixologik kartalar ishlatiladi. Bu vositalar yordamida ayolning faoliyati, tashabbusi, ijtimoiy fikrlashi baholanadi. Diagnostika jarayonida ayolning o'zini jamiyatda qanday his qilayotgani, faoliyatda qanday rol o'ynashi aniqlanadi. Shu orqali ijtimoiy hayotda ishtirok etish darajasi aniq ko'rinishga ega bo'ladi. Bundan tashqari, diagnostika yordamida ayollarga ta'sir qiluvchi ichki va tashqi omillar o'rganiladi. Bu ma'lumotlar esa keyingi rivojlanish dasturlarini shakllantirishda yordam beradi. Natijada xotin-qizlarning ijtimoiy faolligi aniq raqamlar emas, balki chuqur psixologik ko'rsatkichlar orqali baholanadi.

Ijtimoiy faollik psixologik jihatdan o'zgaruvchan va shaxsiy omillarga bog'liq bo'lgan murakkab hodisa hisoblanadi. Shu bois, bu faoliyatni aniqlashda faqat statistik ma'lumotlarga tayanish yetarli emas. Ayolning o'ziga bo'lgan munosabati, hayotdagi maqsadlari va ijtimoiy munosabatlardagi faolligi ham hisobga olinadi. Psixologik diagnostika bu borada har tomonlama yondashuvni ta'minlaydi. Masalan, ijtimoiy faollik darajasi ko'pincha ayolning yetakchilik sifatlari bilan bog'liq bo'ladi. Bu esa shaxsiy fazilatlar, ijtimoiy ko'nikmalar, ruhiy barqarorlik orqali namoyon bo'ladi. Diagnostik usullar bu fazilatlarni aniqlab, baholab boradi. Natijada, ayolning jamiyatdagi o'rni haqida to'liq tasavvur hosil qilish mumkin bo'ladi. Bu esa ayollar bilan ishlashda, ularni qo'llab-quvvatlashda muhim asos bo'lib xizmat qiladi. Shu sababli psixologik tahlillar har bir rivojlanish dasturining ajralmas qismi bo'lishi zarur.

Ayni paytda turli ilmiy maktablar xotin-qizlar ijtimoiy faolligini o'lchashga doir metodikalar ishlab chiqmoqda. Ular asosan ayolning ichki holati va tashqi muhit bilan aloqalarini o'rganishga qaratilgan. Psixologik diagnostika orqali bu ikki yo'nalish uyg'un holda tahlil qilinadi. Ayolning oilaviy roli, mehnatdagi o'rni, jamoat ishlaridagi ishtiroki asosiy e'tibor markazida bo'ladi. Shuningdek, shaxsning o'zini baholash darajasi ham ijtimoiy faollikka ta'sir ko'rsatadi. Diagnostika jarayonida shaxsiy testlar, o'zaro munosabatlar xaritasi, roli holatlarini tahlil qilish usullari qo'llaniladi. Bu vositalar yordamida ayolning ichki dunyosi haqida chuqur ma'lumotlar olinadi. Shu tariqa, faollik faqat tashqi belgilar bilan emas, balki ruhiy holat orqali ham baholanadi. Bu esa masalaga yanada chuqurroq, individual yondashish imkonini beradi. Natijada har bir xotin-qizning ehtiyojlari va imkoniyatlari aniqlab boriladi.

Psixologik diagnostikada ijtimoiy faollikni baholashning asosiy maqsadi – ayollarning shaxsiy imkoniyatlarini aniqlash va ularni to'g'ri yo'naltirishdir. Har bir ayolning ichki dunyosi, fikrlashi, hayotga bo'lgan qarashlari uning faoliyatida namoyon bo'ladi. Bu jarayonni to'g'ri baholash uchun izchil tahlil va tajribaviy yondashuv zarur. Misol uchun, o'zini jamiyatda tutish qobiliyati, ijtimoiy mas'uliyatni qabul qilishga tayyorligi aniqlanadi. Ushbu ko'rsatkichlar psixologik suhbatlar orqali aniqlanganda, ancha real natijalarga erishiladi. Diagnostika vositalarining afzalligi shundaki, ular ayolning o'zini qanday his qilayotganini aniqlashga yordam beradi. Ijtimoiy faollik

ko'p hollarda ayolning o'ziga bo'lgan ishonchiga bog'liq. Shu bois diagnostika jarayonida aynan ichki ishonch, motivatsiya, maqsadga intilish holatlari aniqlab boriladi. Bundan tashqari, shaxsning ijtimoiy ko'nikmalari – ya'ni jamoaviy ishda o'zini qanday tutishi ham o'rganiladi. Bularning barchasi xotin-qizlarning jamiyatdagi o'rnini real tahlil qilish imkonini beradi.

Ijtimoiy faollikni aniqlash usullarini amaliyotga tadbiq etishda madaniy muhit va milliy xususiyatlar ham hisobga olinishi kerak. Har bir jamiyatning ijtimoiy normalari, ayollarga bo'lgan yondashuvi, ularning faoliyatini belgilovchi omil bo'lib xizmat qiladi. Shu bois psixologik diagnostika uslublari har bir hudud sharoitidan kelib chiqib tanlanadi. O'zbekistonda bu boradagi yondashuvlar ko'proq ijtimoiy hamkorlik, oilaviy qadriyatlar va shaxsiy muomala doirasida amalga oshirilmoqda. Ayollar ijtimoiy hayotga qanday kirishayotgani, ularning ijtimoiy rolni qanday qabul qilayotgani – bularning barchasi diagnostik tahlil uchun asos bo'ladi. Bu yondashuv orqali faqat faol yoki faol emas degan oddiy baho berilmaydi, balki faol bo'lishga qanday omillar ta'sir qilayotganiga e'tibor qaratiladi. Bu usullar orqali ayollarning ehtiyojlari, qiyinchiliklari va psixologik to'siqlari aniqlanadi. Natijalar esa jamiyatda gender muvozanatini yaxshilashga xizmat qiladi. Shuningdek, bu diagnostika asosida maxsus dasturlar ishlab chiqilishi mumkin. Bu dasturlar orqali xotin-qizlarning ijtimoiy faolligini bosqichma-bosqich rivojlantirishga erishiladi.

Psixologik diagnostika metodlari orasida testlar alohida o'rin egallaydi. Bu testlar ayollarning o'zini anglash, atrof-muhit bilan munosabat, ichki motivlar kabi ko'rsatkichlarni o'lchaydi. Testlar ko'pincha shaxsiy ustuvorliklar, liderlikka intilish, jamoaviy ishlarga qiziqish singari mezonlarga asoslanadi. Shu testlar natijasida ayollar o'zlarini qay darajada faol deb bilishlari aniqlanadi. Boshqa tomondan, kuzatuvlar esa ayolning kundalik hayotdagi harakatlarini, tashabbuskorligini baholashda foydalidir. Psixologik suhbatlar esa shaxsning ichki kechinmalari va faollikni oshiruvchi yoki pasaytiruvchi omillarni aniqlashga yordam beradi. Bularning har biri alohida ahamiyatga ega bo'lib, birgalikda qo'llanilganda aniq natija beradi. Diagnostik vositalar orqali ijtimoiy faol bo'lmagan ayollarni aniqlab, ular bilan ishlash strategiyasi ishlab chiqiladi. Natijada ijtimoiy faollik darajasi o'sadi, ayol o'z salohiyatini jamiyat foydasiga yo'naltira oladi. Bu esa psixologik diagnostikaning amaliy foydasini tasdiqlaydi.

Ayollarning ijtimoiy faolligini tahlil qilishda faqat zamonaviy usullar emas, balki xalqona yondashuvlar ham ahamiyatli bo'lishi mumkin. Masalan, mahalla hayotidagi faollik, oilaviy muammolarni hal qilishdagi ishtirok, bolalar tarbiyasidagi rol ham faollik mezonlari bo'lishi mumkin. Bu jihatlar ko'pincha statistik hisoblarda aks ettirilmasa-da, real hayotda katta o'rin tutadi. Shu bois psixologik diagnostikada bu mezonlarga ham alohida e'tibor qaratilishi zarur. Xotin-qizlarning o'z ijtimoiy rolini qanday qabul qilayotgani, jamiyatda qanday hurmatga ega ekani ham ularning faoliyat darajasini belgilaydi. Bunday ichki va tashqi omillarni inobatga olgan holda to'liq psixologik tahlil qilish mumkin bo'ladi. Bu jarayonda ayol o'zini qanday his qilayotgani, qanday orzulari borligi ham o'rganiladi. Shuningdek, ijtimoiy bosim, gender stereotiplari, oilaviy cheklovlar kabi psixologik to'siqlar aniqlanadi. Shu ma'lumotlar asosida shaxsiy yondashuvga asoslangan rag'batlantirish choralari belgilanadi. Bu esa ayollar faoliyatini faollashtirishda ijobiy rol o'ynaydi.

Psixologik diagnostikaning yutuqlaridan biri – ijtimoiy faollikni o'lchashda chuqur tahlilga asoslangan model ishlab chiqish imkoniyatidir. Bu model orqali nafaqat hozirgi holat, balki istiqboldagi salohiyat ham baholanadi. Shaxsning qanday yo'nalishda rivojlanishini aniqlash, unga qanday sharoitlar kerakligini aniqlash – diagnostikaning asosiy maqsadlaridan biri hisoblanadi. Ayniqsa, yosh xotin-qizlarda bu tahlillar ularning to'g'ri yo'l tanlashiga yordam beradi. Ularga ijtimoiy hayotga kirishishning eng maqbul yo'li tavsiya qilinadi. Shu asosda ijtimoiy faollikni oshirish dasturlari yanada samarali tuziladi. Diagnostika natijalari shaxsga individual yondashuv asosida yordam ko'rsatishga imkon beradi. Har bir ayolning ehtiyoji, qiziqishi, salohiyati inobatga olinadi. Bu esa real yordamning asosini tashkil etadi. Psixologik diagnostika ayollar hayotini tubdan o'zgartirishga xizmat qilishi mumkin.

Xulosa qilib aytganda, psixologik diagnostika xotin-qizlarning ijtimoiy faolligini aniqlashda eng samarali vositalardan biri hisoblanadi. Bu usullar inson ruhiyatining nozik tomonlarini ochib, ijtimoiy muhitdagi o'rnini aniqlashga xizmat qiladi. Diagnostik yondashuvlar yordamida ayollar hayotidagi muammolar, imkoniyatlar va ijtimoiy resurslar ko'zga tashlanadi. Bu orqali ularga aniq va to'g'ri yordam ko'rsatish imkoniyati yaratiladi. Psixologik diagnostika natijalari asosida o'qituvchilar, psixologlar va jamiyat vakillari

birgalikda ishlashlari mumkin. Natijada, xotin-qizlar o'z salohiyatini jamiyatda to'liq namoyon eta oladi. Shu asosda ijtimoiy tenglik, gender barobarligi va faol fuqarolik jamiyatining poydevori yaratiladi. Diagnostika jarayoni har doim yangilanib, zamonaviy ehtiyojlarga moslashtirib borilishi zarur. Bu esa xotin-qizlarga e'tiborli va quvvatlovchi yondashuvni ta'minlaydi. Ushbu yo'nalish ijtimoiy taraqqiyotga xizmat qiluvchi asosiy omil sifatida shakllanmoqda.

Xotin-qizlarning ijtimoiy faollik darajasini aniqlashda qo'llaniladigan metodlar, birinchi navbatda, ularning shaxsiy xususiyatlari va psixologik holatini chuqur o'rganishga yo'naltirilgan bo'ladi. Psixologik diagnostika vositalari orqali ayollarning jamiyatdagi o'rni, tashabbuskorlik darajasi va ijtimoiy rolga nisbatan munosabati o'lchanadi. Diagnostikada eng ko'p uchraydigan metodlar orasida testlar, kuzatuv, suhbat, anketa va rolikli holat tahlillari mavjud. Har bir metod ayolning ijtimoiy faolligini o'ziga xos jihatdan yoritib beradi. Testlar ko'proq shaxsning yetakchilik sifati, tashqi ta'sirga nisbatan munosabati va motivatsion holatini aniqlashda qo'llaniladi. Kuzatuv esa ijtimoiy muhitda o'zini tutish, guruhdagi roli va faoliyatga qo'shilishi orqali baho beradi. Suhbat usuli esa ayolning ichki kechinmalari, qadriyatlari va hayotiy tajribalarini aniqlashda muhim rol o'ynaydi. Diagnostikada faqat bitta metod bilan cheklanilmaydi, balki ularning kompleks tarzda qo'llanilishi zarur bo'ladi. Har bir ayol individual shaxs bo'lgani sababli, ularning har biriga mos diagnostika yondashuvi tanlanadi.

Ijtimoiy faollikni o'lchashda ishlatiladigan testlar bir nechta yo'nalishda tuziladi. Ularda odatda shaxsning tashabbuskorligi, liderlik qobiliyati, ijtimoiy normaga moslashuvchanligi kabi ko'rsatkichlar inobatga olinadi. Bu testlar shaxsiy, motivatsion, kommunikativ va faoliyatga yo'naltirilgan bloklardan tashkil topadi. Shaxsiy blokda ayolning o'ziga bo'lgan ishonchi, o'zini anglash darajasi va ijtimoiy o'zini baholash ko'rsatkichlari aniqlanadi. Motivatsion blok esa faoliyatga nisbatan ichki turtki va qiziqish darajasini o'lchaydi. Kommunikativ blokda esa ayolning atrofdagilar bilan muloqoti, ijtimoiy munosabatlar doirasi tahlil qilinadi. Faoliyatga yo'naltirilgan blokda esa amaliy hayotdagi ishtirok, tashabbus ko'rsatish holatlari aniqlanadi. Test natijalari miqdoriy va sifatli ko'rinishda qayd etilib, umumiy psixologik portret shakllantiriladi. Bu portret asosida har bir ayolning jamiyatdagi o'rni va ijtimoiy faollik darajasi aniqlanadi. Test

natijalarini tahlil qilishda tajribali mutaxassislar ishtirok etadi, bu esa aniq va ishonchli xulosalarni kafolatlaydi.

Anketa metodikasi ham xotin-qizlarning ijtimoiy faolligini aniqlashda keng qo'llaniladi. Bu metodda respondentlarga o'z fikrlarini erkin ifoda etishga imkon beruvchi savollar majmuasi taqdim etiladi. Savollar ochiq va yopiq shakllarda bo'lib, ayolning ijtimoiy faoliyatga munosabati, ishtirok darajasi va qiziqish doirasi aniqlanadi. Anketalar orqali olingan ma'lumotlar ko'pincha boshqa metodlar bilan birgalikda tahlil qilinadi. Bu usul ayniqsa ko'p sonli ishtirokchilar bilan ishlashda samarali bo'ladi. Anketalarda ijtimoiy rolga oid savollar, kasbiy faoliyat, jamoat ishlaridagi ishtirok, oilaviy mas'uliyatlar to'g'risidagi fikrlar mavjud bo'ladi. Respondentlar o'z fikrlarini yozma ravishda bildirganliklari sababli, psixologik bosim sezilmaydi. Bu esa ularning ichki qarashlarini aniqlashga yordam beradi. Anketalarning kamchilik tomonlaridan biri – ular doimo chuqur tahlil bermasligi mumkin. Shuning uchun, bu metod boshqa metodikalar bilan birga qo'llanganda to'liq natija beradi.

Kuzatuv usuli psixologik diagnostikada real hayotiy holatni baholash imkonini beradi. Bu metodda ayolning tabiiy muhitdagi xatti-harakatlari, qaror qabul qilishdagi ishtiroki va tashqi ko'rinishidagi faollik belgilari kuzatiladi. Kuzatuv davomida mutaxassislar ayolning jamoatdagi faolligi, fikr bildirishi, liderlik qobiliyatini baholaydilar. Bu usul ayniqsa seminar, mashg'ulot yoki jamoaviy faoliyatlar davomida qo'llaniladi. Ayolning ishtirok darajasi, tashabbus ko'rsatishi va muloqotga tayyorligi kuzatuv orqali aniqlanadi. Shuningdek, ijtimoiy vaziyatlarga nisbatan javob reaksiyalari ham tahlil qilinadi. Bu usul orqali ichki faollik emas, balki tashqi faoliyat ko'rsatkichlari aniqlanadi. Bunda hissiy barqarorlik, o'zini tutish madaniyati, jamoaviy faoliyatga moslashuv darajasi aniqlanadi. Kuzatuv natijalari yozma tarzda qayd etilib, keyingi tahlil uchun asos bo'lib xizmat qiladi. Boshqa metodlar bilan birgalikda qo'llanganda, kuzatuv muhim diagnostik vositaga aylanadi.

Suhbat metodi diagnostikaning eng nozik, lekin eng chuqur metodlaridan biridir. Ushbu metod orqali ayolning ichki dunyosi, hayotga bo'lgan qarashi va ijtimoiy voqealarga nisbatan munosabati aniqlanadi. Suhbat davomida mutaxassis savollarni yo'naltirib, ayolni erkin fikrlashga undaydi. Bu jarayon davomida ayolning his-tuyg'ulari, xavotirlari va orzulari yuzaga chiqadi. Suhbat chog'ida ochilgan

ma'lumotlar mutaxassis uchun ijtimoiy faollikni aniqlashda muhim rol o'ynaydi. Suhbatlar individual yoki kichik guruhda olib borilishi mumkin. Ayolning ovoz ohangi, tana harakatlari, pauzalar va hissiy reaksiyalar orqali ham muhim ma'lumotlar olinadi. Bunday suhbatlar davomida ayollar ko'pincha o'zlarini erkin his qilishadi, bu esa chinakam natijalarni beradi. Suhbat natijalari yozma tarzda protokollashtiriladi va psixologik xulosaga asos bo'ladi. Shu tariqa, suhbat diagnostikaning eng samarali usullaridan biri sifatida namoyon bo'ladi.

Psixologik diagnostikada loyihaviy metodlar ham katta ahamiyatga ega bo'lib, bu usullar ayolning ongi ostidagi holatlarni aniqlashga yordam beradi. Masalan, rasm asosida hikoya tuzish, to'ldirilmagan gaplarni yakunlash yoki metaforik kartochkalar bilan ishlash usullari ayolning ichki kechinmalarini yuzaga chiqaradi. Ushbu metodlar orqali ayol o'zini qanday his qilayotgani, jamiyatdagi o'rniga nisbatan qanday munosabatda ekani haqida sezilarli ma'lumotlar olinadi. Bu metodlar ayniqsa ayollar o'z fikrini to'g'ridan-to'g'ri ifoda etishga qiynalayotgan hollarda juda foydali bo'ladi. Loyihaviy metodlar ayollarning ijtimoiy faol yoki passiv pozitsiyalarini aniqlashda kuchli vositaga aylanadi. Bu yondashuv orqali ayolning ichki dunyosi, orzulari, hayotiy qadriyatlari va qo'rquvlari tahlil qilinadi. Odatda bu metodlar boshqa tahliliy vositalar bilan birga qo'llanilib, umumlashtirilgan diagnostik xarita tuziladi. Shuningdek, ayolning emotsional holati, o'ziga nisbatan munosabati, atrofdagilar bilan aloqasi chuqur tahlil qilinadi. Loyiha asosida o'tkaziladigan bu usullar natijasida noan'anaviy, lekin real psixologik holatlar ochiladi. Bunday metodikalar psixologik intervyular bilan to'ldirilganda yanada samarali natijalar beradi.

Diagnostika jarayonida ishlatiladigan psixologik shkalalar ham muhim metodik vositalardan biridir. Ushbu shkalalar yordamida ayolning o'ziga ishonchi, ijtimoiy faoliyatga tayyorligi, shaxslararo munosabatlar darajasi kabi mezonlar o'lchanadi. Ko'p hollarda bu shkalalar ballik tizimda tuzilib, yakuniy natijalar raqamli ko'rsatkichlar bilan ifodalanadi. Psixologik shkalalar qulayligi shundaki, ularni ko'p sonli respondentlar bilan bir vaqtda qo'llash mumkin. Shkalalar strukturaviy tarzda tuzilgani sababli, aniq mezonlar bo'yicha baholash imkoniyati mavjud. Diagnost shkalalarning moslashuvchanligi tufayli, turli yoshdagi va ijtimoiy qatlamdagi ayollar bilan ishlashda

qo'llanilishi mumkin. Shu bilan birga, ayollar o'z holatini boshqa insonlar holati bilan taqqoslab, o'z o'rnini baholash imkoniga ega bo'ladilar. Shkala natijalari keyinchalik individual psixologik maslahatlar berishda ishlatiladi. Bu diagnostika turidan olingan ma'lumotlar asosida ijtimoiy loyihalar ishlab chiqilishi mumkin. Psixologik shkalalar real ijtimoiy o'zgarishlar uchun tayanch material bo'lib xizmat qiladi.

Eksperimental diagnostika metodlari psixologik holatlarni harakatlar orqali aniqlash imkonini beradi. Bu usullarda ayollar turli ijtimoiy vaziyatlarga tushiriladi va ularning harakatlari tahlil qilinadi. Masalan, jamoa bilan ishlash, muammoli holatni hal qilish, qaror qabul qilish singari topshiriqlar beriladi. Bu topshiriqlar davomida ayolning tashabbus ko'rsatishi, rahbarlikka intilishi, tanqidga nisbatan munosabati aniqlanadi. Eksperiment sharoitida ayolning tabiiy reaksiyalari, psixologik barqarorligi, kommunikativ qobiliyatlari baholanadi. Shu yo'l bilan shaxsning ijtimoiy faollik darajasi real sharoitda sinovdan o'tkaziladi. Eksperimental metodlar boshqa metodikalar bilan taqqoslanganda, amaliy vaziyatlarga eng yaqin natijalarni beradi. Shuningdek, ayollarning stress ostidagi harakati, ijtimoiy bosimga javobi ham o'rganiladi. Bu esa chuqur diagnostik ma'lumotlarga ega bo'lishga xizmat qiladi. Bunday usullar psixologik treninglar asosida ham amalga oshirilishi mumkin.

Kombinatsiyalangan metodlar diagnostikada kompleks yondashuvni ta'minlaydi. Ya'ni bir vaqtning o'zida test, suhbat, kuzatuv, anketa, skala va eksperiment usullari birgalikda qo'llaniladi. Bunday metodika natijasida har bir metoddan olingan ma'lumotlar o'zaro solishtirilib, yagona tahliliy xulosa shakllantiriladi. Bu esa xotin-qizning ijtimoiy faollik darajasini to'liq va aniq ko'rsatishga imkon beradi. Har bir metodning kuchli va zaif tomonlari bir-birini to'ldiradi, bu esa diagnostik jarayonni ishonchli qiladi. Kombinatsiyalangan metodlar ayniqsa oliy ta'lim muassasalari, ijtimoiy markazlar va xotin-qizlar bilan ishlovchi tashkilotlarda muvaffaqiyat bilan qo'llanilmoqda. Bu metodlar yordamida ayolning faoliyatini boshqarish, rivojlantirish, rag'batlantirish imkoniyatlari aniqlanadi. Natijada individual va guruhviy ishlash uchun aniq strategiyalar ishlab chiqiladi. Bu strategiyalar jamiyatda xotin-qizlarning yanada faolroq bo'lishi uchun asos yaratadi. Diagnostika jarayoni doimiy ravishda takomillashtirib borilishi natijasida ijtimoiy samaradorlik yildan-yilga oshib boradi.

Yakuniy natijalarni tahlil qilish bosqichi psixologik diagnostikaning eng muhim qismlaridan biri sanaladi. Bu bosqichda barcha metodlar asosida olingan ma'lumotlar tahlil qilinib, xotin-qizning umumiy psixologik portreti tuziladi. Shuningdek, uning ijtimoiy faollik darajasi aniq mezonlar asosida baholanadi. Ushbu natijalar psixolog, pedagog yoki ijtimoiy mutaxassislar tomonidan izohlanadi va tavsiyalar shakllantiriladi. Tavsiyalar individual yoki guruhviy shaklda bo'lishi mumkin. Shu asosda ayollar bilan ishlashning yangi yo'nalishlari aniqlanadi. Diagnostika natijalari o'z vaqtida ishlatilsa, ayollarni ijtimoiy faol hayotga jalb qilish darajasi ortadi. Bu esa jamiyatning barqaror taraqqiyoti uchun muhim omil hisoblanadi. Diagnostik yondashuv orqali ayollar o'z imkoniyatlarini anglab, o'z ustida ishlashga intiladilar. Psixologik diagnostika – bu shunchaki baholash emas, balki ayol shaxsini chuqur tushunishga yo'naltirilgan ijtimoiy mexanizmdir.

Xotin-qizlarning ijtimoiy faolligini aniqlashda psixologik diagnostika vositalari muhim amaliy va ilmiy ahamiyatga ega. Ushbu vositalar ayollarning ijtimoiy hayotdagi ishtiroki, o'zini namoyon qilish darajasi, tashabbuskorligi va motivatsiyasini chuqur tahlil etishga imkon yaratadi. Diagnostik metodlar orqali ularning shaxsiy dunyoqarashi, ijtimoiy rollarni qabul qilishi va jamoaviy faoliyatdagi holati aniqlanadi. Har bir metodik yondashuvning o'ziga xos afzalliklari mavjud bo'lib, ular diagnostika jarayonining samaradorligini oshiradi. Ayniqsa testlar, suhbatlar, anketalar, kuzatuv va eksperimental mashqlar orqali turli xil ko'rsatkichlar tahlil qilinadi. Har bir uslubning qo'llanilishi shaxsiy yondashuvni talab qiladi, chunki har bir ayolning ijtimoiy tajribasi va psixologik holati o'ziga xos bo'ladi. Diagnostika natijalari asosida psixologik portret tuzilib, shaxsga xos rivojlanish yo'nalishlari belgilanadi. Bu esa ularning ijtimoiy hayotda faol ishtirok etishini ta'minlovchi omillardan biri hisoblanadi. Bunday yondashuvlar, ayniqsa, ayollarni ijtimoiy tenglik, mehnat bozori va oilaviy hayotda faol bo'lishiga xizmat qiladi. Shuning uchun psixologik diagnostika zamonaviy jamiyatda ayollarning rolini mustahkamlashda asosiy vosita sifatida qaraladi.

Test metodikalari orqali ayol shaxsining ijtimoiy faollik darajasi psixometrik usulda baholanadi. Bu usullar orqali ayollarning liderlik sifati, tashabbuskorligi, o'z-o'zini baholashi va ijtimoiy aloqalar doirasi aniqlanadi. Testlar miqdoriy va sifatli natijalar berib, ilmiy asosda tahlil

qilinadi. Ayollar orasida o'tkazilgan testlar ularning jamiyatdagi rolini aniqlashda samarali vosita bo'lib xizmat qilmoqda. Shuningdek, bu natijalar asosida ijtimoiy faol bo'lmagan ayollarni aniqlab, ularga motivatsion ta'sir ko'rsatish strategiyalari ishlab chiqiladi. Test metodlari doimiy ravishda yangilanib, hayotiy voqealarga moslashtirilib borilishi muhimdir. Turli kasb va ijtimoiy guruhlar vakili bo'lgan ayollar uchun maxsus test variantlari mavjud. Test natijalari asosida ayolning psixologik kuchli va zaif tomonlari aniqlanadi. Bu esa individual rivojlanish strategiyalarini tuzish imkonini beradi. Shu tariqa test diagnostikasi ayol shaxsining jamiyatdagi pozitsiyasini aniqlovchi vositaga aylanadi.

Suhbat metodikasi ayollarning shaxsiy fikrlari, hayotiy tajribalari va ijtimoiy munosabatlariga chuqurroq kirib borishga xizmat qiladi. Suhbat orqali ayolning ijtimoiy muammolarga nisbatan qarashlari, o'ziga bo'lgan ishonchi va psixologik holati yuzaga chiqadi. Bu usulda ayollar erkin fikr bildirish imkoniga ega bo'ladilar, bu esa chinakam psixologik holatni aniqlashga yordam beradi. Suhbat davomida ochilgan ma'lumotlar orqali ijtimoiy faollikni cheklovchi omillar ham aniqlanadi. Masalan, oilaviy majburiyatlar, moliyaviy qiyinchiliklar, yoki o'ziga nisbatan ishonchsizlik holatlari shular jumlasidandir. Mutaxassisning savol berish uslubi va suhbat muhitining do'stona bo'lishi bu metod samaradorligiga ta'sir qiladi. Ayol bilan ochiq va ishonchli muloqot o'rnatilishi uning ichki olamiga yo'l ochadi. Suhbat orqali ayollar o'zlarini tinglaydigan insonlar borligini his qiladilar. Bu esa ularni ijtimoiy hayotda yanada faol bo'lishga undaydi. Shu sababli, suhbat metodikasi faqat diagnostika emas, balki psixologik qo'llab-quvvatlash vositasi ham hisoblanadi.

Kuzatuv metodikasi ayollarning real hayotdagi xatti-harakatlarini aniqlashga yordam beradi. Bu usul, ayniqsa, ayollarning jamoaviy faoliyat, muloqotdagi ishtiroki va qaror qabul qilishdagi pozitsiyalarini tahlil qilish uchun muhimdir. Kuzatuv orqali ayolning tashqi faolligi, emotsional holati va ijtimoiy moslashuvchanligi baholanadi. Bu metodikada mutaxassis ayolning tabiiy holatdagi xulq-atvorini qayd etadi. Har bir harakat, tana tili, so'zlashish ohangi va yuz ifodalari diagnostika uchun muhim axborot manbai hisoblanadi. Kuzatuv ko'pincha boshqa usullar bilan birga qo'llanilganda yanada to'liq natijalar beradi. U orqali ayolning ichki va tashqi faolligi o'rtasidagi farq ham ko'rinadi. Ayrim ayollar ijtimoiy tarmoqlarda faol bo'lsa-da,

jamoat hayotida passiv bo'lishi mumkin. Shunday hollarda kuzatuv metodikasi bu tafovutni aniqlash imkonini beradi. Bu yondashuv diagnostikada muhim o'rin tutib, chuqur tahliliy xulosalarga olib keladi.

Anketa metodikasi orqali ayollarning ijtimoiy mavqei, qiziqish doirasi va jamiyatga qo'shilishga bo'lgan tayyorligi haqida fikrlar yig'iladi. Ushbu metod ayolga bosimsiz muhitda o'z fikrini bildirish imkoniyatini yaratadi. Anketalarda beriladigan savollar turlicha bo'lib, ular ayolning faoliyati, maqsadlari, qiyinchiliklari va istaklari haqida ma'lumot beradi. Ayollar o'z holatini tahlil qilib, jamiyatdagi o'z o'rnini qayta baholaydilar. Bu usul keng miqyosda o'tkazilsa, hudud yoki ijtimoiy guruhlar kesimida umumiy natijalarni olish mumkin. Anketa natijalari statistik jihatdan qayta ishlanib, ijtimoiy faol ayollar guruhi aniqlanadi. Shu asosda qaysi qatlamda faoliyat sustligi mavjudligi ko'rsatiladi. Bu metod arzon, tezkor va ommaviyligi bilan ajralib turadi. Anketalar ijtimoiy muhitga moslashtirilgan holda ishlab chiqilishi kerak. To'g'ri tuzilgan savollar diagnostikaning aniqligi va ishonchliligini oshiradi.

Eksperimental metodikalar xotin-qizlarning ijtimoiy faolligini amaliy vaziyatlarda aniqlashga imkon yaratadi. Bu metodlar orqali ayollarni muayyan ijtimoiy topshiriqlarni bajarishga jalb qilib, ularning tashabbuskorligi baholanadi. Eksperimentlar ko'pincha guruhliy shaklda o'tkazilib, ayollar o'rtasidagi o'zaro hamkorlik, fikr aytish faolligi va liderlik sifatlari kuzatiladi. Bu jarayonlarda ayolning noan'anaviy holatlardagi xatti-harakati va qaror qabul qilish tezligi tahlil qilinadi. Eksperimental metod orqali real hayotga yaqin natijalar olinadi, bu esa boshqa usullarni to'ldiradi. Ayolning emotsional barqarorligi, stress holatidagi munosabati va o'zini tutish darajasi ham bu metod yordamida aniqlanadi. Bunday yondashuvlar jamiyatda liderlik qobiliyatiga ega bo'lgan ayollarni ajratib ko'rsatishda juda samaralidir. Eksperimentlar davomida ayollar o'z imkoniyatlarini amalda sinab ko'rishadi va bu ularda yangi ishonch uyg'otadi. Bu usul ijtimoiy treninglar bilan bog'lab olib borilsa, yanada yaxshi natijalar beradi. Eksperimental diagnostika faoliyatning real holatini aks ettiruvchi kuchli vosita bo'lib xizmat qiladi.

Kombinatsiyalangan yondashuvlar psixologik diagnostikaning kompleks va mukammal shaklini ta'minlaydi. Bu usulda bir vaqtning o'zida bir nechta metodika qo'llanilib, har tomonlama tahlil imkoniyati

yaratiladi. Masalan, test, suhbat, anketa va kuzatuv metodlari birgalikda qo'llanilib, har bir metoddan olingan natijalar solishtiriladi. Bunday kombinatsiyalar xotin-qizlarning ijtimoiy faolligini nafaqat umumiy, balki alohida jihatlar bo'yicha ham aniqlash imkonini beradi. Har bir metodning kamchiliklari boshqasi bilan to'ldiriladi, bu esa diagnostikaning ishonchliligini oshiradi. Kompleks diagnostika yordamida xulosa chiqarishda psixologik xatolar kamayadi. Shu asosda individual psixologik xarita tuzilib, har bir ayolning rivojlanish yo'nalishi belgilab olinadi. Kombinatsiyalangan yondashuvlar ko'p bosqichli bo'lib, vaqt talab qilishi mumkin, lekin natijasi yanada puxtarok bo'ladi. Bu usullar ayniqsa murakkab ijtimoiy sharoitda faoliyat yuritayotgan ayollar uchun zarur hisoblanadi. Shu sababli kompleks yondashuvlar hozirgi davrda eng samarali va ishonchli metodlar sirasiga kiradi.

Psixologik diagnostika jarayoni nafaqat aniqlash, balki rivojlantirishga yo'naltirilgan bo'lishi kerak. Bu usullarning asosiy maqsadi faqat holatni baholash emas, balki ayollarni faoliyatga jalb etish yo'llarini aniqlashdir. Diagnostika natijalariga qarab shaxsiy rivojlanish dasturlari ishlab chiqilishi mumkin. Bunday yondashuv ayollarga o'z imkoniyatlarini ko'rsatish, ichki resurslarini topish va o'ziga bo'lgan ishonchni oshirishga xizmat qiladi. Har bir metod ayollarning ehtiyojlariga moslashtirilgan holda qo'llanilishi kerak. Shu tarzda individual yondashuv orqali har bir ayolga mos tavsiyalar ishlab chiqish mumkin. Diagnostika jarayonida olingan ma'lumotlar psixolog, ijtimoiy ishchi yoki pedagoglar tomonidan tahlil qilinadi. Bu jarayonda ayolning fikri va holati ham inobatga olinadi. Bu esa uni faollikka jalb qilishda eng muhim omillardan biridir. Diagnostika natijalarini faqat tahlil qilish emas, balki ularni amaliy harakatlarga aylantirish zarur.

Ijtimoiy faollik darajasini aniqlashda psixologik diagnostika ayollarga qaratilgan ijtimoiy siyosatni ishlab chiqishda muhim asos bo'lib xizmat qiladi. Bunday metodikalar orqali qaysi qatlamdagi ayollar ijtimoiy hayotda sustroq ishtirok etayotgani aniq ko'rinadi. Shu asosda mahalliy va respublika miqyosida ayollarni qo'llab-quvvatlash dasturlari ishlab chiqilishi mumkin. Diagnostik natijalar ayollar salohiyatini to'g'ri yo'naltirish, ularni jamiyat hayotiga faol jalb etish strategiyalarini ishlab chiqishga xizmat qiladi. Psixologik diagnostika orqali aniqlangan ijtimoiy muammolarni hal qilish uchun samarali vositalar tanlanadi. Bu esa jamiyatda ijtimoiy barqarorlikni ta'minlaydi.

Har bir ayol o'z o'rnini anglab, faoliyat olib borsa, jamiyatdagi o'zgarishlar ham ijobiy yo'nalishda bo'ladi. Diagnostika ma'lumotlari pedagogika, psixologiya, sotsiologiya va boshqa fanlar kesimida ham tadqiqotlar olib borishga asos yaratadi. Bunday yondashuvlar ilmiy-amaliy nuqtai nazardan yuqori ahamiyatga ega. Shu bois, psixologik diagnostika ijtimoiy taraqqiyotning muhim bir tarkibiy qismi sifatida qaraladi.

Xotin-qizlarning ijtimoiy faolligini oshirish yo'lida psixologik diagnostika keng imkoniyatlar yaratadi. Bu diagnostika vositalari nafaqat baholash, balki o'stirish, yo'naltirish va qo'llab-quvvatlash imkonini beradi. Har bir metodika chuqur tahlil va individual yondashuv orqali amaliy natijaga olib keladi. Ayollarni rag'batlantirish, ularni jamiyatda faol pozitsiyada bo'lishga undash diagnostik jarayonning uzviy qismidir. Diagnostika vositalari orqali olingan ma'lumotlar davlat siyosati, ijtimoiy tashkilotlar va ta'lim muassasalari faoliyatida muhim manba bo'lib xizmat qiladi. Psixologik diagnostika har bir ayolning shaxsiy yondashuvini hisobga olgan holda ijtimoiy faolligini rivojlantirish imkonini beradi. Bu esa o'z navbatida ijtimoiy adolat, gender tenglik va inson salohiyatining to'liq namoyon bo'lishiga olib keladi. Jamiyatda har bir ayolning faolligi, ishtiroki va o'zini namoyon qilishiga sharoit yaratish – umumiy barqaror taraqqiyotning kafolati hisoblanadi. Diagnostika orqali jamiyat ehtiyojlariga mos, yetuk, faol ayollar avlodi shakllanadi. Shunday qilib, psixologik diagnostika nafaqat ilmiy, balki amaliy jihatdan ham ijtimoiy rivojlanishning tayanch poydevorlaridan biridir.

3.2. Milliy hunarmandchilik asosida trening va psixoprofilaktik ishlar dasturini ishlab chiqish

Milliy hunarmandchilik qadimdan xalqimiz madaniyatining ajralmas qismi bo'lib kelgan va bugungi kunda uning psixologik ahamiyatini ochib berish tobora dolzarb bo'lib bormoqda. Hunarmandchilik nafaqat iqtisodiy, balki ruhiy-ijtimoiy jihatdan ham shaxsni shakllantiruvchi omil hisoblanadi. Ayniqsa, xotin-qizlar faoliyatida bu yo'nalish ijobiy o'zgarishlarga turtki bo'lishi mumkin. Trening va psixoprofilaktika ishlarini hunarmandchilik asosida olib borish orqali, ularning psixologik salomatligi, o'ziga ishonchi va ijtimoiy faolligi mustahkamlanadi. Trening dasturlarining asosiy

maqsadi – ayollarning ichki resurslarini ishga solish, stress va ijtimoiy bosimlarga barqarorlikni oshirishdan iboratdir. Milliy qadriyatlarga asoslangan faoliyat jarayoni esa bu dasturlarni yanada samimiy va samarali qiladi. Har bir hududga xos hunar turlarini o‘rganish, u orqali ayollarni jalb qilish, psixologik yengillik yaratishga xizmat qiladi. Treninglar davomida ayollar o‘zlarini erkin his qilib, yangi ko‘nikmalar hosil qiladilar. Shu bilan birga, ularning o‘z-o‘zini anglash darajasi ham oshadi. Bunday yondashuv jamiyatda sog‘lom psixologik muhit yaratishda muhim rol o‘ynaydi.

Trening dasturlarini ishlab chiqishda milliy hunarmandchilikni asosiy komponent sifatida olish orqali xalqning urf-odatlarini, estetik qarashlari va ma'naviy merosini yosh avlodga yetkazish mumkin bo‘ladi. Bu yondashuv faqat ko‘nikmalar emas, balki qadriyatlar orqali tarbiya berish imkoniyatini yaratadi. Ayollarni bu jarayonga jalb qilish ularda mas'uliyat hissini shakllantirib, ijtimoiy faolligini kuchaytiradi. Psixoprofilaktik yondashuvlar yordamida esa turli stress holatlari, ruhiy siqilishlar va tashvishlarning oldi olinadi. Hunarmandchilik jarayoni inson ruhiy holatini tinchlantiruvchi, diqqatni jamlovchi va o‘zini foydali his qilishga xizmat qiluvchi tabiiy vositadir. Bu esa trening dasturlarining asosini tashkil etishi mumkin. Dastur doirasida mahalliy ustalar bilan hamkorlik qilish, tajriba almashish va o‘zaro o‘rganish muhitini shakllantiradi. Treninglar faqat amaliy emas, balki nazariy bilimlarni ham o‘z ichiga oladi. Unda ishtirok etgan ayollar jamiyatda o‘z o‘rnini anglab, faol bo‘lishga intiladi. Shu bois, hunarmandchilik orqali trening va psixoprofilaktika dasturlarini ishlab chiqish ko‘p qirrali foyda keltiradi.

Milliy hunarmandchilik asosidagi treninglar ijtimoiy o‘zgarishlar sharoitida xotin-qizlarning moslashuvchanligini oshirishda ham samarali hisoblanadi. Bunday treninglar ayollarga o‘z salohiyatini ro‘yobga chiqarish, o‘zini namoyon qilish, jamiyat bilan faol aloqaga kirishish imkonini beradi. Psixologik jihatdan bu jarayon o‘zini qadrlash, foydali bo‘lish tuyg‘usini shakllantiradi. Hunarmandchilik faoliyati orqali inson o‘z mehnatining natijasini ko‘radi, bu esa ijobiy emotsiyalarni yuzaga keltiradi. Trening jarayonida bu hissiyotlar kuchayib, ruhiy sog‘lomlikni ta'minlaydi. Bundan tashqari, bunday mashg‘ulotlar ayollarda mehnatsevarlik, sabr-toqat, hushyorlik, mas'uliyat kabi sifatlarni mustahkamlashga xizmat qiladi. Mahalliy hunarmandchilik turlari asosida tashkil etilgan treninglar ayollarni o‘z

milliyligiga, urf-odatlariga hurmat ruhida tarbiyalaydi. Bu esa ijtimoiy birdamlik va milliy birlikni mustahkamlashga olib keladi. Psixoprofilaktik dasturlar ham aynan shu jihatlarni kuchaytirish orqali ayollarning ruhiy holatini barqarorlashtiradi. Shu tarzda trening va psixoprofilaktika samaradorligi oshadi va mustahkam ijtimoiy poydevor yaratadi.

Mahalliy hunarmandchilik asosidagi treninglar ijtimoiy faol bo'lmagan xotin-qizlarni ham jamiyat hayotiga jalb etishning samarali vositasi sifatida namoyon bo'lmoqda. Ayollar bu jarayonda nafaqat yangi hunarni o'rganadilar, balki o'zlarining jamiyatda foydali inson ekanini his qiladilar. Bu tuyg'u ularni ijtimoiy faol, tashabbuskor va mas'uliyatli shaxsga aylantiradi. Treninglar davomida guruhviy ishlarga e'tibor qaratilishi ayollar o'rtasidagi o'zaro muloqot, fikr almashish va hamkorlik ko'nikmalarini rivojlantiradi. Bu esa psixologik jihatdan yopiq, o'ziga ishonmaydigan ayollar uchun ayni muddao hisoblanadi. Dasturlar doirasida psixologik maslahatlar, relaksatsiya mashqlari, motivatsion suhbatlar ham tashkil etilishi tavsiya etiladi. Bu orqali ishtirokchilar o'z emotsiyalarini boshqarishni, stressni yengishni va o'zini qadrlashni o'rganadilar. Milliy hunar asosida olib boriladigan bunday treninglar ayolning ichki olamiga hamohanglik olib kiradi. Dasturda har bir ishtirokchining ehtiyojlariga mos individual yondashuvlar qo'llanilishi samaradorlikni oshiradi. Shu orqali ijtimoiy-iqtisodiy hayotda faol bo'lmagan ayollarni faollashtirishga erishiladi.

Psixoprofilaktika ishlarining asosiy vazifasi – shaxsda salbiy emotsional holatlarning oldini olish, uni bartaraf etish va ijobiy ruhiy muhitni yaratishdan iborat. Hunarmandchilik faoliyati bu borada eng qulay vositalardan biri sifatida ko'rilmoqda. U orqali ayollar ruhiy holatini boshqarish, ijobiy emotsiyalarni mustahkamlash va o'zining jamiyatdagi o'rnini anglash imkoniga ega bo'ladilar. Trening davomida hunar o'rganish jarayoni o'ziga xos terapiya vazifasini o'taydi. Ayol inson o'z qo'li bilan biror narsa yaratsa, bu uning o'ziga bo'lgan ishonchini oshiradi. Bundan tashqari, bu faoliyat ijtimoiy izolyatsiyaga qarshi kurashish, yolg'izlik hissini yengish, hamkorlik muhitini yaratishda ham foydalidir. Psixoprofilaktik mashg'ulotlar orqali ayollar o'z muammolari ustida ishlashni o'rganadilar. Ular hayotda paydo bo'ladigan qiyinchiliklarga nisbatan barqarorroq bo'lib qoladilar. Bunday treninglar ularni ruhiy jihatdan mustahkamlash bilan birga, jamiyatga moslashishini ham ta'minlaydi. Shu bois, psixoprofilaktik

ishlarni hunarmandchilik asosida tashkil etish maqsadga muvofiq hisoblanadi.

Trening dasturlarida ayollar uchun moslashtirilgan mashg'ulotlar psixologik yengillik yaratishda asosiy o'rin tutadi. Ayniqsa, hunarmandchilik elementlari bilan boyitilgan treninglar ayolning ichki dunyosiga kirib borish imkonini beradi. Ular orqali ayollar ko'p yillik ichki to'siqlarni, hayotiy qo'rquvlarni va noaniqliklarni yengib o'tishni o'rganadilar. Psixologik jihatdan noqulay sharoitlarda yashab kelayotgan ayollar uchun bunday treninglar chinakam davo bo'lishi mumkin. Hunar o'rganish bilan bog'liq faoliyat ijobiy energiya beradi va emotsional fonni tiklaydi. Shu bilan birga, ayollar o'z mehnatining samarasi orqali o'zini foydali his qiladilar. Bu esa depressiya, tashvish, ishsizlik keltirib chiqaradigan psixologik muammolarni kamaytirishga xizmat qiladi. Treninglar davomida guruhli mashqlar orqali o'zaro yordam, eshitish va fikr aytish ko'nikmalari ham rivojlanadi. Psixoprofilaktika doirasida bunday yondashuvlar ruhiy salomatlikni tiklashda foydali hisoblanadi. Shunday qilib, trening va hunarmandchilik uyg'unligi ayollar uchun ijtimoiy rehabilitatsiyaning muhim mexanizmiga aylanadi.

Milliy hunarmandchilik asosida yaratilgan dasturlar psixologik jihatdan uyg'un va madaniy muhitga mos shakllantiriladi. Treninglar faqat texnik ko'nikmalar emas, balki ichki ruhiy barqarorlikni shakllantirishga ham yo'naltiriladi. Dasturda ayollarning hissiy holatini tushunish va unga mos yondashuvni tanlash muhim ahamiyat kasb etadi. Mashg'ulotlar paytida shaxsiy suhbatlar, guruhli fikr almashinuvi, rol o'yinlar, kreativ yondashuvlar keng qo'llaniladi. Hunarmandchilik faoliyati esa bu metodlarni chuqurlashtirib, amaliy ifodasini beradi. Ayol qo'li bilan yaratgan har bir buyum o'zini qadrlash, kuchga ega ekanlik hissini beradi. Bu hissiyotlar vaqt o'tishi bilan o'zini namoyon qiluvchi ijtimoiy faollikka aylanishi mumkin. Dastur davomida ayollarning psixotipi, ehtiyojlari va qiziqishlariga mos mashg'ulot turlari tanlanadi. Shu tarzda ular o'zlarini xavfsiz va qadrlangan his qiladigan muhitda faol ishtirok etadilar. Natijada, dastur nafaqat bilim, balki ruhiy kuch va ijtimoiy ishonch beradi.

Hunarmandchilik asosidagi treninglar ayniqsa ishsiz, ijtimoiy jihatdan sust, va o'ziga ishonchi past bo'lgan ayollar uchun foydalidir. Bu dasturlar ularga yangi imkoniyatlar eshigini ochadi, o'ziga yangi ko'z bilan qarashga o'rgatadi. Psixoprofilaktik ishlar orqali ayolning

ruhiy holati doimiy kuzatilib boriladi va kerakli hollarda individual yondashuvlar tavsiya etiladi. Mashg'ulotlar davomida har bir ayolning kuchli va zaif tomonlari aniqlanib, ularni rivojlantirish yo'llari ishlab chiqiladi. Trening jarayonida ayollar o'zaro fikr almashish orqali do'stona muhitda rivojlanadilar. Bu esa ruhiy bosimni yengillashtirib, emotsional yengillik beradi. Ayollar orasida do'stona muhit shakllangani sari, jamiyatda ijobiy o'zgarishlar kuzatiladi. Hunarmandchilik orqali mustaqil daromad olish imkoniyati esa ularni yanada mustahkamlaydi. Psixologik jihatdan bu ayollar uchun erkinlik, ijobiylik va barqarorlik manbai bo'lib xizmat qiladi. Shu bois bu treninglar oddiy hunar o'rganishdan ancha yuqori ijtimoiy vazifani bajaradi.

Trening dasturlarining samarali bo'lishi uchun psixologik xavfsizlik muhiti yaratish muhimdir. Har bir ishtirokchi o'zini tinglayotgan, tushunayotgan, qadrlayotgan muhitda bo'lishi kerak. Bu holat uning ichki bloklarini yechishga va faol bo'lishiga yordam beradi. Hunarmandchilik faoliyatida o'z qo'li bilan yaratgan narsa orqali o'zini ifoda etish – bu juda kuchli psixoterapevtik ta'sirga ega. Psixoprofilaktika doirasida bunday yondashuvlar ayolning ichki dunyosini ijobiy tomonga o'zgartiradi. Dastur davomida ijobiy motivatsiya, muvaffaqiyatlar bo'yicha fikr almashish, qiyinchiliklar ustida birga ishlash tajribalari bo'lishi lozim. Shuningdek, har bir treningda emotsional yengillik mashqlari, jismoniy dam olish va madaniy meros elementlari uyg'unlashtiriladi. Bu holat qatnashuvchilarning dasturga bo'lgan ishonchini oshiradi. Trening yakunida ayollar ijtimoiy faollikning yangi bosqichiga chiqishga tayyor bo'ladilar. Ular jamiyatga foydali bo'lish, o'z hayotiga ijobiy ta'sir qilish uchun psixologik jihatdan kuchliroq bo'lib chiqadilar.

Milliy hunarmandchilik asosida tashkil etilgan trening va psixoprofilaktik dasturlar bugungi kunda o'z samarasini amalda ko'rsatmoqda. Bu yo'nalishda olib borilgan ishlarda ayollarning o'ziga bo'lgan ishonchi, ijtimoiy faolligi va ruhiy barqarorligi oshgani yaqqol ko'rinadi. Dasturlar faqat qisqa muddatli o'zgarishlarni emas, balki uzoq muddatli ijobiy natijalarni ta'minlaydi. Ayollar bu treninglardan so'ng nafaqat yangi hunar egasi, balki kuchli shaxs sifatida shakllanib chiqadilar. Ular oilaviy, ijtimoiy va iqtisodiy muhitda faol pozitsiyani egallashga harakat qiladilar. Dastur davomida ularning emotsional muvozanati tiklanadi, o'z hayotini boshqarish salohiyati oshadi.

Treninglarning kuchli jihati – ularning insoniy qadriyatlar, milliy madaniyat va psixologik yondashuvlar bilan uyg'unlashganidir. Shu sababli, bu dasturlar shunchaki o'qitish emas, balki shaxsiy o'zgarishlar bosqichidir. Mahalliy hunarmandchilik asosida olib borilgan bunday ishlar ayollarning hayot sifatini oshirishda beqiyos rol o'ynaydi. Bu esa ularni jamiyatda faol, baxtli va barqaror shaxslar sifatida ko'rishga xizmat qiladi.

Milliy hunarmandchilik asosida trening va psixoprofilaktik ishlar dasturi

I. Dastur nomi:

Ayollar ijtimoiy faolligini rivojlantirishda milliy hunarmandchilik asosida psixologik tiklanish va o'zini anglashni kuchaytirish dasturi

II. Dastur maqsadi:

Milliy hunarmandchilik yo'nalishlaridan foydalanib, xotin-qizlarning psixologik holatini mustahkamlash, ijtimoiy faolligini oshirish, ularni jamiyatga ijtimoiy integratsiya qilish va o'ziga bo'lgan ishonchni shakllantirish.

III. Dastur vazifalari:

1. Ayollarda milliy hunarmandchilik faoliyatlariga nisbatan ijobiy qiziqish uyg'otish.

2. Ijtimoiy sustlik, ruhiy charchoq, o'zini qadrsiz his qilish kabi psixologik muammolarni bartaraf etish.

3. Guruhiy va individual treninglar orqali o'zaro muloqotni rivojlantirish.

4. Hunar orqali o'zini ifoda qilish, stressni yengish va ruhiy barqarorlikka erishish.

5. Ayollarning iqtisodiy mustaqilligini kuchaytirishga ko'maklashish.

IV. Trening modullari:

1. Psixologik tayyorgarlik:

- Ayollar bilan tanishuv, ishonchli muhit yaratish.
- Stress, xavotir, past o'zini baholashga oid muhokamalar.
- Motivatsiya mashqlari, meditatsiya, emotsional yengillik texnikalari.

2. Hunarmandchilikka kirish:

- Milliy hunarmandchilik turlari bilan tanishtirish (kashtachilik, zardo'zlik, gilamchilik, yog'och o'ymakorligi va boshqalar).

- Amaliy mashg'ulotlar: asosiy usullar, naqshlar, ramzlar mazmuni.

3. Guruhiy ishlanmalar:

- Hamkorlikda buyum tayyorlash.
- Guruhda qaror qabul qilish, vazifalarni bo'lishish.
- O'zaro qo'llab-quvvatlash muhitini yaratish.

4. Psixoprofilaktik mashg'ulotlar:

- O'zini anglash, ichki salohiyatni ochish texnikalari.
- Emotsiyalarni boshqarish, nizolarni hal etish mashqlari.
- O'zini qadrlash va jamiyatdagi o'rnini anglashga oid psixologik treninglar.

5. Natijalarni tahlil qilish va yakuniy baholash:

- Har bir ishtirokchi tomonidan o'zgarishlar tahlili.
- Guruhiy fikr almashinuvi, ishtirokchilar his-tuyg'ulari bilan ishlash.

- Dastur samaradorligini baholovchi psixologik testlar.

V. Amalga oshirish shakllari:

- Guruhli trening mashg'ulotlari (haftada 2–3 marotaba).
- Individual psixologik suhbatlar.
- Master-klasslar va ijodiy uchrashuvlar.
- Mahalliy ustalar bilan hamkorlikda amaliy mashg'ulotlar.
- Ko'rgazma va savdo-yarmarkalarda ishtirok etish.

VI. Dastur davomiyligi:

O'rtacha 2 oy (8 hafta), har haftada 2 ta trening mashg'uloti va 1 ta psixologik/profilaktik sessiya.

VII. Kutilayotgan natijalar:

- Ayollarda o'ziga bo'lgan ishonchning oshishi.
- Psixologik jihatdan bardam, ijtimoiy faol ishtirokchilar shakllanishi.

- Hunar orqali daromad topish salohiyati va iqtisodiy mustaqillikning boshlanishi.

- Jamiyatda o'z o'rnini topgan, faol, madaniy jihatdan boy ayollar sonining ortishi.

VIII. Baholash mezonlari:

- Treninglar oldi va so'ngida psixologik diagnostika (o'ziga ishonch, ijtimoiy faollik darajasi, motivatsiya, stress darajasi).
- Ishtirokchilarning fikr-mulohazalari asosida sifat tahlili.
- Tayyorlangan mahsulotlar va ularning bozorga chiqish holati.

IX. Ko‘makchi vositalar:

- Milliy hunarmandchilik vositalari: ip, mato, igna, naqsh namunalari.
- Vizual materiallar: videodarsliklar, slaydlar, rasmlar.
- Psixologik kartalar, diagnostika savolnomalari, muhokama varaqalari.

X. Dasturga tavsiya etiladigan mutaxassislar:

- Amaliyotchi psixolog.
- Hunarmandchilik bo‘yicha mahalliy usta.
- Trening olib boruvchi metodist.
- Ijtimoiy pedagog yoki motivatsion murabbiy.

3.3. Ayollar ijtimoiy faolligini oshirish orqali ularning psixologik barqarorligini oshirishning asoslari

Jamiyat taraqqiyoti ayollarning hayotdagi ishtiroki va ularning ijtimoiy faolligi bilan bevosita bog‘liqdir. Har qanday davlatda ijtimoiy barqarorlikni ta‘minlashda ayollarning tutgan o‘rni yuksak ahamiyat kasb etadi. Ayollar nafaqat oilaning asosiy tayanchi, balki jamiyatda ham ijtimoiy barqarorlikning muhim ko‘rinishidir. Shuning uchun ularning ijtimoiy faolligi o‘z-o‘zidan ruhiy holatga bevosita ta‘sir ko‘rsatadi. O‘ziga ishonchli, faol, jamiyatga foyda keltirayotgan ayol har doim ruhiy jihatdan bardam va qat‘iyatli bo‘ladi. Bunga erishish uchun esa davlat va jamoatchilik tomonidan tizimli yondashuv zarur. Ayollar hayotida ijtimoiy faoliyatga jalb etilish psixologik barqarorlikni oshiradigan asosiy omillardan biridir. Bu orqali ular o‘zlarini qadrlangan, jamiyatga kerakli inson sifatida his qilishadi. Ayniqsa, ayollarning faol bo‘lishi ularning oilaviy, ijtimoiy va professional muhitdagi o‘rnini mustahkamlaydi. Shu nuqtai nazardan, ayollar faolligini oshirish orqali psixologik muvozanatga erishish zamonaviy psixologik va ijtimoiy yondashuvlarning ajralmas qismiga aylangan.

Ayollarni jamiyatda faol bo‘lishga undash orqali ularning ichki dunyosida ijobiy o‘zgarishlar yuzaga keladi. Bu holat ruhiy bosimlarni yengillashtirishda va stressga chidamlilikni oshirishda muhim rol o‘ynaydi. Ayol o‘z salohiyatini namoyon etgan sari, u o‘z hayotini boshqarishda faolroq bo‘lib qoladi. Shu sababli, ularning ijtimoiy faolligi ko‘plab muammolar ildizini bartaraf etishda muhim vosita

hisoblanadi. Faoliyat orqali anglangan hayotiy ma'no insonni kuchliroq, maqsadliroq qiladi. Ayollar uchun bu nafaqat iqtisodiy erkinlik, balki emotsional va psixologik erkinlik ham demakdir. Turli sohalarda faol bo'lgan ayollar o'z o'rnini anglaydi, o'z kuchiga bo'lgan ishonchi mustahkamlanadi. Bu esa turli psixologik muammolarning oldini olishga yordam beradi. Faollik o'z navbatida salbiy hissiyotlarni kamaytirib, ijobiy his-tuyg'ularni kuchaytiradi. Demak, ijtimoiy faollik ayollar psixologik holatini barqarorlashtiruvchi kuchli omil hisoblanadi.

Ijtimoiy faol ayollar o'z hayotini boshqarish jarayonida tashqi muhit bilan faol aloqada bo'ladi. Bu holat ularning fikrlash doirasini kengaytiradi va ruhiy izolyatsiyadan chiqaradi. Ayol faollashgan sari uning atrofidagi insonlar bilan muloqoti kuchayadi, bu esa ruhiy yengillik keltiradi. Faollik, ayniqsa, yolg'izlik hissi bilan kurashishda samarali vosita hisoblanadi. Chunki jamiyatda faol ishtirok etgan ayol o'zini yakkalanib qolgan emas, balki kerakli inson sifatida his qiladi. Bunday psixologik muhitda yashovchi ayol ijobiy fikrlar bilan yashaydi. Ijtimoiy faollik, birinchi navbatda, ichki ruhiy mustahkamlikni shakllantiradi. U o'z hissiyotlarini boshqarishni, qiyin vaziyatlardan chiqish yo'llarini topishni o'rganadi. Psixologik barqarorlik esa shaxsning barcha faoliyat yo'nalishlarida muvaffaqiyatli bo'lishiga olib keladi. Shu bois, ayollar faolligi ularning hayot sifatiga bevosita ta'sir ko'rsatadi.

Ayollar faolligini shakllantirishda madaniy va milliy qadriyatlar asosida yondashish samarali natijalar beradi. Chunki milliy qadriyatlar orqali o'zligini anglash, o'ziga ishonchni kuchaytiradi. O'ziga ishonch esa psixologik barqarorlikning asosiy negizidir. Faoliyat doirasida o'z qadriyatlariga tayanish ayollarning ichki kuchini oshiradi. Bu esa stressli holatlarga bardoshlikni kuchaytiradi va ruhiy izdan chiqish holatlarini kamaytiradi. Ayollar o'zlarining qadriyatli ekanini anglab, jamiyatda o'z o'rnini topishga intiladilar. Bu yo'lda ularning ijtimoiy faolligi ularga psixologik tayanch beradi. Bunday muhitda yashaydigan ayol barqaror, muvozanatli va ijobiy fikrlovchi bo'lib shakllanadi. Shu sababli qadriyatga asoslangan faoliyat psixologik yengillik keltiradi. Natijada, barqaror ruhiy holat ayolning hayot sifati va jamiyatga qo'shgan hissasini yanada yuksaltiradi.

Ijtimoiy faollik orqali ayollar o'z hayot yo'nalishini ongli ravishda tanlay boshlaydi. Bu ularni ruhiy jihatdan mustaqil va o'ziga javobgar

shaxs sifatida shakllantiradi. Ongli harakat qilish esa ichki ruhiy muvozanatni saqlashga yordam beradi. Faollik orqali inson o'z oldiga maqsadlar qo'yadi va unga erishish uchun harakat qiladi. Ayollar uchun bu maqsadlar nafaqat iqtisodiy daromad, balki o'zini jamiyatda anglash, qabul qildirish, foydali bo'lish hissidir. Har bir erishilgan kichik yutuq psixologik ijobiy o'zgarishlarga sabab bo'ladi. Ijtimoiy faollik ruhiy turg'unlikdan chiqaradi, yangi insoniy aloqalarni yuzaga keltiradi. Bu esa ayollar orasida psixologik ko'mak va birdamlik tuyg'usini rivojlantiradi. O'zaro tajriba almashuvi va muloqot ijobiy energiya manbai bo'lib xizmat qiladi. Shu tarzda ijtimoiy faollik psixologik barqarorlikni ta'minlashda qudratli vositaga aylanadi.

Ayollarning ijtimoiy faolligini oshirishda ularni guruh faoliyatlariga jalb etish samarali yondashuv hisoblanadi. Guruh ichida muloqot qilish, birgalikda muammolarni hal qilish ularda ijtimoiy ko'nikmalarni shakllantiradi. Bunday faoliyat jarayonida ayollar bir-birini eshitadi, tushunadi va qo'llab-quvvatlaydi. Bu esa ularning psixologik tayanchini kuchaytiradi. Guruh ichidagi fikr almashinuvi emotsional yengillik beradi va stressni kamaytiradi. Ayol o'ziga o'xshagan boshqalar bilan muloqot qilganida yolg'izlik hissidan xalos bo'ladi. Bu holat psixologik barqarorlikka ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Faollik guruh muhitda tezroq shakllanadi, chunki ijtimoiy qo'llab-quvvatlash muhim omil hisoblanadi. Ayollar guruh orqali ijtimoiy tajriba orttiradi va o'ziga bo'lgan ishonchni mustahkamlaydi. Shu sababli, ijtimoiy guruhlar ayollar psixologiyasini tiklashda va faolligini oshirishda muhim vositadir.

Ayollarning ijtimoiy faolligi ularning psixologik salomatligiga bevosita bog'liq bo'lgan turmush sifati ko'rsatkichlaridan biridir. Psixologik barqarorlik esa, o'z navbatida, ijtimoiy faoliyatda qatnashish orqali mustahkamlanadi. Bu ikki holat bir-birini to'ldiruvchi va mustahkamlovchi jihatlariga ega. Faol bo'lgan ayol o'z fikrini erkin bildiradi, ijtimoiy mavqeini anglaydi. Shuningdek, turli ijtimoiy rol va vazifalarni muvaffaqiyatli ado etish orqali o'zini qadrlaydi. U oilaviy hayotda ham, professional muhitda ham ruhiy jihatdan bardam bo'lib qoladi. Bunday ayol o'z hayotining har bir bosqichida barqaror psixologik holatda bo'ladi. Faollik orqali erishilgan har bir ijobiy natija ayolning ichki dunyosida ijobiy siljishlarga sabab bo'ladi. Ruhiy jihatdan barqaror ayol esa jamiyat uchun foydali, faol va mas'uliyatli

fuqaro sifatida shakllanadi. Shu sababli, psixologik barqarorlikka erishishning asosiy yo‘llaridan biri bu – ijtimoiy faollikdir.

Bugungi kunda psixologlar ayollarning faolligini oshirish bo‘yicha maxsus treninglar va dasturlar ishlab chiqmoqdalar. Ushbu dasturlar ayollarning ichki salohiyatini ochishga, ularni jamiyatga moslashishga yo‘naltirilgan. Bu treninglarda o‘zini anglash, stressni boshqarish, hissiyotlarni ifoda etish bo‘yicha mashg‘ulotlar o‘tkaziladi. Ularning asosiy maqsadi – ayolning o‘zini foydali his qilishiga erishishdir. Faol bo‘lgan ayol o‘z qadrini, imkoniyatlarini, jamiyatdagi o‘rnini tushunib yetadi. Bu esa uning ruhiy muvozanatini tiklaydi, o‘ziga nisbatan ijobiy qarashni mustahkamlaydi. Treninglar davomida ayollar bir-biri bilan fikr almashadi, dardlashadi, tajriba o‘rtoqlashadi. Bu ham ularning ruhiy holatini yengillashtiradi. Psixologik mashg‘ulotlar orqali faollikni oshirish ruhiy turg‘unlikni kamaytiradi. Demak, ijtimoiy faollik va psixologik barqarorlik trening orqali ham erishilishi mumkin bo‘lgan holatlardandir.

Ayollarni ijtimoiy hayotga faol jalb qilishda davlat, jamiyat va oilaning o‘zaro hamkorligi muhim ahamiyatga ega. Oilaning qo‘llab-quvvatlovi ayolning ichki ishonchining poydevorini yaratadi. Davlat tomonidan yaratilgan shart-sharoitlar esa ularning imkoniyatlarini kengaytiradi. Jamiyatdagi ijobiy munosabat esa ayolga o‘z salohiyatini erkin namoyon etishga imkon beradi. Bu uch omil birgalikda ishlaganda, ayollar faolligi ortadi, ruhiy jihatdan barqaror shaxs sifatida shakllanadi. Psixologik jihatdan bardam ayol esa o‘zini va boshqalarni qadrlaydi. U ijtimoiy rollarini muvaffaqiyatli bajara oladi. Ayollarning jamiyatda o‘z o‘rnini topishi ularning psixologik holatiga ijobiy ta‘sir ko‘rsatadi. Faoliyat orqali qadrlanish hissi ularga ruhiy kuch bag‘ishlaydi. Shu sababli, ijtimoiy muhitda ayollarni rag‘batlantirish – barqaror jamiyat garovidir.

Xulosa qilganda, ayollarning ijtimoiy faolligini oshirish ularning psixologik barqarorligini mustahkamlashga xizmat qiladi. Bu jarayon har tomonlama yondashuvni, tizimli ish olib borishni talab etadi. Ayollarni ijtimoiy hayotga jalb etish orqali ularning ruhiy salomatligi va ijtimoiy moslashuvchanligi ortadi. Faollik ayollarga faqat moddiy emas, balki emotsional va ruhiy barqarorlikni ham taqdim etadi. Bunday ayollar o‘z salohiyatini to‘liq anglab, jamiyatga foydali shaxs sifatida shakllanadilar. Ularda o‘zini qadrlash, o‘z fikrini ifoda qilish, qarorlar qabul qilish ko‘nikmalari rivojlanadi. Bu esa o‘z navbatida

psixologik turg'unlikka barham beradi. Ayollarning ijtimoiy hayotdagi faolligi nafaqat ularning o'ziga, balki oilasiga, jamiyatga ham ijobiy ta'sir qiladi. Ular orqali jamiyatda barqarorlik, totuvlik va taraqqiyot kuchayadi. Shunday ekan, ayollar ijtimoiy faolligini oshirish masalasi jamiyat taraqqiyoti uchun muhim strategik yo'nalish hisoblanadi.

Ayollarning ijtimoiy faolligi psixologik holatga bevosita ta'sir ko'rsatadigan muhim omillardan biridir. Faollik darajasi oshgan sayin, ayollarda o'zini jamiyatda kerakli his etish tuyg'usi shakllanadi. Bu holat esa o'z-o'zini qadrlash hissini kuchaytiradi va ruhiy barqarorlikni mustahkamlaydi. Ayol inson o'zini erkin ifoda etgan, fikriga quloq tutilgan holatda, u ichki ziddiyatlardan xalos bo'ladi. Ijtimoiy jarayonlarga faol aralashgan ayol hayotining ma'nosini anglaydi. Bu esa psixologik muvozanatni tiklashda muhim rol o'ynaydi. Faol bo'lgan ayol atrofdagilarning ko'magini his etadi, o'zini qadrlangan deb biladi. Bunday ijobiy tajribalar uning hissiy salomatligini saqlashga yordam beradi. Demak, ijtimoiy faollik nafaqat tashqi harakat, balki ichki ruhiy kuchayish omilidir. Shuning uchun ham bu jihat doimiy ilmiy o'rganishni talab qiladi.

Ayollarning ijtimoiy faolligini kuchaytirish orqali stress, depressiya, xavotir kabi holatlarni kamaytirish mumkin. Bunday psixologik muammolar asosan yolg'izlik, ijtimoiy izolyatsiya yoki o'zini jamiyatdan chetda his qilish natijasida yuzaga keladi. Faollik orqali bu kabi salbiy holatlar bartaraf etiladi. Chunki faol ayol ijtimoiy munosabatlar markazida bo'ladi, u doimo muloqotda bo'ladi. Bu muloqotlar psixologik sog'lomlik uchun tabiiy vosita hisoblanadi. Yagona bo'lish tuyg'usi inson ruhiyatida mustahkam asos yaratadi. Ayol jamiyatdagi faoliyati orqali ichki ehtiyojlarini qondira boshlaydi. Mas'uliyat, qadrlanish, e'tirofga loyiq bo'lish ehtiyoji uning faol ishtiroki orqali ta'minlanadi. Bu esa turmushdagi beqarorlik, tushkunlik va ruhiy siqilishlarni kamaytiradi. Shuning uchun ayol ruhiyatida barqarorlik faqat oilaviy omillarga emas, balki ijtimoiy ishtirokka ham bog'liqdir.

Ayollarning ijtimoiy faolligini oshirishda ma'naviy omillar ham katta ahamiyat kasb etadi. Ayniqsa, milliy qadriyatlar, oilaviy urf-odatlar va jamoaviy qo'llab-quvvatlash bu jarayonda ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Ayollar o'zini o'z xalqining, jamiyatining faol a'zosi sifatida anglay boshlaganda, ruhiy o'zgarishlar yuz beradi. U o'zining qadriyatga aylangan harakatlari orqali ruhiy qoniqishga erishadi.

Faollik jarayonida ayol o'z rolini nafaqat oila ichida, balki mahalla va jamiyatda ham ko'radi. Bu unga ijtimoiy ishonch hissini taqdim etadi. Ayol o'zini muhim his qilganida, bu hissiyotlar uning ruhiy barqarorligiga kuchli zamin yaratadi. Ko'plab ilmiy izlanishlar ham bu fikrni isbotlagan. Demak, faollik orqali ayol ichki kuchga, irodaga, sabrga ega bo'ladi. Bu esa uni hayotdagi turli bosimlarga nisbatan bardoshli qiladi.

Ayollarning ijtimoiy hayotdagi ishtiroki ularning psixologik moslashuvchanligini ham oshiradi. Turli vaziyatlarda mustaqil qaror qabul qilish, mas'uliyatni o'z zimmasiga olish ko'nikmasi rivojlanadi. Bunday ijtimoiy rollar ayolning o'ziga bo'lgan ishonchini kuchaytiradi. U o'z fikriga tayanadi, boshqalar bilan teng munosabat o'rnatadi. Bu holat esa psixologik jihatdan barqaror, irodali shaxs sifatida shakllanishga olib keladi. Jamiyatda faol bo'lgan ayollar ko'proq imkoniyatlarga ega bo'lishadi. Bu imkoniyatlar ularning ruhiy qoniqishini ta'minlab beradi. Ayol o'zini ijtimoiy foydali inson deb bilgan holatda, ichki ziddiyatlar kamayadi. Natijada psixologik muvozanat paydo bo'ladi. Faollik va barqarorlik o'zaro chambarchas bog'liq bo'lgan tushunchalardir.

Ayollarni ijtimoiy faollikka yo'naltirishda qo'llaniladigan treninglar va psixologik dasturlar muhim rol o'ynaydi. Bunday dasturlar nafaqat ma'lumot berish, balki motivatsiya berish, ruhiy tiklanishga xizmat qilish maqsadida ishlab chiqiladi. Treninglar davomida ayollar o'zlarini anglash, imkoniyatlarini ochish, stressni yengish bo'yicha muhim tajribaga ega bo'lishadi. Bu ularga hayotdagi muammolarga psixologik tayyorlik bilan qarashga imkon beradi. Har bir ijtimoiy faoliyat – bu ayol uchun ruhiy yangilanish imkoniyatidir. Faoliyat davomida o'z kuchini, qobiliyatini ko'rgan ayol o'zini qadrlay boshlaydi. Bu qadrlash esa ruhiy sog'lomlikka olib keladi. Treninglar orqali ijtimoiy tajriba orttirgan ayol ijtimoiy rolini ongli ravishda bajara oladi. Bu esa uning ichki dunyosida barqarorlikni kuchaytiradi. Psixologik mashg'ulotlar ayollarga chinakam ruhiy tayanch bo'lib xizmat qiladi.

Ayollarning ijtimoiy faolligini oshirishda o'zaro qo'llab-quvvatlash jamoalari muhim ahamiyatga ega. Bunday guruhlar ayollarga o'z muammolari va tajribalari bilan bo'lishish imkonini beradi. Shu tarzda ular o'zlarini yolg'iz emasligini his qiladilar. Ijtimoiy muloqot, suhbat va maslahatlar orqali stress darajasi pasayadi. Bu

jarayon psixologik barqarorlikni mustahkamlaydi. Ayollar o'zaro yordam orqali mustahkam ruhiy tiklanishni boshdan kechiradilar. Bu guruhlarning mavjudligi faollikni yanada rag'batlantiradi. Ular ijtimoiy faollikni doimiy qo'llab-quvvatlaydigan muhit yaratadi. Natijada ayollar o'zlarini yanada ishonchli his qiladilar. Qo'llab-quvvatlash shunday muhitki, u psixologik barqarorlikka turtki bo'ladi.

O'zbek olimlari tomonidan olib borilgan tadqiqotlar ayollarning ijtimoiy faolligini oshirish ruhiy salomatlikni yaxshilashda samarali vosita ekanligini tasdiqlaydi. Tadqiqotlarda ko'rsatilishicha, ijtimoiy faol ayollarda ruhiy tushkunlik, bezovtalik holatlari kam uchraydi. Bu ayollarning o'z qobiliyatlariga bo'lgan ishonchi va atrofdagi odamlar bilan munosabatlari yaxshilanishi bilan bog'liq. Shu bilan birga, faollik stressga qarshi tabiiy himoya tizimini faollashtiradi. Bu xususiyat psixologik barqarorlikni mustahkamlaydi. Olimlarning fikricha, faollik nafaqat tashqi ko'rinishdagi harakat, balki ruhiy o'sish va o'z-o'zini anglash jarayoni hamdir. Bu esa ayollarga hayotning murakkab sharoitlarida mustahkam turg'izish imkonini beradi. Shuning uchun ham ijtimoiy faollikni rivojlantirish uchun kompleks chora-tadbirlar zarur.

Ayollar ijtimoiy faolligini oshirishda ma'naviy-axloqiy ta'limning roli beqiyosdir. Tarbiyaviy ishlar, madaniy an'analar va milliy qadriyatlar ruhiy barqarorlikning asosi hisoblanadi. Shu jihatdan ayollar o'rtasida milliy hunarmandchilik faoliyatini rivojlantirish katta ahamiyatga ega. Hunarmandchilik nafaqat iqtisodiy faoliyat, balki ruhiy o'sishga xizmat qiluvchi omildir. Bu orqali ayollar o'zlarini qadrlashga, sabr-toqatni oshirishga o'rgatiladi. Shuningdek, hunarmandchilik faoliyati jamoaviy ishlarni rivojlantirishga yordam beradi. Jamoaviy faoliyat esa ijtimoiy bog'lanishni kuchaytirib, ruhiy barqarorlikka xizmat qiladi. Tarbiyaviy jarayonlarda bunday faoliyatni qo'llab-quvvatlash zarur, chunki u ijtimoiy faollikni oshirishda muhim vositadir.

Ijtimoiy faollikning psixologik barqarorlikka ta'sirini chuqurroq o'rganish uchun turli psixodagnostik metodlar qo'llanilmoqda. Ulardan biri intervyu usuli bo'lib, unda ayollarning hayotdagi faollik darajasi, ularning ruhiy holati aniqlandi. Tadqiqot natijalariga ko'ra, ijtimoiy faol ayollar o'z-o'zini boshqarish va stressni yengish ko'nikmalariga ega. Shuningdek, psixologik testlar ham faollik darajasi bilan ruhiy barqarorlik o'rtasidagi ijobiy bog'liqlikni ko'rsatdi. Ushbu

usullar ayollarning ijtimoiy faoliyatdagi o'rnini va psixologik holatini chuqur tahlil qilish imkonini beradi. Shu orqali psixologik yordam va rivojlanish dasturlari yaratildi. Natijalar ayollarning psixologik barqarorligi va ijtimoiy faollik orasida mustahkam aloqalar mavjudligini ko'rsatmoqda. Bu holat ilmiy hamda amaliy jihatdan muhim hisoblanadi.

ijtimoiy faolligini oshirish psixologik barqarorlikni mustahkamlashda muhim omildir. Ijtimoiy faollik ruhiy muvozanatni saqlash, stressni kamaytirish va o'z-o'zini anglashni rivojlantirishga xizmat qiladi. Bu jarayonda milliy qadriyatlar va madaniy an'analar, ayniqsa hunarmandchilik faoliyati katta yordam beradi. Psixologik va ijtimoiy yondashuvlarning uyg'unligi ayollar ruhiyatining sog'lom rivojlanishiga zamin yaratadi. Shuningdek, qo'llab-quvvatlash guruhlari va treninglar ham faollikni oshirishda samarali vosita hisoblanadi. O'zbek olimlarining ilmiy tadqiqotlari bularning barchasi amaliyotda ham o'z aksini topishini ko'rsatmoqda. Shu bois, ijtimoiy faollik va psixologik barqarorlikni oshirish uchun kompleks yondashuv talab qilinadi. Bu jarayonda milliy hunarmandchilikning o'rnini alohida e'tiborga loyiqdir. Umuman olganda, ayollar faolligini oshirish – jamiyat barqarorligining poydevori sifatida ko'riladi.

Ayollarning ijtimoiy faolligi ularning ruhiy holatini ijobiy tomonga o'zgartirishda muhim o'rin tutadi. Ijtimoiy faollik nafaqat tashqi faoliyat, balki ichki ruhiy kuch va muvozanat manbai sifatida ham ko'riladi. Ayollar o'zlarini jamiyatda faol ishtirok etayotganini his qilganda, ular ko'proq o'zini anglash va ijobiy o'zgarishlarga tayyor bo'lishadi. Bu esa ruhiy barqarorlikni oshirishga xizmat qiladi. Ijtimoiy muhitda faol bo'lish stressni kamaytirib, ijtimoiy qo'llab-quvvatlashni kuchaytiradi. Bu jarayon ayollarning o'zlariga bo'lgan ishonchini mustahkamlaydi. Shu bilan birga, faollik o'z-o'zini baholash va shaxsiy o'sish uchun qulay sharoit yaratadi. Natijada ayollar qiyinchiliklarga nisbatan chidamliroq bo'lادilar. Bu esa ularning psixologik barqarorligini oshirishga asos bo'ladi.

Ayollarning ijtimoiy faolligini rag'batlantirishda ma'naviy qadriyatlarning roli juda katta. Milliy an'analar va madaniy qadriyatlar ruhiy barqarorlikka ta'sir ko'rsatadi, chunki ular shaxsni ijtimoiy muhitga yanada mustahkam bog'laydi. Hunarmandchilik kabi an'anaviy faoliyatlar ayollarga o'zligini anglash va ijodiy qobiliyatlarini namoyon etish imkonini beradi. Bu nafaqat o'zini

ifodalash vositasi, balki psixologik tiklanish jarayonidir. Shu tarzda ayollar jamiyatda o'z o'rnini topadi va ijtimoiy qo'llab-quvvatlash tizimida faol qatnashadi. Bu holat ularda ruhiy mustahkamlikni oshirishga yordam beradi. Ma'naviy-axloqiy tarbiya psixologik barqarorlikka poydevor yaratadi. Shuning uchun ijtimoiy faollikni oshirishda milliy qadriyatlar va madaniyatni rivojlantirish zarur.

Ayollar faolligini oshirishda jamiyat tomonidan yaratilgan qo'llab-quvvatlash tizimi muhim ahamiyatga ega. Ijtimoiy qo'llab-quvvatlash tarmoqlari stress darajasini pasaytirishga yordam beradi, shuningdek, ayollarning o'z-o'zini anglash darajasini oshiradi. Ijtimoiy guruhlar va kooperatsiyalar orqali ayollar o'zlarining muammolarini boshqalar bilan baham ko'rish imkoniga ega bo'ladilar. Bu esa ruhiy yengillik va barqarorlikni kuchaytiradi. Shuningdek, bunday guruhlar psixologik yordam olishda ham muhim vosita hisoblanadi. Ayollar ijtimoiy qo'llab-quvvatlashdan olgan kuch bilan qiyinchiliklarga bardosh bera oladilar. Bu jarayon ularni yanada faol va bardoshli qiladi. Jamiyat tomonidan yaratilgan imkoniyatlar psixologik barqarorlikni oshirishda muhim shartdir.

Psixologik barqarorlikni oshirishda ayollarning o'zlarini rivojlantirishga qaratilgan faoliyatlar ham alohida o'rin tutadi. Ta'lim, kasb-hunarga o'rgatish va malaka oshirish tadbirlari ayollarning o'ziga bo'lgan ishonchini oshiradi. Malakali ayollar jamiyatda o'z o'rnini topib, qiyinchiliklarni yengishga tayyor bo'ladilar. Bu holat ruhiy barqarorlikni oshirishga xizmat qiladi. O'zini rivojlantirish orqali ayollar stressga chidamliligini kuchaytiradilar. Bu esa ularning umumiy hayot sifatini yaxshilaydi. Shu nuqtai nazardan, ijtimoiy faollikni qo'llab-quvvatlashda ta'lim va malaka oshirish muhim vosita hisoblanadi. Natijada psixologik barqarorlikning yanada mustahkamlanishi kuzatiladi.

Ayollarning ijtimoiy faolligi va psixologik barqarorligi o'rtasida mustahkam bog'liqlik mavjudligi ko'plab tadqiqotlar bilan tasdiqlangan. Ijtimoiy faol ayollar o'zini boshqarish qobiliyatlariga ega bo'lib, stressni muvaffaqiyatli yengish yo'llarini topadilar. Bu esa ularning ruhiy holatini yaxshilaydi. Psixologik tahlillar shuni ko'rsatadiki, faollik darajasi yuqori bo'lgan ayollarda ruhiy holat stabillashadi. Shu sababli ijtimoiy faollikni oshirishga qaratilgan dasturlar psixologik yordam bilan uyg'un ishlashi kerak. Bunday yondashuv ayollarning ruhiy barqarorligini oshirishda samarali bo'ladi.

Bu ilmiy asoslangan yondashuv amaliyotda ham ijobiy natijalar beradi. Shu bois ijtimoiy faollik va psixologik barqarorlik bir-birini to'ldiruvchi jarayonlar sifatida qaraladi.

Ijtimoiy faollikni oshirish jarayonida psixologik profilaktika ishlarining o'rnini katta. Stress va ruhiy muammolarni oldini olishda trening va mashg'ulotlar samarali vosita hisoblanadi. Ayollarga mo'ljallangan psixoprofilaktik dasturlar ularning o'zini boshqarish qobiliyatlarini oshiradi. Bu dasturlar orqali ayollar turli qiyinchiliklarga nisbatan mustahkam turishni o'rganadilar. Shu bilan birga, o'zaro muloqot va jamoaviy faoliyat ruhiy tiklanishni tezlashtiradi. Treninglar ijtimoiy faollikni oshirishda ham muhim vosita hisoblanadi. Shuning uchun psixoprofilaktika ishlarini keng ko'lamda joriy etish zarur. Bu ayollarning psixologik barqarorligini oshirishga sezilarli ta'sir ko'rsatadi.

Psixologik barqarorlikni oshirish uchun ayollarning o'z-o'zini anglash darajasini ko'tarish zarur. Ijtimoiy faollik bu jarayonda muhim rol o'ynaydi. Faoliyatlar davomida ayollar o'z imkoniyatlarini kashf etadilar va ijtimoiy muhitga moslashadilar. Bu jarayon ularning o'ziga bo'lgan ishonchini oshiradi. O'z-o'zini anglash darajasi yuqori bo'lgan ayollar ruhiy jihatdan bardoshliroq bo'ladilar. Shu sababli ijtimoiy faollikni rag'batlantirishda shaxsiy rivojlanish imkoniyatlari ham ko'zda tutilishi kerak. Natijada ayollar o'zlarini ijtimoiy jarayonlarning faol ishtirokchisi sifatida his qiladilar. Bu esa psixologik barqarorlikni ta'minlaydi.

Ijtimoiy faollik ayollarda stressni kamaytirish va muammolarga moslashuvchanlikni oshirishga yordam beradi. Ijtimoiy faol bo'lgan ayollar qiyinchiliklarga nisbatan ko'proq chidamlilik ko'rsatadilar. Ular turli psixologik muammolarni yengish uchun samarali strategiyalar ishlab chiqadilar. Bu strategiyalar psixologik barqarorlikni oshirishga xizmat qiladi. Shuningdek, faoliyat davomida olingan tajribalar ruhiy o'sish uchun muhim omil hisoblanadi. Ijtimoiy faollik ayollarga o'zlarini yanada erkin ifodalash imkoniyatini beradi. Bu esa ularning umumiy ruhiy holatiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Natijada ayollar jamiyatda yanada faol va bardoshli shaxslar bo'lib yetishadilar.

Ijtimoiy faollik va psixologik barqarorlik o'rtasidagi bog'liqlikni oshirish uchun amaliy dasturlar ishlab chiqilishi zarur. Bu dasturlar psixologik yordam, treninglar va ijtimoiy qo'llab-quvvatlashni o'z ichiga oladi. Ularning maqsadi ayollarning ruhiy holatini yaxshilash va

ularni ijtimoiy faoliyatga jalb qilishdir. Dasturlar shaxsiy rivojlanish, stressni boshqarish va o'z-o'zini anglash ko'nikmalarini rivojlantirishga yo'naltiriladi. Bu esa ijtimoiy faollikni doimiy ravishda oshirish imkonini beradi. Shu tarzda ayollar ruhiy jihatdan yanada barqaror va jamoaviy hayotda faol ishtirokchilar bo'lib yetishadilar. Amaliy dasturlar jamiyatda barqaror ijtimoiy muhit yaratishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Umuman olganda, ayollar ijtimoiy faolligini oshirish ularning psixologik barqarorligini kuchaytirishda hal qiluvchi omildir. Ijtimoiy faollik nafaqat tashqi faoliyatni, balki ichki ruhiy muvozanatni saqlashni ham ta'minlaydi. Bu jarayonda milliy qadriyatlar, madaniy an'analar, ta'lim, qo'llab-quvvatlash tizimlari va psixoprofilaktika tadbirlari o'zaro uyg'un ishlashi kerak. Ayollarni ijtimoiy hayotga faol jalb etish jamiyatning umumiy barqarorligini mustahkamlashga xizmat qiladi. Shu bois bu yo'nalishda tizimli va doimiy ish olib borilishi zarur. Natijada ayollar jamiyatning sog'lom va faol a'zolariga aylanadilar. Bu esa butun jamiyat farovonligiga sezilarli hissa qo'shadi.

Uchinchi bob bo'yicha xulosalar

Uyushmagan xotin-qizlarning ijtimoiy faolligini oshirishda psixologik mexanizmlarni shakllantirish muhim va dolzarb masaladir. Ularning o'zaro munosabatlari va jamiyatdagi o'rnini hali to'liq tashkil etilmagan bo'lsa-da, psixologik ta'sir vositalari orqali bu holatni yaxshilash mumkin. Asosan, bu guruhda o'ziga bo'lgan ishonch yetishmasligi va ijtimoiy qo'llab-quvvatlashning kamligi seziladi. Shuning uchun ijtimoiy faollikni rag'batlantirishda, avvalo, ularning o'zini qadrlash va ijtimoiy faollikka bo'lgan ishtiyoqini uyg'otish lozim. Bu jarayonda motivatsiyani oshiruvchi treninglar va mahorat darslari muhim vosita bo'lib xizmat qiladi. Shuningdek, ular bilan muloqot o'rnatib, ijtimoiy qo'llab-quvvatlash tizimini yaratish muhim ahamiyatga ega. Bu mexanizmlar yordamida xotin-qizlar o'zlarini jamiyatning teng huquqli a'zolari sifatida his qila boshlaydilar. Natijada ularning tashabbuskorligi va faol ishtiroki sezilarli darajada oshadi. Shu bilan birga, bunday psixologik jarayonlar ijtimoiy izolyatsiyani kamaytirib, ruhiy holatni yaxshilashga yordam beradi. Bu omillar yig'indisi ijtimoiy faollikni barqaror shakllantirishda asos bo'ladi.

Psixologik mexanizmlarni shakllantirish jarayonida o‘zaro ishonch va muloqotning roli katta. Uyushmagan xotin-qizlar o‘rtasida hamkorlik va yordam berish madaniyatini rivojlantirish ular uchun psixologik xavfsizlikni ta‘minlaydi. Bu esa o‘z navbatida, ijtimoiy faollikni oshirishga ijobiy ta‘sir ko‘rsatadi. Amaliyotda, bu guruhga oid maxsus trening va seminarlar orqali ular o‘z qobiliyatlarini anglashadi va yangi imkoniyatlarga ega bo‘ladilar. Psixologik yordam ko‘rsatish jarayonida ular ichki qarshilik va noaniqliklarni yengib o‘tishni o‘rganadilar. Shu orqali ijtimoiy tashabbuskorlik va faoliyatga tayyorlik darajasi oshadi. Muloqot va guruh ichidagi o‘zaro yordam tarmoqlari ruhiy holatni barqarorlashtirib, stress va tashvishlarni kamaytiradi. Bu holat ularni yanada mustahkam ijtimoiy a‘zolarga aylantiradi. Amaliyotdagi bunday psixologik yondashuvlar xotin-qizlarning umumiy hayot sifatini yaxshilaydi va ularning jamiyatdagi o‘rnini mustahkamlaydi.

Psixologik mexanizmlarni shakllantirish orqali uyushmagan xotin-qizlarning ijtimoiy faolligini oshirish uzoq muddatli jarayon bo‘lib, unda qat’iyat va tizimlilik talab etiladi. Bu jarayonda jismoniy faoliyat, kreativ mashg‘ulotlar va o‘z-o‘zini rivojlantirishga yo‘naltirilgan treninglar alohida o‘rin tutadi. Shuningdek, ularning ijtimoiy faolligini rag‘batlantirish uchun maxsus psixologik maslahatlar va qo‘llab-quvvatlash tizimlari joriy qilinadi. Natijada, bu guruhdagi ayollar o‘z-o‘zini anglashni oshirib, ijtimoiy rollarni faollashtiradilar. Bunday faoliyatlar ularning ruhiy muvozanatini yaxshilab, stressga qarshi chidamliligini oshiradi. Bu esa ularni ijtimoiy muhitda mustaqil va faol shaxslar sifatida rivojlanishiga imkon yaratadi. Uzoq muddatli yondashuvning natijasi sifatida, uyushmagan xotin-qizlar orasida sog‘lom ijtimoiy faollik madaniyati shakllanadi va jamiyatda ularning o‘rni yanada ko‘tariladi. Shu sababli, psixologik mexanizmlarni shakllantirish bo‘yicha tizimli ishlarni davom ettirish katta ahamiyatga ega.

XULOSA

Milliy hunarmandchilik uyushmagan xotin-qizlarning ijtimoiy faolligini oshirishda psixologik mexanizmlar sifatida samarali vosita hisoblanadi. Bu mexanizmlar ularning o'ziga bo'lgan ishonchini mustahkamlashga va jamiyatdagi o'z o'rnini anglashga xizmat qiladi. Hunarmandchilik faoliyati orqali ayollar o'zlarining ichki salohiyatini kashf etadi, ijodiy qobiliyatlarini rivojlantiradi va shu bilan birga o'zlarini ijtimoiy jihatdan faol a'zo sifatida his qiladilar. Ushbu jarayonda, ijtimoiy qo'llab-quvvatlash va maqsadga yo'naltirilgan psixologik yordamning o'rni juda katta. Ayollar orasida o'zaro ishonch va hamkorlik muhitini yaratish psixologik barqarorlikka xizmat qiladi va ularni yangi tashabbuslarni amalga oshirishga undaydi. Shu bilan birga, milliy hunarmandchilik faoliyati orqali psixologik stress va xavotirlarni kamaytirish imkoniyati mavjud. Bu o'z navbatida, ijtimoiy faollikning barqarorligini ta'minlaydi va xotin-qizlarni o'zlarini jamiyatda ko'proq anglashlariga yordam beradi. Bu jarayonlar natijasida ularning o'zini rivojlantirishga bo'lgan intilishi yanada kuchayadi va uyushmagan holatdan chiqib, faol fuqarolarga aylanadi.

Psixologik mexanizmlarni shakllantirishda milliy hunarmandchilikning o'ziga xosligi muhim omil hisoblanadi. Har bir hunar turi o'ziga xos qiyofa, an'analar va qadriyatlarni o'z ichiga oladi, bu esa xotin-qizlarning milliy o'zligini yanada mustahkamlaydi. O'z milliy qadriyatlarini ifodalash imkoniyati ular uchun psixologik xavfsizlik va qulaylik yaratadi. Shu tariqa, ularning ijtimoiy muhitga moslashuvi va o'zlarini ifodalashlari kuchayadi. Hunarmandchilik jarayonida yuzaga keladigan o'zaro munosabatlar, tajriba almashish va birgalikdagi mehnat hamjihatlik va hamkorlik ruhini oshiradi. Bu esa ijtimoiy faollikni rag'batlantiradigan yana bir psixologik omilga aylanishi mumkin. Milliy hunarmandchilik orqali yaratilgan mahsulotlar ijtimoiy qadriyatlarni saqlab qolishda va o'rganishda ham muhim vosita bo'lib xizmat qiladi. Shu bilan birga, bu faoliyat xotin-qizlarda o'ziga bo'lgan hurmatni oshiradi va ularni jamiyat oldida mas'uliyatli shaxs sifatida shakllantiradi. Bu jarayonlar natijasida ularning ijtimoiy faolligi yanada oshib, ijtimoiy muhitda mustahkam o'rin egallaydi.

Milliy hunarmandchilik asosida psixologik mexanizmlarni yaratish orqali uyushmagan xotin-qizlarning ijtimoiy faolligini oshirish uzoq muddatli va tizimli ishlarni talab qiladi. Bunda psixologik treninglar, ijtimoiy qo'llab-quvvatlash dasturlari va yaratuvchanlikni rivojlantirishga qaratilgan mashg'ulotlar muhim o'rin tutadi. Ushbu jarayonlar orqali xotin-qizlar o'zlarining ichki resurslarini kashf etib, ijtimoiy faoliyatga tayyorlik darajasini oshiradilar. Ularning ruhiy holatini barqarorlashtirish va stressga chidamliligini kuchaytirish uchun psixoprofilaktik choralar qo'llaniladi. Shuningdek, hunarmandchilik orqali o'z-o'zini ifodalash imkoniyati berilishi ularni jamiyatga yanada faol va ishtirokchi shaxslar sifatida shakllantiradi. Bu esa o'z navbatida, ularning shaxsiy va ijtimoiy hayot sifatini yaxshilashga xizmat qiladi. Natijada, milliy hunarmandchilik asosida shakllantirilgan psixologik mexanizmlar uyushmagan xotin-qizlarning ijtimoiy faolligini mustahkamlab, ularni jamiyatda faol, o'zini anglagan fuqarolar sifatida rivojlantirish imkonini beradi. Bu yo'nalishda samarali faoliyat olib borish davlat va nodavlat tashkilotlari tomonidan qo'llab-quvvatlanishi zarurdir.

Tavsiyalar.

1. Psixologik qo'llab-quvvatlash tizimini yaratish zarur. Uyushmagan xotin-qizlarning o'ziga bo'lgan ishonchini oshirish uchun muntazam psixologik maslahatlar va treninglar tashkil etilishi kerak. Bu orqali ularning ichki salohiyatlari yuzaga chiqadi va ijtimoiy faoliyatga tayyorliklari kuchayadi. O'zaro yordam guruhlarini shakllantirilishi ham ruhiy mustahkamlikka xizmat qiladi. Shuningdek, stress va xavotirlarni kamaytirishga qaratilgan mashg'ulotlar tizimli tarzda olib borilishi lozim.

2. Milliy hunarmandchilikni targ'ib qilish muhimdir. Xotin-qizlarga o'z milliy an'analarini, madaniyatini ifoda etish imkonini beruvchi dasturlar tashkil etilishi kerak. Bu ular uchun shaxsiy o'zlikni anglash va jamiyatda o'z o'rnini topish imkoniyatini yaratadi. Hunarmandchilik faoliyati orqali nafaqat moddiy, balki ma'naviy qoniqish ham olinadi. Shu tariqa ijtimoiy faollikni oshirishga xizmat qiluvchi madaniy muhit yaratiladi.

3. Ijtimoiy tarmoqlar va ommaviy axborot vositalaridan samarali foydalanish zarur. Milliy hunarmandchilik mahsulotlarini keng targ'ib qilish orqali xotin-qizlarning faoliyatiga qiziqish uyg'otish mumkin. Ommaviy axborot vositalari ularning ishlarini yoritib borishi va

ijtimoiy faollikni oshirishga ko'maklashadi. Bu esa ularni jamiyatda yanada faol qatnashishga undaydi. Shuningdek, bu orqali ularning ijtimoiy mavqei mustahkamlanadi.

4. Mahalliy va davlat darajasida qo'llab-quvvatlash tizimlari tashkil etilishi lozim. Moliyaviy va tashkiliy yordam xotin-qizlarning hunarmandchilik faoliyatini rivojlantirish uchun muhimdir. Bu ko'mak ularning ijtimoiy faolligini oshirishga hamda o'ziga bo'lgan ishonchini kuchaytirishga xizmat qiladi. Loyihalar, grantlar va mikrokreditlar orqali hunarmandchilikka qiziqqan ayollarni rag'batlantirish mumkin. Bu esa ularning o'z kasbiga bo'lgan e'tiborini oshiradi.

5. O'quv va malaka oshirish kurslarini kengaytirish zarur. Xotin-qizlarga yangi hunarmandchilik texnikalari va biznes yuritish bo'yicha treninglar tashkil etilishi lozim. Bu ularning faolligini oshirish, shuningdek, iqtisodiy mustaqillikni ta'minlashga yordam beradi. O'rganilgan bilimlarni amaliyotga tatbiq qilish imkoniyatlari yaratilishi muhimdir. Natijada, ularning o'zini rivojlantirishga bo'lgan intilishi ortadi.

6. Ijtimoiy sheriklik va hamkorlikni rivojlantirish muhim. Xotin-qizlar orasida do'stlik va hamkorlik muhitini yaratish ijtimoiy faollikni rag'batlantiradi. Birgalikda ishlash, fikr almashish va o'zaro yordam ko'rsatish ruhiy barqarorlikni oshiradi. Bu ularni yangi g'oyalar va tashabbuslarni amalga oshirishga undaydi. Shu bilan birga, ularning jamiyatdagi mavqeini oshirishga yordam beradi.

7. Madaniy merosni asrab-avaylashni ta'minlash lozim. Milliy hunarmandchilik mahsulotlari orqali o'ziga xos madaniy qadriyatlar targ'ib qilinishi kerak. Bu nafaqat hunarmandlarning ijtimoiy faolligini oshiradi, balki yosh avlodda milliy g'ururni uyg'otadi. Madaniyat va hunar bilan bog'liq tadbirlar, ko'rgazmalar o'tkazilishi foydali bo'ladi. Shu yo'l bilan ijtimoiy hamda psixologik barqarorlikni oshirish mumkin.

8. Tashkiliy va ma'muriy yondashuvlarni takomillashtirish zarur. Milliy hunarmandchilikni rivojlantirishda ayollar faoliyatini tizimli qo'llab-quvvatlash muhimdir. Mahalliy hokimiyat va ijtimoiy tashkilotlar hamkorligi kuchaytirilishi kerak. Samarali monitoring va baholash mexanizmlari joriy etilishi lozim. Bu esa xotin-qizlarning ijtimoiy faolligini oshirishga xizmat qiluvchi psixologik mexanizmlarning samaradorligini ta'minlaydi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

I. Normativ-huquqiy hujjatlar va metodologik va ahamiyatga molik nashrlar.

1. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi (Yangi tahriri, O'zR 30.04. 2023 y. O'z. R 01.05.2023 y. O'RQ-837-son Konstitutsiyaviy Qonuniga muvofiq tasdiqlangan)// <https://lex.uz/uz/pdfs/6445145> (murojaat sanasi: 18.05.2023).

2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Farmoni, 28.01.2022 yildagi PF-60-son. "2022-2026 yillarga mo'ljallangan yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida"// <https://lex.uz/uz/pdfs/6396146> (murojaat sanasi: 12.04.2022).

3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Farmoni, 07.03.2022 yildagi PF-87-son 2022 yil 7 martdagi PF-87-son. "Oila va xotin-qizlarni tizimli qo'llab-quvvatlashga doir ishlarni yanada jadallashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"// <https://lex.uz/uz/pdfs/5899498> (murojaat sanasi: 16.04.2022).

4. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020 yil 6 noyabrdagi PF-6108-son «O'zbekistonning yangi taraqqiyot davrida ta'lim-tarbiya va ilm-fan sohalarini rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida» Farmoni.

5. Аносов В.Д., Лепский В.Е. Исходные посылки проблематики информационно-психологической безопасности // Проблемы информационно-психологической безопасности / Подред. А.В.Брушлинского и В.Е.Лепского. М.: Институт психологии РАН, 2000. – С. 7-11.

6. Ананьев В.Г., Метелкин Е.Н. И. Г. Т. фон Грассе и его роль в развитии музеологии второй половины XIX в. // Вопросы музеологии. 2015. № 2 (12). – С. 17-21.

7. Фёдоров А. А. Типы научной рациональности в психологии: критика подходов // Вопросы психологии. 2018. № 6. С. 88–99.

8. Фёдоров А. А. Основания психологической системы Г. Мюнстерберга в контексте основных критериев постнеклассической науки // Вестник Новосибирского государственного педагогического университета. 2018. Т. 8, № 3. С. 52–65.

9. Ганжин В.Т. Нравственное здоровье народа источник национальной и общественной безопасности // Информационный сборник «Безопасность» №1. -2001. – С. 53-62.

10.Кулатова С.Ю. “Вояга етмаган болалар тарбиясида ахборотнинг психологик хавфсизлигини таъминлашнинг асосий йўналишлари”. “Замонавий таълим” №2 (87), илмий–амалий оммабоп журнал. Тошкент,-2020. – Б. 49-56

11.Кулатова С.Ю. “Вояга етмаганда ахборот хавфсизлик омилининг психологик талқин қилиниши”. «Шахс қəлипlesi ўинде инновацион-креатив жантасы ўдың педагогик алық ҳəм психология лық өз гешеликлери». Нукус педагогика институти. Нукус.-2020. – Б. 31-34.

12.Лаврович А.И. Интернет-аддикция в подростковом возрасте. // Социально-педагогическая работа. - 2003. - № 6. - С. 3-19.

13.Ларионова С.Ю. Интернет-зависимость у подростков. // Психологическое образование в России. – 2013. – №2. – С. 241-247.

14.Лоскутова В.А. Интернет-зависимость - патология XXI века? // Вопросы ментальной медицины и экологии. - 2000. - том VI. - №1. - С. 11-17

15.Mustafayeva Sh.F. Yoshlarda harbiy vatanparvarlik ruhini shakllantirishda psixologik omillar ahamiyati. // Inter education & global study. 2024. №7. В. 523-529.

16.Милютина А. А. Теоретико-методическая основа формирования медиакомпетенции младших школьников на уроках русского языка. Педагогика и психология. 2001. – С. 138-147.

17.Носков Ю.Г. Опасности безопасность с позиции деятельностного подхода // Информационный сборник «Безопасность». 2000. - №1-2. – С. 45 -48.

18.Рощин С.К. Психологическая безопасность: новый подход к безопасности человека, общества и государства Текст. / С.К.Рощин, В.А.Соснин // Российский монитор. — 2000. — №6. — С. 133-146.

19.Рахимова И.И. Ўсмир ёшидаги болаларда компьютер ўйинларига қарамлиги намоён бўлишининг психологик

хусусиятларини экспериментал аниқлаш // Педагогика. – Тошкент, 2014. №3. – Б. 25-29.

20. Сатлейкин П.И. Человек как объект и субъект безопасности // Информационный сборник «Безопасность». 2001. - №11. – С. 14-25.

21. Силласте Г. Насилие и безопасность личности // Информационный сборник «Безопасность». 1995. -№3-4. – С. 225 – 232.

22. Tursunov B. Jo‘rayeva S., Jumayev S. Zamonaviy ta’limni rivojlantirishda pedagog imijini shakllantirishning ahamiyati. "Xalq ta’limi" ilmiy metodik jurnali, 2021, 6. – В. 14-16.

23. Хайдаров К.А. К вопросу обеспечения психологической безопасности информации в сознании человека // Наука и Мир. Международный научный журнал. – Волгоград. – №9 (61), 2018, Том 2. – С. 63-66.

24. Ходаковский Е.А. Системология безопасности (применение системного анализа к явлениям безопасности) // Информационный сборник «Безопасность» №79, 2001. – С. 178-185.

25. Хомякова Е.И. «Поколение Y» в контексте социального взаимодействия в современном обществе // Известия Томского политехнического университета. -2011. -Т.319. - №6. – С. 63-69.

26. Янг Кемберле. Диагноз-Интернет-зависимость // Мир Интернет. 2000. №2. – С. 24-28.

27. Шеннон, К.Э. Составление программы для игры в шахматы на вычислительной машине // Там же. 2000. – С. 192-215.

28. Шеннон, К.Э. Пропускная способность канала с шумом при нулевой ошибке // Там же. 2001. – С. 464-487.

29. Бжезинский З. Великая шахматная доска. Господство Америки и его геостратегические императивы. -Москва.: «Международные отношения». 2006. – 145 с.

BAXRONOVA SHOIRA YADGAROVNA

**MILLIY HUNARMANDCHILIK ASOSIDA UYUSHMAGAN
XOTIN-QIZLAR IJTIMOIIY FAOLLIGINI OSHIRISHNING
PSIXOLOGIK MEXANIZMLARI**

monografiya

<i>Muharrir:</i>	<i>A. Qalandarov</i>
<i>Texnik muharrir:</i>	<i>G. Samiyeva</i>
<i>Musahhih:</i>	<i>Sh. Qahhorov</i>
<i>Sahifalovchi:</i>	<i>M. Bafoyeva</i>

Nashriyot litsenziyasi AI № 178. 08.12.2010. Original-maketdan bosishga ruxsat etildi: 03.10.2025. Bichimi 60x84. Kegli 16 shponli. «Times New Roman» garn. Ofset bosma usulida bosildi. Ofset bosma qog'ozi. Bosma tobog'i 9,0. Adadi 100. Buyurtma №622.

“Sadriddin Salim Buxoriy” MCHJ
“Durdona” nashriyoti: Buxoro shahri Muhammad Iqbol ko'chasi, 11-uy.
Bahosi kelishilgan narxda.

“Sadriddin Salim Buxoriy” MCHJ bosmaxonasida chop etildi.
Buxoro shahri Muhammad Iqbol ko'chasi, 11-uy. Tel.: 0(365) 221-26-45